DÖNEM : 5 CİLT : 10 TOPLANTI : 2

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

58 nci Birleşim

20 . 2 . 1979 Salı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	402
II — YOKLAMALAR	402,403
III — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	403,412,468
1 — 1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporu ile 1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısında Yapılan Değişikliğe Dair C. Senatosu Başkanlığı Tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu Raporu (M. Meclisi : 1/208; C. Senatosu : 1/583) (M. Meclisi S. Sayısı : 322; C. Senatosu S. Sayısı : 844)	403,428,515
A) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI BÜTÇESİ	403
B) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BÜTÇESİ	404:411
C) DEVLET METEOROLOJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BÜTÇESİ	428:438
D) İMAR VE İSKÂN BAKANLIĞI BÜTÇESİ	438:467
E) İÇİŞLERİ BAKANLIĞI BÜTÇESİ	468:498
1 — Emniyet Genel Müdürlüğü	468:498
2 — Jandarma Genel Komutanlığı	468:498
F) ADALET BAKANLIĞI BÜTÇESİ	498:515
2 — 1979 Yılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/210; C. Senatosu : 1/585) (M. Meclisi S. Sayısı : 293; C. Senatosu S. Sayısı : 846)	412:428
IV — SORULAR VE CEVAPLAR	515
A) Yazılı Sorular ve Cevapları	*515*
1 — Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı'nın, İmar ve İskân Bakanının basın mensuplarına karşı tutumuna ilişkin sorusu ve İmar ve İskân Bakanı Ahmet Karaaslan'ın yazılı cevabı. (7/431)	515:516

I - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Dört oturum yapılan bu birleşimde :

1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı (1/208) (S. Sayısı : 322) üzerindeki görüşmelere devam olunarak :

1979 Yılı Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı Bütçe Kanunu Tasarısının (1/209) (S. Sayısı : 292) maddeleri kabul edildi; tümünün gelecek birleşimlerde açık oya sunulacağı bildirildi.

Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi üzerindeki görüşmeler tamamlandı. Maddelere geçilmesinin oylanması sırasında 10 milletvekilinin çoğunluğun bulunmadığını ileri sürmesi üzerine yapılan yoklama sonucunda, Genel Kurulda çoğunluk kalmadığından, birleşime ara verildi. Dördüncü oturumda da yapılan yoklama sonucunda çoğunluğun bulunmadığı anlaşıldığından :

20 Şubat 1979 Salı günü saat 10.00'da toplanılmak üzere birleşime saat 21.46'da son verildi.

	Başkan
Başkan	Başkanvekili
Cahit Karakaş	*Ali Fuat Eyüboğlu*
Başkan	Divan Üyesi
Başkanvekili	Rize
Muslih Görentaş	*Yılmaz Balta*
Divan Üyesi	Divan Üyesi
Çanakkale	Kütahya
İrfan Binay	*Nizamettin Çoban*
Divan Üyesi	Divan Üyesi
Denizli	Bursa
Mustafa Gazalcı	*Halil Karaatlı*

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 10.00

BAŞKAN : Başkanvekili Memduh Ekşi

DİVAN ÜYELERİ : Recep Özel (İstanbul), Mustafa Gazalcı (Denizli)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 58 nci Birleşimini açıyorum.

II - YOKLAMA

BAŞKAN — Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. Genel Kurul salonunda bulunan sayın üyelerin, «burada» demek suretiyle yoklamaya katılmalarını rica ediyorum.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yoklama işlemi bitmiştir.

Değerli arkadaşlarım, yaptığımız yoklama sonucunda Genel Kurul salonunda 221 sayın üyenin bulunduğunu saptadık.

Saat 11.30'da toplanılmak üzere, birleşime ara veriyorum efendim.

Kapanma Saati : 10.42

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 11.30

BAŞKAN : Başkanvekili Memduh Ekşi

DİVAN ÜYELERİ : Recep Özel (İstanbul), Mustafa Gazalcı (Denizli)

BAŞKAN — 58 nci Birleşimin 2 nci oturumunu açıyorum.

II - YOKLAMA

BAŞKAN — Ad okumak suretiyle yoklama yapacağız. Genel Kurul salonunda bulunan sayın üyelerin, «burada» demek suretiyle yoklamaya katılmalarını rica ediyorum.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yoklama işlemi bitmiştir efendim.

Değerli arkadaşlarım, yaptığımız yoklama sonucunda, Genel Kurul salonunda görüşmeler için yeterli çoğunluğun bulunduğunu saptadık.

III — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1 — 1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporu ile 1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısında Yapılan Değişikliğe Dair C. Senatosu Başkanlığı Tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu Raporu (M. Meclisi : 1/208; C. Senatosu : 1/583) (M. Meclisi S. Sayısı : 322; C. Senatosu S. Sayısı : 844) (1)

A) DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI BÜTÇESİ

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, 1979 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı üzerindeki görüşmelere, kaldığımız noktadan devam ediyoruz.

Sayın Hükümet ve Sayın Komisyon yerlerindeler.

Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesinin görüşmelerini sürdürüyoruz :

Kaldığımız nokta, bölümlere geçilmesi hususundaki oylamadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesinin bölümlerine geçilmesi hususunda onayınızı alacağım : Kabul edenler lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutup, oylatıyorum efendim :

A) Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi

Bölüm		Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	165 940 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Toplumun Dini Konularda Aydınlatılması ve İbadet Yerlerinin Yönetimi	2 916 388 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler	56 404 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Bu suretle, Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi Meclisimizce kabul edilmiştir.

Hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim efendim. (CHP sıralarından alkışlar.)

(1) 322 S. Sayılı Basmayazı 16 . 2 . 1979 tarihli 54 ncü Birleşim tutanağına eklidir.

B) TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BÜTÇESİ

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, programımıza göre, şimdi Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Bütçesinin görüşmelerine başlıyoruz.

Sayın Hükümet ve Komisyon hazır.

Söz sırasını sunuyorum : Adalet Partisi Grubu adına Sayın Numan Uzun, Milli Selamet Partisi Grubu adına Sayın Abdülkadir Kaya Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Irmak, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Cengiz Şenses.

Şahısları adına; lehte Sayın Altan Tuna, lehte Sayın Hasan Ali Dağlı, Sayın Çağlayan Ege.

Aleyhte; Sayın Yakup Üstün, Sayın Mehmet Çatalbaş, Sayın Mustafa Rona, Sayın İlhan Aytekin, Sayın Şener Battal, Sayın İbrahim Vecdi Aksakal, Sayın Müfit Bayraktar.

Üzerinde; Sayın Ali Ak, Sayın Âdem Ali Sarıoğlu.

Adalet Partisi Grubu adına Sayın Numan Uzun, buyurunuz efendim.

Süreniz 20 dakika Sayın Uzun.

AP GUBU ADINA NUMAN UZUN (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 1979 Mali Yılı Bütçesi üzerinde, Adalet Partisi Meclis Grubunun görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum.

Sayın milletvekilleri, bütçesini görüşmekte olduğumuz Genel Müdürlüğün, çeşitli hükümet dönemlerindeki bütçeleri üzerinde, gerek Millet Meclisinde ve gerekse Cumhuriyet Senatosundaki konuşmalarla ilgili tutanakları inceleyerek huzurunuza çıktım. Amacım, söylenenleri ve bilinenleri tekrarlayarak vaktinizi almak yerine, Yüce Meclisin bilgisine sunulmaya değer bulduğum konuları özetlemektir.

Sayın milletvekilleri, geçmiş yılların bütçe görüşmelerinde, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün sorumlu bulunduğu görevde, hizmete dönük bir çalışma sürdürdüğü hususunda, parti grup sözcüleriyle, kişisel görüşlerini açıklayan parlamenterlerin, düşünce birliği içinde oldukları görülmektedir. Bu düşünce doğrudur; çünkü, 2 nci ve gerekse Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında siyasi iktidarlar, bu hizmetlere büyük öncelikler vermişlerdir. Bunun sonucu olarak, 41 milyon hektar arazinin tapulamasının 16 200 000 hektarı, yani % 40,2'si; 5 milyon parsel kadastronun 2,5 milyon parseli, yani % 50'si; 50 milyon hektar topografik haritanın 21 200 000 hektarı, yani % 42,4'ü; 2 milyon hektar, il ve ilçe sınırları içindeki kadastronun 860 bin hektarı, yani % 43'ü tamamlanmıştır.

Adalet Partisi Meclis Grubu olarak, biz de bu bütçe dolayısıyla aynı görüşü paylaşmayı ve devam ettirmeyi, hizmetin bilinen önemi bakımından çok arzu ederdik; fakat, maalesef aynı görüşe iştirak edemiyoruz ve esefle söylüyoruz ki, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 1978 Yılı Bütçesi üzerinde Grubumuz adına konuşan Manisa Milletvekili Sayın Yahya Uslu'nun daha o gün duyduğu endişeyi, bugünkü Hükümetin icraatında fazlasıyla gördük. Yüce Mecliste 14 ay evvel okuduğunuz Hükümet Programındaki bu Genel Müdürlüğe ait bölümü aradım; ancak bir cümle bulabildim. Şöyle diyorsunuz, «Tapu kadastro hizmetleri, çağdaş teknolojinin tüm olanaklarından yararlanılarak hızlandırılacaktır.»

Hangi hızlanma, neyi hızlandıracaksınız? Bu partizanlıkla, tapu ve kadastro hizmetlerini hızlandıramazsınız. 1978 yılında, geçmiş yıllardan % 15'ten daha az hizmet ettiniz. Yine, 1978 yılında tapulaması programlanan 1 milyon hektarın % 40'ını, 100 bin hektar kadastronun ancak % 35'ini yapabildiğinizi tahmin etmekteyiz.

Devletin bütün kademelerinde olduğu gibi, bu 14 aylık iktidarınızda da şu görülmüştür ki, siz millete bir şey veremezsiniz. İktidara gelmek için, yıllarca, millete bir sürü sonsuz vaatler ve ümitler verdiniz, milleti hayallerle yaşattınız; iktidara geldiniz, 14 aydır vatandaş bekliyor. Gezin, vatandaşın arasına girin, vatandaşın nasıl ıstırap çektiğini görün; vatandaşın gaz, yağ, et ve sigara kuyruklarında nasıl saatlerce beklediğini görün; ama siz bunların arasına girme cesaretine artık sahip değilsiniz.

Bugüne kadarki çalışmalarıyla politikanın ve partizanlığın dışında kalmış olmanın örneklerini veren ve aslında görevlerini gereği de bu olan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, geçmiş yılların hizmette değil de, partizanlıkta ve adam kayırmadaki geri kalmışlığın acısını çıkarırcasına tahribata uğratılmıştır. Listeler halinde tayinler yapılmış ve diğer devlet daireleri gibi, bu Genel Müdürlük de, sol örgüte mensup militanlarla doldurulmuş ve 1 yıl evveline kadar hizmetten başka gayesi olmayan bu kuruluşumuz da, her yönden çalışamaz hale getirilmiştir. Bunun sonucu olarak, eski yılların çok altında hizmet ifa ettiniz. Bundan, hizmet ve memleket adına büyük endişe duyuyoruz.

Sayın milletvekilleri, planlı kalkınma döneminde Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü hizmetleri bilhassa 2 nci ve 3 ncü 5 Yıllık Kalkınma planlarında hızlandırılmış; bunun sonucu olarak, köy ve şehir alanında toplam olarak tapulamada % 59, kadastroda % 57, standart topografik haritada % 76 ve şehir durum haritasında % 164,6 gerçekleşme sağlanmıştır.

2 nci ve 3 ncü 5 Yıllık Plan dönemine konan hizmetlerin % 60'ından fazlası yapılmış ve şehir durum haritasında % 64,6 fazlalık, Sayın Demirel Hükümetleri zamanında olmuştur.

Demirel Hükümetinin hazırladığı Dördüncü Beş Yıllık Planı beğenmeyerek, değiştirdiniz; Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı olarak tapu ve kadastro hizmetlerini solcu bir görüşle hazırladınız. Dördüncü Beş Yıllık, 1979 - 1983 dönemine ait tapulama, kadastro, standart harita ve durum haritasını hizmetleri için ilkeler ve hedefler kısmına 13 maddede sıralanmış bir sürü vaatler yapılacaktır, sağlanacaktır, alınacaktır gibi hizmetlerden başka bir şey yok.

Yine, «Dördüncü Beş Yıllık Planda öngörülen hizmet hedeflerini gerçekleştirmek için konan 1 300 000 000 lira harcanacaktır» diyorsunuz.

Siz, konan bu meblağı hizmete harcamayamazsınız; ancak, partizanlık yaparak, kadroları doldurarak, partili militanlara sarf edersiniz. Adalet Partisi Grubu olarak, hizmet için konan bu miktarı da çok az buluyoruz.

Sayın milletvekilleri, her meslek kuruluşunda. o meslek mensuplarının hak ve menfaatlerini kanun çerçevesinde ve memuriyet sıfat ve görevinin müsaadesi ölçüsünde koruyacak dernekler vardır. Bu Genel Müdürlükte, Tapu ve Kadastro Personeli Meslek Birliği Derneği kurulmuştur. Bu Derneğin yayın organı Tap - Der Dergisinin elimizdeki Mayıs 1978 nüshası, kapağı ile, yazısı ile ideolojik amaçlı bir partizanlığın belgesi halindedir.

Bakınız, bu dergide neler var : 1 Mayıs ve tüm dünya işçiliğinin temsilciliği savunuculuğu, enternasyonel, tüm dünya proleterlerinin propagandası yapılır; bu dergiyi çıkaranlar herhalde Genel Müdürlük bünyesinde görevli kişilerdir.

Şimdi soruyoruz : Genel Müdürlüğün, yükümlü ve sorumlu olduğu görevle, bu meslek mensuplarının hak ve menfaatlerinin, işlenen bu ideolojiyle ne ilgisi vardır? Genel Müdürlükte, Sayın Bakan, konuyla ilgili ne gibi bir işlem yapmışlardır?

Sayın milletvekilleri, ilk bakışta önemsiz sayılabilecek bu konu ile doğrudan doğruya alâkalı sadece iki olayı izah etmek istiyorum. Bu dergi, Genel Müdürlüğün tüm kuruluşlarına, okul ve eğitim merkezlerine sokulmuş ve tespitimize göre, o tarihten sonra meslek okulundaki eğitim, ancak sıkı güvenlik tedbirleriyle devam ettirilebilmiştir. Memleketin hemen her köşesinde görev yapacak ve vatandaşlara mülkiyet hakkının garantisini verecek öğrencilerin, böylesine telkinlerle yetiştirilmelerinin, mülkiyet düzenimizin temelden tahribine yönelmiş büyük tehlikesine ve bunun birçok yerlerde zararlarını göstermeye başladığına önemle işaret etmek isterim.

Seçim bölgem İstanbul'un ilçelerinin birinde görevli bir teknisyenin, gittiği köylerde mülkiyet hakkını burjuvazinin sömürü düzeni olarak vatandaşlara yaymakta olduğu ve bu tutumun sebep olduğu tepkiyle ve tedirginliğin çeşitli kanallardan Genel Müdürlüğe ve Bakanlığa intikal etmiş bulunması dolayısıyla, bu görevli hakkında yapılmış muamelenin ne olduğunu öğrenmek istiyorum?

Sayın milletvekilleri, Genel Müdürlük mensuplarının Yardımlaşma Derneği tarafından yaptırılan yurt binasının yönetimi de bu zihniyetin temsilcisi kadroya bırakılmış, bina tamamen boşaltılarak, bu anlayışa uygun; fakat yararlı amacın aykırı bir yerleşim gerçekleştirilmiştir ve nihayet bu zihniyet, öğretim kadrosunda uzun yıllardan beri mesleğe ve hizmete değerli öğrenciler yetiştiren ve kendi sahalarında otorite sayılan, biri profesör ve diğeri doçent, iki kıymetli hocanın, sebep gösterilmeden görevlerinden uzaklaştırılmalarını da başarmıştır.

Sayın milletvekilleri, bugünkü iktidarın partizanlık esasına dayalı genel icraatı içerisinde normal sayılması gereken bu işlemler, hiçbir devirde partizanlığından söz bile edilemeyen bu Genel Müdürlükte hademelere kadar indirilmesini görmekten, herkes acı ve ibretle söz etmektedir.

Grubumuza mensup, uzun parlamenterlik hayatı ve engin devlet tecrübesiyle tanınmış bir arkadaşımızın, haksızlığına inandığı bir tayin tasarrufu hakkında ilgisine başvurduğu Sayın Bakanın, «Onun hakkında suiistimal dosyası var» şeklindeki cevabında duyduğu teessürü ve olayın gerçek yüzünü açıklamak gereğini duyuyorum.

Gerçekte, yapılan işlemin haksızlığı sebebiyle, Danıştayca verilen yürütmenin durdurulması kararının kaldırılabilmesi için, özel talimatla gönderilen bir müfettişin, her türlü delilden yoksun, basit raporu,

suiistimal dosyası olarak ortaya konulması ve Danıştay nezdindeki özel girişimleri esefle karşılamamak mümkün değildir. «Hakkında suiistimal dosyası var» denilen görevlinin atanma işlemini, terfi olarak gösterme gayretindeki ciddiyetten uzak bir tutumu da Yüce Meclisin takdirine sunmak isterim.

Sayın milletvekilleri, huzurunuzda getirdiğim bu olaylar, maalesef bu müdürlükteki son bir yılın yüzlerce haksız ve kanunsuz icraatlarından bir kaçıdır. Olayla ilgili bulunanların, yer görev ve isimlerini açıklamıyorum; çünkü, burada bulunup kendilerini savunma imkânına sahip olamayacakları için sakıncalı buluyorum. Bunları ve daha önemlilerini soruşturma önergesiyle huzurunuza getirerek, yapılan işlemlerdeki keyfiliğin, partizanlığın ve kayırmaların açıklanacağını söylemekle iktifa ediyorum.

Genel Müdürlüğün 1978 yılındaki çalışmalarına gelince, geçen yıl bütçenin Karma Komisyonundaki görüşülmesi sırasında, önceki yıllarda yetersiz kalan ödeneklerden söz edilmiş ve bir yıl içerisinde daha iyi bir sonuç alınabilmesi için, Genel Müdürlük Bütçesine 100 milyon liralık bir ilave yapılmıştır. Bütçe raportörlerinin elimizdeki raporlarından, çalışmalarla ilgili sonuçları çıkaramadım; Sayın Devlet Bakanının, bütçeyle ilgili olarak Komisyondaki konuşmasından da yeterince bilgi alamadım; bu sebeple, ilave edilen 100 milyon liralık ödenekle; Toprak ve Tarım Reformu Fonundan harcanan paralarla, geçen yıllara nazaran elde edilmiş olması gereken başarılı çalışmaları tespit edemedim. Sayın Devlet Bakanı, o konuşmasında, «Bu hizmetin ne kadar önemli olduğunu, içine girdikten sonra anladım» diyorlar. Eğer böyleyse, bunu başarı sayıyoruz.

Yine Sayın Bakandan, alınan 100 milyon liralık ilave ödeneğe rağmen, 1978 yılında başarılı bir çalışma yapamadıklarının üstü kapalı itirafında bulunduğunu anlıyoruz. Biz de kendisine bu önemli hizmette başarı sağlamanın yolu, sipariş üzerine listeler halinde memur atamaları olmadığını hatırlatmak istiyoruz.

Huzuru, istikrarı ve çalışma düzeni bozulmuş bu teşkilata, maalesef, başarı şansı tanıyamıyoruz. Bu nedenle, yapılacak işler hakkında bir fikre sahip olabilmek için, yapılanlar hakkında bilgi edinmeye ihtiyaç duyuyoruz.

1. 1978 yılında, plan ve program gereğince, acil yapılması gereken, nirengi, uçuş, kıymetlendirme ve tapulama tespitlerinin nispetleri nelerdir? Bunlardan pafta, parsel ve yüzölçümü olarak ne kadarı gerçekleştirilmiştir ve gerçekleştirme oranları nedir?

2. Aynı yıl içinde kadastro olarak plan ve programın öngördüğü parsel ve yüzölçümleri nelerdir? Bunların ne miktarı gerçekleştirilmiştir?

3. 1978 yılında yeniden kaç il ve ilçede tapulama ve kadastro bölgesi açılmıştır ya da yetkili olarak çalışma alanına sokulmuştur? Açılan il ve ilçeler nereleridir? Yeniden açılan tapulama ve kadastro müdürlüklerinin plan ve programlarındaki yeri ve sırası nedir?

Yer ve sıra değişiklikleri yapılmışsa, bunun kanuni, idari ve teknik sebepleri nelerdir?

4. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 1978 çalışma yılı raporunda, Tapulama Yasasının 77 nci ve Kadastro Yasasının 4 ncü maddelerinden yararlanarak, harita yapımı işlerinin ihale yoluyla sağlanmasının deneneceği yazılıdır. Kurumun her türlü araç, gereç ve personelden yoksun bulunduğu devirlerde bile başvurulmayan bu yol, kendi tabirleriyle savurganlık değilse, bu düşünce, 2 uçak, 20 adet modern kıymetlendirme aleti, optik ve elektronik her türlü cihazlara ve yegâne teknik eleman yetiştirme kaynağına sahip olan bu Genel Müdürlüğün, gelecek yılların başarısızlığına peşin bir mazeret araması ve bu teşkilatın kendisini kaybetmiş olması sayılamayacak mıdır?

Diğer yandan, bu görüş, Genel Müdürlüğün harita işlerinin Harita İşleri Genel Müdürlüğüne devri hususunda girişimlere haklı bir gerekçe kazandırmış olmayacak mı?

5. Tapu arşivindeki mevcut, ada, parseli ve kayıtların öneminden ve bunların Türkçeye çevrilmesi lüzumundan hemen her yılın bütçe görüşmelerinde söz edildiği anlaşılmaktadır. Elimizdeki programa göre, 60 milyon civarında olduğu yazılı bu kayıtların mahiyetleri nedir? Hangi yılların eserleridir? Bunların mahiyetleri ve hangilerinin tapu kaydı olarak sayılabilecekleri, bu işlerde bilgisayarla sağlanacak otomasyondan ne kastedildiğinin; ayrıca, bunun pratikteki yarar ve anlamıyla hangi ülkenin uygulamasından alınarak programlandığının açıklığa kavuşturulmasını,

6. Son bir yıl içinde yapılan kadrolu yeni atamalarla, yer değiştirme ve kadrosuz işe alınanların yer ve adetleriyle, atamalarla ilgili olarak Danıştaya açılan dava adedinin, verilen yürütmeyi durdurma ve iptal kararlarının ve neticelerinin açıklığa kavuşturulmasını istiyoruz.

Sayın milletvekilleri, bu açıklamaları size birinci ve ikinci koalisyon dönemiyle, 14 aylık icraatın işgal,

kıyım ve tahribat sözcüklerinin hangi dönemde, hangi ölçülere vardığının mukayesesini yapmak imkânını vereceği için önemli sayıyorum. Tapu kadastro hizmetlerinin 20 yılda ikmali, İkinci Beş Yıllık Planda karara bağlanmış ve bunu gerçekleştirmek üzere, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü her bakımdan donatılmıştı. Bu uzun vadeli planın gerçekleştirilme gayretleri, İkinci ve Üçüncü Plan döneminde yürütülebilmiştir, maalesef, 1978 yılında bu işlerin de geriliediğini ve hatta duraklamaya gittiğini görüyoruz. Anayasanın öngördüğü mülkiyet hakkının tescili olan bu hizmetleri yavaşlatmanın sorumluluğunun da bu hükümetin omuzlarında olacağını hatırlatmak isterim.

Yüce Meclisi Adalet Partisi Grubu adına saygılarımla selamlarım. (AP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Uzun.

Söz sırası Milli Selâmet Partisi Grubu adına Sayın Abdülkadir Kaya'da? Yok.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Irmak? Yok.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Cengiz Şenses? Yok.

Lehte Sayın Altan Tuna?.. Yok.

Sayın Hasan Ali Dağlı, buyurun efendim.

HASAN ALİ DAĞLI (Manisa) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin saygıdeğer üyeleri;

Türkiye'nin en mühim sorunlarından birisi, tapu kadastro sorunudur. Yıllardan beri halkımız arasındaki çelişkilerin, anlaşmazlıkların, büyük cinayetlerin büyük kesimi hep toprak anlaşmazlıklarındandır. Sebebi, Türkiye'de halkımızın uzun yıllardan beri özlemini çektiği tapulama işlemlerinin çok gecikmiş olmasıdır.

Ülkemizde ekilip biçilecek toprakların 52 milyonu Devlete ait, 26 milyonu da halkımıza, üreticilere aittir; ama bunların büyük kesiminin tapusu yoktur; tapulama işlemleri gerektiğinde hızlı bir şekilde yürütülememektedir. O bakımdan, Devletin birçok arazisi bugün büyük toprak ağaları tarafından işgal edilmiş durumdadır. Tapulama işlemleri süratlendiği takdirde, Devletin arazileri belli olacak ve bu araziler topraksız köylülere dağıtılmak suretiyle toprak reformunun da gerçekleşmesinde katkısı olacaktır.

Toprak reformunun sağlıklı bir biçimde oluşması, Türkiye'de de tapulama işlemlerinin süratle yapılmasına bağlıdır. O bakımdan, Tapulama Genel Müdürlüğünün büyük bir işlerlik içerisinde, sağlıklı bir şekilde Türkiye genelinde bir tapulama girişiminde bulunması, hem halkımızın özleminin giderilmesinde, hem birtakım bugün mahkemelerimizi işgal eden büyük toprak anlaşmazlıklarının ortadan kalkmasında katkısı olacaktır.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bu çalışmalarında başarılar diler, yeni bütçenin Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne ve halkımıza hayırlı olması dileğiyle hepinize saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Dağlı.

Sayın Bakan söz istiyor musunuz efendim?

DEVLET BAKANI AHMET ŞENER (Trabzon) — Rica edeyim.

BAŞKAN — Buyurun, Devlet Bakanı Sayın Ahmet Şener.

DEVLET BAKANI AHMET ŞENER (Trabzon) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Anayasanın 36 ncı maddesi hükmüne göre bugün görüşülmekte bulunan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Bütçesi üzerinde Sayın AP Grubu sözcüsü arkadaşımız görüşlerini belirtirken, bir teknisyenden bahsetti. Sayın arkadaşım, mülkiyete karşı olan bir teknisyenin şikâyetini bana ismen ve doğrudan doğruya müracaat etseydi, bu konuyu mutlaka tetkik edeceğimi kendilerine ifade etmek isterim. Şimdiye kadar bana bu konuda herhangi bir şey gelmedi.

Anayasanın 36 ncı maddesi sarihtir; bu Anayasa maddesine, gerek parti grupları, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve gerek Türk Milleti bağlı bulunduğuna göre, mülkiyet hakkındaki genel kural : «Herkes mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.»

Bu nedenle, elbette ki, Anayasanın bu maddesine göre herkesi mülkiyet sahibi yapmak, hem Türkiye Büyük Millet Meclisinin işidir ve hem de bu hükümetin vazifesidir; ayrıca, millet olarak da bundan başka bir düşüncemiz olamaz arkadaşlarım.

Sayın arkadaşımın önerilerinden ve uyarılarından dolayı gerek şahsına ve gerek grubuna teşekkür ederim.

Değerli arkadaşımın burada söylediklerini zabıtlardan almak suretiyle, kendisine bu konuda icap eden cevabı yazılı olarak vereceğim. Kendileri de takdir ederler, programdaki bu gecikme nedeniyle kürsüyü fazla işgal etmek istemiyorum; ama bazı konularda kendilerinin milletvekili olarak, grupları olarak, arkadaşlarımız olarak, Bakandan, ufak da olsa, bazı cevapları istemeleri haklarıdır ve benim de cevap vermek hakkımdır.

Arkadaşım bazı partizanlıklardan bahsetti, hem de daha doğrusu, bu partizanlıklardan bahsederken, taraf tuttuğumu ifade etmek istediler.

Bana bağlı bu Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünde, bütün arkadaşlarıma teminat vereyim, hiçbir partizanlık yapmadım, ama eğer vazife icabı olarak bu millete ve sizlere, Türk milletine hizmet etmek icabı olarak bir memurun yerini değiştirmek veya almak gerekiyorsa, teftiş ettim ve aldım ve bunu alırken de hiçbir mağduriyete meydan vermedim ve vermemek için de, sözüme inanıyorlarsa, kendilerine söz vereyim. Çünkü, bu Parlamentoda çalışan 20 senelik bir arkadaşınız olarak ben, vazife başında taraf tutmadım, tutmamak da, bugünkü Hükümetin ana prensibidir; ben böyle anlıyorum, böyle tatbik ediyorum.

Danıştaya müracaat eden iki kişi vardır. Birisi benim zamanımda değil, daha evvel müracaat etti, kararını aldı, işe başlatıldı. Bir arkadaşımız da yürütmeyi durdurma kararını aldı. Danıştay bizim mütalaamızı almadan bu karara vardı ve bizim mütalaamızı alarak, şimdi onu da durdurdu. Mahkeme kararını alırsa, elbette ki, ona karşı saygılı olacağız; çünkü şimdiye kadar bütün tatbikatımız bu olmuştur.

Ancak, şunu ifade edeyim arkadaşlarım, bazı yerlerde yerleşmiş bazı zihniyetleri teftiş etmek suretiyle yer değiştirttim. Siirt'te, Van'da, Kars'ta bulunan bir arkadaşımız İstanbul'da bir memuriyet yapmasın mı?

Bu arkadaşlar, benim hiç tanıdığım değil. Biraz da, meslek grubu olarak tanımadığım için, «Şuna iltimas etti, buna iltimas etti» denilemez, zaten tanısam da yapmam.

Ancak, İstanbul'da 30 sene, 25 sene, 29 sene vazife görmüş olan bir arkadaşımızın da, lütfen, Tapu Kadastroda, Anadolu'nun başka bir yerinde bir vazife görmesi, hem kendisi bakımından ve memleketi tanıma yönünden gereklidir, hem de orada yerleşmiş bulunan bir zihniyetin gereği icabıdır.

Evet, bazı nakiller yaptım, bilhassa da İstanbul' dan yaptım. İstanbul'dan yapışımın sebepleri şunlardır; ben tetkikatımı yaptıktan ve bu tetkikatı müfettiş raporuna bağladıktan sonra, hatta müfettişin takdirine değil, mutlaka bu vilayetin dışına çıkması lazım geldiğini ifade ettikten sonra yer değiştirttim arkadaşlarım.

Sureta, iki okulum vardır, biri Tapu ve Kadastro Okulu - ki, şimdi Allah nasip ederse ve uygun görülürse onu bir kolej haline getirmeye gayret ediyorum, zannedersem başarılı olacağım - bir de 7 - 8 aylık kurs verdirdiğim memur arkadaşlarım vardır. Orada bulunanlar arasında da şimdiye kadar hiçbir hadise, Allah'a şükür, olmamıştır. O nedenle, gayet rahatlıkla, okulda talebeler okutulmakta ve mezun olmaktadırlar.

«Militanlar doldurulmuş» denilmektedir.

Sayın arkadaşlarım itimat buyursunlar, ben ister sağdan gelsin, ister soldan gelsin eğer vazifeyi ihlal eder bir durum görürsem - ve nitekim böyle yaptığım olmuştur - eğer olmuşsa mutlaka yerini değiştirmişimdir. Örneğin, Kahramanmaraş olayları nedeniyle yemekhanede çıkan bir hadise ile, ilgili derneğin yönetim kurulunun solcu olduğunu sonradan öğrendim, teftiş ettirdim, orada hadise çıkaranları oradan attım; hiç tereddüt etmedim; ama eğer Fotogrametri Dairesinde böyle hadise çıkaran birisi sağ gruptan olursa, onu da atacağım ve atarım; hiçbir tereddüdünüz olmasın; çünkü onu siz bana söyleyeceksiniz.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında 1,3 milyar liralık bir hedef gösterilmiştir. Arkadaşım, «bunu bulamadım» demişlerdir, bu nedenle, «bilmiyor» manasını taşımasın; ben kendilerine yerini göstereyim : Bugünkü Plan, 789 ncu sayfa ve 1543 ncü hedefler maddesinin, 4 ncü Beş Yıllık Planı alsınlar orada vardır ve 200 sayfalık Tapu Kadastro ve Harita Genel Müdürlüğüne yer verilmiştir ve buna da 1,3 milyarlık hedef gösterilmiştir; ama, 3 ncü Beş Yıllık Planda da Tapu Kadastroya verilen para, toplam olarak 537 milyon TL. dır ve arada büyük fark vardır.

Diyorlar ki; «Bütçeden geçen sene 100 milyon lira aldı, yerine sarf edilmedi.»

Sayın arkadaşlarım, kendileri bilirler, zabıtlara da öyle geçmiştir ki, malzeme almak için, araç gereç almak için verilmiştir; ama maalesef Türkiye'de olan bir sıkıntı nedeniyle araba ithal edilemediğinden, ancak 5 - 10 araba alabildim; diğerlerini, 70 - 80 araba alma olanağını bulamadığım için onu kullanamadım. Arkadaşım çok iyi bilir ve takdir eder ki, bu nihayet Türkiye'nin bir problemi idi ve bana da düşen hisse, arabalarımı vermemek oldu.

Ama ben, vazifelerimde, arkadaşlarımla birlikte, hiçbir aksaklık yapmadığımı söyleyeyim; bunu söylerken hiçbir devri de yermiyorum. 3 ncü Beş Yıllık Planda, bütün Tapu Kadastronun, Tapulamanın ve Haritalamanın, her sene, 1977'nin sonuna kadar hizmeti azalmış bulunmaktadır. Bu azalış, yaptığım etütlere göre, 10 sene, 8 sene, 9 sene terfi etmemiş memurlar nedeniyledir ve böyle memurlarla çalışılırsa bu hal gelir. Kadro almak suretiyle, bazı arkadaşların kalamosta yani kartotekisteki sıraya göre - hiç bir

arkadaşıma müdahale ederek, falancaya kadro verin demedim ve söylemem, - sırasına göre kadroları tevzi edilmiştir. Çok teşekkür ederim ki, Meclise ve Hükümete, verilen kadrolar bu şekilde tevzi edilmiştir ve şimdi gene 2 800 terfi edememiş memurum vardır, Bütçenizde bir tadilat yaptınız - Senato ve Bütçe komisyonuna teşekkür ederim, sizden de geçecektir - arazide çalışmış olan teknisyen ve o grubun güneş altında akşama kadar 60 lira, 80 lira, 90 lira yevmiye ile çalışma olanağını bulamazdı; siz 140 liraya çıkardınız (H) formülünde; müteşekkirim.

Bir konuyu daha izah edeyim: Mesaisiz, daha saat 17.00'de teknik memur işini bırakıyordu; saat 17.00'den sonra iki saat daha çalışma olanağı vardır, arazide, maalesef, arkadaşlara mesai verilemediği için, 600 000 saat mesai alınmış, tevzi edilmiş ve mesai artmıştır.

Onun için, sayın arkadaşlarım bilmelidir, size burada birşey daha söyleyeyim, çünkü zabıtlarda vardır: Demin arkadaşımın söylediği gibi, aldığım teknik bilgiye göre, geçen sene size hatalı birşey söyledim, tashih ediyorum: «Türkiye'de tapulama ve kadastro 15 - 20 senede bitecektir» demiştim, kendimi tekzip ediyorum, bitmesi mümkün değildir; eğer bu umum müdürlüğe, büyük bir potansiyeli olan bu umum müdürlüğe, potansiyelini kanalize edecek imkânlar verilirse ancak, bu yapılabilir. Buna, şimdiye kadar Tapu Kadastro ve Nüfus Dairesine övey muamelesi yapılmıştır. Geçen sene bütçesi 800 küsur milyon lira idi, bu sene 1 milyar 200 küsur milyon lira oldu. İmkân nispetinde bütçemiz artırılmıştır. Bu parayı, bilesiniz ki, bütün elemanlarımla birlikte, Türkiye Büyük Millet Meclisinin vereceği direktife göre, en küçük kuruşuna kadar millet hayrına sarf edeceğimize söz veririm. Bu konuda söyleyeceklerim vardır ama, programı kısıtladığınız için zaman bakımından, bu kadarla iktifa ediyorum.

Arkadaşlarıma, sordukları suallere yazılı olarak da cevap vereğimi arz ederim.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

İBRAHİM ETHEM BOZ (Nevşehir) — Sayın Başkan, soru sorabilir miyiz?

BAŞKAN — Evet efendim, hakkınız.

Başka soru soracak arkadaşlarımın da isimlerini alayım varsa efendim: Sayın Boz.

Başka? Yok.

Değerli arkadaşımdan sonra, soru işlemi bitmiştir.

Buyurun Sayın Boz.

İBRAHİM ETHEM BOZ (Nevşehir) — Sayın Başkan, Türkiye'de ziraat teknisyenleri boş oturmaktadır. Bunlar aynı zamanda okullarından devamlı mezun olmaktadırlar. Bunları kadastro kursuna tabi tutarak, kadastro hizmetlerinde çalıştırma imkânı olup olmadığını ve bu boş oturan arkadaşlara da bir iş sahası açılması düşünülüyor mu, düşünülmüyor mu?

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Boz.

Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI AHMET ŞENER (Devamla) — Arz edeyim Sayın Başkan.

Bu konuda, arkadaşım ben bir ziraat mühendisiyim, bir nevi, buna, benim için bir yaklaşımdır; ama tapu kadastroda bulunan ziraat teknisyenlerinden bahsettiği için söylüyorum; tapu kadastrodaki okulda yetişme tarzı ayrıdır; plan yapma, program yapma ve hatta arazide çalışmak. Şu kadarını söyleyebilirim, lise mezunu sayılır; açılan lise mezunu imtihanlarına diğer memurlar gibi, diğer lise mezunları gibi girebilir; ondan sonra 8 aylık, 10 aylık kurslara tabi tutulmak suretiyle kendilerinden istifade etmek mümkündür. Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Aleyhte, Sayın Yakup Üstün, buyurun.

YAKUP ÜSTÜN (Isparta) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İnsan - eşya ilişkileri genellikle, yararlanma ve mülk edinme şeklinde ortaya çıkmaktadır. «Mülk» kelimesi, lisanımızda daha çok gayri menkuller, yani taşınmazlar için kullanılır. Gayri menkul mülkiyetinin tanzimi, bir yerde, toprak - insan ilişkisinin tanzimi demektir. Göçebe olan insanı bir yere bağlamaya zorlayan sebep, bir yeri, toprağı sevmesi ve benimsemesidir. «Benim» diyebildiği o toprak, insan için korunma, barınma ve beslenme kaynağı olmuştur. Bu sebepledir ki, Anayasanın 36 ncı maddesinde, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu açıkça beyan edilmiş bulunmaktadır.

Devlet kuuluşları arasında bulunan bütün kurumlar, Devlet gemisini yürüten çarklardır; o çarklardan biri aksadığı zaman gemi durur; çarklardan biri, yani bir kurum ne kadar güzel çalışırsa çalışsın, gemi yürümez; üstelik çalışanlarla çalışmayanları ayırmak çok zor bir hale gelir; bu hengâmede artık çalışan da bir, çalışmayan da birdir. Türkiye'de durum maalesef bu noktadadır. Az da olsa çalışan, başarılı kurumlarımız da vardır; bunlardan birisi de Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüdür. Bu Genel Müdürlük, kıt imkânlarla, karınca kaderince, sessiz sedasız ve gösterişsiz

bir çalışma içindedir; ama ne yazık ki, Türkiye'mizde hemen hemen en çok şikâyet edilen kurumların başında da Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü gelmektedir bu Genel Müdürlükten, özellikle tapulama işlerinden dolayı şikâyetler ayyuka çıkmaktadır. Şikâyetlerde vatandaşlarımız aslında haklıdır; ama, suçlu, herhalde bu Genel Müdürlük değildir; bunun çeşitli sebepleri vardır.

Birincisi, gayrimenkul mülkiyet hukuku gerçekten zor bir konudur. Bu konunun çok çeşitli kanunlarla, mesela Medeni Kanun, Tapu Kanunu, Tapulama Kanunu, Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu, Kat Mülkiyeti Kanunu, İntikal Kanunu, daha bir sürü kanunla ilgisi vardır.

İkincisi, yazı devrimi sonunda ortaya çıkan çeşitli problemler mevcuttur. 40 milyon civarındaki, eski harflerle yazılmış kayıt mevcuttur; bunun ancak 4 milyon kadarı yeni harflere çevrilmiştir. Bu yazıyı okuyan çok az kişi kaldığına göre, yenilerinin yetişmesi için de gerekli tedbir alınmadığına göre, herhalde bir müddet sonra, konuyla ilgili olarak da Batıdan eleman getirtme zorunluluğu ortaya çıkacaktır. Bunun enteresan misali vardır, Türkiye'de: Kütüphanelerimizdeki 300 bin civarındaki el yazması eserlerden, bugün sadece müsteşrikler yararlanıyor. Bu, gerçekten, bir millet için utanılacak bir durumdur.

Üçüncüsü: Bu kurumda yeterli eleman noksanlığı vardır. Mevcut elemanları tatmin etme imkânları kıttır. Maalesef bu kurumda da ciddi bir personel politikası uygulanmamaktadır. Biraz evvel Sayın Bakandan duyduklarımız, gerçekten, bana göre olumludur.

Genel Müdürlüğe bağlı meslek okulu geliştirilmeli, kapasitesi artırılmalı; bu okul, mesleği sevdirici, benimsetici, mühimsetici elemanlar yetiştirecek seviyeye getirilmelidir; buna göre programlar uygulanmalıdır. Artık bu müessesede, derme çatma adamlar, sağdan soldan getirme adamlarla meseleleri yürütme imkânı kalmamıştır. Her daire için sözüm doğrudur. Genel Müdürlük kadro sıkıntısı çekmektedir. Yeni mezunların atanması yapılamadığı gibi, dikkat edin, bunu rapordan aldım - 3 212 memur, kadrosuzluktan, yıllardan beri terfi edemediği ifade edilmektedir. Bu durum, arkadaşlar, dikkatinizi çekerim, Devlet için büyük bir ayıptır. Bu memurların terfi edememesi ne demektir, biliyor musunuz? Memur olan insanlar bunu çok iyi anlarlar; bu memurların çoluğuna çocuğuna ceza vermek demektir. Çünkü, düşük kadroda geçen hizmetler terfi yönünden hiçbir şekilde değerlendirilemez. Bu bakımdan memur, kendisi olduğu kadar, çoluğuyla çocuğuyla da bir cezalandırılmaya tabi tutulmaktadır. Maliye Bakanlığı bu konuya eğilmezse, Meclislerimiz bu konuyu halletmelidir; diğer bakanlıklarda da aynı rezalet vardır maalesef, arkadaşlar.

Bir kadro meselesi, bir müktesep meselesi çıkmıştır; defaatle intibak işlemleri yapılmıştır. Bütün Devlet kademelerinde, öğretmenler, diğer memurlar bu konudan dolayı sızlanmaktadırlar. Maliyecilerimiz niçin bu meseleyi halledemiyorlar? Ben, af buyurun, bu meseleyi bir türlü anlayamamışımdır; hâlâ da anlamış değilim. Bu konunun hallinde mutlak bir zaruret vardır. Bu, söylediğim gibi, Devlet için büyük bir ayıptır.

Dördüncü bir nokta arkadaşlar: Bu Genel Müdürlüğe bağlı birimlerin, yerleşeceği doğru dürüst binaları yoktur. Dairelere girdiğiniz zaman, perişanlık ve fakirlik akmaktadır; oturacak bir sandalya, evrak koyacak bir dolabı veya kıymetli evrakları muhafaza edecek bir kasaları yoktur.

Beşinci bir nokta: Bu kurumun ihtiyacı olan taşıtlar hâlâ sağlanamamaktadır. Bu yıl 89 taşıt alınması planlandığı halde, sadece 16 taşıt alınabilmiştir. Tamamen arazi üzerinde yapılan çalışmalar, araç temin edilmeden nasıl yapılabilecektir arkadaşlar?

Altıncı bir nokta var: Ödenekler kâfi gelmemektedir. Bu durum, özellikle kadastro hizmetleri yönünden önemlidir ve bu hizmetleri aksatmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, bu durumda bulunan bu kurumun yaptığı işlere ve amaçlarını da kısaca bir göz atmakta yarar vardır. Bu kadar eksikliklerle malûl bir daireden, biz, bakın neler beklemişiz :

Birincisi: Hazinemiz için, bütçemiz için büyük bir gelir kaynağı bu daire. Tapu işlemlerinden dolayı bu yıl içinde, yani 1979 mali yılı sonuna kadar bütçeye bu daireden dolayı, bu dairede yapılan işlemlerle ilgili olarak 9 milyar lira civarında gelir sağlanacağı söylenmektedir.

Bu Genel Müdürlüğün kuruluş amacı şöyle tespit edilmiştir: Gayrimenkullere ait her çeşit kayıt ve tescil işlemlerini yapmak, ölçekli kadastral haritalar hazırlamak, tapu sicilleri tesis etmek ve tapu kayıt sicillerini tasnif ederek, saklamak. Görüldüğü gibi bu Genel Müdürlük, bu amaçlarını gerçekleştirmek için, bir yandan bütün yurt topraklarını karış karış gezecek, arazi üzerinde çalışacak; bir yandan da, arazinin kişilerle ve Devletle olan hukuki durumunu tespit edecektir. Arazi mülkiyetinin tespiti, kişilerin üzerinde

yaşadığı, hatta dedesinden, babasından kalan toprağa, «benim» diyebilmesi, arazi ihtilaflarının giderilmesi; orman arazileriyle, tarım arazilerinin tespiti, hem ekonomik, hem de sosyal yönden, toplumumuz için çok büyük bir önem taşımaktadır.

Sayın milletvekilleri, görüldüğü gibi, bir taraftan bu Genel Müdürlüğe önemli görevler verilmiş, bir taraftan da bu kuruma, görevleriyle mütenasip imkânlar vermekte gecikilmiştir. Artık, bu noksanlıklar giderilmeli, hizmetlerin aksamasına sebep olunmamalıdır. Kadastro hizmetleri bir an önce bitirilmeli, tarım arazisi ile orman arazisi tefriki halledilmeli, orman köylülerinin ıstıraplarına bir an önce son verilmelidir. Tapu işlemleri sebebiyle kurumun ve orada çalışan namuslu insanların itibarını sarsan, rüşvet dedikoduları artık sona erdirilmelidir.

Bir de Sayın Bakan biraz evvel ifade buyurdular; geçen yıllara nispetle, bu Genel Müdürlüğün bütçesinin gelişmiş olduğunu görüyoruz...

BAŞKAN — Sayın Üstün, 1 dakikanız var efendim.

YAKUP ÜSTÜN (Devamla) — ... Bunu memnuniyetle karşılıyoruz. Yalnız, Sayın Bakana şahsen itimat etmekle beraber, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin diğer bakanlıklarda yaptığı icraata benzer icraatlarla bu paraların çarçur edilmemesini Sayın Bakandan diliyoruz, rica ediyoruz.

Partimizin başında bulunduğu Hükümet dönemlerinde bu kurum her türlü politik mülahazaların üstünde tutulmuştur. Yine, politik mülahazaların üstünde, yetkili ve bu müesseseyi benimseyen, fedakâr, namuslu, vicdanlı memurlara her türlü imkân sağlanmalı ve memleketin askıda kalan bu hizmetleri bir an önce bitirilmelidir.

Dinlemek lütfunda bulunduğunuz için teşekkürlerimi sunar, bütçenin, Genel Müdürlüğümüze, milletimize hayırlı olmasını dilerim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Üstün.

Bütçenin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutup, onayınıza sunacağım efendim :

B) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Bütçesi

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim ve destek hizmetleri	113 478 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Tapu, tapulama - kadastro ve fotoğrametri çalışmalarının yürütülmesi	1 117 853 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	7 449 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Değerli arkadaşlarım, bu suretle, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Bütçesi, Meclisimizce kabul edilmiştir.

Bütçenin, Genel Müdülüğün değerli mensuplarına ve halkımıza hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. (Alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, saat 13.00'e gelmektedir; aldığımız karar uyarınca, saat 14.00'te, kaldığımız noktadan devam etmek üzere birleşime ara veriyorum efendim.

Kapanma Saati : 12.55

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 14.00

BAŞKAN : Başkanvekili Memduh Ekşi

DİVAN ÜYELERİ : Mustafa Gazalcı (Denizli), Recep Özel (İstanbul)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 58 nci Birleşiminin 3 ncü Oturumunu açıyorum.

III. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER (Devam)

2. — 1979 yılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri. (M. Meclisi : 1/210; C. Senatosu : 1/585) (M. Meclisi S. Sayısı : 293; C. Senatosu S. Sayısı : 846) (1)

BAŞKAN — 1979 mali yılı Bütçe Kanunu tasarısının görüşmelerine kaldığımız noktadan devam ediyoruz.

Sıra, Vakıflar Genel Müdürlüğü bütçesinde.

Sayın Hükümet ve Komisyon hazır.

Söz sırasını sunuyorum: Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Doğan Onur, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Doğan, Adalet Partisi Grubu adına Sayın İhsan Toksarı, Milli Selâmet Partisi Grubu adına Sayın Salih Özcan;

Kişisel olarak, lehte, Sayın Hasan Ali Dağlı, Sayın Altan Tuna, Sayın Çağlayan Ege.

Aleyhte; Sayın Feyzullah Değerli, Sayın Mehmet Çatalbaş, Sayın Adem Ali Sarıoğlu, Sayın Recep Özel, Sayın Şener Battal, Sayın İbrahim Vecdi Aksakal, Sayın Müfit Bayraktar.

Üzerinde; Sayın Halil Karaatlı ve Sayın İlhan Aytekin.

Söz sırası, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Doğan Onur'da,

Buyurun Sayın Onur, süreniz 20 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA DOĞAN ONUR (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1979 mali yılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçesi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; Yüce Kurulunuzu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, «vakıf» kelimesinin anlamı, malumlarınız olduğu üzere, fertlerin, menkul ve gayrimenkullerini hiçbir baskı ve mecburiyet altında kalmadan, kendi istek ve rızasıyla, şahsi mükelleftyetinden çıkararak, ebedi olarak hayır işlerine tahsis eylemesidir.

İnsanlığın erişebildiği bu yüce duyguların neticesinde, tarihimizin çok derinliklerinden gelen vakıflar kurulmuştur. Bu vakıflar o kadar geliştirilmiştir ki, ülkede yaşayan insanlarla beraber, o insanların mutluluğu, gelecekteki birtakım kuralların da oluşması bakımından yardımcı hizmet dalları haline getirilmiştir.

Atalarımız, gittiği her ülkede, adalet ve medeniyeti beraber götürmüşler ve gittikleri o ülkede Müslim, gayri Müslim idareler olsun buralarda camiler, hanlar, kervansaraylar, hamamlar, okullar, medreseler gibi birtakım vakıf eserleri meydana getirmişlerdir.

Vakıf eserlerinin en büyük örneklerini, güzel İstanbulumuzda tarihi abideler halinde hepimiz görmekteyiz. Bugün bu eserleri Avrupa'dan Asya'ya kadar çeşitli dünya ülkelerinde, Osmanlı devrinden kalma, atalarımızdan kalma vakıf eserlerini de görmek mümkündür.

Değerli milletvekilleri, günümüzde yaşatabilme imkânını bulduğumuz vakıf eserlerini, bugün Vakıflar Genel Müdürlüğü korumakta ve yaşatmaktadır. Vakfın, Türk - İslam tarihinde yeri büyüktür. Ülkemizdeki vakıf eserleri ve mallarının günümüze dek gelen sorunların çözümlenmeyişinin başlıca nedelerinden bir tanesi de, geçmiş iktidarların, vakıflar üzerindeki siyasi etkinlikleri de olmuştur.

Vakıf mallarının korunması ve hizmetleri, siyasal ve dinsel; daha açığı, düşünce ayrılıkları gözetilmeden korunmalı ve işletilmelidir.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün arazileri vardır; bu arazilerin, zamanın iktidarları tarafından, siyasal

(1) 293 S. Sayılı basmayazı tutanağa eklidir.

amaçları uğruna, ucuz ve uzun vadeli kiraya verilmeleri, Vakıfların zaman zaman sıkıntı içerisine düşmesine sebep olmuştur.

Vakıflar, fakir ve kimsesiz çocuklara burs verir; okuyan kimsesiz muhtaçlara yemek verir; muhtaç ve kör vatandaşlarımıza aylık bağlar; cami yapamayacak köylerimize cami yapım yardımları yapar; 7044 sayılı Kanunla Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen, hepsi tarih hazinesi olan eski eserlerin onarımını da yapar.

Değerli arkadaşlarım, Vakıflar idaresinin bugünkü çalışmaları, geçmiş yıllarda yapılan çalışma uygulamalarının dışına, bu bütçe ile biraz daha taşmış görünmektedir.

Bunlardan başka, görülüyor ki, atalarımız, akla gelmesi dahi zor olan birtakım hizmetleri vakıf haline getirmişlerdir. Tarihi geleneklerimiz, sosyal yaşayışımız içinde vakıflar öylesine yer almıştır ki, Medeni Kanunumuzun ilk neşrinde, «tesis» ismiyle bulunan bu müesseseyi, daha sonra, «vakıf» şeklinde yeniden düzenlemek mecburiyetinde kalınmıştır.

1926 yılından, 903 sayılı Kanunun neşir tarihi olan 1967 yılına kadar 41 yılda, 70'e yakın tesis kurulmuşken, vakıf şeklinde düzenleme getiren 903 sayılı Kanunla, 1978 yılına kadar, yani 11 yılda 520'nin üzerinde vakıf kurulmuştur; bu da, halkımızın vakıf müessesesine karşı olan ilgisini açıkça göstermektedir.

Şimdi bizler, gerek eskiden kalan, gerekse yeni kurulan bütün bu vakıfları, Vakıflar Yasası ve gerçek vakıf anlamı içerisinde denetleyip, gerçek anlamında yaşatmak için çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Değerli milletvekilleri, bugüne kadar biriken ihmaller ve bugünün ağır sosyal ve ekonomik şartları, bizi, vakıflar müessesesi ile daha yakından ilgilenmeye mecbur etmektedir. Burada bir bütçe müzakeresi yapılmaktadır. vakıflar için ayrılan bütçe rakamı, esasında vakıf hizmetlerinin ifası için yeterli değildir; ama bu yıl yapılabilecek hizmetler için, huzurunuza bu bütçe getirilmiştir. Bu bütçede öngörülen ödeneklerin zamanında ayrılması ve harcanması sağlanırsa, Vakıflardan, faydalı hizmetler görebiliriz. Hükümetimizin bu bütçedeki ödenekleri, geçen yılların ağır şartlarının mecbur bıraktığı kısıtlamaları tekrarlamadan, harcama imkânı vereceği ümidiyle, Vakıflardan hizmet göreceğimiz inancındayız.

Vakıflara ait eski eserlerin onarım çalışmaları, ihtiyacı giderecek düzeye gelememiştir. Birçok eski eser, bakımsızlık ve onarım yetersizliğinden, yıkılacak hale gelmiştir. Bu onarımlar için bütçede ayrılmış olan ödeneğin zamanında sarf edilmesi sağlanacaktır. Geçen yıllardaki sıkıntıların ve ödeme kısıntılarının bu yıl devam etmeyeceğini, eski eserlerin restorasyonunun zamanında ikmal edileceği inancındayız.

Vakıflar Genel Müdürlüğü bütçesi, bu teşkilatın ihtiyaçları ve iş hacmi için mütevazi bir bütçe sayılmalıdır. Hükümetimiz, vakıf eserlerimize sahip çıkmakta önemli mesafe almıştır. Kira gelirleri ile, vakıflarda üretilen her mal piyasa rekabetine girmeden, halk için ,halkla beraber çalıştırılacaktır. Grubumuz, ekonomik sıkıntılardan kurtulma çabasında olduğumuz 1979 yılında bu bütçenin böyle tanzimini yerinde bulmuştur. Ödenekleri zamanında harcanırsa, bu bütçe ile, mühim hizmetlerin büyük bir bölümünün başarılacağı inancındayız.

Bütçeyi müspet karşılıyoruz, hayırlı olmasını diliyoruz.

CHP Grubu adına saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Onur.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Doğan; buyurunuz Sayın Doğan.

MHP GRUBU ADINA MEHMET DOĞAN (Kayseri) — Sayın Başkan, Millet Meclisinin değerli üyeleri; Vakıflar Genel Müdürlüğünün bütçesi üzerinde, grubumun görüşlerini arz etmek üzere söz almış bulunuyorum. Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Yüce Meclisi saygı ile selamlarım.

Sayın milletvekilleri,

Osmanlı Türk İmparatorluğu döneminde nezaret olarak, Cumhuriyet döneminde ise genel müdürlük olarak idare edilen Türk - İslam kültürünün en büyük hazinesi ve kuruluşu olan, ecdad yadigârı vakıflar bütçesi üzerinde görüşlerimizi açıklamaya geçmeden bu kutsal müesseseleri vakfeden mübarek insanları, şanlı ecdadımızı rahmet ve minnetle anıyoruz.

Değerli alimlerimizden eski Temyiz Reisi (Yargıtay) Başkanlarımızdan merhum Ali Himmet Berki'nin «Vakıf müessesesi insanların düşünebildikleri hukuki müesseselerin en hayırlısıdır.» sözü hakikatin en veciz ifadesidir.

Sayın milletvekilleri,

Tarihin derinliklerine inip, dünya milletlerinin içtimai hayatını incelediğimizde görüyoruz ki, milletimiz bu konuda öncü hatta mucidi durumundadır. Öyle bir millet ki, «Devlet-i Ebed Müddet» diyor, kendisinin fani olduğuna inanıyor. Tek

gayesi; devletinin ebediyete kadar yaşamasıdır. Bu düsturu benliğinde duyan Türk Milleti, asırlar boyu en korkunç saldırılara karşı durmuş, nice Türk büyükleri cephenin ön saflarında, kale burçlarında şahadet şerbeti içmiştir. İşte hiçbir millete nasip olmayan bu güzide müesseseler, bu inançtan bu imandan doğmuştur.

Sayın milletvekilleri, açın tarihi bakın, gidin vakfiyeleri inceleyin; hayatında makam ve servet sahibi olmuş, erkek, kadın her Türk'ün kudreti nispetinde bir vakıf kurduğunu görürüz. İşte sırf Allah'ın rızasını kazanmak, milletine hizmet etmek, cemiyet içinde denge kurmak gayesiyle Viyana'dan Hindistan'a, Orta - Doğu'dan Afrika'ya kadar üç kıtayı hayır müesseseleri ile, bu inançla donatmış; ayrıca bunların ilelebet yaşatılabilmesi için yeterince menkul ve gayrimenkul ile takviye etmiş, gaye ve hedeflerini belirten vakfiyeler düzenlemiştir. Hanından hamamına, su kanalı, çeşme, medrese, darulşifa (hastahane), aş evleri, imaret, değirmen, her çeşit bina ve arazi, mescit, cami, yoksul ve düşkünlerin barındırılması, yetimlerin ceyizi ve evlendirilmesi gibi namütenahi mevzuları kapsayan eserler bırakmıştır.

Bu güzide eserlerin birkısmı yok olmuş, diğer bir kısmı ise kaderiyle başbaşa bırakılmıştır.

Mühim bir konu da, Vakıflar Genel Müdürlüğüne milyarlarca liralık malvarlığı ve milyonlarca lira gelir sağlayacağı aşikâr olan icareteyn ve mukaata cüzdanlarının ele alınması suretiyle, bu gayri menkullerin vakfa kazandırılması konusunda bir kanun hazırlanmalıdır. İkinci bir konu da, tapu kayıtlarında vakfiye şerhi olduğu halde, bugüne kadar vakıflara intikal etmeyen gayri menkullerin, Vakıflar Genel Müdürlüğüne intikalini sağlamaktır. Bu konuda Sayın Bakanın teşebbüse geçtiğini öğrenmiş bulunuyorum; kendisini tebrik ederim.

Aziz arkadaşlarım, geliniz, hep birlikte, parti farkı gözetmeden, bu tarihi eserlerimize, ata yadigârlarımıza sahip çıkalım. Mazisi olmayan bir milletin, atisinden söz etmek mümkün değildir. Bunların, aynı zamanda Anadolunun tapusu ve mührü olduğunu unutmayalım. Bu eserlerden herhangi birini, mesela bir Selimiyeyi, onun bir eşini, bugün 20 nci asırda yapabileceğimizi sanmıyorum; misal; önümüzdedir: 20 küsur yıldır, beton ve demirden oluşan, Sultanahmet, Süleymaniye ve Selimiye ile sanat ve estetik bakımından mukayese edilmesi dahi mümkün olmayan Kocatepe Camii şerifini ikmal edip, açamadığımızı hatırlatmak isterim.

Değerli milletvekilleri, 1978 yılı bütçe müzakerelerinde de, Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçesinin yetersiz olduğunu söylemiştik; ayrıca, bu bütçenin tam olarak sarfının yapılamayacağı endişesini taşıyorduk; içimden gelen bir sesle, Hükümet Başkanının, Maliye Bakanının, ayrılan bu tahsisatları engellememesini istemiştik. Endişelerimizde ne kadar haklı olduğumuz ortaya çıkmıştır. 1978 Yılı Bütçesinden, derneklerce yürütülen cami yapım ve onarımlarına ayrılan 61 milyon lira ödenekten, yalnızca 27 945 000 Türk Lirası yardım yapılabilmiş; 1451 istekten, ancak 322'si karşılanmıştır. Kocatepe Camii için konan 15 milyondan, ancak 8 milyon lira ödenmesi düşündürücüdür.

Köy camilerine 100 milyon Türk Lirası ödenek konduğu halde, 20 milyon liralık yardım yapılmış; 7100 adet istekten, sadece 848 istek karşılanmıştır.

Şimdi soruyoruz: Sayın Başbakan ve Maliye Bakanı, savurganlığı önleme denemelerini bu kutsal mümüesseselerde mi uygulamak istiyorlar? Bütün bakanlıklar, kamu kuruluşları, KİT'ler israf içinde yüzerken, bu cüzi bütçeye el atmalarını şiddetle kınıyoruz. Hani halkçılardı; köylüden yana idiler? Fakir Türk köylüsünün ruhunu dinlendirdiği, Allah katına çıktığı ibadethanesinin yapım ve onarımından kesilen, koparılan bu cüzi paracıkla hangi yara kapatılacak, hangi yara sarılacaktır? Musluğu elinde tutan Maliye Bakanına diyoruz ki, bu kafayla hiçbir yere varamayacaksın. Türk köylüsü, sana rağmen, her şeye rağmen, bu kuruluşları yaşatacak, bir araya getirdiği kuruluşlarla, Allaha kulluk borcunu yapacaktır.

Sayın milletvekilleri, 1979 yılının bütçe müzakerelerini yaptığımız şu anda, Vakıflar Genel Müdürlüğüne tahsis edilen 1 012 835 000 Türk Lirasının tam olarak ödeneceğinden emin değiliz; yine Maliye Bakanlığınca da engelleneceğini tahmin etmek, kehanet olmasa gerektir.

Türkiye'mizde enflasyon hızını, paranın değer kaybını göz önüne alırsak, Genel Müdürlük bütçesinin ne kadar yetersiz olduğu ortadadır. Gönlümüz, bu bütçenin en az 2 - 3 milyar lira olmasını arzu ederdi; ama maalesef, Hükümet, bu tasarrufu sadece burada düşünmekte, bu güzide müesseseye üvey evlat muamelesi yapmaktadır. Zira, geçen yılki 900 milyon lira civarındaki bütçeden 201 milyon lirasını kesmiştir, ödememiştir. 260 milyar liraya bağlanan geçen yılın bütçesi, 400 milyar liraya yaklaştığı halde; diğer bütün bakanlıklara, kuruluşlara kat kat fazla ödenmiş, bu bütçeden bizatihi kesilmiştir.

Bu yıl köy camilerine 156 milyon, eski eserlerin onarımı için - Sayın Akova'nın gayreti ile - 260 milyon Türk Lirası konmuştur; bu çabasından dolayı kendisini tebrik ediyoruz. Ancak, 1978 yılı bütçesine konan 210 milyon Türk Lirası, Maliye Bakanlığınca kuşa çevrilmiş, bu tahsisatın yalnızca 130 milyon Türk Lirası serbest bırakılmıştır. Bununla, ne kadar bakım ve onarım yapabileceğinizi takdirlerinize sunuyorum. Zira, inşaat maliyet fiyatları korkunç boyutlara ulaşmıştır; eski eser onarımını, normal inşaat maliyetleriyle mukayese etmek mümkün değildir.

Değerli milletvekilleri, geçen 1 yıllık dönemde, kısıtlama ve engellemelere rağmen, Sayın Akova'nın gayretleriyle, aşağıda temas edeceğim müspet icraatlar yapılmıştır; bu konularda kendisini kutluyoruz.

1978 bütçe müzakerelerinde, vakıf mallarının, diğer emsallerine göre mukayese edilemeyecek kadar cüzi rakamlarla gasp edildiğine temas etmiştik. Memnuniyetle öğrenmiş bulunuyoruz ki, Sayın Akova bu işe başlamış; bu işin süratlendirilmesini istiyoruz. Ancak, görebildiğimiz kadarıyla, bu konuda da engeller vardır. Sayın Başbakan Ecevit'in, hazırlamakta olduklarını söylediği kira kanun tasarısı ve tekliflerinde, kira ücretlerinin % 22 oranında artırılabileceği beyanı, bu müesseseyi büyük kayba uğratacaktır.

Hazırlanmakta olduğu söylenen bu tasarıda, Vakıf malları istisna tutulmalıdır; zira, yok bedellerle icardadır. En azından şöyle bir açıklık getirilmelidir: «Vakıf malları da, Türkiye'deki kira düzeyine çıkarıldıktan sonra, yukarıda bahsedilen % 22 artışa tabi olur.» hükmü konmalıdır.

2. Ege mıntıkasındaki, Vakfa ait zeytinliklerin bakımına ve yeniden fidan dikimine başlanmış olması sevindiricidir. Ayrıca, bunların toptan kira ve satış yolunun terk edilerek, burada elde edilen mahsulün, Vakıflarca işlenip, mamul bir halde, kendi açtığı mağazalarda satışa arz edilmesini, müesseseye getireceği kazanç yönünden olumlu buluyoruz.

3. Yeni bütçeye Kuran'ı Kerim basımı için konan 4,5 milyon lira, çok az da olsa, düşünebilmiş olması bakımından sevindiricidir.

4. Vakfiye gereğince, İstanbul Hırkai Şerif Camii'nde her 24 saat boyunca Kuran okunup, hatmi şerif indirilmesi, vakfiyeyi yapanların ruhunu şad edeceği gibi, Sayın Akova'nın sevap hanesine kaydedilecek müspet bir davranıştır. İlk kez uygulayan Bakan olarak, kendisini kutluyoruz.

5. Nesli tükenmekte olan mahya ustası yetiştirmek üzere teşebbüste bulunduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Kaybolan törelerimizin yaşatılması bakımından olumlu bir davranıştır.

Ayrıca, birkaç gün önce tarihi Bezmi Âlem Valide Sultan Vakfı'nın, Guraba Hastanesi'nin, İstanbul İktisadi Ticari İlimler Akademisine bağlı olarak İstanbul Üçüncü Tıp Fakültesi olarak aslına rücu ettirilmesi, vakfiye şartlarının yerine getirilmiş olmasını da takdirle karşılarız.

Mühim bir konu da, azınlık cemaatin vakfiyeleridir; özellikle, Rum Cemaati Vakfı üzerinde durmak istiyorum.

Malumunuz olduğu üzere, Vakıflar Genel Müdürlüğü, bu azınlık cemaatin vakıflarından % 5 denetleme payı alır. Her ne hal ise, 20 Mayıs 1978 günü Rum Cemaat Lideri, Sayın Başbakanı ziyaret eder, hem de İstanbul'un fethedildiği Mayıs ayında; Rum vakıfları hakkında konuşur. Gazetelerden okuduğumuz kadarıyla, cemaatleri lehinde vaat ve tavizler alınmıştır. O tarihlerde, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Orhan Eyüboğlu, başkanlığında toplanan bir komisyon, kanun ve tüzükte belirtilen miktarların, cemaat vakıflarından, özellikle Rum Cemaati Vakfından tahsil edilmemesi, icraya konmuş olanların icra işlemlerinin durdurulması; buna karşılık, Vakıflar idaresinin, 25 milyon civarında olan kaybının Hazine tarafından ya da örtülü ödenekten karşılanması dahi düşünülmüş, dolayısıyla bu % 5'ler bir süre askıda kalmıştır. Araştırmalarım sonucu, Sayın Akova'nın bu işi tahsil etmeye başladığını öğrenmiş bulunuyorum. İstihbar edebildiğim kadarıyla, Vakıflar Genel Müdürlüğünden, hatta hatta Bakandan da habersiz olarak Prof. Dr. Hicri Fişek'in de dahil olduğu bir komisyonun, tüzüğü, hazırlık cemaatleri lehine değiştirme çalışmaları yapıldığını da öğrenmiş bulunuyorum. Bakan ve Genel Müdürlük, bu konuda haberdar olmadığına göre, tüzük değişikliğinden haberdar olanlar burada bu konuyu açığa kavuşturmalıdır.

Burada asıl temas etmek istediğim nokta, Yunan makamları, Batı Trakya'daki Türk vakıflarında Türkçe okunmasını, konuşulmasını yasaklamışlardır. Türk vakıflarının eritilmeye çalışıldığı, işgal edildiği, camilerin onarımlarının dahi engellendiği bir gerçektir. İstanköy'deki Türk Vakfı'nın 1978 yılı itibariyle 900 bin drahmi gelirinden 200 bin drahmi gelir vergisi alındığı, acaba Hükümetinbaşı Sayın Başbakan tarafından bilinmemekte midir?

Sayın milletvekilleri, muhatabımız olan Yunan Hükümeti, Batı Trakya'daki Türk varlığını yok etmek, Türk - İslam adına tek bir iz bırakmamak için her çareye başvururken, vakıf gelirlerinden % 25 vergi almaya ısrarla devam ederken, bizim 903 sayılı Kanunun ve Tüzüğün 20 nci maddesi gereğince, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tahsil edilen % 5 gibi cüzi bir denetleme payından vazgeçmemiz nasıl düşünülür?

Şimdi teklif ediyoruz: Hükümet, Batı Trakya'daki Türk varlığına, vakıf müesseselerine sahip çıkmalıdır. Yunan makamlarından, bu zulmün durdurulmasını ısrarla talep etmelidir. Netice alınmadığı takdirde, misliyle mukabele etmekten kaçınmamalıdır.

Sayın milletvekilleri, Müslüman Türk Cemaati, Yunanlılar tarafından sıkboğaz edilirken, zulme uğrarken; Türkiye'de bulunan Rum azınlık cemaati, 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 1 nci maddesine göre kurulmuş bulunan vakıflarına bağlı olarak tedrisat yapan pekçok ilkokul, ortaokul ve liselerde Rumca'dan tutun da, Rum edebiyat ve sanatına kadar benliklerinin muhafazası için dersler verilmekte ve kiliselerinin çanları rahatlıkla çalmaktadır; hatta daha ileri gidilerek, İstanbul'un kendilerinin olduğu telkini yapılmaktadır. Yunanlılar tarafından, Lozan dahil, her türlü anlaşma rafa kaldırılırken: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi açıkça çiğnenirken; Birleşmiş Milletler Anayasasına meydan okunurken, Türk milleti elini oğuşturup oturamaz, bu vahşete seyirci kalamaz. Biz, Türk milleti olarak, tarih boyunca hiçbir topluma zulmetmedik, düşünmedik, düşünmüyoruz da; ancak, zulme de tahammülü olmayan bir milletiz. Bu zulmü durdurmak için, Devlet olarak, millet olarak, Hükümet olarak her çareye başvurmalı ve durdurmalıyız.

BAŞKAN — Sayın Doğan, süreniz bitiyor efendim.

MEHMET DOĞAN (Devamla) — Aziz arkadaşlarım, bunun dışında Suudi Arabistan, Mısır, Suriye, Irak, Ürdün, Bulgaristan ve Yugoslavya'daki Türk - İslam vakıflarına sahip çıkılmalıdır; yurdumuzdaki vakıfları da gözümüz gibi korumalıyız; gelecek nesillere bakımlı, tertemiz, dimdik olarak devretmeliyiz. Bu bakımdan, vakıf arazileri, toprak reformu dışında tutulmalıdır. Meclisten geçen Belediyeler Kanununda, gerekse Hükümetin Meclise getirmeyi düşündüğü Vergi Kanunlarında, vakıf malları, Emlak Vergisi dışında tutulmalıdır. Bu en azından, ecdadımıza, bir saygıdır. Kültür değerlerimizin yaşatılabilmesi için, bütün dini ve tarihi ve kültürel eserlerimizi Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesinde toplayarak, mazisine uygun Evkaf Bakanlığı olarak ihya etmeliyiz.

Grubumun görüşlerini, kısa bir süre içinde de olsa, özetlemiş bulunuyorum.

1979 Yılı Bütçesinin bu kutsal müesseseye, mensuplarına, aziz Türk milletine hayırlı ve uğurlu olmasını Cenabı Allah'tan diler, Yüce Meclise saygılar sunarım. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Doğan.

Adalet partisi Grubu adına Sayın İhsan Toksarı; buyurunuz efendim.

AP GRUBU ADINA İHSAN TOKSARI (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Vakıflar konusu, Türk tarihinde ve milletimizin bugünkü hayatında çok önemli yeri olan bir konudur. Vakfın lügat manası, durmak, hapsetmek, alıkoymak manasınadır. Türk tarihinde vakıf, İslam'dan kaynağını alır, tamamen İslami duygunun neticesidir. Çünkü, Allah'ın Elçisi Yüce Peygamberimizin mübarek bir sözünden ilham alan Müslüman Türkler, dünya tarihinde eşi görülmemiş en büyük vakıfları kurmuşlardır. «Vakıf menfaatleri insanlara ait olur» veçhile, bir malı, Allah'ın mülkü hükmünde olmak üzere, temlik ve temellükten hapis ve men eylemekten ibarettir; İslam, vakfı bu şekilde tarif eder; kısaca, insanların faydası için Allah'a bırakılmış maldır. Allah'a, millete, vatana kendisini adamış büyük ecdadımız, sanat şaheseri olan camiler, türbeler, sebiller, medreseler, imarethaneler bırakmışlardır. Büyük dedelerimiz, insanların maddi ve manevi ihtiyaçlarının bütününü içine alan vakıflar yapmışlardır. Müslümanların manevi ihtiyacı olan cami yanında, eğitim için medrese, kütüphane, hastane, hamam, sebil, imaret, aşevi, kervansaraylar.. Ecdadımızın bu vakıfları sayesinde bir turist, Viyana kapısından Osmanlı Devletine girer, her konaklamadaki kervansaraylarda misafir edilerek İran'a kadar 5 kuruş sarf etmeden gidebilirdi; her yoksula imarethanelerde yemek çıkarılırdı; hatta, cami civarındaki güvercinler için vakıf yapılmıştı. Dünya tarihinde, ilk hayvan bakımı hastanesi Şam'da kurulmuştur. Cerrahpaşa Hastanesi vakfiyesinde hastaların morallerini düzeltmek için vakıf konulmuştur. Avrupa'da, akıl hastaları, «Kafasına şeytan girmiş» diye öldürülürken, İkinci Beyazıt Han, Edirne'de, akıl hastalarını musikiyle tedavi eden hastane yaptırmıştı. Yalnız 18 nci asrın yarısında, İstanbul'da 35 bin kişiye, günde iki

öğün meccanen yemek verilmekte idi; o zaman İstanbul'un nüfusu 200 bin bile yoktu. Bugün ise, Vakıflar Genel Müdürlüğü bütün Türkiye'de 14 350 kişiye yemek vermektedir.

Avrupalı araştırıcı Mouraja d'ohsson ve Gattech'ın yazdıklarına göre, 18 ve 19 ncu asırda, Osmanlı Devletinde taşınmaz mal servetinin dörtte üçü vakıftı.

Zeyse, göre Cezayir'deki arazinin yarısı, Bonar'da göre Tunus'un üçte biri, İstanbul'un üçte ikisi vakıftı.

Medeni Kanundan önce, İslam hukukuna göre yapılmış vakfiyelerin adedi 26 798 idi.

Sayın CHP Grup sözcüsü arkadaşımız, «Geçmiş iktidarlar zamanında vakıf malları ucuza satılmıştır. uzun vadeli kiraya verilmiş ve mahvedilmiştir. Birçokları bakımsızlıktan yıkılmıştır» dedi.

Doğrudur; ama hangi iktidar devrinde? Ecdadımızın bize bıraktığı en büyük Hazine olan vakıflar, işte CHP Grup sözcüsünün dediği gibi, doğrudur. Ancak, sadece CHP'nin 27 senelik devresinde tahrip edilmiş ve binlerce cami, yıkılmış, ahır, samanlık, depo haline getirilmiştir. Ecdadımızın 10 asırda meydana getirdiği birçok tarihi eserler, Halk Partisinin çeyrek asrında mahvedilmiştir. Dünya tarihinde ilk defa, kanunla mabet kapatma cürmünü işleyen, Cumhuriyet Halk Partisidir. Bunu açıkça şu kanunla yapmıştır, kanunun tarihini veriyorum: 22 Teşrin-i Sani 1935 tarih ve 2845 sayılı Kanun; 1 nci maddesi aynen şöyledir:

«Tasnif harici kalacak cami ve mescitler, usul ve mevzuata göre kendilerinden başkaca istifade edilmek üzere kapatılır.»

İşte, çıkardıkları bu kanuna dayanarak binlerce cami kapatmışlardır. Kendi seçim bölgemden birkaç örnek vereyim: İstanbul Nusretiye Camii, 1958'e kadar depo idi; İstanbul Fatih, Hafızpaşa Camii hâlâ harabedir, yeni onarılmaktadır; tarihi Dolmabahçe Camii müze idi, Ayasofya Camii hâlâ müzedir; İstanbul Vefa semtinde, Vefa Bozacısının yanındaki tarihi Kubbeli Cami, 1950'ye kadar nalbant dükkânı olarak kullanılmıştır, merkeplerin bağlandığı demir halkalar hâlâ durmaktadır.

İstanbul'da Lâleli Camiine vakfedilmiş 40 dükkânlık Taşhan, bir Hıristiyan vatandaşa satılmış, o da kiliseye vakfetmiştir. O zamanın CHP kalemşörleri, dünyada ilk defa mabetsiz şehir yaptıklarını övünerek yazmışlardır. «Mabetsiz şehir» dedikleri yer de, Ankara'nın Yenişehir semti idi. Ancak, Demokrat Parti devrinde, ilk defa Maltepe Camii, sonra Kocatepe Camii gibi camiler yapılarak, mabetsiz şehir, mabetli şehir haline geetirilmiştir. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) İşte, Cumhuriyet Halk Partisinin eski hükümetlerinin dini eserlere karşı tutumu budur. Cumhuriyet Halk Partisinin 14 aylık son Hükümet devrinde ise, dini eserler, Vakıflar Genel Müdürlüğü mensupları, şanslıdır; çünkü, Vakıflar Genel Müdürlüğünü tedvir eden Devlet Bakanı eski Adalet Partilidir; Adalet Partisinden ayrılmasına rağmen, gönlü, fikri, felsefesi, yine Adalet Partilidir; Cumhuriyet Halk Partili Bakanlar gibi, birçok devlet memurlarını tasfiye edip, yerine militan doldurmamıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğüne birçok hizmetler götürmüş, Valide Sultan Graba Hastanesini modernleştirmiş, fakülte haline getirmiş, birçok camilere yardım etmiştir; birkısım tarihi camileri de restore etmiştir.

Vakfiye gereği olarak, 1978 yılında, Ramazan ayından itibaren İstanbul Hırka-i Şerif Camiinde devamlı olarak Kuranı Kerim okunmasını sağlamıştır. Ancak, Sayın Bakan, her camide devamlı Kuran okutsa, hatta bizzat kendisi de devamlı Kuran okusa, Ecevit Hükümetine destek olduğu için, mesuliyetten kurtulamaz. Bu Hükümetin kurulmasını temin ettiği için, 1 269 vatandaşımızın öldürülmesinden, % 70 enflasyondan, Ecevit kadar, Allah yanında, millet huzurunda mesuldür.

İçişleri eski Bakanı Sayın İrfan Özaydınlı, «Her vatandaşın öldürülmesinde ben de ölüp diriliyorum» demişti. Sayın Enver Akova'nın, eski din görevlisi olması hasebiyle, daha hassas olduğuna inanıyorum; kendisini vicdani muhasebeye davet ediyorum.

Vakfın esas düsturu şudur: «Şart-ı vâkıf, nass-ı şari gibidir»; yani vakfedenin koyduğu şart, Allahın kanunu gibidir. Her vakfiyenin son cümlesi şöyle biter: «Bu vakfı değiştiren, Allah'ın, meleklerin ve insanların lanetine uğrasın.»

Şimdi Sayın Bakana soruyoruz: İstanbul Kasımpaşa Camii avlusundaki muvakkithane, Halk Partisinin gençlik lokalidir; Sümbülefendi Camiinin avlusundaki müştemilat, Halk Partisinin lokalidir; buralarda çalgı çalınmaktadır, ibadet edenler rahatsız edilmektedir. Cami duvarında ve avlusunda, siyasi afişlerin, sloganların bulunmaması lazımdır.

Sayın Bakan, İstanbul Beyoğlu Ağa Camii lojmanı uzun süredir içkili eğlence yeri olarak kullanılmaktaydı; sizin gayretinizle bu lojman kurtarıldı, çok sevindik. Ağa Camii lojmanı olarak vakfedilen bu

binanın cami personelinin ikametgâhına tassis edileceğini beklerken, başka bir şahsa kiraya verilmiş; o da içkili işyeri haline getirmiştir. Bundan Sayın Bakanın da haberi olmadığına inanıyoruz; Sayın Bakanın ıttılaına arz ediyoruz; vakıfın şartının yerine getirilmesini istiyoruz.

Sayın Bakan, geçen seneki Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçesinde şöyle demişti: «Vakıf şartlarına aykırı verilen, kullanılan ne varsa, en kısa zamanda ıslah etmek, esas nüvesine döndürmek bizim görevimiz olacaktır.» Bu taahhüdünü kendisine hatırlatıyoruz.

Sayın Bakan, 1975 yılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçesi görüşülürken, sizinle beraber hazırlayıp, o zamanın Devlet Bakanına sorduğumuz bir soru vardı, Sayın Özgüneş'e sorduğumuz bir soru vardı: «İstanbul Şehzadebaşı avlusunda kapısı bulunan, sadece cami avlusundan girişi bulunan kızyurdunun kaldırılmasını ne zaman yapacaksınız? Biz, kızlarımıza da yurt temin edilmesine taraftarız. Ancak, cami avlusundan girip çıkma birtakım mahzurları doğurmaktadır; hiç değilse kapısı değiştirilmelidir.» 1975'te ikimizin müşterek temennimizi, şimdi Bakan olarak sizden bekliyoruz.

Sayın Bakan, Yenicami müştemilatından olan Mısır Çarşısına bitişik medresenin solcu bir derneğe tahsis edilmiş olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz ve bizzat gördüm. Bu ecdat eserinin, vakıf gayesine uygun hale getirilmesini istiyoruz.

Sayın Bakan, Vakıflar Kanununun 39 ncu maddesinin 2 nci fıkrası, «Alakalıların vakfiyeye göre intifa hakları mahfuzdur» demesine ve bu konuda Anayasa kararı olmasına rağmen, haklarının verilmediği, bütçeye bu konuda bir madde konulmasını doğru bulmaktayız.

Köy camilerine ayrılan paranın az olduğuna inanıyoruz. Yine 1979 Vakıflar Bütçesinin 9 ncu maddesine konulan maddenin de, Anayasanın 64, 92, 93, 94, 126 ncı maddelerine aykırı olduğuna inanıyoruz ve ona göre bu maddenin de kaldırılmasını istiyoruz.

Mısır, Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya, Suriye gibi ülkelerde kalan ecdat yadigârı vakıfların korunması için diplomatik temaslar yapmanızı istiyoruz.

İstanbul Sarıyer Merkez Camii ve Üsküdar Umraniye Camii bitişiğinde meyhaneler mevcuttur. Kanuna aykırı açılan bu yerlerin kapatılması için Sayın Bakanın emir vermesini talep ediyoruz.

Vakıflar Bütçesinin, mensuplarına ve Yüce Milletimize hayırlı, uğurlu olmasını diler, hepinize saygılarımı sunarım. (AP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Toksarı.

MSP Grubu adına Sayın Salih Özcan, buyurunuz efendim.

MSP GRUBU ADINA SALİH ÖZCAN (Urfa) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; 1979 Mali Yılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçesi üzerinde MSP Grubunun görüş ve temennilerini arz etmek üzere huzurlarınıza gelmiş bulunuyorum.

Sözlerime, Büyük Şair Yahya Kemal Beyatlı'nın, Osmanlı İmparatorluğunun 600 yıl nasıl ayakta kalabildiğini soran bir yazara verdiği cevap ile başlamak istiyorum.

Yahya Kemal, bu cevabında, Osmanlı İmparatorluğunun 600 sene gibi uzun yıllar ayakta kalmasının sebebini, manevi unsur olarak Hırkai Saadet Camiinde 24 saat devamlı okunan Kuranı Kerim ile, fethin sembolü olan Ayasofya minarelerinden semaya yükselen Ezanı Muhammedi seslerine bağlamaktadır.

Sayın Devlet Bakanı Enver Aklova'nın, Cumhuriyet döneminde 54 yıldan beri kaldırılan Hırkai Saadette okutulan Kuranı Kerim'in tekrar başlatmasını bir büyük olay olarak kabul eder, Grubum ve şahsım adına şükranlarımı arz ederken, Ayasofya minarelerinde susturulan ezan seslerini tekrar okuturmasını kendisinden beklediğimizi belirtiriz.

Bu açıklamadan sonra, asıl konuşmama, vakfın tarifini yaparak giriyorum. Vakıf: Ferdin, şahsi mülkiyetinden menkul, gayrimenkul, dıştan hiçbir zorlama olmaksızın, kendi irade ve arzusuyla mülkiyetinden çıkararak, hayır ve sevap kastıyla, vakfiyesinde belirttiği şartlar içinde kullanılmak üzere ebedi olarak tahsis etmesi demektir.

Bu tariften de anlaşılacağı üzere, vakfın temelinde, hayır ve hasenatta bulunmak maksadı yatmaktadır. Vakıf, gayesi dışında hiç bir şekilde kullanılamaz, Vakıf, necip Müslüman Türk Milletinin inandığı İslam dininin tavsiye ve teşvikiyle başlatılan ve gelişen sosyal yardımlaşma fikri üzerine kurulmuş bir müessesedir.

İslam dininde vakıf, sadaka-i cariye, yani Müslüman öldükten sonra amel defteri kapanmayan ve sevabı devamlı surette yazılan bir hayır esasına dayanır.

Yüce Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde, «İnsanoğlu öldüğü zaman amel defteri kapanır. Ancak, üç kişinin amel defteri kapanmaz, ameli devam eder.

İşte, bu üç kişiden biri; sadaka-i ceriye yapan» buyurmuşlardır.

Vakıf, ilhamını, Peygamberimizin bu yüce düsturundan almaktadır. İslam dininin tabii icabı olarak, Müslüman Türk milletinin tarihine bir göz atarsak, vakfın, devlet idaresinde, ilim ve kültürün gelişmesinde çok müpet tesiri olduğu görülür. Atalarımız, her vardıkları yerlere ibadet için camiler, ilim tahsil etmek için medreseler, talebelerin yatacağı yurtlar, yolcuların su içeceği çeşmeler, yolcuların karnını doyuracağı ve yatacağı kervansaraylar, hastaların tedavi olacağı şifahaneler, yoksullar için imarethaneler, ulaşım için yol ve köprüler, kütüphaneler yapmışlar; bunların da, devlete muhtaç olmayacak şekilde gelirlerini de sağlamışlardır.

Atalarımızın bizlere bırakmış olduğu vakıf malları, uzun zaman, vakfın şartları dışında kullanılmış ve buralar meyhane, kumarhane, diskotek, bar, pavyon vesaire gibi gayri meşru ve gayri ahlaki yerler haline getirip, vakfı bırakan mübarek ecdadın mezarlarındaki kemiklerini sızlatmıştır. Ancak, şunu da belirteyim ki, Sayın Devlet Bakanı Enver Akova, vakıf mallarının gayesine uygun kullanılması için müspet gayret içerisine girmiş olup, bunlardan bir kaçını zikretmeden geçemeyeceğim.

Vakıf talebe yurtlarını fakir ve mahrumiyet bölgesi olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya kaydırarak, okuma imkânlarından mahrum bu bölgelerin çocuklarının vakıf yurtları vasıtası ile eğitime kazandırması, vakıf mallarını şimdiye kadar çok ucuza verilmesini önleyerek, gerçek değerleri üzerinden kiraya verilmesini sağlaması; vakıf arazileri üzerine yapılan gecekonduların yıkılması için teşebbüse geçtiğini öğrenmemiz, bizleri fazlası ile memnun etmiştir. Bu müspet hareketlerinin devamını bekler ve her müspet hareketinde kendisini bütün gücümüzle destekleyeceğimizi bildirir, şükranlarımızı sunarız.

Bu yıldan itibaren yapılacak cami yardımları, Güneydoğu ve Doğu bölgeleri gibi fakir bölgelere kaydırılmasını da Sayın Bakandan diliyoruz. Zira, bu bölge halkının cami yapacak imkânları yoktur. Bunlar Vakıflar Genel Müdürlüğü ve hükümetin görevidir. Şimdiye kadar bütün yardımlar, maalesef bu bölgelerin dışına aktarıldığı görülmektedir.

Sayın Başkan ve saygıdeğer milletvekilleri, beni dinlemek lütfunda bulunduğunuz için şükranlarımı arz eder, Vakıflar Genel Müdürlüğünün 1979 Bütçesinin milletimiz hayırlı olmasını Allah'tan diler, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Özcan.

Lehte, Sayın Hasan Ali Dağlı, buyurun efendim.

HASAN ALİ DAĞLI (Manisa) — Sayın Başkan Yüce Meclisin saygıdeğer üyeleri;

Milletlerin kendilerine özgü niteliklerı, özellikleri vardır. Halkımızın, bütün dünya insanlığından ayrı bir özelliği vardır, hayırseverliği. İnsanlık haysiyetinin ayaklar altında kalmasından, kendi haysiyeti ayaklar altında kalmışcasına içinde acı ve ıstırap duymasıdır.

Bu duygulardır ki, halkımızı, çağımızın bugünkü girişimlerini binlerce yıl önce başlatmıştır. Biliyorsunuz, fen ve bilim adamları bu çağı, «nükleer çağı, feza çağı» olarak nitelerler; ama sosyal bilimciler ve siyaset adamları, «sosyal güvenlik çağı» derler.

Bugün yasalarla, insanların güvenliğini sağlayan devletler, toplumların bu insancıl hareketini Türk halkı binlerce yıl önce gerçekleştirmiştir.

İlk vakıf hareketini, Yüce Peygamberimiz, hicretin üçüncü yılında kendisine ait olan, kendi mal varlığına ait olan 7 bahçe, hurma bahçesini, toplumun ve İslamiyetin gelişmesi yararına harcamakla, ilk vakıf hareketinin başlatıcısı olmuştur; kendisini örnek ittihaz eden bütün müslumanlar, müminler onu takip etmişlerdir.

Büyük Fatih, İstanbul'u işgal ettiği zaman, Ayasofya Külliyesini, cebinden para ödeyerek satın almış ve «İstanbul şehrinin Türk'lerin elinde kalmasını ve oranın mamur olmasını istiyorsanız, İstanbul şehrine yardım edin, vakıfta bulunun» diye İstanbul halkına o devirde telkinde bulunmuştur.

İşte, yüzyıllarca, halkımızın gönlünde ve kafasında gerçekleşen bu duygular nesillerden nesillere aktarılmış; bugün sosyal güvenliğin sağlandığı bir aşamada, artık vakıfların geçersizliğini iddia edenler, yanlış yolda olduklarını anlamışlardır. Biliyorsunuz, bundan üç beş yıl önce Türkiye'de, Hava Vakfı, Deniz Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı, Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı gibi birçok vakıflar kurulmuş; gerek şahıslar ve gerekse birtakım dernekler ve kuruluşlar buralara büyük yardımlar yapmışlardır. Bu yardımlar, halkın gücüyle, Devletin gücünün birleşmesiyle, Türkiye'de nelerin yapılabileceğinin bir örneğidir.

Bu kurulan vakıflar şimdi siyasal arenada bir tartışma konusu oluyor; örneğin, uçak sanayiinin kurulup kurulamaması gibi. Eğer bu kurulan vakıf faaliyete geçse, bütün kalbimle ve gönlümle inanıyorum ki, Türk halkı bütün varlığı ile bu vakfa katkıda bulunacak ve Türk halkı bu vakıf sayesinde kendi uçağını kendisinin yapma olanağını bulacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, şimdiye kadar vakıflar, gayesi dışında kullanılmıştır. Bu vakıfların gaye dışı kullanılışı, bu vakıfları yapan ecdadımızın mezarlarında ruhlarını muazzep etmektedir. Çünkü, vakif yapan herkes, onu bir inancı, bir gayesi uğruna yapmıştır. Siz onu, vakfedenin isteği dışında kullanırsanız, onun ruhunu mezarda muazzep etmiş olursunuz. Oysa, vakıflarımız yüzyıllardan beri gaye dışı kullanılmış ve bu yüzden de çarçur edilmiştir. Bundan dolayıdır ki, halkımız vakıflara yardım etmekte soğuk davranmaktadır.

Fakat, gönlü insan sevgisiyle dolu olan Sayın Enver Akova'nın, iktidarımızdaki girişimleriyle, vakıfları ehemmiyetle ele almış ve birçok vakıfları gaye dışı kullananlar hakkında kanuni takibata geçmiştir. Çünkü, Vakıflar Kanununa göre, vakıflar gaye dışında kullanılamaz, başkasına devredilemez, alınıp satılamaz. Vakıflar gaye dışı kullanıldığı takdirde, o vakfın sahibi olan kimse dava açarsa, o vakfı geri alabilir; ama, halkımızın manevi duygulara olan yüksek saygısı dolayısıyla, hiçbir vakıf sahibi vakfını geri istememiştir, Vakıflar İdaresinden.

Halkımızın işte bu saygınlığını, vakıfları idare edenlerin de idrak etmesi lazım, onlara saygı göstermesi lazım. Mazbut vakıflar doğrudan doğruya Vakıflar İdaresine bağlı olan vakıflardır. Diğer mütevelli heyetlerle idare edilen vakıfların da iyi bir şekilde kontrolü gerekir. Nitekim, Vakıflar İdaresinin emin ellerde oluşu, iyi kontrol edilmesi neticesidir ki, tarihinde ilk kez 1978 yılında Vakıflar İdaresi kâra geçmiştir; bütün emvalinden yarım milyara yakın para temin etmiştir.

Temin ettiği bu paralarla, vakıfları yapan insanların ruhlarını muazzep olmaktan kurtarmış; tarihin canlı bir şahidi olan Türk zevkini, Türk dehasını, Türk zekâsını nesillerden nesillere aktaran tarihi eserlerimize 130 milyon lira harcamak suretiyle, onlara belirgin, ilk yapılışlarındaki güzelliği ve estetiği vermiştir.

Vakıflar İdaresinin çıkarmış olduğu bir kitapta, tetkik ettim; eski dönemdeki onların perişan halleri, içimizi burkucu halleri, restorasyondan sonraki satvetli ve haşmetli görünüşleri insanın ruhunu kabartıyor, bizim Türklüğümüze ve bize gurur veriyor.

O bakımdan, tarihi eserlerimize verdiği bu kıymetten dolayı Vakıflar İdaresine ve onun yöneticisi Sayın Bakana teşekkür ederiz.

BAŞKAN — Efendim, 2 dakikanız var.

HASAN ALİ DAĞLI (Devamla) — Yalnız bununla da kalmıyor Vakıflar İdaresi, Türkiye'de 14 yerleşim merkezinde 4 000 vatandaşımıza yemek yediriyor. Türkiye'de okuma eşitliğini ortadan kaldıran ve okuma olanakları olmayan öğrencilerimizin okuma olanaklarını sağlamak için; ortaöğretimde 53 tane yurt açmak suretiyle, 6 627 gencimizin okumasını sağlamış, yükseköğretimde 13 yurt açmak suretiyle, 1 774 gencimizin okumasını sağlamak suretiyle, Türkiye'deki eğitim eşitsizliğini gidermeye bir ölçüde katkıda bulunması dolayısıyla da Sayın Bakana ve Vakıflar İdaresine çok teşekkür ederim.

409 âmâ vatandaşımıza da maaş bağlamakla, Vakıflar İdaresi, insanlık duygularının ne kadar yüksek olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Bu duygularla, Vakıflar İdaresi bütçesinin, Vakıflar İdaresine ve halkımıza, ileride yoksul ve ezilen halkımıza daha büyük hizmetler getirmesi dileğiyle saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Dağlı.

Sayın Bakan, söz istiyorsunuz; buyurunuz efendim.

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Sivas) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçesi üzerinde gruplarımızın değerli sözcülerini büyük bir hassasiyetle dinlemiş ve kendilerinin burada dile getirdikleri konuları kaydetmiş bulunuyorum. Her şeyden önce, bu değerli sözcülerimizin temas buyurdukları konuları kalpten dinledim ve duygulandım; kendilerine yüksek huzurlarınızda teşekkürü bir borç biliyorum.

Vakıflar, aslında, Cumhuriyet Senatosunda da ifade ettiğim gibi, maalesef istenen ihtimamı, kendisine gönderilmesi gereken yumuşak eli bu güne kadar görmemiştir. Cumhuriyet tarihinde olsun, bilhassa Şeriye Vekâleti ilgasından sonra, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yetim kaldığını söylersek, tabirimi maruz görmenizi istirham ederim.

Vakfın doğuşu, amacı, birçok nedenlere dayanmaktadır. Çok değerli sözcü arkadaşlarım bu hususta gerekli bilgiyi verdiler. Vakıf malı demek, onu hapsetmek demektir. Bir kimsenin kendi nefsine onu haram kılması, beşeriyetin, insanlığın uğruna Allah rızasını gütmek suretiyle o malını vakfetmesi demektir. Biz böyle bir vakıfta 4 unsur görmekteyiz:

Bunlardan bir tanesi vâkıf, yani malı vafkeden kimse demektir; 2 nci'si mevkuf, vakfedilen mala verilen isimdir; 3 ncüsü «Mevkuf-ün aleyh» dediğimiz, İslam Hukukunda, tahsis edilen cihet alınır ki, vak-

fedilen malın ne maksatla vakfedildiği bu terim içinde kaydedilir; 4 ncüsü olarak, «Vakıf sıygaları» dediğimiz terimler yer almaktadır.

O halde, bu dört unsura riayet etmek suretiyle, vakıflar Hukukunu, gerek Türkiye Devletinde elimizden geldiği kadar ve gerekse sınırlarımızın dışında bulunan, atalarımızın vakfettiği eserlerin de tespitine gitmek suretiyle, onlar üzerinde gerekli çalışmaları yapmak bizim görevlerimiz arasındadır.

Değerli milletvekilleri, vakıflar neden doğmuştur, biraz da onun üzerinde durmak istiyorum.

Dini duyguların o kişilere vermiş olduğu rehavet neticesinde vakıf eserlerinin doğduğunu söyleyebiliriz. Kuranı Kerimde, Rabbimiz, İlahımız, «Siz hayrı yapınız, hayra koşunuz» ve yine onun Peygamberi Hazreti Muhammet, «Bir insan vefat ettiği zaman defteri dürülür. Ölümünden sonra üç şey yine o deftere sevap olarak kaydedilir. Birisi de; dünyada, göç etmeden önce bırakmış olduğu eserlerden dolayı, «Allah razı olsun» dendiği vakit, ölen kimsenin defterine sevabın yazılmasıdır.» İşte, bu iki dini duygudan dolayı ecdadımız, hem Anadolumuzda, hem Rumelide, hem Asyada; istila değil iyi niyetle gittikleri bütün yerlerde vakıf eserlerini yaşatmışlar, vakıf eserlerini dikmişlerdir. Biz, onların çocukları olarak, bu eserleri korumak, yürütmek, yaşatmak görevi ile karşı karşıya bulunuyoruz. Bunlar arasında camiler, türbeler, kabristanlar sayılabilir ve yine hanlar, kervasaraylar, hamamlar, imarethaneler, çeşmeler, sebiller, darüşşifalar, havuzlar, kuyular Osmanlı İmparatorluğu zamanında ve Selçuklular devrinde bilhassa bu sahada vakıf eserlerini görüyoruz.

Kültürel yönden vakıf eserlerinin doğmasına gelince; medreseler, kütüphaneler görülebilir. Osmanlı İmparatorluğunda Fatih Camii Şerifinin etrafındaki külliye, Selimiye Camiindeki külliye ve diğer eserlerimizin etrafındaki külliyeler bunların nişaneleridir değerli arkadaşlarım.

Sayın milletvekilleri mübarek Ramazan ayında camilerimizde mevlidi şeriflerin okutulması bir vakıf neticesidir; hatimde teravih namazlarının kıldırılması bir vakıf neticesidir. Hatim okunması - bilhassa sahurdan sonra sabah namazına kadar birçok büyük vilayetlerimizde selâtin camilerinde buna rastlamaktayız - vakfın neticesidir. Bunun yanında Fatih Camiinde, daha önce yine Fatih Camiine paralel olmak üzere Sultanahmet Camiinde, Eyüpsultan Camiinde vaaz verilmesi, tefsir okutulması, hadis okutulması, bilhassa bu hadisler içinde Buhari Şerif, Müslimi Şerif ve Şifai Şeriflerin okutulması, vakıfların eseri olarak tecelli etmiştir. İşte, ecdadımız bu sahada yürümüş ve bizlere üç konuda vakıfların nasıl doğduğunu ve nasıl değerlendirildiğini İslam Hukuku literatüründe açıkça vesikalarla bugüne kadar getirilmişlerdir. Bize düşen tek görev, bunları yaşatmak ve bizden sonraki kuşağa onları devretmek ve onlara aktarmaktır.

Değerli milletvekilleri, vakıf hakkında kısa zamanımız içinde daha fazla bir şey söylemek istemiyorum; ancak 1978 yılında yapmış olduğumuz Vakıflar Genel Müdürlüğündeki çalışmalarımıza biraz değinmek istiyorum.

Bundan önce, değerli sözcülerimizin kısa olarak temas ettikleri konulara cevap vermek niyetindeyim.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan Sayın Doğan Onur, 3 konu üzerinde titizlikle durdular. Birincisi, vakıf arazilerinin durumu.

Değerli milletvekilleri, Yüksek huzurlarınızda açık ve kesin olarak söylemek mecburiyetindeyiz; bugün vakıf arazilerinin işgal altında bulunduğunu söylemek, görevimizdir; maalesef, gerek İstanbul'da, gerek Antalya'da ve diğer vilayetlerde bu arazilerin işgal edildiğini söylemek görevimizdir. Şehirleşmiş Zeytinburnu kazamız, okmeydanı ve buna benzer mahalleler, bölgeler tamamen vakıf arazileridir. Bunlara bir çare reçete aramaktayız; ama hâlâ çözüm yolu bulamadık, çünkü yalnız Vakıflar Genel Müdürlüğünü ilgilendirmemekte, İmar İskân Bakanlığı ile diğer bakanlıklarla temas halinde çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Vakıflar için ayrılan bütçe rakamlarının kifayetsiz olduğu doğrudur; buna temas ettiler. 1978 yılındaki bütçemizdeki rakamlar, tatmin edici değil; ancak, bütçe imkânları içerisinde, Vakıflar Genel Müdürlüğünü bir ünite olarak aldığımız zaman, bu sene, yani, 1979 yılı bütçesinde 1 milyar liralık bir ödeneğin ayrıldığını söylersek, bu rakamın az olmadığını değerli arkadaşlarım kabul ederler zannediyorum.

Eski eserlerin onarılması, maalesef yavaş gitmektedir. Değerli milletvekilleri, bunun da sebebi şudur: İhale şartları bakımından ve bu eski eserlerimizi onarma için yeterli uzman, yetişmiş uzman bulamıyoruz. Bu uzmanların yetiştirilmesi ve çalıştırılması için Vakıflar Genel Müdürlüğünde ayrı bir bölüm halinde çalışmamız vardır; bu bölümü kısa bir zamanda teşekkül ettireceğimizi umuyoruz. O zaman, Vakıflar Genel Müdürlüğü olarak, bu eserlerin onarımını doğrudan doğruya kendimiz yapmak niyetindeyiz.

MHP sözcüsü Sayın Mehmet Doğan'ın 6 konuda temasları oldu. Vakıf kayıtlarında bulunup da, Genel Müdürlüğün sahip olmadığı eserler, maalesef mevcuttur. Son zamanlarda bunun üzerine şiddetle gittik ve hayli çalışmalarımız oldu, mesafe de aldık; bunları Vakıflar Genel Müdürlüğüne mal etmek suretiyle, rakamlarımızı artırdığımızı bilhassa belirtmek isterim.

Kocatepe Camiine 8 milyon lira verildiği doğrudur. 1978 yılında 15 milyon liralık bir ödenek öngörülmüştü. Bu camiin Dernek Başkanıyla bizzat kendim görüştüm; şimdilik bu kadarlık bir rakama ihtiyaçları olduğunu söylediler. Ne zaman bize müracaat ederlerse ve ben de yakından ilgilenmek istiyorum, diğer 6 milyonu da her an verebiliriz; bunda hiç şüpheniz olmasın, müsterih olabilirsiniz.

Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1978 yılında ayrılan bütçenin tümü kullanılmamıştır; imkânlarımız o kadardı; onu alabildik, ne verildi ise onu dağıttığımızı da söylemek isterim.

Vakıf mallarında bilhassa son zamanda getirilen teklif - Hükümet tasarısında yoktur, teklifte vardır - mazbut vakıflardan böyle bir verginin alınması söz konusu olamaz. Bunun müzakeresine geçildiği zaman, çıkarılacağını sizlere bilhassa arz etmek ve belirtmek isterim.

Mülhak vakıfların, yani, yönetimi bizde olan mülhak vakıflarla ilgili kısım üzerinde de durabiliriz, Sayın Doğan. Ancak, özel vakıflarla ilgili bölümde vergi vermeleri gerekir, özel vakıflar üzerinde de titizlikle durmamız icap ettiğini belirtmek isterim.

% 5 payların alınmasına gelince; değerli milletvekilleri, 903 sayılı Kanunun 78 nci maddesinin ışığı altında, Vakıflar Genel Müdürlüğünce bir yönetmelik hazırlanmıştır. Biz, bu yönetmelik ve bu kanunun maddesine göre, gerek mazbut vakıflar, gerekse mülhak vakıflar, zaten bizim bünyemizde azınlık vakıflarıyla, özel vakıfların denetimi Vakıflar Genel Müdürlüğümüze aittir, biz, bugüne kadar azınlık vakıflarının 150'yi aşan rakamlarının 96'sında teftişi yaptık; 1978 yılında 96'sında teftişi yaptık değerli milletvekilleri, yaptık. Azınlık vakıflarından % 5 payları aldığımız gibi, Müslüman vakıflarından da almaktayız; almadığımız takdirde, Anayasanın eşitlik ilkesine zaten aykırıdır; bunun başka türlü uygulanmasını düşünmek, takdir edersiniz ki, mümkün değildir. Bizim dışımızda çalışma yapılır yapılmaz, Hükümet içinde ahenk vardır, takdir ederseniz ki, yönetimi Başbakanlık adına Devlet Bakanı olarak bana verildiğine göre, sorumlusu da, Devlet Bakanı olarak benim. Vakıflar Genel Müdürlüğünde yapılan işlemden tamamen - değerli milletvekillerine açık söylemek istiyorum - ne gibi sorumluluklar varsa, sorumluluğu üzerime ben alıyorum.

İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) — Yapılan bütün işlerden haberiniz var mı?

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Hayır Sayın Köylüoğlu; yapılan bütün işlerden haberim vardır. Bu bakımdan, yaptırdığımı, yapılan işlerden dolayı sorumluluk varsa üzerime aldığımı beyan etmek istiyorum.

Vakıf arazilerinin toprak reformu dışında bırakılması doğrudur. 1757 sayılı Yasada, maalesef, vakıf arazileri de alınmıştır. Yani hazırladığımız yasada bizim de gözümüzden kaçtı. Şunu Yüksek Heyetinize açık olarak belirtmek istiyorum, vakıf arazilerinin reform bölgeleri dışında tutulması gerekir. Çünkü, vakıf şartlarına aykırı olur.

Sayın Özcan, 1978 yılında yapmış olduğumuz icraatı dile getirdiler; kendilerine şükranlarımı bilhassa arz etmek isterim.

Değerli milletvekilleri, Sayın Toksarı, Adalet Partisi Grubu adına yapmış olduğu konuşmada bize bazı soruları yönelttiler; bunlardan haberimizin olup olmadığını söylediler.

Kendileri iyi bilirler ki, düşüncemiz, yetişme tarzımız kendisinden ayrı değildir. Aynı rahlede, aynı okullarda beraberce diz çöktük, okuduk ve yetiştik. Vakıflar Genel Müdürlüğüyle ilgili, bilhassa İstanbul bölgesinde, kiraya verilen bazı gayri menkullerin nasıl kullanıldığını ve nasıl verildiğini dile getirdiler; «Bakanın haberi var mıdır, yok mudur?» dediler.

Bazı konularda, iki üç meselede haberim yoktu; ancak, yaptığım soruşturmada, aldığım bilgide - bakınız, onu söylemek istiyorum - siyasi partilerce Vakıflar Genel Müdürlüğünden kiralanan gayri menkuller var mıdır? Vardır değerli arkadaşlarım; sizden saklı bir şeyim yoktur; vardır; Adalet Partisinin de var, Halk Partisinin de var, Milli Selamet Partisinin de var; açıkça söylemekte yarar var. «Peki, bunlar hakkında ne gibi muamele yaptınız?» Bunlar hakkında, bize düşen görevi biz yaptık. Bunun üzerinde duruyoruz. Mahkemeye müracaat ettik. Takdir edersiniz ki, mukaveleyle yapılan bu işlemlerin tarafımızdan tek taraflı olarak feshedilmesi mümkün değil; mahkemelere gidiyoruz, mahkemelerde dava iki sene, üç sene, dört sene devam ediyor. İsimlerini vermek istemiyorum; ancak, bunlar üzerinde titizlikle durduğumu da belirtmek isterim; bazı hususlarda mahkemelere gidilmiştir.

Şahsımla ilgili bir hususa gelince; Vakıflar Genel Müdürlüğünü tedvin eden bir Bakan olarak Sayın Toksarı'nın müsterih olmasını isterim; herhangi bir endişesi olmasın. Benim hakkımdaki cümlelerine gelince, onu kendi vicdanlarına bırakıyorum, değerlendirmesi kendisine aittir; benim de ona göre bir değerlendirmem elbette vardır.

Değerli milletvekilleri, 1978 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğünün gayri menkullerinde % 26,6 oranında artış sağlanmıştır; kiralar yükseltilmiştir. Bu hususta 1979 yılında % 35 oranında kiraya verilen menkullerde artışı sağlamayı öngörmekteyiz.

Şunu kesin olarak söylemek istiyorum, Vakıflar 1978 yılında vakıf şartlarına uygun olarak yönetilmiştir. İmkânlarımız nispetinde ulaşabildiğimiz eserlerin taramasını yapıyoruz. Takdir edersiniz ki, bir senede bütün bu hamleleri yapmak mümkün değil.

Personel kıyımı yapılmamıştır, aşırı militan durumunda hareket edenler görevlerinden alınmışlardır.

Değerli milletvekilleri, Türkiyemizde ilk defa radyolarda Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Ramazan ayında mübarek Kadir Gecesi Süleymaniye Camiinden naklen mevlidi şerif okutulmuştur. Bu, vakıf şartlarının gereğidir; zamanımızda yerine getirilmiştir.

Yine Vakıflar Genel Müdürlüğünün sosyal açıdan değerlendirilmesi yapıldığı takdirde; Ankaramızda 3 satış mağazası, İstanbul'da 2 satış mağazası, doğu illerimizde birer satış mağazası olmak üzere 1979 yılında 11 satış mağazasını açmak üzereyiz. Ankara' daki satış mağazamız faaliyete geçmiştir. Gerçek manada, gerek Gima'dan, gerek diğer mağazalardan daha ucuz olmak üzere, Ulus'ta Vakıflar Genel Müdürlüğü Satış Mağazasını açmak suretiyle kendi bünyesine uygun olmak üzere, fakir vatandaşlarımıza zeytinyağı, zeytin ve sabunu en ucuz fiyatta vermekteyiz. Bugün bu malları yalnız burada değil, diğer vilayetlerimize de göndermek için büyük bir çalışma içinde bulunuyoruz.

Değerli milletvekilleri, sözcü arkadaşlarımız tarafından da dile getirildi, ben de arz etmek istiyorum; bir sene içinde, Bezmi âlem Valide Sultan Vakfı Hastanesi kendi şartına uygun olmak üzere asıl hüviyetine kavuşturulmuştur bu Hükümetimiz zamanında ve Bakanlığımız zamanında.

İstanbul İktisadi Ticari İlimler Akademisiyle yapmış olduğumuz bir protokol neticesinde, yönetimi, tayinleri, tamamen Vakıflar Genel Müdürüne ait olmak üzere bir tıp fakültesini kurmuş bulunuyoruz; memleketimize, milletimize hayırlı olmasını diliyoruz.

Değerli milletvekilleri, Vakıflar Genel Müdürlüğünün bugün % 75 oranından sermaye açısından iştirak ettiği Vakıflar Bankasındaki çalışmalarımıza sayın sözcüler temas etmediler, izin verirseniz ben bu konuda bir iki cümle arz etmek istiyorum.

1977 yılında şube adedimiz 206 idi, 1978 yılında şube adedimiz 15 artırılmak suretiyle 221'e çıkarılmıştır. Allah nasip ederse, 1979 yılında 27 şube açmayı planlamış bulunuyoruz yurdumuzda; bunları da zamanla açacağız; böylece şube adedimiz 250'ye varacaktır.

Bankamızın öz kaynaklarında bir önceki yıla göre % 42,90 oranında artış sağlanmıştır; yabancı kaynaklarda ise % 63,24 oranında artış sağlanmıştır.

1978 yılında toplusözleşme neticesinde buradaki çalışanlara ödenmek üzere 460 milyon lira mali ödenek öngörülmüştür. Biz 1978 yılında bunu kapattığımız gibi, Bankamız kâr etmiştir değerli milletvekilleri.

Plasmanların dağıtımına gelince, açık olarak yüksek huzurlarınızda söylemek ve belirtmek istiyorum, bir senelik devremizde sureti katiyede Bankamızda hiçbir yolsuzluk yoktur değerli milletvekilleri ve izin de verilmemiştir. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

Daha önce yapılan yoksuzluklar var sayın milletvekilleri, bunları tespit ettik, gerekli işlemlerde bulunmak suretiyle bazı görevlileri görevden aldık, mahkemeye de intikal ettirdik; bu hususta müsterih olmanızı bilhassa istirham ediyorum.

İ. ETEM EZGÜ (Samsun) — Yuvarlak lafla değil Sayın Bakan, açık açık söyleyin.

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Yuvarlak laflar değil bunlar beyefendi, hiçbir yuvarlak lafımız yok.

Sosyal primler bakımından, diğer hangi bakımlardan isterseniz isteyin, açıkça söylemek istiyorum; devlet bankası olarak ilk defa Vakıflar Bankasını bu sene biz, bu statüye aldık; Vakıflar Bankasını devlet bankası haline getirdik. (CHP sıralarından alkışlar).

Hiçbir banka yetkilisi veyahut da Genel Müdürü kendi bankasının plasmanını kısmak için genelge yayınlamamıştır. «Plasman ve gelir sağlanmak suretiyle size kredi verelim» demek, yalnız bizim bankamızda yasaklanmıştır; kaynağı sağlanmak suretiyle bizim bankamızda kredi verilmemektedir değerli milletvekilleri.

Bütçemizin memleketimize, milletimize hayırlı olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyor, hepinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Efendim, yazılı sorular var.

Sözlü soru zatıâlinizin mi Sayın Akçal?

İZZET AKÇAL (Rize) — Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Akçal, kaydedeyim efendim.

Başka soru sormak isteyen sayın üye?.. Yok.

Soru sorma işlemi bitmiştir.

NUMAN UZUN (İstanbul) — Yazılı sorum vardı Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, aldım yazılı sorularınızı; Sayın Bakana sunacağız ve cevaplarını da alacağız.

AHMET SAYIN (Burdur) — Ne zaman Başbakan olacaksın Sayın Bakan?

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Biz beyefendi, bize bağlı olan kuruluşları yöneten Devlet Bakanı olarak cevap verdik; Başbakan filan değiliz.

BAŞKAN — Sayın Akova, sizin konuşmanız bitti şimdi efendim; teşekkür ederim.

AHMET SAYIN (Burdur) — Ne zaman Başbakan olacaksın Sayın Bakan?

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Size sorarız onu da.

BAŞKAN — Sayın Akova...

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Evet Sayın Başkan?

BAŞKAN — Sayın Abdülkadir Timurağaoğlu'nun sorusu :

«Bazı camiler müze olarak kullanılmaktadır. Bu durum Vakıflar Kanununa ve camiler vakıf şartnamelerine aykırı düşmektedir.»...

Ses mi gelmiyor efendim?..

AHMET SAYIN (Burdur) — Gaipten ses geliyor, Başbakan olacak.

BAŞKAN — Pardon, affedersiniz...

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Siz de Türk - İş'in Genel Başkanı olursunuz, gaipten ses gelirse.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum karşılıklı konuşmayın Sayın Akova.

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Sayın Başkan, ya susturursunuz, aksi halde cevap veririm.

BAŞKAN — Efendim, ben susturma durumunda kalırsam, sustururum.

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Hayır, Türk - İş'in Genel Başkanı olacak da, onun için hazırlık yapıyor.

BAŞKAN — Ama, yani ben şimdi soru soruyorum, size de istirham ediyorum, yanıt vermeyiniz.

«Başta Ayasofya Camii ve diğer illerde buna benzer birçok camiler vardır; bunun için ne düşünülmektedir?

2. Hükümet Programında, köy camilerinin yapılması hususunda vaatler vardır. Bu konuda 14 ay zarfında ne yapılmıştır?»

Bunu sormuyorum; bu istatistiki bir bilgidir, sayın milletvekili öğrenebilir.

1 nci soruyu lütfen yazılı veya sözlü cevaplayabilirsiniz.

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Sayın Başkan, yapabileceğim konuyu vaat ederim ben, yapamayacağım bir konuyu vaat etmem.

Onun için, tahkike değer bir husus olduğu için, sayın milletvekilimiz daha önce Hükümette oldukları halde bunu niye açmadılar; kendilerine sormak isterim. (CHP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Celâl Ertuğ «İstanbul Bağdat Caddesi üzerinde Şaşkınbakkal mevkiinde Vakıflara ait bir arsada yüzlerce senelik iki muhteşem çınar ağacı vardır. Buraya bir cami yapmak ve çınarları kesmek söz konusu imiş; ancak, arsa, cami yapılmasına yetmez, çok küçüktür. Ayrıca çınarlar tarihi anıt niteliğindedir. Vaktiyle Bağdat'a giden Sürre Alayı burayı açık namazgâh olarak kullanırmış. Sayın Başkan, bu ağaçların kesilmesine Sayın Bakan müsaade edecek midir?» diyorlar efendim.

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Tahkik edip yazılı cevap vereceğim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Numan Uzun'un bir sorusu var efendim :

«Vakıflar Genel Müdürlüğünün 1979 Yılı Bütçe Kanun Tasarısındaki madde 9 : 2762 sayılı Kanunda öngörülen taviz bedelleri 1319 sayılı Kanun gereğince verilen beyannamelerdeki değerlere göre hesaplanır, bu madde, 1976 Yılı Bütçesinde 11 nci maddeye konmuş idi. Bu madde iptal edildi Anayasa Mahkemesince. Yeni tasarıda yine getirdiniz, sebebi nedir?» diyorlar.

DEVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) — Sayın Başkan, bu bir kanun konusudur. Kanun hazırlanmadıkça Bütçeye bu maddenin getirilmesi şarttır.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sözlü olarak Sayın Akçal'ın soruları var, buyurun Sayın Akçal.

İZZET AKÇAL (Rize) — Sayın Bakan, İstanbul, Taksim Meydanının arkasında, kısmen Vakıflara ait arsada bir cami ve bu camiin yaşatılması için gerekli iradı sağlayacak tesislerin yaptırılması için, hayırsever vatandaşlarımız tarafından bir dernek kurulmuştur. Müslüman vatandaşlarımızın ihtiyacını karşılayacak olan bu derneğin muvaffak olabilmesi için, Vakıflar İdaresi tarafından gerekli yardımda bulunulmuş mudur? Bulunulmuşsa, ne gibi yardımlarda bulunulmuştur?

İnşa edilecek cami ve tesislerine ait mimari plan ve projelerinin, geleneklerimize uygun olması sağlanacak mıdır? Sualimin birisi budur.

İkinci sualim : Cumhuriyet devrinde 1950 yılına kadar, muhtelif tarihlerde hizmetten çıkarılarak satılan ve şahısların mülkiyetine intikal eden ibadethanelerden mühim bir kısmı, 1957 yılından sonra Vakıflar İdaresi tarafından geri alınmış ve hizmete konmuştur. Halen İstanbul ve diğer vilayetlerde evvelce satılmış ve başka hizmetlerde kullanılmakta olan kaç ibadethane, medrese, imarethane bulunmaktadır?

Bunların Vakıflar İdaresi tarafından geri alınması ve maksada uygun şekilde kullanılması için çalışmalara devam edilmekte midir?

Bir hususu hatırlatmak isterim : Fatih Sultan Mehmet Han'ın Türbesinin arkasında ve Camiişerif külliyesine ait iki katlı küçük bir binanın şahıs mülkiyetine intikal etmiş olduğunu, 1950 yılından evvel bana bildirmişlerdi. Bu bina, tekrar Vakıf İdaresine intikal ettirilebilmiş midir?

Sorularım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Akçal.

Buyurun Sayın Bakan.

EVLET BAKANI ENVER AKOVA (Devamla) Yazılı cevap vereceğim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan. (Alkışlar)

Sayın Feyzullah Değerli, aleyhte; buyurun. Sayın Değerli, süreniz 10 dakikadır.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Tokat) — Sayın Başkan, muhterem milletvekili arkadaşlarım; Vakıflarla ilgili Bakanlığın Bütçesi burada müzakere edildi. Sayın Bakanı dinledik. Sayın Bakan, inancım odur ki, vakıfların ve vakfın ne demek olduğunu bilen bir Bakan olması lazımdır. Ama, bir suale verdiği cevabı dinleyince, hangi niyetle o tarzda cevap verdi bilmem, bir caminin müze olarak kullanıldığını soran bir arkadaşımıza, «Bunu açabilecek misiniz? Niçin açmadınız?» deyince, «Siz niye açmadınız» dedi. Bu cevap değildir. Yani bir şeyin açılması gerekiyor, lüzumlu, şartı vakfa uygun ise o eğer, başkası onu açmadıysa, siz açmadığınız için ben de açmadım. Bu cevap değildir.

Şimdi vakıf, bizim inancımıza göre vakıflar, yani arazisini, çarşıhanesini, mülkünü vakfedenler umumiyetle umuma ait hizmetleri, fukarayı, yoksulu, umumu hedef alan niyet ve inanç içerisinde vakfedilmişlerdir. Çeşmeler, camiler, köprüler, hastaneler, kervansaraylar bütün bunlar haksız, herkesin kullanabileceği, herkesin faydalanabileceği ve herkesin faydalanmasına imkân sağlayacak şekilde, niyette vakfedilmiştir. Bu sebeple de inancımıza göre, dinimizin beyanına göre vakfın şartı, Kuran'ı Kerim'in değişmez hükümleri gibidir; nâs gibidir, O derecede önem verilmiştir. Sayın Bakan da bilirler ki, Bakan olmadan önce bu mevzularda kendileri grup sözcülüğü yapmışlardır, şahsı adına konuşmuşlardır, bu bizim söylediklerimizi rahat rahat kendisi de söylemiştir. Şimdi icra makamındadır. Şimdi idaresinde bulunan vakıfların bu şartlara uygun olup olmadığını araştırma, rayına oturtma, vakfın şartlarına uygun tatbikini temin etme makamındadır. Şunu da bildiğine inanıyorum ki, Cenab-ı Hak, Kuran'ı Kerim' inde - şimdi CHP'liler molla ayet okuyor der, ama okuruz bu kürsüde ayet okuruz artık şimdi - (Gürültüler....)

BAŞKAN — Konuşmanıza devam ediniz Sayın Değerli.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) — Şimdi Kur'anı Azîmüşşan'dan «Femen beddelehu fe innema ismihu alelleziyne yübeddilune» denilmektedir. Kim ki vakfın şartlara bağlayarak vakfettiği herhangi bir vakfı mavuzıaleylinin, yani şart kılınan, vakfedileni, gayenin dışında istimal eder, ettirirse onun bütün vebalı, günahı, onu değiştiren, başkasının ve hedefinin dışında kullandırana ait olduğunu, Bakanın omuzlarında hissetmesi lazım.

Şimdi Sayın Bakanın tabii bu işi bildiğini söyleyerek sözlerime başladım; bu şartlara inandığına inandığım için sözlere başladım. Bugün birçok vakıflar harabe haldedir. Daha önce konuşmasında bazı vakıf arazilerinin kiraya verildiğinden bahsetti; kiraya verilen araziler ve kira bedellerine bakıldığı zaman, kira demek bile mümkün olmayacak tarzda

küçük rakamlar verdi. Acaba bu araziler, bu kiraya verilen gayrimenkuller vakfın, vakfeden kişinin şartlarına uygun değerde kiraya veriliyor mu ve o kiraya verilip kirası alınan gayrimenkulerin elde edilen kiraları vakıfın şart kıldığı istikametlerde istimal ediliyor mu? Birçok çeşmeler bugün harap haldedir. Bir misal vereyim, İstanbul'da «Salı Pazarı» diye isimlendirilen bir yerde diyelim, bir çeşme vardır. Harikadır; üstündeki hat sanatı, işaret ettiği mana ve tarihi değeri bir harikadır. O haliyle bile, benden önce konuşan Sayın Devlet Bakanının «çağa uygun» dediğinin dışında, çağdışı saydığı mezbele haline getirdikleri çeşmeler bile, onların çağa uygun olarak yaptığı birçok turistik tesislerden daha çok turist çekmektedir; mezbelelik halinde bıraktıkları halde.

Şimdi, bu çeşmeler bugün mezbele halindedir. Ne suyu akar, ne temizliği vardır, ne de imarı, tamiri mevcuttur. Bunlara gereği kadar önem veriyor mu? Bilen bir Bakan, inanan bir Bakan olarak bunlara dikkatini çekmek istiyorum.

Bir Süleymaniye Camii vardır arkadaşlar. Tabii, bir zihniyet... (Gürültüler.) Tabii laf atıyorsunuz, duyuyorum, bir zihniyet, tarih boyunca nedense bu milletin kafasında taşıdığı, gönlünde, kalbinde taşıdığı, tarihten geleni, ölüsünü gömdüğü zaman mezarına diktiği taş ve yazıyı, yaptığı çeşmeyi, kurduğu köprüyü, maziden gelen bütün varlıklarını bir çırpıda yok etmeyi hedef alan bir zihniyet var.

BAŞKAN — Efendim, iki dakikanız var.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) — Bu zihniyet her şeyi ihmal ettiği gibi, bunları da ihmal etmektedir. Bu ihmal yorganını Sayın Bakanın kaldırmasını istiyoruz. Bilen bir Bakan olarak, niteliyorum, vasıflandırıyorum.

Şimdi, bir Süleymaniye Camii vardır. Bu sadece bir mabet değildir, bir külliyedir. Bu camii yapan ve yaptıran insanlar bu millete hizmet için yaptırmışlardır. Ve bu milletin karakterini, inanç yapısını, şahsiyetini, benliğini oya gibi o camide işlemişlerdir. Hem maddi yönünü işlemiştir, hem manevi yönünü işlemişlerdir.

Hoparlörsüz mihrapta Kuran okuyan, namaz kılan imamın sesini şadırvanda duyacak kadar sanat harikasıdır. Kandillere koyduğu yağın islerini yukariya doğru gittiği an, anakubbeyi kirletir, nakışı, tezhîbâtı berbat eder düşüncesiyle, bir hava cereyanı yapmak suretiyle, menfezler vermek suretiyle, kandillerden çıkan islerin önüne barajlar kurmuştur. Oralarda biriken bu yağ islerinden en mükemmel çini mürekkebini yapmışlardır. Ve bunun için buralar eser olarak yapılmış, vakfedilmiştir. Bu, büyük bir hamiyet meselesidir.

Vakfı, vakıfı gayrete getirmek, artırmak için ona itibar etmek lazımdır. Bu millet, hamiyetli bir millettir. Birçok muhtaç insanları barındıracak vakıfları halen yapacak, yaptıracak imana, idrake, izana sahip olan bir milletin evlatlarıyız.

BAŞKAN — Efendim, bitiriniz lütfen.

FEYZULLAH DEĞERLİ (Devamla) — Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Eğer mevcut vakıflara layıkıyla itibar edersek, şartlarına uygun istimal edersek, bu tarz hareketlerimiz vakıflara ve vakfın şartlarına riayetimiz, bizi daha çok, memleketimize, milletimize, insanımıza fayda sağlayacak vakıfların doğmasına sebep olacak, vakıf yapacak insanları da gayrete getireceğine inanıyorum.

Bu düşünceyle bu Bütçenin Bakanlığa hayırlı olmasını niyaz ediyorum. Hepinizi hürmetle selamlıyorum. (AP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Değerli.

Değerli arkadaşlarım, Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçesi üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi maddelere geçilmesi hususunda onayınızı alacağım : Kabul edenler lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci maddeyi okutuyorum efendim :

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı

Madde 1. — Vakıflar Genel Müdürlüğüne 1979 mali yılında yapacağı hizmetler için, bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 1 012 835 000 lira ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — 1 nci maddeye bağlı cetveli ve cetvelin bölümlerini okutup, ayrı ayrı oylayacağım efendim.

(A) CETVELİ

Bölüm		Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	83 924 000

BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

Bölüm		Lira
111	Vakıf İşlemlerinin Yürütülmesi	208 823 000

BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

112	Sosyal Yardım ve Kültürel İşlemler	703 138 000

BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

900	Hizmet Programlarına Dağıtılamayan Transferler	16 950 000

BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

Maddeyi okuttuğum bağlı bulunan cetvelleriyle birlikte onayınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum :

Madde 2. — Vakıflar Genel Müdürlüğünün gelirleri bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 1 012 835 000 lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — 2 nci maddeye bağlı cetvelleri de okutup bölümlerini ayrı ayrı onayınıza sunacağım efendim.

(B) CETVELİ

Gelir türü		Lira
2	Vergi Dışı Gelirler	471 300 000

BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

3	Özel Gelirler	541 535 000

BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

Maddeyi bağlı bulunduğu cetvelle birlikte onayınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum :

Madde 3. — Vakıflar Genel Müdürlüğünce 1979 mali yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Bu cetvelde yazılı gelirlerin, özel hükümlerine göre, tarh, tahakkuk ve tahsiline 1979 mali yılında da devam olunur.

BAŞKAN — Maddeyi onayınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum :

Madde 4. — Harcamalara ait formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Onayınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum :

Madde 5. — (B) işaretli cetvelin Hazine yardımı maddesi dışındaki diğer gelir çeşitlerinden yıl içinde elde edilecek gelir fazlalarını lüzumunda;

a) 111 nci vakıf işlemlerinin yürütülmesi programının 01 nci alt programının 001 nci (Mülhak ve yeni vakıflar ile mazbut vakıf emlakinin yönetimi, işletilmesi ve değerlendirilmesi) faaliyetinin 300, 400 ve 800 ncü,

b) 112 nci sosyal yardım ve kültürel işlemler programının 01 nci alt programının 001 nci (öğrenci yurtları, imaret kurma ve işletme) faaliyetinin 300, 400, 500 ve 600 ncü,

Harcama kalemlerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Onayınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum :

Madde 6. — Mazbut vakıflarda ilgililerin intifa hakları, Vakıflar Nizamnamesine ek 23 . 12 . 1937 ve 13 . 10 . 1939 tarihli nizamnamelere göre ödenir.

BAŞKAN — 6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum :

Madde 7. — 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile bu Kanunun bazı maddelerini değiştiren ve buna bazı maddeler ekleyen kanunların uygulanmasından doğan istihkaklar için bütçeye konulan ödenekler yetmediği takdirde, (B) işaretli cetvelin yılı içinde gerçekleşecek gelir fazlalarını karşılık göstermek suretiyle (A) işaretli cetveldeki ilgili ödenek miktarlarını artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — 7 nci maddeyi onayınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi okutuyorum :

Madde 8. — (B) işaretli cetvelin geçen yıldan devrolunan nakit tertibinde husule gelecek gelir fazlasını, 1262 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesi gereğince açılan özel fona yatırılmak üzere, (A) işaretli cetvelin mezkûr Kanunla ilgili program, altprogram, faaliyet veya projesine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — 8 nci maddeyi onayınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 ncu maddeyi okutuyorum :

Madde 9. — 2762 sayılı Kanunda öngörülen taviz bedelleri, 1319 sayılı Kanun gereğince verilen beyannamelerdeki değerlere göre hesaplanır.

BAŞKAN — Sayın Uzun'un bir önergesi var.

Sayın Uzun burada mı efendim?...

NUMAN UZUN (İstanbul) — Buradayım efendim.

BAŞKAN — Tek imzalı önergenizi maalesef işleme koyamıyorum efendim. Ayrıca halledildi de zaten.

9 ncu maddeyi onayınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 10. — Bu Kanun 1 Mart 1979 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi onayınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 11. — Bu Kanunu Başbakan ve Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi onayınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçesi daha sonra açık oylarınıza sunulacaktır. Bütçenin ,Genel Müdürlüğün değerli mensuplarına ve ulusumuza hayırlı olmasını diliyorum. (Alkışlar.)

1. — 1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporu ile 1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısında Yapılan Değişikliğe Dair C. Senatosu Başkanlığı Tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu Raporu (M. Meclisi : 1/208; C. Senatosu : 1/583) (M. Meclisi S. Sayısı : 322; C. Senatosu S. Sayısı : 844)

C) DEVLET METEOROLOJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BÜTÇESİ

BAŞKAN — Programımıza göre 1979 Mali Yılı Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Bütçesi üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Sayın Hükümet ve Sayın Komisyon hazır.

Söz sırasını sunuyorum : Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Mevlüt Önal, Milli Selamet Partisi Grubu adına Sayın Abdülkadir Timurağaoğlu, Adalet Partisi Grubu adına Sayın Şükrü Abbasoğlu, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Turan Koçal.

Kişisel olarak lehte, Sayın Altan Tuna, Sayın Hasan Ali Dağlı.

Aleyhte, Sayın Müfit Bayraktar, Sayın Mehmet Çatalbaş, Sayın Şener Battal, Sayın İbrahim Vecdi Aksakal.

Üzerinde Sayın Ali Ak ve Sayın Adem Ali Sarıoğlu.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Mevlüt Önal'da. Sayın Önal söz süreniz 20 dakikadır, buyurun efendim. (CHP sıralarından alkışlar.)

CHP GRUBU ADDINA MEVLÜT ÖNAL (Hatay) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; 1979 yılı Bütçesinin görüşüldüğü şu sırada, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün 1979 yılı Bütçesini CHP Grubu adına açıklamak üzere huzurunuza çıkmış bulunuyor ve bu nedenle tümünüze saygılar sunuyorum.

Bilineceği gibi meteoroloji işleri tüm ülkelerde her gün daha çok önem kazanan bir konu haline gelmiştir. Bizim ülkemizde de her ne kadar kuruluşu Cumhuriyetin ilk yıllarına dayanmışsa da, asıl kurumun önem kazanması 1937 yılına rastlar. 3127 sayılı Yasayla Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü bugünkü şekliyle kurulmuştur. Kuruluşundan bugüne kadar da ülkenin ekonomik, askeri ve pek çok alanlarında sayısız hizmetleri ifa eylemiş ve eylemektedir. 1974 yılına kadar meteoroloji kurumlarımız, Avrupa'nın ve diğer ileri dünya ülkelerinin haiz oldukları ileri teknoloji araçlarına sahip olarak iftihar edebileceğimiz düzeye ulaşmıştır. Her ne kadar bazı dönemlerde ve fasılalarda yanlış ve noksan yöntemler uygulanmışsa da, iktidarımız bu konuya gerektiği ve layık olduğu önemi vermiştir.

Yukarıda kısaca değindiğimiz üzere günümüzde meteorolojik hizmetler yaygınlaşmış, ulaşım, adliye, ticaret, turizm, sanayi, enerji, çevre sorunları, ekono-

mik ve hasseten tarım konuları meteorolojik hizmet alanına girmiştir. Meteorolojinin topluma her gün sunduğu hava raporlarının ne kadar hayati önem taşıdığı hepimizin malumlarıdır.

Hava raporları her günün ve gecenin muhtelif sürelerinde milyonlarca insan tarafından izlenir. Keza, özel ve resmi kuruluşlar hava tahmin raporlarını muntazaman alırlar, İlaveten bu hava tahmin raporunu alan kuruluşlar, hizmetlerin düzenlenmesinde bundan yararlanırlar. Denizciler, balıkçılar, araç kullananlar için hava tahmin raporları özellikle kış aylarında hayati derecede önemlidir. Günümüzün modern ulaşım şekli olan havacılıkta meteorolojinin çok sıhhatli ve süratli hava tahminleri yapması zorunludur. Aksi takdirde doğacak faciayı Allah muhafaza siz takdir ediniz. Hava limanlarındaki meteoroloji görevlilerinin, gece ve gündüz saniyesi saniyesine çok dikkatli raporlarını, uçak pilotlarına ve görevlilerine iletmesi zaruridir. Askeri ulaşımda meteorolojinin ayrı ve önemli bir yeri vardır. Çiftçilerimizin hayatında meteorolijinin her gün artan değeri, hepimizce bilinen bir gerçektir. Çiftçilere yapılan don ihbarları, bunun yanında ekim, gübreleme, ilaçlama, ürün kurutma gibi tarım sektörünün mühim yönlerini meteoroloji tespit eder. Keza sel ve taşkınları meteoroloji ihbar ederek can ve mal güvenliğinin sağlanmasına hizmet eder.

Mesaisi yorucu ve yıpratıcı olan meteoroloji mensupları, görevlerini müdrik olarak, vazifelerini yapmaya gayret sarfetmektedirler. Verilen hava raporlarının yüksek bir ihtimalle isabetli ve doğru çıkması, bu müesseseye olan itibarı ve itimadı artırmaktadır. Bu sebeple vatandaşlarımız, yukarıda da değindiğimiz gibi, radyo ve televizyonun haberler bülteninin sonundaki hava raporunu dinlemeyi alışkanlık haline getirmişlerdir.

Meteorolojik çalışmalar milletlerarası karekter taşımaktadır. Bu yüzden de milletler, meteorolojik faaliyetler yönünden, birbirinin hem desteği, hem de kontrolcusudur.

Memnuniyetle ifade edelim ki, Türk Meteoroloji örgütü, kaydettiği gelişmeler ile dünyanın kuvvetli meteoroloji teşkilatlarından birisi olduğunu, yabancı memleket uzmanlarına kabul ettirmiştir. Kendilerini tebrik eder, teşekkürü bir borç biliriz.

Değerli arkadaşlarım, Meteoroloji Genel Müdürlüğünün hizmetlerinden bir kaçını şu şekilde sıralayabiliriz :

Askeri antlaşmalar gereğince NATO ve CENTO gibi kuruluşların getirdiği birtakım meteorolojik hizmetlerle teşkilat, askeri ve sivil, milli ve milletlerarası birtakım hizmetlerin ve bu hizmetlerin getirdiği birçok sorumlulukları yüklenmiş bulunmaktadır. Bu cümleden olarak meteoroloji kuruluşu sulh zamanında askeri ve sivil, yerli ve yabancı bütün uçakların ve denizlerde hareket eden gemilerin meteorolojik korunmalarını ve desteğini sağlamakla yükümlüdür.

Bugünkü modern savaşta, yurt savunmasında, karada, denizde ve havada meteorolojik hizmetlerin oynadığı ve oynayacağı rolün önemini açıklamaya lüzum görmüyorum.

Radyoaktif serpintilerle ilgili meteorolojik değerleri hazırlamak, insan sağlığı ile ilgili olarak, şehirlerde kirlenen havanın temizlenmesi hususunda meteorolojik faktörleri incelemek, ilgililere gerekli önerilerde bulunmak, yine Meteoroloji Genel Müdürlüğünün mesaisi ile çözümlenmektedir.

Değerli üyeler, birkaç yıl evvel kış aylarında Ankara semalarında haftalarca güneşi görmek mümkün olmazdı. Ankara semaları kapkara, kirli hava dumanları ile kaplı bulunurdu. Son yıllarda Ankara kaloriferlerine ve sobalarına yüksek kaliteli kömür ile feul-oil'in verilmesi, kirli havayı Ankara'dan uzaklaştırmıştır. Bunu, Meteoroloji Genel Müdürlüğü ile koordineli çalışan Hükümetimiz gerçekleştirdiği nedeniyle şükran borçluyuz.

Milli Savunma, tarım, ulaştırma, bayındırlık, şehircilik, sağlık ve yurt çapında planlama işlemi bütünüyle meteorolojik çalışmalara dayanmaktadır. Barajların yapılması, sulama şebekelerinin kurulması, her türlü ilmi araştırmaların ve adli ihtilafların çözülmesinde meteorolojik çalışmaların yakın ilgisi bulunmaktadır.

Kısaca izah edilen bu görevlerin yerine getirilmesi için, Meteoroloji Genel Müdürlüğünün dış memleketlerden elektronik cihaz, alet ve yedek parçaları ithal etme zorunluğu vardır. Ancak 1976 ve 1977 mali yıllarında gerekli alet ve cihazlar ile aksam ve yedeklerinin dış alımı yapılmadığından Meteoroloji Genel Müdürlüğü güç şartlar altında görevini ifa etmiştir. 1978 Mali Yılında ise, Meteoroloji Genel Müdürlüğünce ihtiyaç duyulan malzemeler için bütünü ile 28 213 140 Türk liralık dışalımı, Meteroloji Genel Müdürlüğü personelinin titiz çalışmaları sonunda 1977 birim fiyatları üzerinde 1978 yılında gerçekleştirdikleri bu dışalımla ülkemize 400 bin dolar döviz tasarrufu sağlanmıştır. Bu başarılarından ötürü Hükümetimizle birlikte Meteoroloji Genel Müdürlüğü personelini şükranla anarım.

Yine iktidarımızın konuya verdiği önem sonucu, 1976 yılında teşebbüse geçilmiş olmasına rağmen bu-

güne kadar sürüncemede kalan otomatik teleks bağlantısının 1979 yılında 30 istasyon için gerçekleşmesi sağlanmıştır. Bu sistem sayesinde, teknisyen ve telsizcilerden önemli miktarda tasarruf sağlanacağı gibi, daha emin, güvenilir ve süratli bilgi alışverişi sağlanmakla rasatların zamanında merkeze ve dolayısıyla dünyaya yayınlanması mümkün olacaktır.

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün merkez ve taşra teşkilatında görev yapan personelin fazla mesaisi, 1977 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile teşekkül etmemesi nedeniyle personele fazla mesai ve ücret ödenememiştir. 1978 yılında yapılan çalışmalarımızla iktidarımız tarafından Genel Müdürlük personelinin 1977 ve 1978 yıllarına ait fazla mesaileri ödenmiştir.

Ayrıca Meteoroloji Genel Müdürlüğüne 1978 yılında 278 adet kadro ihdas edilerek, kadrosuzluk nedeniyle terfi edemeyen ve artan hayat şartları karşısında sınırlı geçim olanağıyla çalışan memurların bir miktar da olsa terfileriyle sosyal durumları ve maddi yaşantıları güçlendirilmiştir. Merkez ve taşrada büyük sorumluluk altında görev yapan Meteoroloji Genel Müdürlüğü personelinin alınan yeni kadrolarla durumları düzeltilmiş ve böylece diğer kuruluşlar karşısında onere edilmişlerdir.

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü kanunla kendisine verilen bu görevleri ifa etmek üzere Ankara'da 4'ü teknik, 1'i idari olmak üzere 5 Daire Başkanlığı, keza elektronik bilgi işlem merkezi ve Meteoroloji Teknik Lisesi müdürlüğünden oluşan bir merkez kuruluşu ile 16 Bölge Müdürlüğünü bünyesinde toplamıştır. 4 ncü uluslararası hava limanı ve deniz istasyonları, 5 radar, 6 radiosonde ve teknik diğer cihazlar, keza 200 küçük kilomatoloji, 750 yağış ve 7 mareograf istasyonundan oluşan tüm cihazlarda 3576 personel ile görev yapan geniş bir gözlem şebekesi şeklinde oluşmuştur.

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü personelinin çağdaş bir anlayışla yönetilmesine titizlikle özen gösteren Sayın Bakan Ali Rıza Septioğlu'nun kişisel gayreti ile kamu kuruluşlarınca açılması öngörülen kreşlerin öncülüğünü yaparak, anne olan personele rahat bir çalışma imkanını açılan kreşler sağlamıştır.

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün çalışma sisteminin arz etmiş olduğu özellik bakımından, yetişmiş olan personelin elde tutulması şarttır. Genel Müdürlüğün gece - gündüz, bayram ve tatil günlerinde çalışan personelin her saat ve bilhassa kış aylarında gece - gündüz devamlı dışarıya çıkıp rasat yapması, telsizcinin her an telsiz başında görevde bulunması, yıpratıcı bir mesai karakteri göstermektedir. Bu nedenle, yetişmiş olan personel bir müddet sonra mesainin ağır ve maddi imkânları sınırlı olma dolayısıyla daha iyi imkânlı kuruluşlara geçme temayülü göstermektedir. Bu nedenlerle yorucu, yıpratıcı ve sağlık durumunu sarsıcı bir çalışma sistemine tabi olan personelin, 5434 sayılı Yasaya gerekli ekler yapılmak suretiyle, her hizmet yılına karşılık iki ay fiili hizmet zammı almaları en tabii haklarıdır. Tüm bu bilgilerin dışında Yüce Meclisçe aşağıda arz edeceğim lüzumlu hususların da göz önünde bulundurularak, olumlu karşılanmasını saygıyla arz ederim.

1967 yılından beri çeşitli yapay uydulardan almakta iken, bu uyduların çalışma sürelerini durdurmalarıyla 3 aydır hava tahmini için hayati önem taşıyan hava fotoğrafları alınamamaktadır. Yeni atılan TİROS-N ve METEOSAT uydularından fotoğraf alınabilmesi için yeni yer cihazlarına ihtiyaç vardır. Bu cihazlar için 5 milyon Türk Lirası gerekmektedir. Halen kullanılmakta olan askeri üs ve meydanlar 15 - 20 yıl evvelki NATO standartlarına göre, o günkü uçak teknolojisinin isteklerine göre meteorolojik hizmet şartları düşünüldüğünden, bugünkü çalışma koşulları ve isteklerinin imkânsızlıkları nedeniyle ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Genelkurmay Başkanlığının da görüşü alınarak Konya, Eskişehir, Bandırma, Balıkesir ve Mürted askeri meydanlarının günün koşullarına uygun cihaz ve aletlerle donatılması kaçınılmaz bir duruma gelmiştir. Bu projenin gerçekleşmesi için 70 milyon Türk Lirasına ihtiyaç vardır.

İklim şartlarını ortaya koymak, hava deniz seferlerinde koruyucu desteği temin etmek, orman yangınları ve don gibi afetlerin önlenmesinde gerekli tedbirlerin zamanında alınmasını sağlamak maksadıyla yapılacak rasatlarda kullanılacak meteorolojik cihaz ve aletlerin temin edilmesi için 40 milyon lira gerekmektedir.

Karakuş verici istasyonunda mevcut bulunan radyo verici ve alıcısı dış ülkelerle yapılan teleks ve fox yayınlarının merkezini teşkil etmektedir. Meteoroloji teşkilatının haberleşme beynini teşkil eden gerek verici ve gerekse alıcı cihazlarımız ekonomik ömürlerini doldurmuş, haber alma ve vermede bir çok aksaklıklar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle alıcı ve verici cihazlarımızın bir kısmının değiştirilmesi, gerçek bir haberleşme temini bakımından zorunlu kılınmaktadır. Yine Samsun ve Bandırma'da bulunan deniz is-

tasyonlarındaki verici cihazlarımızın eksikliği nedeniyle kıyılarımızda seyretmekte olan gemilerin ve teknelerin yayınlarımızı iyi alamamaları sebebi ile eskimiş bulunan cihazlarımızın yenilenmesi için 55 milyon Türk Lirası gerekmektedir.

Taşrada bulunan istasyonlar ile merkez arasındaki haberleşmenin ve bilgi alışverişinin daha süratli ve daha rantabl olması amacıyla mevcut telekomünikasyon şebekesinin ıslahı ve daha emin bilgi akışı için, Ankara - Roma, Ankara - Londra telli devrelerinin açılması zorunluluk yaratmıştır. Bu projenin gerçekleşmesi için 5 milyona ihtiyaç vardır.

Atmosferin 30 km. yüksekliğine kadar meteorolojik malumatları veren 6 radioson istasyonlarında bulunan ve Birinci Dünya Harbinden kalma yer cihazlarının bir kısmının değiştirilmesi için 25 milyona ihtiyaç vardır.

Cihaz ve alet temin edememe yönünden 3 yıldan beri çekilen sıkıntıların ferahlaması bakımından 200 milyon liralık ödeneğin 1979 mali yılı programına konulması gerekmektedir.

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 1979 yılı Bütçesinin yüce ulusumuza hayırlı ve uğurlu olmasını Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Cenabı Allah'tan diler, Yüce Meclise saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Önal.

Milli Selâmet Partisi Grubu adına Sayın Abdulkadir Timurağaoğlu, buyurunuz efendim. (MSP sıralarından alkışlar)

MSP GRUBU ADINA ABDULKADİR TİMURAĞAOĞLU (Mardin) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün 1979 mali yılı bütçesi üzerinde Milli Selâmet Partisi adına fikirlerimizi beyan etmek üzere huzurunuzdayım.

Evvela, bu Genel Müdürlüğün görev sahasına kısaca temas etmek istiyorum. Şöyle ki :

Bu Genel Müdürlük, ülkemizin iklim ve yağış durumu, su rejimini takip eder ve düzenler. Sulh anında ve savaş sırasında havada, denizde ve karada yapılacak olan her türlü harekâtı meteorolojik desteği sağlar; aynı zamanda vatandaşın savaş sırasında her türlü tehlikeli gazlardan ve açacağı zararlardan korunması için tedbirler alır ve zamanında kendilerine duyurur. Çiftçilere gerekli olan hava durumu ile ilgili bilgileri verir. Bu bakımdan tarımımız yönünden büyük önem arz eder.

Hemen herkesin bir kulağı, her gün verilen hava durumundadır. Bu da gösteriyor ki, bu teşkilat, hiçbir politik düşünce içine girilmeden gerekli önemin verilmesini icap ettiren bir teşkilattır.

Bu Genel Müdürlükçe görülen hizmetler, kabiliyet ve daha çok teknik ve ilmi çalışma isteyen bir şekilde yürütülmesi gereken hizmetlerdir. Sağlıklı ve çabuk bir biçimde hizmetlerin yürütülmesi için yetenekli ve bilgili personele önem verilmelidir. Kurslar açılmak suretiyle personelin yetişmesine çalışılmalıdır. Aynı zamanda uzman olan personel, politik düşünce ile tedirgin edilmemelidir. Teknik ve ilmi çalışma yapan bütün kuruluşlarda buna riayet edilmesini temenni ediyorum.

Muhterem milletvekilleri, yurdumuzun çeşitli bölgelerinde ölçüler yapan istasyonlar kurulmuştur. Bunlar, memnuniyet vericidir. Bu arada bilgileri sıhhatli değerlendirmek üzere kurulmuş olan IBM merkezinin hizmetleri de takdire şayandır. Ancak, yine de yeni istasyonlar açılmasına da ihtiyaç vardır. Bazı bölgelerde kurulmuş olan rasat istasyonları ve iklim istasyonlarının düzenli çalışması sağlanmalıdır. Modern cihaz ve aletlerle takviye edilmeleri lazımdır; eskiyenlerin yerine yenileri konulmalıdır. Hizmet akışının hızlanması bakımından bunların yapılması şarttır.

Bugüne kadar dış ilişkilerde gösterilen gayretler, alınan mesafeler, 19'u aşkın Avrupa ülkelerinin kurmuş olduğu merkeze üye olunması ve buralardaki gelişmeleri takip için elemanlar gönderilip yetişmiş olarak ve yeni bilgilerle yararlı halde geri getirilip görevlendirilmeleri, tebrike şayan hareketlerdir.

Muhterem milletvekilleri, görevini merkezde Genel Müdürlük bünyesinde 5 daire başkanlığı, 19 şube müdürlüğü, taşrada ise 16 bölge müdürlüğü ve çeşitli yerlerdeki istasyonlarla yürütüldüğü belirtilen Genel Müdürlüğün, dileğimiz odur ki, bu hizmetleri yürütürken politikaya alet olunmamasına dikkat gösterilmesidir. Bu görev yerlerinde eğitim görmüş personelle hizmete devam edilmesidir. Bugüne kadar gerekli önemin verilmediği kanaatindeyiz. Hatta bazı bölgelerimizde bu görevlerin ihmal edildiği ve hava durumlarının zamanında duyurulmadığını da işitmekteyiz. Bunların üzerinde hassasiyetle durulmasını ilgililerden bekliyoruz. Ufak bir aksamanın tarımımız açısından açacağı zarar ve ziyan ve ekonomik kayıpların da gözönünde bulundurulması zaruridir. Bunların temini, personel eksiklerinin giderilmesi, kalifiye elemanın yetişmesi ve ek çalışma zamanlarında bu çalış-

maların karşılıklarının verilmesiyle mümkün olacaktır. Daha evvelki bütçe konuşmalarımız sırasında da temas ettiğimiz bu hususların hallini arz etmekteyiz. Mali imkânlar bu bütçeyle yeterince temin edilirse, faaliyetlerin daha da hızlanmasına sebep olacaktır. Ancak, bütçenin kifayetli olduğu düşüncesinde değilim. Kifayetli hale getirilmesi temennimizdir.

Muhterem milletvekilleri, bazı kuruluşlarda, - mesela, Devlet Su İşleri gibi - meteorolojik tespitler yapılmaktadır. Ancak bu bilgilerin birlikte değerlendirilmesi faydalı olacaktır. Onun için işbirliği yapılmasını ve beraberce çalışma imkânı bulunmasını bekliyoruz. Ayrıca Güneydoğu ve Doğu illerinin geçiminin en önemli kısmı tarım iledir. Ancak sulama yeterince olmadığından güçlükler çıkmaktadır. Mesela Urfa Karababa Barajı yapılacak ve oradan Mardin Ovası sulanacaktır. Ancak bu mesafe 350 kilometre uzaklıktadır. Oradan yapılacak sulamayla ovanın sulanması imkânsızdır, yetişmesi de mümkün değildir. Bu sulama ovaya 80 kilometre uzaklıkta olan Dicle'den temin edilirse, sulama daha çabuk ve daha kolay olacaktır. Bu sulama sistemlerinin yanı sıra burada bir de hava durumunu bildiren istasyon kurulursa, o zaman çok daha yararlı verim elde edileceğine ve ekonomiye yeni maddi imkânlar sağlanacağına inanıyorum.

Bu Genel Müdürlük, hava durumu hakkındaki bilgileri zamanında ve doğru olarak çiftçimize duyurursa, bu bilgilere göre yapılacak sulama ve tarım daha verimli olacaktır.

Bütçenin memleketimize hayırlı olmasını diler, hepinizi hürmetle selamlıyorum. (MSP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Timurağaoğlu.

Adalet Partisi Grubu adına Sayın Şükrü Abbasoğlu, buyurunuz efendim. (AP sıralarından alkışlar)

AP GRUBU ADINA ŞÜKRÜ ABBASOĞLU (Giresun) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün 1979 yılı Bütçesi konusunda, Adalet Partisinin görüşlerini Yüce Heyetinize sunmaya çalışacağım. Sözlerime, bu genel müdürlüğün başlıca görevlerini anahatları itibariyle belirterek başlamak istiyorum.

Ülkemizin iklim hareketlerini ve yağış sistemlerini tespit etmek. Yurdumuzdaki iklim, yağış ve su rejimini ortaya koymak. Gereken hallerde ve savaş zamanında askeri ve sivil taşıtların, karada, denizde ve havada meteorolojik desteklerini sağlamak. Tarımla uğraşanlara mevsim koşullarına göre gerekli hava tahminlerini bildirmek, kritik hava durumlarını bütün ilgililere duyurmak. Zirai mücadele alanlarına ve yörelerine ilişkin olarak gerekli hava tahminlerini zamanında yapmak. Orman yangınları bakımından hassas olan mevsimlerde, gerekli hava tahminlerini yaparak ilgili yerlere duyurmak. Karayollarındaki hava durumlarını ilgililere ulaştırmak. Deniz suyu sıcaklığını met ve cezir durumlarını tespit etmek. Meydanlara inen ve kalkan uçaklar için meteorolojik destek sağlamak. Nükleer silahların etrafa yaydığı radyoaktif serpintilerle ilgili meteorolojik değerleri vermek ve toplumu bu silahların zararlı etkisinden korumak. İnşaatçılara ve öteki ihtiyaç sahiplerine gerekli meteorolojik bilgileri sunmak. İşte bu ve bu gibi konular ve hizmetler Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün anagörevlerinden başlıcalarını oluşturmaktadır.

Sıraladığımız bu görevlerden de anlaşılıyor ki, meteoroloji hizmetleri ve faaliyetleri; kapsamı, faydası ve çeşitli fonksiyonları yönünden bütün ülkemizi ve toplumumuzu yakinen ilgilendiren bir nitelik taşımaktadır. Başka bir deyişle, gerek toplum halindeki ve gerekse kişisel yaşantılarımızda meteorolojinin rol oynamadığı, girmediği ve yön vermediği hiç bir alan ve konu yok gibidir.

Meteorolojik verilerle askeri de, sivili de her zaman, her mevsimde yakinen ilgilenmek zorundadır. Tarım faaliyetlerinin her çeşidine, en başta iklim ve hava halleri yön ve şekil verir. Çiftçinin gözü havada, kulağı meteoroloji haber bültenlerindedir. Hiç bir şey tarım için hava hallerini bilmek kadar önemli değildir. Her çiftçi için yatarken de, kalkarken de başını kaldırıp gözlerini havaya doğru çevirmek, alışkanlık haline gelmiştir. Tarım çalışmalarına yön vermede meteoroloji haber bültenleri köylümüze ve çiftçimize en önemli rehber olmaktadır. Tarım dışındaki öteki uğraşı alanlarında da hava hallerini öğrenmeye elbette ki, ihtiyaç vardır. Sadece tarımcının değil, ülkede yaşayan herkesin, örneğin, inşaatçının, tuğla imalatçısının, denizcinin, balıkçının, değirmencinin, itfaiyecinin, nakliyecinin, turistin ve yolcunun da bir kulağı meteoroloji haber bültenlerindedir.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde meteoroloji hizmetlerinin teşkilatlanmaya başlaması oldukça yeni sayılabilir. Cumhuriyetle birlikte bu konuda olumlu adımlar atılmaya başlanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında bazı bakanlıklar kendi amaçlarına göre, rasat ve tespit çalışmalarını kendi bünyelerinde yürütürler-

ken, daha sonra bu dağınık durum giderilmiştir. Bütün meteoroloji hizmetlerini bir arada ve bir kuruluşta toplayan bugünkü Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü 1937 yılında, 3127 sayılı Kanunla kurulmuştur. Genel Müdürlük önce Başbakanlığa bağlı iken, daha sonra hizmetlerin niteliği de dikkate alınarak, kuruluş Tarım Bakanlığına aktarılmıştır. Ne var ki, şimdiki Hükümet geçen yıl işbaşına gelince, bu Genel Müdürlük, Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesine alınarak tekrar Başbakanlığa bağlanmıştır.

Neden böyle olmuştur? Bu tutuma haklı bir neden bulmak oldukça zordur. Teknik, ya da idari bakımlardan bir zorunluğa dayanmayan bu tutumu tasviple karşılamamız elbette ki, mümkün değildir. Bu tutum olsa olsa, ancak politik bir gerekçe ile izah edilebilir. O da şudur : Ecevit Hükümetinde, bilindiği gibi, 10 adet Devlet Bakanlığı vardı. Elbette ki, bu bakanlar boş oturacak değillerdi ya. Her birini ayrı ayrı tatmin etmek lazımdı. İşte Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü bu amaçla Başbakanlığa aktarılmıştır. Hizmetin niteliği ve görevlerin ağırlık merkezi bakımından, bu kuruluşun, tekrar Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlanmasında fayda görmekteyiz.

Sayın milletvekilleri, Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün merkez ve taşra kuruluşlarında, çeşitli amaçlarla ölçü ve tespitler yapan istasyonların ve ünitelerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu istasyonlar ve üniteler ülkemizin hemen her yöresine ve köşesine yayılmış bulunmaktadır. 59 adet sinoptik istasyonu mevcuttur. Bu istasyonlarda hava tahminleri yapılır. 183'ü büyük klimatoloji, 200'ü de küçük klimatoloji olmak üzere toplam 383 adet iklim istasyonu vardır. Bu istasyonlarda iklimle ilgili çeşitli bilgi ve doneler toplanır ve tespit edilir. Münhasıran yağış rejimini tespit etmek üzere kurulan ve tek memurla çalışan 750 adet yağış istasyonu vardır. Tarımsal meteoroloji istasyonu sayısı 691'dir. Sahillerimizde denizlerin yükselme ve alçalma durumlarını tespit etmek üzere kurulmuş 7 adet mareograf istasyonu bulunmaktadır. Ayrıca, bunların dışında değişik amaçlarla kurulmuş bazı istasyonlar daha vardır. Denilebilir ki, ülkemizde kısa zamanda teşkilatlanma ve hizmet görmede büyük başarı sağlayan kuruluşlardan birisi de, Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğüdür. Son 25 yıl içinde meteoroloji hizmetlerinin gelişmesinde, yaygınlaşmasında ve isabetli ölçüler ve tespitler yapılmasında gerçekten çok önemli adımlar atılmıştır. Çeşitli amaçlarla, ölçü ve tespitler yapan istasyon sayıları mütemadiyen artmaktadır.

1960'larda 89 olan iklim istasyon sayısı 400'e yaklaşmıştır. Aynı artış temposunu, öteki istasyonlarda da görmek mümkündür. Bir yandan istasyon sayıları artırılırken, bir yandan da bu istasyonların modern alet ve cihazlarla donatılmasına da büyük önem verilmiştir. Bütün bunlara rağmen, çeşitli amaçlarla kurulan istasyonları, sayı ve teçhizat yönünden yeterli bulmak elbette ki, mümkün değildir. Daha sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek bakımından, yakın gelecekte çeşitli ölçüler yapan istasyon sayılarını artırmakta yarar görmekteyiz.

Örneğin : İklim istasyon sayısını 500'e ve yağış istasyonları sayısını da hiç değilse 3 000'e ulaştırmak, ülkemiz koşullarına göre zorunlu görülmektedir.

Değerli milletvekilleri, istasyon sayılarını çoğaltma yanında, bu istasyonların modern alet ve cihazlarla donatılması da büyük önem taşımaktadır, ölçülerin seri ve sağlıklı olması, kullanılan cihaz ve aletlerin niteliği ve kalitesiyle sıkı sıkıya ilgilidir. Yıpranan ve daha moderni bulunan alet ve cihazların yenileriyle değiştirilmesinde fayda vardır. Tesis edildikleri günün şartlarına göre, en yeni ve en modern aletlerle hizmete sokulan bir çok ölçü istasyonlarının zaman geçtikçe ortaya çıkan daha modern aletlerle donatılması, hizmet anlayışının bir gereği olarak kaçınılmaz hale gelmektedir. Ama hemen ifade edelim ki, uygulamalar her zaman bu ihtiyacı ve bu arzuyu yerine getirecek bir biçimde olamamaktadır.

Bütün iyi niyetlere rağmen istasyonlarımızı ileri ülkelerdeki seviyeye göre donatmak mümkün olamamıştır. Döviz sıkıntısının bu konuyu da etkilediği muhakkaktır. Öte yandan, Genel Müdürlüğün depo ve ambarlarında ihtiyaca yetecek kadar yedek parça ve malzeme bulunmamaktadır. Kullanılan yedek parçaların yerlerine yenilerini koymak, yukarıda belirttiğim nedenlerle pek mümkün olamamaktadır. Daha modern cihazların ve yedek parçaların vakit kaybedilmeden ithal edilmesinde büyük fayda görmekteyiz.

Bir de, Genel Müdürlüğün altı anagrupta toplanan bazı önemli projeleri uygulama alanına koyabilmesi için birtakım modern alet ve cihazları ithal edebilme sorunu vardır. Bu ihtiyaçlar için de gerekli karşılık sağlanmalı, ithal işlemleri en kısa zamanda sonuçlandırılmalıdır.

Sayın arkadaşlarım, Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü ülke içinde gösterdiği faaliyetler yanında,

dış ülkelerle de işbirliği yapmayı, görevle ilgili konularda devamlı bilgi alışverişinde bulunmayı ihmal etmemektedir. Bu cümleden olarak; NATO, CENTO, Dünya Meteoroloji Teşkilatı ve Milletlerarası Sivil Havacılık Teşkilatı gibi bazı askeri ve sivil uluslararası kuruluşlarla karşılıklı yükümlülükler getiren anlaşmalarımız vardır.

Böylelikle, hem bilgi alışverişinde bulunulmakta ve hem de gelişen ve değişen teknolojiyi devamlı olarak takip etmek ve ülkemize aktarmak imkânı ortaya çıkmaktadır.

Dünya Meteoroloji Teşkilatına ülkemiz de üye bulunmaktadır. Bu kuruluşa üye olmamız, hizmet alanında ülkemize elbette ki, çeşitli yönlerden yararlar sağlamaktadır. Bu kuruluşun zaman zaman düzenlediği ülkelerarası toplantı ve konferanslarda ülkemizde temsil edilmektedir. Dünya Meteoroloji Teşkilatına üye olmak, öteki ülkeler gibi bize de şüphesiz bazı vecibeler yüklemiştir. Bu kuruluşa her yıl aidat olarak 900 bin lira ödemek zorundayız. Son yıllarda aidat ödeme işlerinde aksamalar ve gecikmeler olduğu anlaşılmaktadır. Bu aidatın zamanı gelince derhal ödenmesi, yükümlülüğümüzün yerine getirilmesi ve ülkemizin itibarı açısından yararlı olacaktır.

Sayın milletvekilleri, meteoroloji hizmetlerinin kendine has özellikleri vardır. Bu hizmetler, teknik ve bilimsel bir nitelik taşımaktadır. Bu bakımdan sözkonusu hizmetleri ve çalışmaları sıradan ve niteliksiz personelle yürütmek mümkün değildir. Görevlerin sağlıklı bir biçimde yerine getirilebilmesi, uzman ve kaliteli personelin istihdamını zorunlu kılmaktadır.

Ne var ki, Genel Müdürlüğün elinde yeteri kadar kalifiye ve uzman bulunmamaktadır. Bu durumda hatalı personel politikasının da rolü olduğu gayet aşikârdır. Uzman personeli maddi yönden tatmin etmek mümkün olamamaktadır. Çalışma şartlarının ağırlığı ve hizmetlerin özellikleri dikkate alınarak kalifiye elemanlar başta olmak üzere tüm personelin maddi yönden tatminleri mutlaka sağlanmalıdır.

Sayın milletvekilleri, konuşmamın son bölümünde şunları ifade etmek istiyorum :

Meteoroloji hizmetleri ve ortaya konan sonuçlar gerçekten övünebileceğimiz bir düzeye ulaşmıştır. Tahminlerdeki doğruluk oranı gittikçe artmaktadır. Gelecekte durumun daha da iyiye gideceğini ümit ediyoruz. Genel Müdürlüğün bugün ulaştığı çalışma düzeyi ve ortaya koyduğu sonuçlar, ülkemize bu alanda ileri sayılan ülkeler arasında önemli bir yer kazandırmıştır.

Bu olumlu gelişmeyi ve Genel Müdürlüğün seviyeli ve sağlıklı çalışmalarını elbette ki takdirle karşılıyoruz. Gelecekte durumun daha da iyi olacağına olan inancımız tamdır.

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğüne, bundan sonraki çalışmalarında da başarılar diliyor, bütçenin bu kuruluşa ve ülkemize başarılar getirmesini umuyor, Adalet Partisi Grubu adına hepinizi saygı ile selamlıyorum. (AP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Abbasoğlu.

ÖZER YILMAZ (Bursa) — Sayın Başkan, Sayın Bakan yok efendim.

BAŞKAN — Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Turan Koçal, buyurun efendim.

MHP GRUBU ADINA TURAN KOÇAL (İstanbul) — Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün 1979 yılı Bütçesi hakkında Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Sayın milletvekilleri, Devlet Meteoroloji Teşkilatının Cumhuriyet tarihinde ilk çalışmaya başladığı yılın 1925 olması ile hayli köklü bir kuruluş olduğunu göstermektedir. Fakat, 1937 yılında çıkartılan 3127 sayılı Kanun ile Başbakanlığa bağlı bir genel müdürlük haline getirildi. 1937 yılından 1978 yılı başına kadar bu genel müdürlük Başbakanlık emrinde, bir müddet de Tarım Bakanlığına bağlı bir genel müdürlük halinde çalışmalarını sürdürmüştür. Fakat 1978 yılı başında, şimdiki Ecevit Hükümeti bu genel müdürlüğe bir bakan görevlendirdi. Bizler 1978 yılı bütçe görüşmelerinde aslında bu bakanlığın kurulmasına neden olan düşüncenin, aranıp aranıp da bulunamayan ve kâfi gelmeyen bakanlıkların artırılması ile Hükümeti yan destek dayanağı bir oyu memnun etmek çabası olduğunu söylemiştik. Bu kanaatimizi aynen muhafaza etmekteyiz.

Aynen muhafaza etmekle beraber, biraz olsun tahminlerimizde noksan yanılmalara düştüğümüzü de belirtmek isteriz. Şöyle ki, Sayın Başbakan, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğüne bir bakan görevlendirmemiş olsaydı, 1978 yılı içindeki çalışmalarına bu kadar zaman ayıramazdı ve dolayısıyla yabancı ülkelere turistik seyahatlere çıkamazdı. Avrupa'dan Amerika'ya, Amerikan Başkanına; «Gölge etme başka ihsan istemem, çekil aradan. Ben Yunan Başbakanıyla kardeşim, anlaşırım» diyebilme imkânını bulamazdı.

Yine, Yunan Başbakanının arabasının kapısını açmaya vakit bulamazdı. Yunan Başbakanının yolunu açmak için koruma polisi görevi yapma imkânını da bulamazdı. Aradan kısa bir müddet geçtikten sonra Amerika'ya gidip, Amerikan Başkanına; «Arabuluculuğunuza ve yakın ilgiye teşekkür ederim. Fakat Yunan Başbakanının anlayışsızlığı hadiselere sebep veriyor» demek zamanını da bulamazdı.

«Dünyanın bir çok ülkesine giderek kredi temin ettim» diyerek bütçemizin iki misli kredi aldığını ayrı ayrı beyanatların toplamıyla aslı olmayan propaganda yapma imkânını da bulamazdı.

Ekonomik darboğazın devamı karşısında milyonlarca liralık kredi temin ettiğini zannedip, söylediğini de unutup, «Kredileri alamadık, ekonomik darboğaz bundan dolayı devam ediyor» demesiyle tarihe tutarsızlığını tescil etme imkânını da bulamazdı.

BAŞKAN — Sayın Koçal, bunların...

TURAN KOÇAL (Devamla) — Geliyorum, geliyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Geliyorsunuz ama, epeyce uzattıktan sonra geliyorsunuz Sayın Koçal.

TURAN KOÇAL (Devamla) — Sayın Başkan, Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün neden bir bakanlık kurulmasına amil olduğunun izahını yapıyorum.

BAŞKAN — Efendim rica ederim.

TURAN KOÇAL (Devamla) — Şimdi daha iyi anlaşılmıştır ki...

BAŞKAN — Bir genel müdürlük bütçesini görüşüyoruz Sayın Koçal.

TURAN KOÇAL (Devamla) — Evet, genel müdürlük bütçesini görüşüyoruz.

BAŞKAN — Benim hoşgörümü de kullandınız sanıyorum. Rica ediyorum, bütçeye geliniz.

TURAN KOÇAL (Devamla) — Sayın Başkanım, kanaatimizin ne olduğunu, bu Bakanlığın kurulmasıyla ilgili hususları izah etmeye mecburum.

BAHRİ DAĞDAŞ (Kars) — Sayın Başkan, sizin istediğiniz gibi konuşmaz.

TURAN KOÇAL (Devamla) — Şimdi daha iyi anlaşılmıştır ki...

BAŞKAN — Siz bitirdiniz ya, sakin olun Sayın Dağdaş. Biz Sayın Koçal'la anlaşıyoruz efendim. Buyurun Sayın Koçal.

TURAN KOÇAL (Devamla) — Şimdi daha iyi anlaşılmıştır ki, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün kendisini meşgul etmemesi için ayrı bir Bakana bağlanmış olmasının nedeni.

Sayın milletvekilleri, Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğünün çalışmalarını ve hizmetlerini sıralamaya çalışırsak :

1. Türkiye'nin iklimi hakkında bilgiler toplamak ve yaymak,
2. Yağış miktarlarını tespit etmek,
3. Yeraltı ve yerüstü su miktarları hakkında gerekli çalışmaları yapmak,
4. Fırtına, buz, don gibi hususlarda gerekli uyarmaları yapmak,
5. Savaş ve sulh zamanlarında şerefli ordumuz için hava, kara ve deniz hareketlerinde muhtemel olayları tespit etmekle yardımcı olmak,
6. Teknik ve ilmi çalışmalarla bütün devletlerin ısrarlı çalıştıkları nükleer ve radyoaktif savaşlarına karşı ilmi çalışmalar yapmak, tedbirler almak ve gerekli müesseseleri uyarmak ve yüce milletimizi zamanında aydınlatmaktır.

Radyo ve televizyon haberlerinden sonra verilen hava durumunu hazırlamakla görevlidir. Bu hava raporlarıyla ülkemize ve milletimize yaptığı hizmet inkâr edilemez.

Söylenişinden de anlaşılacağı gibi, hava tahmin raporu olmasına rağmen, ilmin ışığı altında müspet verimliliğini tekrar ifade etmek isterim. TRT'nin hava raporlarını vermesi, en doğru ve en gerçekçi, en tasvip edilen haberi olmuştur. TRT'nin gerçek olmuş hadiselerin yayınlanmasında, hava tahmin raporlarından çok daha fazla şuurlu ve bilinçli olarak ters, yanlış, kasıtlı, yıkıcı, bölücü hareket ettiğini biliyoruz.

Bu nedenle TRT'nin hiç değilse bir mevzuda doğru ve gerçekçi haber vermesine imkân sağladığı için, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğüne teşekkürü bir borç biliriz.

BAHRİ DAĞDAŞ (Kars) — «Hiç olmazsa» diyorsunuz değil mi?

TURAN KOÇAL (Devamla) — Evet, hiç olmazsa...

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğüne 1978 yılı içinde ayrılan ödenek 50 484 000 lira; Meteoroloji Rasat ve Analiz Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve geliştirilmesi hizmetleri için 264 136 000 lira ve ayrıca Hizmet programlarına dağıtılamayan transferlere de 5 milyon lira olmak üzere ceman, 318 601 000 lira olarak kabul edilmişti.

Şimdi 1979 yılı için Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğüne ayrılan tahsisatı bir inceleyelim :

Genel yönetim ve destek giderleri için 116 298 000 lira, Meteorolojik rasat ve analiz hizmetlerinin dü-

zenlenmesi ve geliştirilmesi hizmetleri için 326 121 000 lira, Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler karşılığı 9 793 000 lira, ceman 452 212 000 lira. 1978 yılı Bütçesi ile 1979 yılı bütçeleri arasındaki farkın 126 091 000 lira olduğunu görmekteyiz. Bu artış 1978 - 1979 farkı olarak ortalama % 37 civarındadır.

Genel müdürlük hizmetlerindeki artış, bir evvelki yıla göre ortalama % 130 olduğunu, meteorolojik rasatla analiz hizmetlerine ve bir evvelki yıla göre artışın ortalamasının % 23 olduğunu görüyoruz. Bunun manası şudur :

Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğünün görevleri arasında hizmet bölümüne % 23 bir fazlalık verilirken, genel müdürlük hizmetlerinde % 130 artış olması, bütçenin hizmetlerine bir çok memur ve işçi alınmasını peşinen karar altına almış bulunmasıdır. Zaten buradan benden evvel Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan sayın arkadaşım da çok güzel ifade ettiler. Meteorolojiye 1978 senesi içinde fazladan alınan elemanların var olduğunu, 1979 bütçesinde de buraya bir çok militanların alınacağı, bütçenin kendi tekniğinden meydana çıkmaktadır.

1978 bütçe görüşmelerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun 1977 bütçesi için söylendiği israfın, kendi tatbikatlarıyla % 300 oranında artırıldığının belgesi olarak Yüce Meclisin huzuruna kendi belgeleriyle sergilemek istiyoruz. 1977 bütçesinin bu genel müdürlükte cari harcamalarının % 12 olmasına karşılık, 1978 bütçesinde % 17 olduğunu, şimdi ise bu cari harcamaların % 45 civarında hesap edilmesiyle devleti kimlerin ve hangi zihniyetin işgal ettiğini kendi bütçenizle meydana çıkarmaktasınız.

Bu bütçedeki harcamaları, dar gelirleriyle devlete sağlayan Müslüman Türk Milleti, verdiği vergilerle inançlarına yüzde yüz ters olan aşırı militanlar besleme kararında değildir. Hemen burada şunu ifade edelim ki, Sayın Bakan bu mevzuda biraz titiz olduğu için iktidar mensuplarını oldukça rahatsız etmektedir. 1978 yılı için 319 621 000 lira olan bu bütçenin genel müdürlükten, yalnız başına bir bakanlıkla idare edilmesinin en azından fuzuli israfı 30 milyon lira civarındadır. İşte bu israfın hesabını Hükümet olarak, sosyalistliği perçinlemek ve Cumhuriyet Halk Partisine hizmet etmek için harcanmasına israf denmezse, endirekt vurgun denmezse, milletin parasını mirasyedi anlayışı denmezse, acaba ne denir?

Fakirin fukaranın hakkını korumak bu mudur? Gönül isterdi ki, Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğüne ayrılan tahsisatın, ilmi araştırmaları teşvik edici, hizmetleri artırıcı ve bilhassa devletin korunmasına yardımcı bir cihete dönük olmasıydı. Bu haliyle bu genel müdürlüğün ilmi ve teknik bilgilerden, araç ve gereçlerden mahrum, solcu militan besleyen bir ortaklık haline getirilmiş olması bizleri üzmektedir.

Ülkemizdeki iklim şartlarına ilmi açıdan yardımcı olarak, sulama hizmetlerine ışık tutucu olması gerekirdi. Bunu değil yapmak, bütçesiyle düşünmediği meydanda olan bu gerçek durum karşısında hayret etmemek elde değil. Aslında hayret etmek de, çok samimi bir ifadedir. Çünkü benim özbeöz Müslüman vatandaşımın, kuraklık karşısında yağmur duasına çıkmasını gericilik sayıp tutuklayan bu Cumhuriyet Halk Partisi zihniyetinin devamından, başka ne beklenebilirdi?

Sayın milletvekilleri, yukarıda izah etmeye çalıştığım nedenlerle biz Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak, Hükümetin Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğüne gerekli kıymeti vermediğinden, cari harcamalarla hizmet yerine, militan yetiştirme kampına çevirmek istediğinden, bir kelime ile Cumhuriyet Halk Partisi iktidarına inanmadığımızdan, Sayın Bakanın bütün iyi niyetine rağmen, Cumhuriyet Halk Partisi talimatından dışarı çıkması mümkün olmadığından dolayı ret oyu vereceğimizi arz ederken, bütçenin Devletimize, milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını Yüce Allah'tan niyaz eder, hepinizi hürmetle selamlarım. (MHP ve AP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Koçal.

Kişisel olarak lehte Sayın Altan Tuna? Yok.

Sayın Hasan Ali Dağlı? Yok.

Aleyhte Sayın Müfit Bayraktar? Yok.

Sayın Mehmet Çatalbaş? Yok.

Sayın Şener Battal? Yok.

Sayın İbrahim Vecdi Aksakal? Yok.

Üzerinde Sayın Ak ve Sayın Adem Ali Sarıoğlu? Yok. (AP sıralarından «Sayın Çatalbaş burada» sesleri) Sayın Çatalbaş burada ama her halde söz istemiyorlar.

Peki, buyurun Sayın Çatalbaş.

MEHMET ÇATALBAŞ (Gümüşhane) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü bütçesi memleketimizin her yönüyle varlığı üzerindeki, ekonomik ve tarım varlığı üzerindeki çalışmalarda en önemli yeri işgal eden bir kuruluşumuz olması hasebiyle, ben daha çok çiftçi ile tarımın büyük önemli bir ye-

rini işgal etmesi itibariyle, bilhassa Doğuda ve Güneydoğuda Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğümüzün kurduğu rasathanelerin iyi çalışmadığını ve çok kereler burada görevlendirilmiş olan bir memurun bile, günün çalışma saatleri içindeki mesaisinin % 50' sini bile görevi başında geçirmediğini müşahade etmiş bulunmaktayım. Hatta kendi vilayetim ve seçim bölgem olan Gümüşhane ilinde Şiran'da, Kelkit'te, Gümüşhane'de ve Torul'da rasathane memurlarımızın günün sadece 3 - 4 saatinde orada kalmalarından sonra görevlerini terk ettiklerine dair yüzlerce mektup almış bulunmaktayım.

Çalışmalarının % 60'ı hayvancılığa bağlı olan özellikle Bayburt, Şiran ve Torul'daki çiftçilerimizin devamlı surette seylap, sel ve baskınlar sonunda arazilerinin tahrip edildiğini ve ekim sahalarının bu seller sebebiyle dereler ve denizlere götürüldüğünü müşahade etmiş bulunmaktayım. Bunun esasında % 80'i ile harmanların bile tam mahsul döneminde meteorolojinin zamanında ve gerektiği oranda haberleri verememesi sonucunda harmanlarını dahi kaldıramadıklarını ve tec olan hatta buğday haline gelen bir çok yerlerde teclerin dahi sular altında kalarak götürüldüğünü gördüm.

Ayrıca, bir ülkenin en büyük zenginlik kaynaklarından biri olan ormanlarımızın 1948 - 1949 istatistiklerinde ekilir biçilir toprak alanının % 19'unu teşkil ettiği halde, esefle kaydetmek lazımdır ki, son yıllarda yangınlar nedeniyle ormanlarımızın % 9'a kadar düştüğü bilinmektedir. Orman bir ülkenin en değerli varlıklarından birisidir. Ormanların sağlık yönünden, ormanların ekonomik yönden, ormanların sanayi yönünden, ormanların iklimi düzeltmesi yönünden çok büyük değeri olduğunu hepimiz bilmekteyiz. Özellikle kurak olduğu yıllarda ve kuraklığın ani gelişleri esnasında, bir çok ormanlarımızın gerekli önlemler alınamadığı için yandığını esefle görmüş ve müşahade etmiş bulunuyoruz. İşte bu noktada rasathanelere ve Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğüne de önemli ödevlerin düştüğü kanaatini taşımaktayım.

Bir de şunu önemle vurgulamak istiyorum : Bugün ülkemizde bir çok barajlar yapılmıştır ve yapılmaktadır. Özellikle Keban Barajı ve Aşağı Fırat Projesi gerçekleştiği takdirde, o bölgelerdeki iklimin değişikliğe uğraması da tabiidir. Bu nedenle, acaba bugüne kadar orada bir meteoroloji istasyonunun ve rasathanelerin kurulmadığı gerçeği karşısında, Elazığ' daki hemşerilerimizin ve Elazığ'dan gelen kimselerin, benim de kısa bir seyahatin esnasında, iklimin önemle değişikliğe uğradığı ifade edilmiştir. Bu itibarla acaba 1978 ve 1979 yıllarında buralarda her hangi bir tesisin kurulup kurulmayacağının da bildirilmesini istirham ederim.

Bu görüşler içerisinde Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü bütçesinin memleketimize, milletimize ve kuruluşun değerli mensuplarına hayırlı uğurlu olmasına temenni eder Yüce Meclise saygılar sunarım. (AP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çatalbaş.

Sayın Hükümet söz istemiyor.

Değerli arkadaşlarım bu suretle Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü bütçesinin görüşmelerini tamamlamış bulunuyoruz. Bütçenin bölümlerine geçilmesi hususunda onayınızı alacağım. Kabul edenler lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum :

C) Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Bütçesi

Bölüm (Program)		Lira
101	Genel yönetim ve destek hizmetleri	116 298 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Meteorolojik rasat ve analiz hizmetlerinin düzenlenmesi ve geliştirilmesi hizmetleri	326 121 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	9 793 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Değerli arkadaşlarım, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü 1979 mali yılı Bütçesi Meclisimiz-

ce kabul edilmiştir. Bütçenin Genel Müdürlüğün seçkin mensuplarına ve ulusumuza hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim efendim. (Alkışlar)

Bu suretle dünkü programı bitirmiş bulunuyoruz efendim.

ÖZER YILMAZ (Bursa) — Sayın Başkan, zatıâliniz Parlamentonun haysiyetini en az bizim kadar koruyan kimsesiniz. Bundan gerek iktidar mensubu arkadaşlarımın gerek muhalefet mensubu arkadaşlarımın en ufak bir şüphesi yoktur. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü ile ilgili Devlet Bakanı, gerek 1978 yılı gerek 1979 yılı Bütçesine gelmediler. Bu Parlamentoya karşı bir saygısızlık mıdır? Yoksa, bu görevi ifa etmekten aczi dolayısıyla mı gelmemiştir? Bunun lütfen açıklanmasını zatıâlinizden istirham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Yılmaz, şahsım hakkındaki gösterdiğiniz teveccühe cidden minnet duyuyorum. Yalnız, bizim elimizdeki ilke; İçtüzük, Hükümetin görüşmeler sırasında hazır bulunmasını amirdir. Bir Bakan arkadaşımız burada olduğuna göre, bizim Millet Meclisine Başkanlık eden Başkanınız olarak «şu bakan veya bu bakan bulunacaktır» şeklinde her hangi bir ayrım gözetmemiz olanaksız.

Bu nedenle sizin sorunuza Başkanınız olarak bir başka türlü cevap verme imkânım yok.

Teşekkür ederim.

ÖZER YILMAZ (Bursa) — Ben zaten zapta geçsin diye söyledim.

D) İMAR VE İSKÂN BAKANLIĞI BÜTÇESİ

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, İmar ve İskân Bakanlığı 1979 mali yılı Bütçesinin görüşmelerine başlıyoruz.

Sayın Hükümet ve Sayın Komisyon yerinde.

Değerli arkadaşlarım, söz sırasını sunuyorum. Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Ali Gürbüz, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Muzaffer Önder, Adalet Partisi Grubu adına Sayın Kemal Cevher, Milli Selâmet Partisi Grubu adına Sayın Recai Kutan söz istemişlerdir.

Kişisel olarak lehinde; Sayın Burhan Garip Şavlı, Sayın Hasan Ali Dağlı, Sayın Altan Tuna ve Sayın Çağlayan Ege.

Aleyhinde; Sayın Şükrü Abbasoğlu, Sayın Halil Karaatlı, Sayın Mustafa Rona, Sayın Mehmet Emin Dalkıran, Sayın Recep Özel, Sayın İbrahim Topuz, Sayın Şener Battal, Sayın Müfit Bayraktar ile Sayın İbrahim Vecdi Aksakal söz istemiş olup; üzerinde Sayın Ali Ak, ve Sayın Mehmet Çatalbaş'la Sayın Adem Ali Sarıoğlu'nun söz istekleri var.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Ali Gürbüz'de, buyurunuz Sayın Gürbüz.

MHP GRUBU ADINA ALİ GÜRBÜZ (Sıvas) — Sayın Başkan, muhterem üyeler; İmar ve İskân Bakanlığı bütçesi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubunun görüş ve düşüncelerini arz etmek üzere yüksek huzurlarınıza gelmiş bulunuyorum.

7116 sayılı 5 . 9 . 1958 tarihli İmar ve İskân Bakanlığının Kuruluş ve Salâhiyetleri Kanununun İmar ve İskân Vekâletine verdiği vazifeler kısaca şunlardır :

1. Yurdun bölge, şehir, kasaba ve köylerinin harita ve imar planlarını hazırlamak, imar için her türlü tedbirleri almak ve bunların tatbikini temin etmek.

2. Memleketin bünyesine uygun mesken politikasını tespit etmek ve tatbikini sağlamak.

3. Memleket şart ve imkânlarına göre en lüzumlu ve faydalı yapı malzemesinin temin ve tedarikini sağlayacak bilcümle tedbirleri almak.

4. Bölge planları için alakalı bakanlıklarla müşterek etütler yapmak ve idari tedbirleri almaktır.

Şimdi, bu bakanlığımızın saymış olduğumuz bu maddelerdeki görevlerini yerine getirip getirmediğine kısaca bir göz atmak istiyorum.

Memleketin bünyesine uygun meskenler tespit edip, uygulatmış mı? Hayır.

Memleketin şart ve imkânlarına göre lüzumlu yapı malzemesini sağlayıcı tedbirleri alabilmiş mi? Yok.

O halde, bakanlığımız şimdiye kadar ne yapmıştır? İmar planları ve haritaları yapmış ve belediyelere göndermiş; ancak, göndermiş olduğu harita ve imar planlarının tatbikini ne istemiş, ne de yapılması için bir çaba sarf edebilmiştir. Devamlı oturduğu yerden ahkâm kesen bu bakanlık, güzelim yurdumuzun imarıyla uğraşması icabederken, tahribine göz yummuştur, hatta kendisi şehir ve kasabalarımızın yaşanılmaz hale gelmesine sebep olmuştur.

ORHAN YAĞCI (Bilecik) — Kaç seneden beri?

ALİ GÜRBÜZ (Devamla) — Şimdi bu seneyi kastetmiyorum, baştan bunu arz edecektim, unuttum. Kurulduğu günden itibaren bu yıl da dahil.

Bu bakımdan Sayın Bakanlığımız belediye hudutları içindeki yerleri bölgelere, semtlere ayırarak kat irtifaı vermiş, vatandaş ise verilen plana 2 kat, 3 kat, 4 kata uyarak inşaatını tamamlamış ve yuvasının içine girmiştir. Milyonlarca lira harcanarak yapılan

apartmanlar, hanlar, işyerleri, evler aradan 5 - 10 yıl geçmeden mahalle ve semtte imar değişikliği yüzünden, yani 5 kat iken 10 kata, hatta 15 kata çıkarılmış. Önceden kurulmuş mahallelerin milyonlarca lira harcanarak meydana getirilen milli servetin mahvına, bina ve tesislerin heba olmasına bu bakanlık sebep olmuştur.

Üzülerek ifade edelim ki, dünya âlem birleşse işgal kuvvetleri bir ülkeye girse, bu memleketin İmar Bakanlığının ülkeye vermiş olduğu zararı her halde veremezler. Görevini yapmamıştır, devamlı göz yummuş, devamlı oturduğu yerden bir tarafa çıkmamış, şehirleri kendi kendine bırakmak suretiyle vatandaşın insafına terk etmiştir. Bu bakımdan zararı da büyüktür, ziyanı da büyüktür. Suç, bir kişinin değil, 1958 yılından bugüne kadar gelip geçenlerin tamamına aittir.

Sayın arkadaşlarım, şehirlerdeki imar planlarının değişmesi, şehirlerin özellik durumları gözönüne alınarak yapılmamıştır. Hatırı sayılır, zengin veya etkili bazı kuruluşların dedikleri gözönüne alındığından dolayı facia büyük olmuştur.

Sayın Bakanım, dikkatinizi çekerim. Ben, çok duydum ve olanları gördüm. Vatandaş diyor ki; İmar ve İskân Bakanlığında yapılmayacak iş yoktur, yeter ki paradan ve bir de adamınızın olup olmadığından haber verin diye her vilayetten günde en az 3 - 5 kişi İmar ve İskân Bakanlığına geliyor.

VELİ ZEREN (Yozgat) — Sen ne duruyorsun ya?

ALİ GÜRBÜZ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, şunu da arz edelim ki; bu çirkin kelimenin altında yatan mana bellidir. Adamın olacak, paran bulunacak, yapılmayacak iş yok.

Sayın milletvekilleri, şehir, kasaba, köy, cadde ve sokaklarımızın plan ve imar durumları 3 - 4 asrı içine alabilecek şekilde çok ileriye dönük biçimde yapılıp, ülkemiz zarardan, millet hırpalanmaktan, milli servetimiz heba olmaktan kurtarılmalıdır. 5 - 10 yılda değişen imar planlarına, daha doğrusu bu cinayete son verilmelidir. Bir mahalleye, bir semte 3 - 5 kata müsaade edip, aradan 5 - 10 yıl geçtikten sonra yok yanlış olmuş veya lüzumluymuş, yeniden bir imar planı değişikliği ile mahallenin tamamı kalkıyor. Bu servet nereye gidiyor, bu kadar milletin emeği, parası nerelerde kalıyor? Bunun hesabının üzerinde durmamız lazımdır.

Son 15 - 20 yıldır köylerden şehirlere çok hızlı göç başlamış, köylerimiz boşalırken, şehirlerimiz de yanlış politika sonucu yaşanılmaz hale gelmiştir. Plansız yerleşim kentleri tahrip etmiş, milleti de felce uğratmıştır.

Şehir merkezlerinde nüfusun % 40'a yakını gecekondu semtlerinde yaşamakta, yol, su, elektrik ve altyapı tesisleri olmadığı için çile çekmektedir.

İmarı olmayan, yolu izi bulunmayan hisseli tarlalar, tapusu olmayan yerler vatandaşa arsa olarak satılmaktadır. Herkes istediği gibi evler yapıp içine girmekte, vatandaşa maalesef devlet ve Hükümet yol göstermemektedir. Köyünden kopan, bir çok umutlarla şehirlere gelen kişiler, şehir kenarlarını eline geçiren arsa istifçilerinin tuzağına düşmektedirler.

Hani İmar ve İskân Bakanlığı memleketin bünyesine uygun mesken politikasını tespit edip tatbikini sağlayacaktı, hani Arsa Ofisi kurulmuş, vatandaş ucuz, planlı arsalara sahip olup ev yapacaktı, hani aracıya, vurguncuya fırsat verilmeyecekti, fakir fukarayı Sayın Ecevit kurtaracaktı?

AYHAN ALTUĞ (İstanbul) — Hemen mi?

ALİ GÜRBÜZ (Devamla) — O bu yıla ait hiç tedbir almadığı için söylüyorum. Şimdiye kadar olanların hepsi, bugüne kadar olan suçlara aittir.

Sayın milletvekilleri, 1958 yılından beri kendisini iskân edip bir binaya sahip olamayan bu bakanlığımız, vatandaşa nasıl mesken imkânı sağlayacaktır? Atalarımız boşuna söylememişler «Kendisi muhtaç-ı himmet bir dede, nerede kaldı gayriye himmet ede.»; tam bu bakanlık için söylenmiş.

Sayın Bakanım, yeri gelmişken, zamanı gelmişken arz etmeden geçemeyeceğim bir husus vardır. Çünkü bu planda yer almıştır. Zatıâlinizden bu hususta ilgi beklediğimi açıklamak isterim.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının 216 ncı sayfasının 942 No.'lu paragrafında devlet eliyle Ankara'nın Sincan bölgesinde konut yapılıp işçilerimize 70 bin DM'ye satılacağı belirtiliyor. Bu külfetin devletimize milyarlara mal olacağı da bellidir.

İlgi görüp görmediği, müşterilerinin şimdiden bulunup bulunmadığı araştırılarak bir inceleme yapılmış mıdır? 70 bin mark, bugün piyasa fiyatı olan 24 liradan 1 680 000 lira ediyor. Sincan bölgesinde yapılacak işçi meskenlerinin, dağ başında olan bu bölgenin daireleri 1 680 000 liraya işçilere satılacak olursa pahalı değil midir, işçiye yazık olmaz mı, bu hususu nasıl karşılıyorsunuz?

Ayrıca, Sincan bölgesini eline geçiren birtakım gözü açık kişilerin, arsalarını iyi bir fiyatla satarak, işleri tıkırında giden Sayın Ecevit Hükümetinden fay-

dalanmaları mı mevzuubahistir. bu arsaların siyasi kişilerle uzaktan yakından ilgisi var mıdır? Çünkü iş çok gariptir, planda vardır, değeri de 70 bin DM diye kayıtlıdır, fiyat ortada, arsalar belli; burada bir oyun olduğu insanın aklına geliyor. Zatıâlinizden bu husus üzerinde durulmasını istirham ediyorum.

Sayın Bakanım, İmar ve İskân Bakanlığı milli bir politika izleyerek, şehir ve kasabalarımızı, içine düştüğü perişanlık ve keşmekeşten kurtarıcı tüm tedbirleri almalıdır. İmkân ve yetkilerini kullanarak, ülkemizin güzelliğine yaraşır plan, proje yapmak, geniş caddeler, yeşil sahalar, çocuk park ve bahçeleri meydana getirip mutlaka görevini ifa etmelidir. Parası olmayabilir, yetkisini kullandığı takdirde, memlekette, ülkede tahribat fazla olmaz. Hiç değilse müsaade etmez, mesele böylelikle kalmış olur.

Ayrıca, belediyelerin mahalli tasarruflarını gözden geçirmek için, icabında yerine giderek inceleme yapmalı. Belediyeleri kendi kendine bırakmamalı. Mesuliyetini müdrik, işine çok titiz olarak davranmalıdır.

Ankara'nın, kirli havasında İmar ve İskân Bakanlığının günahı, az değildir. Çukur ve esintisiz yerlere üç - dört kat inşaat ruhsatı veren Bakanlık, hava akımını sağlayan sırt ve tepelere Çankaya'dan Ankara' ya hava ve poyraz esintisini getiren en yüksek yerlere, 10 kat, 15 kat, 20 kat ruhsat vererek, Ankara' nın havasını kesmiştir; tarihi kime ait olursa olsun, suçtur, günahtır, ayıptır. Memleketi işte böyle, Ankara'yı zehrin içerisinde bırakmış, çıkmazın içine sokmuş, nefes alamayacak duruma gelmesine sebep bu Bakanlıktır.

Sayın milletvekilleri, atalarımız «Dünyada mekân, ahirette iman» demişler. Biz, Milliyetçi Hareket Partisi olarak, her vatandaşımızın, dünyada sıcak bir yuvası olmasını, Devletin ciddi ve tutarlı bir mesken politikası takip edip, vatandaşa rahat, içinde gönül huzuru ile oturabileceği, maliyeti ucuz, lüksten uzak, sıhhi birer mesken yapmasını istiyoruz.

Bakanlığın görevlerinden biri de, lüzumlu ve faydalı yapı malzemesini temin ve tedarik etmektir. Bugün inşaat sektörü ülkemiz için çok elzemdir. Hızla artan nüfusun ihtiyacını karşılamak gerekir. Çünkü Türkiye'de yeni baştan tüm şehirlerde modernleşmeye doğru gidilmekte, eski kerpiç binalar yıkılıp yerlerine yenisi yapılmaktadır. Ancak, kaş yapayım derken göz çıkarma, gibi bir duruma gidilmiştir. Binalar yapılırken ormanlar mahvolmuştur. Sayın Bakanlığımız, devamlı inşaat yapan müteahhide, hiç değilse kereste ağaç yerine, demir iskele; kalıp tahta yerine, başka ülkelerde olduğu gibi saç ve çeliğe dönük kalıplık malzeme kullandırmamış ve öncülüğünü dahi yapmamıştır. Önüne gelen ormana inmiş, dağ taş tamamen ağaçlar elden giderek, ormanlar kesilerek, kupkuru bayır haline gelmiştir, kel başa dönmüştür; baktığınız zaman gözleri tırmalamaktan başka hiç bir şeye yaramayacak bir duruma sokmuştur. Bu hep göz yummadan ve ilgisizliktendir; bu suçtur, felakettir, ülkenin geleceği için çok acıdır.

Bugün şikâyet ediyoruz; bir mikap kereste 8 000 lira, 10 000 lira. 10 sene sonra 50 000 liraya çıkacağını gözönüne getirin, her ölü için kabirde bile bir tahta lazımdır, 20 sene sonra o tahtayı bu millet bulamayacaktır; ama bu şekilde gidilir de tedbir alınmazsa. Durum çok acı ve felakettir. Her giden ormana gitmiş, beğendiği ağacı kesmiş, yerine bir tane de diken yoktur. Varsa bildiği, tanıdığı kişiler parmak kaldırsın. Bu hakikaten felakettir, çok acıdır.

ERTUĞRUL GÜNAY (Ordu) — Yarın Mecliste ağaç dikme bayramı var.

ALİ GÜRBÜZ (Devamla) — Ayrıca Hükümetin mesken politikası iflas etmiş ve çıkmaza girmiştir. Bunun en müseccel kanıtı diyelim, son kira artışlarının % 200 artması milletimizin, vatandaşımızın ise ev, bark kuramaması, dışarılarda kalmasıdır. Şimdi gerçi Hükümet kira kanunuyla bir rahatlık getirmek istiyor; ama, bu baskından başka bir şey değildir. Çok olursa rağbet azalacaktır. Elde mevcut bulunan malların üzerine yüklenip bir yeri 15 kişiye taksimle bu milletin işine çare bulunmuş değildir. Bu bakımdan Sayın Bakanım, en fazla üzerinde durmamız lazım gelen bir husus var. 1958 yılından bugüne kadar kimse üzerinde durmamış, buraya kim gelmişse görevini layıkıyla yapmamış, sizden Allah rızası için, millet aşkı için, memleketi, yurdunuzu, vatanınızı sevdiğiniz için tedbir almanızı istiyorum. Çünkü alacağınız tedbirler partinizi tahrip etmeyecektir, partinize bir ziyanı yoktur. Milleti sevindirecektir, ülkeye hayır getirecektir.

BAŞKAN — Sayın Gürbüz, sizin söz sıranız bitiyor, süreniz...

ALİ GÜRBÜZ (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, o mesele şu : Ülkemizde ne kadar mümbit, verimli arazi varsa, Adana, Mersin, Konya, İskenderun, Adapazarı ve buna benzer Türkiye'nin her yeri olarak ne kadar mümbit arazi varsa, hepsi iskân sahası veya fabrika yeri olarak gösterilmektedir. Bu bir kaşıttır, bu bir cinayettir, bu doğrudan doğruya ihanetin daniskasıdır. Buna çare

bulursanız siz değil, sizin ecdadınız inşallah Allah'ın rahmetine uğrayacaktır. Bu felakete bir son verilmelidir. Bu millet açlığa, susuzluğa, yoksulluğa itilmektedir. Kim bunu gösteriyorsa, filan yere mesken olur diyorsa, kim ki böyle mümbit arazide sanayi yeri olarak gösteriyorsa, o kişinin arkasına düşmek gerekir. Mutlaka yanında olduğu veya içinden geçirdiği bu memlekete karşı bir düşmanlığı vardır; bunun hiç başka manası yoktur. Bu hususun üzerinde durmanızı mutlaka istiyor, bütçenizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gürbüz.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Muzaffer Önder, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MUZAFFER ÖNDER (Samsun) — Sayın Başkan, Millet Meclisinin değerli üyeleri; İmar ve İskân Bakanlığının 1979 mali yılı Bütçe Tasarısı üzerinde Cumhuriyet Halk Partisinin Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Sözlerime başlarken şahsım ve grubum adına yüce heyetinize saygılar sunarım.

Bu kapsamı çok geniş konu dizisini 20 dakikanın objektifine sığdırmanın imkânsızlığını takdirinize sunarken, özlü bilgiler vermeye çalışacağım.

Bir hizmet akışının içinde olan Bakanlığımızın bulunduğu noktayı, devletin imkânları içinde yaptıklarını küçümseyemeyiz; ama, hedefe ulaştığını da gönlümüzce ifade edemez, aydınlık bir tablo çizemeyiz.

Geçmişteki 21 yılın hızı, bizi sağlıkla ikinci bir 21 yılın, yani 20 nci Yüzyılın sonuna ulaştıramayacaktır. Geçmişe bakarken sebep - sonuç ilişkilerini tahlil ederken, tenkit olsun, itham olsun diye değil, geleceğe ışık tutsun diye görüşlerimizi sunacağım. Bu bakışta ütopist değiliz, Devletin imkânları içinde yapabileceğimiz halde yapamadıklarımıza değineceğim.

Şimdi, İmar ve İskân Bakanlığını doğuran ihtiyaçta bu hedefe ulaşmak için ne yapılabildi? Ayrıntıya indiğimizde bunu daha iyi göreceğiz.

Sayın milletvekilleri, elbette politikanın özünde kanaat çatışması, fikir çatışması yatacak. Fakat bu mücadelenin asgari müştereği Türk Milletinin genel menfaati olduğuna göre; düzenli, sağlıklı imara sahip bir Türkiye'den hepimiz mutluluk duyacağız.

İmar faaliyeti, medeniyet dediğimiz ekonomik, fiziki ve sosyal olgudan soyutlanamaz. İkinci Dünya Savaşından sonra Türkiye'de ekonomik hayat kentte odaklaştı. Dolayısıyla hızlı bir kentleşmenin şahidi olduk. Nüfus artış hızıyla Türkiye'nin imarını birbirinden ayırmak mümkün değildir.

1923'te yaklaşık 12 milyon olan nüfus, günümüzde 45 milyona ulaştı. Köyde tarımsal ilişkilerin değişmesi, makineleşme ve nüfus çoğalması, bir kesimi işsiz bırakıp göçe mecbur kılmış; bazı şehirlerimizin ekonomik ve sosyal yapısını büyük çapta değiştirmiştir. Bugün kentlerde yaklaşık 20 milyon insan yaşamakta. Kentsel nüfusun artışındaki hızın iki demografik unsurundan biri, kentlerdeki doğal nüfus artışı, diğeri de kırdan kente göçtür. Ülkemizde nüfus artışı yıllık ortalaması % 2,5 olduğu halde, kent nüfusunun % 6 ile büyümesinden kentleşme olayını açıklayan en önemli faktörün göç olduğunu açıkça görmekteyiz.

Çağımızda gelişmenin, ekonomik büyümenin kesin şekli sanayileşmektir. Köyden sanayie akış elbette olacaktı; ama bu sağlıklı, dengeli olmalı. Maalesef sanayileşmeyle tarımsal gelişme arasında uyum ve bütünleşmeyi sağlayamadık. Kentleşmenin toplumsal değişime olumlu etkisinin payı inkâr edilemez. Ama bu müdahalesiz oluşum sağlıklı değildir.

Türk köylüsü taassup derecesinde toprağına, köyüne, çevresine bağlı olup, mezarını bile köyünde ister. Göçü gönlünce istemez, mecbur olduğu için gider. Göç, aslında kırsal alandaki problemin ifadesidir. «Kalkınma köylüden başlamalı» diyen Cumhuriyet Halk Partisi, böylece göçü kaynağında tutmanın temel ilkesini de hedeflemiştir. Sanayileşmenin hızını kesmemek şartıyla kentleri milli gelirin büyük bir bölümünün yaratıldığı mekân olmaktan çıkarıp, paylaşımı ülke düzeyine yaymalıyız.

Bugüne kadar kentleşme konusunda iktidarların yaklaşımları gerçeği yansıtmamış, kentleşme olgusunun ele alınışı, tanımı ve yorumlanışı yanlış olmuştur.

Çalışan başına düşen gelir payı tarım sektöründe 1 iken, tarım dışında sanayi ve hizmetler sektörlerinde 6 olmaya devam ederse, bu göçün önüne geçmeye imkân elbette bulunamaz. Tarımda üretimin iyi organize ve kanalize edilememesi, üretimle pazarlama imkânlarında dengenin olmayışı, teşvik edici tedbirlerin uygulanmaması, kredi mekanizmasının bozukluğu, elbette kırdan kente göçü hızlandırmıştır.

Hükümetimizin, köye ulaşım projesinde köy hizmetlerine ayrılan payı yükseltmesinde, köye elektrik konusunda yıllık 2 000'lik hedefin 5 000'e yükseltilmesi çabasında bu felsefenin eserini göreceksiniz.

Emeği, alın teri, gereğince karşılık görmeyen yoksul, örgütsüz ve güçsüz köylünün hiçlik, yalnızlık duygusu, onu bulunduğu çevreden kopmaya iten psikolojik etken oluyor elbet.

2000 yılını hedef alan bir perspektifte sonuca iyi teşhis koyabilmek için, Türkiye'de ekonomik ve sosyal hatta siyasal alanlarda meydana gelebilecek değişimi bugünden görmeye çalışmak, sorunları çözümlemeye hazırlıklı olmak gereğini şimdiden sizlere sunmak isterim.

Bunun için, Yüce Meclise, 20 nci Yüzyılın sonu için anahatlarıyla bir Türkiye nüfus tablosu sunacağım. Nüfus projeksiyonlarında kullanılan hesaplardaki tahminin uzun dönemde hataları da olsa, Türkiye üst limitte 75 milyon nüfusa ulaşacaktır. Aynı tarihlerde kentsel alanda yaşayan nüfusun 60 milyona ulaşacağını tahmin etmekteyiz. Bu tabloyu daha somut hale getirmek ve önemini belirtmek için kısa bir mukayese yapacağım. 2000 yılının şehirde yaşayan Türk vatandaşı bugünün Fransa'sı, İtalya'sı, İngiltere'sinden daha kalabalık olacak. Yine Ankara'da bugünün Finlandiya'sı, Norveç'i,; İstanbul'da bugünün Avusturya'sı, İsveç'i oturacak. Nüfus ile kentleşmenin fonksiyonel ilişkisini gözden uzak tutamayız.

Sayın milletvekilleri, Türkiye'nin fiziki coğrafya yapısının düzenini, Bakanlığın bölgesel planlamadaki aktivitesinde, aksiyonunda görmekteyiz. Şehirler yaşanılan dönemin geleceğe yansıması olup, maziyi istikbale tanıtırlar. Planda ve imar faaliyetinde söz sahibi olan İmar ve İskân Bakanlığı kentsel gelişimin gerisinde kalmamalı. Planlamanın eylemli durumdan önde gitmesi, anailke olmalıdır. Bugüne kadar arkadan gidip, eylemli oluşumları aynen kabul etmek zorunda kaldık.

Büyük şehirlerimizde yıkılıp yeniden yapılma yoluyla yükselip yoğunlaşma olgusuna Bakanlığın son verme düşüncesini, olumlu bir adım saymaktayız. Geçmişte kentsel arsa değerlerinin zaman içindeki değişimi, imar planlarındaki kat nizamını sık sık etkilemiş. Esasen bu işlem toplumun eğilimi yerine, kentteki baskı gruplarının isteklerine bağlı olmuştur. Bu uygulama milli ekonomiden büyük bir payı alıp götürmekte, heba etmekte idi.

Sayın milletvekilleri; devletçe bir arsa politikasının tespiti, spekülasyonun önlenmesi bir mecburiyet haline gelmiştir. Büyük kentlerde arsa maliyetinin konut maliyetini % 50'ye kadar etkilemesi, arsa sahiplerinin emeği olmadan haksız kazanç edinmesi, tepkiye yol açmıştır. Hızlı enflasyondan dolayı ekonomik güvence arayan kişi için spekülatif hareket belki rasyoneldir; ama toplumsal amacı bir kenara itemeyiz.

İşte bütün bu sebeplerle Hükümetimizin arsa üretimini hızlandırma, Arsa Ofisi Genel Müdürlüğünün yetki ve imkânlarını genişletme, geniş çapta arsa stoku gerçekleştirme yaklaşımını candan desteklemekteyiz.

Saygıdeğer arkadaşlarım; aileyi Türk toplumunun temeli sayan Anayasamız, devlete yoksul veya az gelirli ailenin konut ihtiyacını karşılayacak tedbirler alma görevini tevdi ederken, elbette yasa koyucu, sosyal devlet ilkesinin, sosyal adalet ilkesinin bir gereğini yapmıştır.

Hayatla insanın bağında konutu görmekteyiz. Türk toplumu geçmişte ve bugün meselenin sosyal, ekonomik önemini ve fonksiyonunu izah için bu davaya mistik, kutsal bir havayla yaklaşmış olup; Türk dilinde konutun adı bazan «Yuva», bazan «Ocak» tır. Bu kelimelerle fiziki bir barınak vasfının yanında ona mutluluğu, mahremiyeti, dostluğu, sıcaklığı izafe etmiştir. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Toplumun en küçük ve en canlı ünitesi olan ailenin mutlu bir yaşamı için, konut faaliyetini hızlandırmak ve düzenlemek mecburiyetindeyiz. Konut faaliyetinin sosyalliğini ve bir kamu hizmeti olduğunu gözden uzak tutamayız.

Anayasamız bu ilkeyle milli dayanışmayı daha iyiyi sağlamayı amaçlamıştır. Kaldı ki, konut yapımı girişimlerinin önemli ölçüde istihdam yaratan, üretime olumlu bir hareketlilik sağlayan bir ekonomik faaliyet olduğunu bilmekteyiz.

Kalkınma yalnızca gayri safi milli hâsıla, nüfus başına üretim gibi ekonomik esaslarla ölçülemez. Ulusal kalkınma planlarının ekonomik olduğu kadar toplumsal yönünü de unutamayız. Geçmişteki bir yanılgıyla konut sektörü kalkınma politikasının etkin bir vasıtası diye kabul edilmemiş, güdük kalmıştır. İyi bir eve taşınan kişinin, kendisini sürekli bir yoksulluğa iten hiçlik duygusundan, psikolojik ezginlikten kurtulduğu inancını taşımaktayız.

Değerli milletvekilleri, 1963'ten bu yana son 15 yılda 500 bin konut açığı meydana geldi. Takriben 3 milyon insan gecekonduda yaşıyor. Dördüncü Beş Yıllık Plan döneminde 1 700 000 toplam konut ihtiyacı doğacak. İhtiyacın ulaştığı boyutun büyüklüğü karşısında, sağlıklı bir konut demetinin tek tek klasik üretim metoduyla gerçekleştirilmesi imkânı yoktur.

Kamu eliyle, katkısıyla ve öncülüğüyle geniş ölçüde toplu konut üretimi için Hükümetimizi ve İmar İskân Bakanlığını bir teknoloji ve teşkilat entegrasyonu sağlamada teknik ve yasal hazırlık içinde görmek bizi mutlu kılmıştır, desteklemekteyiz.

Değerli milletvekilleri, doğal afete bir «Afet İşleri Genel Müdürlüğü» ile parmak basan Yüce Meclisin, bu meseleye daima önem verdiği inancındayım. Doğal afetler içinde, Türkiye'mizde, maalesef büyük ağırlığın depreme ait olduğunu görmekteyiz. Deprem konusunda öncelikle birinci derecedeki aktif kuşaklar içerisinde zayiatları azaltacak tedbirler acilen alınmalıdır.

Bakanlığın 1976 Van - Ağrı depreminin neticelerini süratle yok etmek için gösterdiği çabayı, anlayışı takdirle karşıladığımızı ve memnuniyetimizi belirtmek isterim. Bakanlığın yeni yapacağı Muş'taki iskânda, olaya yalnız soyut konut açısından bakmayıp, ekonomik ve sosyal açıdan da yaklaşım içinde bir projenin tatbikine geçmesine memnun olduk. Tüm mağdur olan kardeşlerimizin acılarının, maddi ve manevi neticelerinin izalesini, Bakanlığın titiz çalışmalarından beklemekteyiz. Allah memleketimizi felaketlerden korusun.

BAŞKAN — Sayın Önder, 5 dakikanız var.

MUZAFFER ÖNDER (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

Değerli milletvekilleri, yukarıda temas ettiğim gibi, bugün Türkiye'de yaklaşık 3 milyon insan gecekonduda oturmaktadır. Gecekondu bir bakıma göç eden insanın eseridir. Gecekondu aslında, gelirde alt kesimin simgesi haline gelmiştir Türkiye'de.

Kıymetli arkadaşlarım, kanımca çok önemli saydığım, gecekondu meselesinin sosyal ve siyasal yönüne değineceğim. Gecekondulu başlangıçta hayatından memnundur; çünkü, köye göre hayat standardı yüksektir. Ancak, şehir merkezi ile yanyana, omuz omuza hızla büyüyen gecekondu kuşağı, şehrin imar görmüş, hayat düzeyi yüksek bölümleriyle mukayese imkânına girdikleri günde, iç dünyalarındaki statik iyimserlik havası, kötümser dinamiğe dönüşmektedir ve bu nokta Türkiye'nin geleceğini etkileyecek, yön verecektir. Yüce Meclisin dikkatine bu noktayı sunmak isterim. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Emeğin, alın terinin azamide bulunduğu, yaşam seviyesinin asgaride olduğu bu yoğun, karışık duyguların dolu mıntıkalarında, hizmeti en üst noktaya acilen çıkarmaya mecburuz. Gecekondu, bir sosyal güvence arayışını ifade ediyor. Ortadan kalkması için, onu meydana getiren değişkenleri, yani düzensiz kentleşme ve bir gelir dağılımındaki adaletsizliği ortadan kaldırmalıyız.

Ayrıca, gecekondu sürecindeki dinamiği iyi kullanmanın, yasallaştırmanın, bu potansiyeli kamunun öncülüğünde kanalize etmenin isabetli olacağı inancını taşımaktayız.

Sayın milletvekilleri, objektif bir titizlik içinde, geçmişteki tatbikatın eleştirisini ve temennilerimizi yaptık. Bilinçli bir tahlil olmadan, Türkiye'nin imarında sağlıklı bir yol alamayız.

Genel bütçe içinde 4,5 milyar lira civarında olan İmar ve İskân Bakanlığının Bütçesinin yüzde payının gittikçe yükselmesi, memnuniyetimizi mucip olmuştur. Hükümetimize ve Bütçe Karma Komisyonuna tebrik ve teşekkürlerimizi sunarız.

Bakanlığın yükünü omuzlarında taşıyan, hizmet hedefine götüren kamu görevlisi arkadaşlarıma, Sayın Bakanımız başta olmak üzere, bu bütçenin tatbikatında grubumuzun en iyi başarı temennilerimizi iletirim. Biz bu bütçenin en güzelini, en idealini yapsak da, önemli olan, onu siz tatbik edeceksiniz.

ÖZER YILMAZ (Bursa) — Bakan bize geçiyor tekrar.

MUZAFFER ÖNDER (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Türkiye'nin imarında ona yön vermede, şekil vermede Cumhuriyet Halk Partisi aksiyonu ifade eder; bunu Cumhuriyet Halk Partisi siyasi misyonunun gereği saymaktayız.

İmar ve İskân Bakanlığı Bütçesinin vatandaşa hizmette adil ve paylaşımda hakça olması duygularımla, milletimize, Meclisimize ve Bakanlığımıza hayırlı olması dileğimizle Yüce Heyetinize saygılar sunarım. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Önder.

Adalet Partisi Grubu adına Sayın Kemal Cevher, buyurunuz. (AP sıralarından alkışlar)

AP GRUBU ADINA KEMAL CEVHER (Trabzon) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; İmar ve İskân Bakanlığının 1979 Yılı Bütçesi üzerindeki görüşlerimizi açıklamak üzere huzurunuza çıkmış bulunuyorum. Adalet Partisi Grubu ve şahsım adına hepinizi saygı ile selamlarım.

Ülkemizde İmar ve İskân Bakanlığının uhdesinde bulunan görev alanları, düzenli ve sağlıklı kentleşmeyi sağlamak, ülke ölçeğinde arsa ve konut politikasını tespit etmek, ülke şartlarına en uygun yapı malzemesini ve teknolojisini tespit etmek, büyük maddi kayıplara yol açan elim doğal afetleri önleyici tedbirleri almak, afet sonrası afetzedelere gerekli hizmetleri götürmektir. İmar ve İskân Bakanlığının son CHP Hükümetinin teşekkülünde kuruluş

kanunundaki amacı dışına çıkılarak, hiçbir etüde tabi tutulmadan, sadece hükümet kuruluşundaki eksikliği tamamlamada yapılması gereken yapıldı ve İmar ve İskan Bakanlığı parçalanarak Yerel Yönetim Bakanlığı kuruldu. Belediyelere hayatiyet veren güçlü bir kaynak olan İller Bankası böylece İmar ve İskân Bakanlığından alınıp, müseccel, partizanlığın ve rejim kışkırtıcılığının yapıldığı Yerel Yönetim Bakanlığı emrine verildi. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

İller Bankası Cumhuriyet Halk Partisi belediyelerine bulunmaz bir kaynak olarak destek olurken, vatandaşına hizmet verme azim ve kararında olan Adalet Partisi belediyelerine de köstek oldu. Muhalefette iken mangalda kül bırakmayan, gecekondu edebiyatının mucidi Sayın Ecevit'in Başbakanlığını kendi adına büyük bir talihsizlik olarak gören necip milletimiz, Ecevit Hükümetinin kuruluşunda, muvazaalı, ihale ile getirildiği İmar ve İskân Bakanlığı görevindeki hizmet ve tasarruflarıyla Sayın Karaaslan'ı da aynı ölçüde değerlendirmiştir.

Şu anda görüşmekte olduğumuz İmar ve İskân Bakanlığı Bütçesi, diğerleri gibi, Ecevit Hükümetinin her sektörde fiyasko veren icraatının anlamlı bir uzantısıdır. Ülkemizin büyük sıkıntılar içine düştüğü, vatandaşımızın feryadı figân eylediği bugünkü Ecevit iktidarına hayatiyet veren Bakanlardan biri olan Sayın Karaaslan'ın, İmar ve İskân Bakanı olarak 1978 yılındaki başarısızlığı açıkça ortadadır. (AP sıralarından «Bravo» sesleri) Tencere yuvarlanmış kapağını bulmuştur, olan Türk Milletine olmuştur.

Sayın üyeler; dengeli ve sağlıklı bir kentleşmenin ön şartı, planlamanın ve plan kararlarının gelişmenin önüne geçmesidir. Ne var ki, bu anlayış ve uygulamayı mefluç durumda olan Planlama ve İmar Genel Müdürlüğünden bekleyemeyiz. Zira bu genel müdürlükteki daireler iki başlıdır. Karar vermekte çekinser kalınmakta, plan kararı ve değişikliği yüksek kurula bırakılmaktadır. Bürokrat enflasyonunun olduğu bu genel müdürlük, Ecevit iktidarının tipik savurganlık örneklerinden biridir. 28 Eylül 1978 günkü Resmî Gazete'de, yasal dayanağı bulunmayan, genel prensipleri zedeleyici İmar Affı Genelgesi çıkarılmıştır. Sayın Karaaslan, imar affıyla ilgili af yasası teklifi bir parlamenter arkadaş tarfından verildiğinde, İçişleri Komisyonunda bu teklife karşı tavır almasına rağmen, ne gariptir ki, teklifin Genel Kuruldan geçip kanunlaşmasına fırsat vermeden el yordamıyla, yasal dayanağı bulunmayan bir genelgeyle meseleyi kendine göre çözümlemiştir.

Kamu görevlerinin süratle yapılması yerine, bu genel müdürlüğün yeni yöneticilerinin rahatları düşünülerek, belediyelerce tekliflerin yapılması süre ve şartlara bağlanmış, suiistimale müsait yeni bir uygulama getirilmiştir. TRT'de, gazetelerde ve Resmi Gazetede, ruhsat almak isteyen vatandaşların 30.11.1978 tarihine kadar belediyelere başvurması ilan edilmiş olmasına rağmen, İstanbul Belediyesine ait bir ilanda, İstanbul'daki vatandaşların 16.2.1979 tarihine kadar başvurma süresinin uzatılmış olduğunu öğreniyoruz. Anlaşılıyor ki, İstanbul Belediyesine özel bir ayrıcalık tanınmıştır. Anlıyorum, diyeceksiniz ki, CHP'li İstanbul Belediyesine verilen bu ödünü pek fazla mı saydınız?

İmar ve İskân Bakanlığı bünyesindeki Yapı Malzemesi Genel Müdürlüğü ve Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü birer protokol genel müdürlüğü durumuna getirilerek, mensupları tam maaşlı emekli kamu görevlileri gibidir. Yapı Malzemesi Genel Müdürlüğü 1978 yılı gerçekleşmesi % 18'dir. % 18'de olsa olsa Sayın Bakanın dillere destan bu Genel Müdürlük binasında yaptırılıp tefriş ettirdiği lüks çalışma odasına ait giderdir.

M. OĞUZ ATALAY (Konya) — Allah kahretsin sizi be.

KEMAL CEVHER (Devamla) — Allah size iyilik versin de, biz de görelim. Millet kurtulsun. (AP sıralarından gürültüler)

Sayın üyeler, Bakanlığın görevlerinden en önemlisi de konut sorunudur. Bakanlık yeni bir işgüzarlık örneği sunarak, Yurtta Yuva Projesi hazırlatmıştır. Yurt dışında çalışan işçilere hitap edecek olan Yurtta Yuva Projesi uygulaması iki şekildedir: 67 metrekarelik kalorifersiz daire 35 bin mark üzerinden işçiye verilecektir. Markı piyasa değeri olan 22 Türk Lirası üzerinden hesaplarsak, işçiye sobalı 67 metrekarelik dairenin maloluş bedeli 770 bin Türk Lirasıdır.

Görülüyor ki, Bakanlığımız döviz tasarrufu yapayım, döviz darboğazını geçeyim derken, işi ticarete dökmüştür. 100 metrekarelik kaloriferli daireler ise daha da feciattır. 70 bin mark satış bedeli olan bu dairelerin bugüne kadar alıcı bulamadığı da bir gerçektir. Bu Genel Müdürlüğün 1978 yılı yatırımı gerçekleşme oranı, parasal olarak % 70 ve fiziki olarak da % 100'dür. Elde mevcut raporda sene sonuna kadar parasal gerçekleşmenin % 100 olacağı ifade edilmektedir. % 30'luk fazla para nereye harcanacaktır? Bu örnekten de götülüyor

ki, bu raporları hazırlayanlar Sayın Karaaslan'ı yanıltmışlardır. Elleri işte, akılları oynaştadırlar. Oynaşın ne olduğunu necip milletimiz elbette bir gün bunlara soracaktır. (AP sıralarından alkışlar)

VELİ YILDIZ (İçel) — Oynaş bize has değil, o size mahsustur.

M. OĞUZ ATALAY (Konya) — O size ait.

KEMAL CEVHER (Devamla) — Eldeki raporlarda, 1978 yılında 25 538 ünite konut üzerinde çalışmalar sürdürüldüğü ifade edilmektedir. 1978 yılında ihale edilmiş konut sayısı kaçtır? Üzerinde çalışma yapılan 25 538 ünite konut 1975 - 1977 yıllarında planlanıp ihale edilen, başlanan konutlardır. Konut sorununun çözümü arsaya bağlıdır. Raporda, 1978 yılında gecekondu önleme bölgesi için 478 milyon Türk Lirası ödenek ayrıldığı halde, ancak 65 milyon Türk Lirası harcandığı görülmektedir. 1978 yılında acaba kaç gecekondu önleme bölgesi yeniden ihdas edilmiş ve kamulaştırılmıştır? Cevaplar alındığında görülecektir ki, bu Hükümet konut sorununa ancak lafla çözüm aramakta, elindeki imkânları dahi kullanamamaktadır.

Dördüncü Beş Yıllık Planda üretilmesi gereken konut sayısı 1,5 milyon adet olarak gösterilmiştir. Bunun 1 milyonunun özel sektörce üretileceği kabul edilmiştir. 1978 yılında alınan ruhsat sayısı, 1977'ye nazaran % 75 daha azdır. Özel sektör ve vatandaş tedirgindir. Çıkarılmakta olan ve getirilecek vergiler, konut üretimini köstekleyici niteliktedir. Böylece konut açığı çok daha fazla olacak, bunun sonucu olarak da kiralar alabildiğine artacak, gecekondu yapımı hızlanacaktır. Bunun yanında Sosyal Sigortalar Kurumu konut kredisini 250 bin Türk Lirasına çıkardığı halde, Bakanlık, yoksul ve dar gelirlilerden oluşan kooperatiflere kredi tavanını 100 bin Türk Lirasında tutmuştur. Yurt dışındaki işçilere 770 bin Türk Lirasına satmakta olduğu daireyi, vatandaş yapınca 100 bin Türk Lirası kredi verilmesi çok gülünç değil midir? Yoksul ve dar gelirli vatandaş, bakiye 600 bin Türk Lirasını nerede bulacaktır?

Sayın üyeler, üzerinde önemle durulması gereken diğer bir konu da, doğal afetler konusudur. Konu, zaman zaman politik bir veçheye dönüştürülmüştür. Aslında afetten zarar görmüş olan vatandaşlara hizmet etmek, hizmet götürmek, her insanın onurlu görevidir. Konunun hiçbir zaman istismar edilmemesi lazımdır. Böyle olması gerektiği halde, başta Sayın Karaaslan ve Sayın Ecevit, eskiyi kötülemede büyük gayret göstermektedirler.

Sayın Karaaslan, 1977 yılında temelleri atılmış ve yıl içinde kendi 1978 bütçe takdiminde belirttiği; 4 030 konutun iskâna hazır olduğu beyanını unutmuş görünerek, hiç sıkılmadan Van depremi için; «Bizden önce 50 milyon Lira ayrılmıştı, biz geldik 2 milyar ödenek koyduk» gibi, vicdana, insafa, mantığa sığmayan bir beyanda bulundu. Sayın Ecevit ve Sayın Karaaslan bu gerçek dışı iddiayı, milletin gözüne baka baka yapabildiler. Oysa, hem cevaplarını aldılar, hem de gerek Bakanlık teşkilatı mezdinde ve gerekse Van'da yaşayan vatandaşlarımız nezdinde gülünç oldular.

Sayın Karaaslan, 1977 yılında Demirel Hükümetinin İmar Bakanlığı Bütçesi, Komisyonda görüşülürken en ateşli bir AP savunucusu olan, o zaman yaptığı konuşmada, Bütçe Komisyonu zabıtlarında taze bir hatıra olarak dururken, bu defa 1979 Yılı İmar Bakanlığı Bütçesini, sol bir görüşün muhtevasında müdafaa etmenin çelişkisi ve samimiyetsizliği milletin gözünden kaçmamıştır. (AP sıralarından «Bravo» sesleri).

Afet İşleri Genel Müdürlüğünün 1978 yılında 2 144 000 000 harcadığı, Sayın Bakanın Bütçe Komisyonu konuşmasında belirtilmiştir. Oysa ki, 1977 yılında bu Genel Müdürlüğün harcaması, geçen yıl dağıtılan broşüre göre 2 192 000 000'dur. 1978 yılı fiyatları 1977'ye nazaran % 35, % 40 arasında artırıldığına göre, 1977 yılında yapılan hizmet, 1978'e nazaran % 40 daha fazladır. Sayın Karaaslan gerek Komisyonda, gerekse Senato'da yaptığı konuşmada Muş, Varto depremi iskân çalışmalarını küçük göstermektedir. Şöyle ki : 1972 yılında başladığını, 1978 yılına kadar «Evini yaptırana yardım» metoduyla 751 konutun, ihale yoluyla da 1 224 konutun bitirildiğini, böylece yılda ortalama 300 konut bitirildiğini beyan etmiştir. Konu, 1972 yılında ele alınmıştır; 1973 yılında Muş'ta çok katlı 192 daire ihale edilmiştir. 1975 yılında köylerde v ilçe merkezlerinde uygulamaya başlanmıştır. 1975 ve 1977 döneminde «Evini yapana yardım» metoduyla 3 462 konut ele alınmış, bunlardan 1977 sonuna kadar 963'ü, 1978 yılında da 388'i olmak üzere 1 351'i bitirilmiştir. İhale ile 1 428 konut ele alınmış bunun 1978 yılı sonuna kadar 1 224'ü bitirilmiştir. Yani, 1975 - 1977 döneminde 4 890 konuta başlanmıştır. Acaba 1978 yılında, gerek «Evini yapana yardım» metoduyla, gerekse ihale yoluyla yeniden başlanan konut var mıdır? Sorumuz açıktır, cevabı da açık olmalıdır Sayın Karaaslan.

Yine Muş, Varto depremi için 1976 yılında 144 milyon, 1977 yılında 104 milyon, 1978 yılında da 143 milyon harcandığı rapor ve broşürden anlaşılmaktadır. Para değeri de dikkate alındığı takdirde konunun üzerine hükümetlerin eğilim derecesi belli olacaktır. Bu hizmetler döneminde, hizmeti götüren iktidarlara karşı da, gerek Van'da, gerekse Muş'ta, Varto'da çevre halkının tutumu etkili olmaktadır.

Adalet Partisi iktidarlarında, afetzedelere götürülen hizmetlerin solun militan güçleri tarafından engellendiği, halkın yapılan konutlara girmemelerini telkin etmeleri herkesin malumudur. Bakanlık personeli dahi DEV - GENÇ militanlarınca tehdit edilmekte, şantiyede bulunan malzemeler yağma edilmektedir ve müteahhitlere zorluk çıkarılmakta mahirdirler. Bugün bu tür engelleme, sabote etme yoktur; zira, kendi koruyucu meleği gördükleri CHP iktidarının başarılı olması için zorluk çıkarmaktan vazgeçmişlerdir, destekâr olmuşlardır.

Sayın üyeler, Sayın Karaaslan Muş merkezine 10 kilometre mesafede 1 700 konutluk yeni bir köy-kent oluşturma düşüncesiyle Sayın Ecevit'e olan borcunu ödeme gayretine girmiş olduğunu gördük. Muş'a 10 kilometre mesafede Varto'un köylerinden, yani 50 kilometre uzaktan vatandaş gelip yerleşecektir. Daha önce bu tip uygulamalar yapılmış, vatandaşın kendisinin gelmediği görülmüştür. 1966 Varto depremini müteakip Muş merkezinde Tepeköy, Bağiçi, Akkazak köyleri için 218 konut yapılmıştır. Münferit bahçeli ve duvarlıdır. Böyle olduğu halde, bu köylüler belirli bir süre sonra eski köylerine dömüşlerdir. Eski köyler de heyelâna maruz olduğu halde, vatandaşın bu özellik ve hassasiyeti bilindiği halde Muş'ta Alparslan Devlet Üretme Çiftliğinden 100 hektarlık toprak alınarak kurulacak köy-kentin sınırları tasarlanmış oldu. Sayın Ecevit'e haber salınıp televizyon ekibi yanında Van'dan Muş'a getirildi. Temel atmak için getirilen çakıl, çimento ve keresteler temel atma töreni sonrası alınıp esas şantiyelere yetkililerce getirildi. 13 köy arzulanan köy-kenti oluşturacaktı. Sayın Ecevit, adının «Yeniköy» mü, «Doğukent» mi olmasını düşünürken vatandaş «Uydurukkent» deyip köy-kent mucitlerine de gereken cevabı vermiş oluyordu. (AP sıralarından alkışlar)

Sayın üyeler, Hükümetin partizanlık ve şikâyetle, gerçek dışı iddiaları kendisine sermaye yapan zihniyeti aynen İmar Bakanlığına da yansımış ve birtakım yolsuzluk iddiaları bu Bakanlık içinde de büyük yoğunluk kazanır duruma gelmiştir.

M. OĞUZ ATALAY (Konya) — AP değil orası.

KEMAL CEVHER (Devamla) — Siz yıllarca o AP'de herhalde soyguna devam ettiniz, devam etmek için de CHP'ye geçtiniz herhalde veya desteği oldunuz, payandası oldunuz. Biz geldik öyle bir şey görmedik.

MEHMET DEDEOĞLU (Kırklareli) — Göreceksin daha.

BAŞKAN — Sayın Cevher, konuşmanıza devam edin efendim.

Sayın Atalay siz de müdahale etmeyin.

KEMAL CEVHER (Devamla) — Burada konuşuyoruz. Tespitli konuşuyoruz ve Sayın Bakan dinliyor. Tetkik eder, yalan söylüyorsak karşılığını da....

M. OĞUZ ATALAY (Konya) — Orada vurgun olmaz.

BAŞKAN — Sayın Cevher, 3 dakikanız kaldı efendim.

KEMAL CEVHER (Devamla) — Van inşaatlarında bazı birim fiyat analizleri değiştirilerek - üzerine basa basa söylüyorum - idarece verilen malzeme bedelleri noksan kesilerek müteahhitlere 120 milyon civarında fazla ödeme yapılmıştır. (AP sıralarından alkışlar)

Sayın Bakan bu tasarrufun mahiyetini bu kürsüden Yüce Meclise izah edin ki, oradaki beyefendi de öğrensin ve orada bize sataşmasın.

Diğer bir savurganlık örneği de şöyledir; Van depremleri için 1977 yılında Ereğli'den alınan 1 240 ton 0,5'lik DKP saç, prefabrik atölyelerinde paslanmaya terk edilmiştir; galvanizlememiş, çürümeye terk edilmiştir. Yerdiğiniz, horladığınız iktidarımız o saçı alsın, sizin iktidarınız becerip o saçı kullanamasın.

Yine Prefabrik İmalat Dairesi giderlerine bakarsak, 30 . 12 . 1978 tarihi itibariyle 280 milyona yakın bir gider vardır. Bu harcamaya karşılık 60 metrekarelik 100 adet ahşap prefabrik konut, 60 metrekarelik 300 adet beton prefabrik konut üretilmiştir. Global bir değerle bir sosyal konut 700 bin Türk Lirasına mal edilmiştir. Bir metrekaresi 12 bin Türk Lirası civarındadır. Ülkemizde en lüks inşaatın metrekaresi dahi 4 bin lira civarındadır; arsa payı hariç. Sayın Karaaslan buna da ne buyuracaklardır?

Sayı üyeler, Sayın Karaaslan'ın gerek Bütçe Plan Karma Komisyonunda yaptığı konuşmada, gerekse Senatoda yaptığı konuşmada Bakanlığıyla il-

gili sunduğu rakamlar 1978 yılı içini kapsayan rakamlar olmayıp, geçmiş yılların 1978'e taşan yatırım kıymetlerini de ekleyerek sunduğu rakamlardır. Anlaşılıyor ki, Sayın Karaaslan milletin ve Yüce Meclisin önünde başarısızlığını, Bakanlığının zayi edilen, boş geçen 1978 yılını geçmiş hizmetlerle kamufle edip, kendi ve Bakanlık mensuplarını kurtarma yolunu seçmiştir.

Böylesine bir tutarsızlığın, inançsızlığın bu çarpık görüntüsü, vicdanlarda, onurlu kafalarda elbetteki unutulmaz bir hatıra olarak nesillerden nesillere ulaşacaktır.

Görünen odur ki Sayın Karaaslan, körle yatmışsınız şaşı olmuşsunuz. Geçmişi hem kötüleyeceksiniz, kurtulmanız söz konusu olunca da ,kötülediğiniz dönemin hizmetlerine sarılacaksınız. Tıpkı İstanbul Boğaz Köprüsü gibi. İstanbul Boğaz Köprüsünün planlanmasına başlandığında, profesörünüz dahi ahkâm keserek, o günlerde «Sağmalcılar'daki koleradan tehlikeli» dedikleri İstanbul Boğaz Köprüsünden bugün sağlanan geliri. İktidarınız paylaşamamanın kavgası içindedir. Hem de kendi iktidarınızı kökünden sarsmak pahasına. Milletin gönlünde kurtulmanız mümkün değildir...

BAŞKAN — Süre geçti Sayın Cevher.

KEMAL CEVHER (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkan.

... Hükümet olarak da, Başbakan olarak da, Bakanlar olarak da, Victor Hugo'nun «Kumsaldaki Adamı» nı andırıyorsunuz. Kumsala saplanmış, kurtulmaya didinen, her didinişinizde biraz daha ölüme, sonsuza yaklaşma hali. Sizler de bu «Kumsaldaki Adam» gibi didiniyorsunuz kurtulmaya. Her kurtulma gayretinizle biraz daha siyasi anlamdaki ölüme gittiğinizin farkındasınız. Feryadı basıyorsunuz, TRT elinizde, feryadı duyan millet size inanmıyor, kulak vermiyor artık. Nasıl ki sizler milletin zarü zâr feryat eyleyişine kulak vermiyorsanız, millet de size aynını yapar oldu. Zira millet, sizin her didinişinizi, çöküşünüzü, ölüme varışınızı, çekilip gidişinizi kendilerinin kurtuluşu biliyor; inanıyor, bunu bekliyor.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Cevher.

Sayın Recai Kutan, Milli Selâmet Partisi Grubu adına, buyurunuz efendim.

MSP GRUBU ADINA MEHMET RECAİ KUTAN (Malatya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; 1979 mali yılı İmar ve İskân Bakanlığı bütçesi üzerinde, Milli Selâmet Partisi Grubu adına görüşlerimizi arz edeceğim. Konuşmamın başında Muhterem Heyetinize saygılar sunuyorum.

Hızlı şehirleşmenin beraberinde getirdiği meselelere sahip olmak, düzenli ve dengeli şehirleşmeyi gerçekleştirmek; Türkiye'nin mesken meselesini planlamak, koordine etmek ve çözmek; gecekondulaşmayı önlemek, yeterli ve ucuz ve standardına uygun yapı malzemesini etüt etmek, planlamak; genel hayata etkili afetlerden en az zararla kurtulmayı sağlayacak tedbirleri almak; afet olduktan sonra da, yeniden yerleşme ve barınma meselelerini halletmek üzere kurulmuş olan İmar ve İskân Bakanlığı; görüldüğü gibi Türkiye'nin çok önemli meseleleriyle uğraşmaktadır, bu meselelerden mesuldür.

Bu önemli meseleler hakkında, vaktin müsaadesi nispetinde grubumuzun görüşlerini arz edeceğim. Takriben 14 ay önce kurulan bu Hükümetin teşkili sırasında, ilmi ve idari gereklerin icabı olarak değil, tamamen partizan ve hissi mülahazalarla bakanlık sayısında anormal artışlar yapılmış, bu arada Yerel Yönetim Bakanlığı gibi, bazı yeni bakanlıklar da ihdas olunmuştur. Bu Yerel Yönetim Bakanlığı, İmar ve İskân Bakanlığının birçok hizmetlerini ve kuruluşlarını üzerine almıştır. Niçin böyle yapıldı? İmar ve İskân Bakanlığı da dahil birçok bakanlıklardan hizmetler ve kuruluşlar alındı ve Yerel Yönetim Bakanlığı kuruldu derseniz, gerekçe olarak, «Mahalli idarelere ait bütün hizmetleri tek elde topluyoruz. Böylece hizmetler daha iyi yürütülecek» gibi sebepler ileri sürülür. Bu cevap bize oldukça eski bir hikâyeyi, şu anda ikisi de rahmetli olan 2 arkadaşımız arasında cereyan eden bir hadiseyi hatırlattı.

1961 veya 1962 yıllarında İsmet Paşa Hükümetinde Köy İşleri Bakanlığı bir sürü münakaşalara sebebiyet verecek tarzda kurulmuş, Cumhuriyet Halk Partisinden Lebit Yurtoğlu'da ilk, Köy İşleri Bakanı olarak Samsun'a yaptığı bir seyahat sırasında, bütün resmi kuruluşların müdürlerini toplayıp, Köy İşleri Bakanlığının önemini, en kısa zamanda köylerimize ait meseleleri nasıl çözeceğini, hizmetleri nasıl yerine getireceğini anlatmaya başlar. Bakar ki, karşısında oturan, o zamanın Devlet Su İşleri Bölge Müdürü rahmetli arkadaşımız Hasan Uğurlu'nun yüzünde tasvip işareti yok. Onun üzerine, «Ne o beyefendi, herhalde söylediklerimle mutabık değilsiniz» der. Onun üzerine Hasan Uğurlu merhum da, «Evet, mutabık değil-

lim» diye cevaplayıp, şunları ekler; «Köye ait bütün meseleleri ve hizmetleri bir bakanlık kurup, onun mesuliyetine vereceksiniz. Böylece işlerin hemen yapılacağını, hallolacağını söyleyeceksiniz. Madem bu iş bu kadar kolay oluyor, oldu olacak, bir Türkiye Bakanlığı kurun da Türkiye'nin bütün meseleleri hallolsun».

Bu tutumlar, ömründe Devlette veya özel sektörde büyük mesuliyetler yüklenmemiş, 100 tane adam idare etmemiş, birkaç yüz bin lira para harcamamış, hiçbir idari tecrübesi olmadan, hasbelkader Türkiye'nin en sorumlu mevkilerine gelmiş insanların, meselelerin özüne, derinine inme cesareti gösteremedikleri için, işin sadece şekli kısmıyla uğraşıp, oylanmasıdır.

İmar ve İskân Bakanlığı, uzun tecrübelerden ve şartların ortaya koyduğu mecburiyetlerden dolayı, bu şekliyle teşkilatlanmıştı. Bu mevzuda ciddi bir ilmi ve idari mahiyette araştırma yapmadan, sırf partizan mülahazalarla bir kısım hizmetleri alıp Yerel Yönetim Bakanlığını kurdunuz. Bir kere kanunları ihlal ettiniz. Bize göre, İller Bankasının İmar ve İskân Bakanlığından alınıp Yerel Yönetim Bakalığına bağlanması gayri kanunidir.

İkinci olarak, hizmetlerin bütünlüğünü bozdunuz. İller Bankası şehircilik çalışmaları yapar. İmar ve İskân Bakanlığının İmar ve Planlama Genel Müdürlüğüyle iç içe, kâmil manada bir koordinasyon içerisinde çalışması icap eder. Bu işbirliği bütün tatbikat süresince de lüzumludur.

İller Bankası, içme suyu ve kanalizasyon projelerini hazırlar. Bütün teknik kontroller, tastikler İmar ve İskân Bakanlığınca yapılır.

Netice olarak, bu partizan tutumlar İmar ve İskân Bakanlığını hizmetlerini büyük ölçüde aksatmıştır.

Muhterem milletvekilleri, İkinci Dünya Savaşından sonra memleketimizde hızla artan nüfus ve köylerden şehirlere akınla birlikte, şehirleşme meseleleri de önemini bir kat daha artırmış bulunmaktadır. 1945 yılında nüfusu 100 binin üstünde olan şehir sayısı sadece 2 idi ve 10 binden fazla nüfuslu şehirlerde yaşayanların toplam nüfusa oranı % 18 iken, bugün 24 adet nüfusu 100 binin üzerinde şehrimiz bulumakta ve belediye teşkilatı olan beldelerimizde yaşayanların toplam nüfusa oranı ise, % 41'i geçmiş bulunmaktadır. Bu oran 20 yıl sonra % 60'ı aşmış olacaktır. Yine 1945 yılında 583 olan belediye sayısı, bugün takriben 1 800'e ulaşmış bulunmaktadır.

Hızlı şehirleşme birtakım sosyal, ekonomik ve teknik meseleleri de beraberinde getirmiştir. Şöyle ki, imar planları, su, kanalizasyon, yol, elektrik gibi altyapıların projeleri hazırlanırken yapılmış olan kabuller, bu hızlı şehirleşmeden dolayı meydana çıkan şartlara uymamıştır. Bu sebeple, imar planları ve altyapı tesisleri ,aşağı yukarı bütün kasaba ve şehirlerimizde kifayetsiz hale gelmiştir. Bütün bunların neticeside belediyelerimizin pek çoğunda imar planlarının gelişmelere cevap verememesi, kifayetsiz kalması, şehirlerimizde plansız ve düzensiz bir büyüme meydana getirmiş, şehirlerimizin pek çoğunun çevresinde bir gecekondu halkası ortaya çıkmıştır. Su, kanalizasyon, yol ve elektrik gibi altyapı tesisleri ya yetersizdir, ya da bazı semtlerde hiç mevcut değildir.

Şehir içi yollarının birçoğu toz, toprak ve çamur içindedir. Mesken durumu, gerek miktar ve gerekse standart bakımından yeterli değildir, vatandaşlarımızın dinlenebileceği, nefes alabileceği yeşil sahalar, park ve bahçeler ya yoktur ya da çok kifayetsizdir.

Bilhassa son yıllarda, hat safhada çevre kirlenmesi, su, hava ve toprak kirlenmesi meydana gelmiştir. Çöplerin toplanması ve imhası ise henüz çözümlenmemiş bir mesele olarak ortada durmaktadır. Eğer köklü tedbirler alınmaz ve çözümlere tevessül olunmazsa, yukarıda çok kısa olarak sıralanan meseleler azalacağına artarak büyüyecektir.

Şehirlerimizi bu sağlıksız gelişmelerden kurtarmak, gelişmeyi yurt sathına yaymak ve nüfus hareketlerini yurt ölçeğinde dengelemek amacıyla şehir planlama faaliyetlerine, büyük önem verilmelidir. Hedefimiz ve şehir planlama anlayışımız, planlamayı gelişmenin daima önünde götürmek, şehirlerimizi gelişi güzel, düzensiz yerleşmelerden kurtarmak için gerekli planlama çalışmalarını bir an önce tamamlamak olmalıdır.

Belediyelerimizin, şehirleşmeye ilişkin meselelerinin teknik ve mali konularda toplandığı herkesçe bilinmektedir. Bunu halledebilmek için bir eğitim programı çerçevesinde belediyelerimize teknik ve yarı teknik personel yetiştirilmeli, küçük belediyelerle geri kalmış bölgelerdeki belediyelerin imar uygulamalarına harita ve proje hazırlıklarına devletçe teknik yardımda bulunulmalıdır.

Şehirlerimizin içme suyu, kanalizasyon, yol ve elektrik gibi altyapı hizmetlerini daha geniş bir şekilde inşa edebilmek için gerek belediyeler ve gerekse İller Bankası teknik ve mali imkânlar bakımından takviye olunmalıdır.

Muhterem milletvekilleri, devlet eliyle yapılmakta olan yüksek standartlı devlet yollarıyla şehir ve kasabalara ulaşılmakta, ama maalesef o şehir ve kasabanın şehir içi yollarından, toz topraktan ve çamurdan geçilememektedir. Belediyelerimizin birçoğu bu şehir içi yollarını, yüksek standartta yapabilecek teknik ve mali imkânlara sahip değildir. Bu noksanı telafi edebilmek için 1979 yılından itibaren küçük ve imkânları mahdut belediyelerimizin şehir içi yolları devletin teknik ve mali yardımlarıyla yapılıp asfaltlanmalıdır.

Belediyelerimizin birçoğu malî imkânsızlıklar sebebiyle imar planı uygulamasını yapamamaktadır. Şehir veya kasabalarda yol, meydan, park, çocuk bahçesi, yeşil saha, açık pazar, oto park gibi vatandaşın istifadesine sunulması gereken yerler plan üzerinde kalmaktadır. İmar planlarında gösterilen ve kamunun istifadesine sunulması gereken bu yerlerle, tarihi ve turistik eserlerin çevrelerinin açılması, düzenlenmesi ve inşa edilmesi için devletçe lüzumlu para yardımında ve teknik desteklerde bulunulmalıdır.

Bu maksatla 1979 yılı bütçesine konulmuş paranın dağıtımı için önceden objektif kriterler tespit olunmalı ve bu yardımların dağıtımında geri kalmış bölgelerdeki güçsüz ve küçük belediyelere öncelik tanınmalıdır.

Muhterem milletvekilleri, mesken meselesi her geçen gün vatandaşlarımız için hayati önemi haiz bir mesele haline gelmektedir. Hızlı şehirleşme sonunda, mesken talebi hızla artmakta, mesken üretimi ise talebe ayak uyduramamaktadır. Bu sebeple, ev kiraları korkunç bir şekilde artmaktadır. Pahalılığın anasebeplerinden biri de kira meselesidir. Bugüne kadar hazırlanmış olan kalkınma planlarında şehirleşme meselelerine, şehir ve kasabaların ihtiyacı olan altyapılara, mesken inşaatına yeteri kadar önem verilmemiştir.

Bu yatırımlar, ölü yatırım telakki edilmiş, mesken mevzuunun ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasındaki rolü, plancılar ve siyasi karar mercileri tarafından yeteri kadar anlaşılamamıştır. Mesken meselesine bugüne kadar olandan farklı bir yaklaşımla bakmak mecburiyetindeyiz.

Unutmamamız gerekir ki, kalkınma dediğimiz, kalkınma planları dediğimiz çalışmalar, gayretler insan için yapılmaktadır. Kalkınmanın hedefi insandır, insanoğluna daha fazla huzur, saadet ve selamet temin etmektir. Kalkınma sadece gayri safi milli hâsıla, nüfus başına milli gelir gibi değerlerle ölçülemez. Bu kalkınma o cemiyetin insanlarına ne getirmiştir, buna bakmak lazımdır.

Mesken politikamızı yepyeni bir anlayışla tespit etmek mecburiyetindeyiz. Bu yeni mesken politikası mevzuunda Milli Selâmet Partisi Grubunun görüş ve teklifleri şunlardır:

Uygun şart ve özellikteki meskenler, insan huzur ve mutluluğunun temel direklerinden birisidir. Toplumun dengeli kalkınması için gerekli sosyal ortamı hazırlar. İyi şartlara haiz meskenler, insanların sağlık ve verimliliklerini artırır. Yeni mesken üretimi birçok alanda istihdam ve üretimi teşvik eder, tasarrufu kamçılar, israfı önler, sermaye terakümüne sebep olur.

Milli Selâmetçilerin anlayışına göre mesken kavramı; yalnızca fiziki bir barınak olmaktan çok uzaktır. Mesken tabiri, insanların huzur ve refahı için gerekli bütün altyapı ve yardımcı tesislerini de kapsar. Gelişmekte olan ülkelerin pek çoğu, dar gelirli, normal kanallardan mesken edinemeyecek olan ailelere, ihtiyaç sahiplerine mesken sağlamayı piyasa mekanizmasına bırakmayacağını kabul etmiş durumdadırlar.

Arsa meselesi, mesken meselesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bugün mesken inşaatında karşılaşılan darboğazlarının başında arsa temini gelmektedir. Arsa, tıpkı ağır sanayi hamlesi ile getirilen, organize sanayi bölgelerinde olduğu gibi, devlet tarafından sağlanmalı, şehir merkezi ile, güçlü ulaşım imkânlarına sahip yeni yerleşim merkezleri, uydu şehirler ihdas olunmalıdır. Bu arsalar üzerinde su, kanalizasyon, yol, elektrik gibi altyapı tesisleri süratle inşa olunmalıdır.

Arsa temininde çok önemli hizmet gören Arsa Ofisi Genel Müdürlüğünün mali imkânları şu anda tıkanmış durumdadır. Bakanlığın, bir kanunla Parlamentoya geldiği ve bu imkânların artırılması için talepte bulunduğunu biliyoruz. Milli Selâmet Partisi olarak bu kanunun çıkarılışına en geniş şekilde yardımcı olacağımızı burada bilhassa teyit etmek istiyorum.

BAŞKAN — 4 dakikanız var efendim.

MEHMET RECAİ KUTAN (Devamla) — Mesken inşaatı için çeşitli finansman kaynakları vardır. İmar ve İskân Bakanlığı, Mesken Genel Müdürlüğü ve Emlak Kredi Bankası ile Sosyal Sigortalar Kurumunun imkânları koordine edilmeli, Emekli Sandığının da kaynaklarından mesken inşaatı için istifade edilmelidir.

Dar gelirli vatandaşlarımıza verilecek olan arsa ve mesken kredileri mutlaka faizsiz olmalıdır. Ucuz, kaliteli ve süratli mesken yapımını sağlayacak olan endüstriyel yapı metotları tatbik olunmalıdır. Bu mevzuda çeşitli kuruluşlarca yapılmakta olan prefabrik inşaat metotları İmar ve İskân Bakanlığı tarafından koordine edilmelidir. Mesken inşa faaliyetlerinde mahalli idarelerimizle özel idareler ve belediyelerimizle de en geniş şekilde işbirliği yapılmalıdır.

Bir yandan çok sayıda sosyal mesken üretimi yaparak yeni bir gecekondu bölgelerinin meydana çıkışını önlerken, diğer yandan da mevcut gecekondu ıslah bölgeleri için çalışmalar yapılmalıdır.

Muhterem milletvekilleri, memleketimiz maalesef zaman zaman çeşitli afetlere maruz kalmaktadır. Zelzele, taşkın, yer kayması, yangın, kaya düşmesi, çığ düşmesi ön sırada gelen afetlerdendir. Genel hayata etkili olacak derecede bir afetin vukuunda 7269 sayılı Kanun gereğince İmar ve İskân Bakanlığı hizmet görmektedir.

Afetlerle ilgili olarak yapılacak olan hizmetleri 2 grupta toplamak mümkündür : Afet vukuunda alınacak tedbirler ve afetten sonra alınacak tedbirler.

Türkiye bir zelzele kuşağının üzerindedir. Deprem vukuunda en büyük zararlar, büyük ve küçük faylar, arz kırıkları üzerinde, civarında meydana gelmektedir. Bu sebeple aktif faylar civarında yerleşim yerleri kurulmamalıdır. Zelzele bölgelerinde, zelzeleye mukavim yapılar inşa edilmelidir. Her 2 mevzuda da devlet yol gösterici ve yardımcı olmalıdır.

Bazı yerleşim yerleri maalesef taşkın yatağı üzerindedir. Çoğu kere arsa temininde sıkıntı olunca yan derelerin içinde, rusubat kolilerinin üzerinde inşaat yapılmaktadır. Aynı şekilde ciddi bir jeolojik etüt yapılmadığı için heyelan bölgelerinde de yerleşilmektedir. Devlet daha baştan afet ihtimali olan bu yerlerde yerleşmeye izin vermemelidir.

Belediyelerimiz de sırf politik baskılar neticesinde bu tip yerlere inşaat müsaadesi vermemelidir. Maalesef geçtiğimiz birkaç sene içerisinde memleketimizde birçok zelzele afeti meydana gelmiştir; Gediz, Muş, Varto, Bingöl, Van, Ağrı, Palu gibi. Bu devrede meydana gelen taşkın, heyelan, yangın afetlerini de eklersek, hakikaten İmar Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğünün çok büyük ve ağır bir hizmetle karşı karşıya olduğunu görürüz.

Bu hizmetlerin görüldüğü sırada maalesef pek çok imkânsızlıklarla karşılaşılmakta ve afetzedelerden şikâyetler gelmektedir. Afetzedelerin iskânıyla ilgili olarak şu tedbirler alınmalıdır : Afet İşleri Genel Müdürlüğü yeni imkânlarla teçhiz olunmalıdır. Hazırlanan mesken projeleri vatandaşın ihtiyacına cevap verecek, vatandaşın seveceği, beğeneceği, yerleşeceği tarzda hazırlanmalıdır.

Afetler için yılda takriben 10 bin meskene ihtiyaç duyulmaktadır. Halen tatbik edilen inşat metotlarıyla bu miktarda kaliteli ve ucuz mesken inşa edilememektedir. Bu sebeple yeni inşa metotları geliştirilmelidir. Hâlâ Varto depreminin bile devlet eliyle yapılması icap eden işleri bitirilememiştir. 1979 yılı içerisinde Van ve Ağrı da dahil bütün çalışmaların bitirilmesi hususunda ciddi gayretler gösterilmelidir.

Muhterem milletvekilleri, İmar ve İskân Bakanlığının 1979 Bütçesi hakkında görüş ve temennilerimizi arz etmiş bulunuyorum. Bu bütçenin aziz milletimiz için hayırlı olmasını diliyor ve Cenabı Hak'tan memleketimizi her türlü afetlerden muhafaza buyurmasını niyaz ediyorum.

1979 yılı programının tatbikatında İmar ve İskân Bakanlığının değerli mensuplarına başarılar diliyor, muhterem heyetinizi hürmetle selamlıyorum. (MSP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kutan.

Kişisel söz isteminde bulunanlardan lehte, Sayın Burhan Garip Şavlı. (CHP sıralarından alkışlar)

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Malatya) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim Sayın Şavlı'yı davet ettim. İzin verirseniz bu kişisel konuşmadan sonra zatıâlinize söz vereyim efendim.

BURHAN GARİP ŞAVLI (Muş) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Adalet Partisi sözcüsü değerli arkadaşımızın Varto ile ilgili görüşlerini dinledim. Özellikle üzüldüğümü ifade etmek isterim.

İmar ve İskân Bakanlığı kentleşme, konut, imar, doğal afetler yapım gereçleri ve gecekondu sorunları gibi önemli görevler üstlenmiş bir kuruluştur. Söz konusu hizmet alanları ayrı genel müdürlükler oluşturmuştur. Bu genel müdürlüklerden biri de Afet İşleri Genel Müdürlüğüdür.

Bakanlık bütçesiyle ilgili görüşlerimizi Yüce Kurulunuza sunarken, Afet İşleri çerçevesi içinde kalacağım.

Değerli üyeler, bilindiği gibi ülkemiz, sık sık doğal afetlerle karşılaşılan, büyük mal ve can kayıplarına uğranılan bir konuma sahiptir. Kuruluşundan bu yana geçen zaman içinde hizmet olanakları ve örgütlenme yönünden Afet İşleri Genel Müdürlüğünün büyüyüp geliştiğini, yararlı işler yaptığını görüyoruz. Ama üzülerek söyleyeyim ki, yüklendiği bu çok önemli sorumluluklara paralel olarak, sağlıklı bir yapıya ve hızlı bir iş düzenine kavuşamadığını da gözlüyoruz.

Yaşanılmış acı gerçekler vardır; Türkiye genelindeki bozuklukların ve rahatsızlıkların ortalama düzeyinin üstünde, afet işleri hizmetlerine gölgeler düşüren geçmişteki çirkin öyküleri, belleklerimizi zorlamadan anımsayabiliriz. Bu nedenle afete uğrayan acılı insanlarımıza hizmet etmek gibi son derece anlamlı bir görevi üstlenen Afet İşleri Genel Müdürlüğünün kısa bir sürede ve sağlıklı bir biçimde yeniden düzenlenmesini Sayın Bakandan istemek ve beklemek sanırım hakkımızdır.

Değerli arkadaşlarım, söyleyeceklerimin en önemli bölümüne geliyorum. Değerli Adalet Partili arkadaşlarımın beni sükûnetle lütfen dinleyeceklerini umarım.

Size bir oyunu anlatacağım; yaşanılmış ve yaşanılmakta olan gerçek bir dramdan bahsedeceğim. Bu oyun, bu dram ülkemizde sürdürülen acımasız bir devlet oyunudur. Baskına uğramış bir ordunun, barakalarla dağları tutan acılı bozgununu yaşar gibi, 10 binlerce çaresiz insanımızın yaşadığı bir oyundur. Bu oyunun adı Varto darmıdır sayın milletvekilleri. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Kısaca özetleyeyim : 1966 yılında şiddetli bir deprem olur. 3 binden fazla insanımız ölür, evler ocaklar yıkılır, taş taş üstünde kalmaz. Acılılar, yaralılar, analar, babalar, çocuklar yıkıntılar altından gelen feryatlara ulaşabilmek için toprakla boğuşurlar. Zamanın devlet büyükleri giderler Varto'ya. O günün Başbakanı Sayın Süleyman Demirel; Devletin güçlü olduğundan, kısa zamanda yaraların sarılacağından, yepyeni bir Varto kurulacağından söz eder; ama ardından, ölüler kefensiz gömülür gelin görün ki.

Yardım giysileri Ankara pazarlarında alınıp satılır. Kendi deyimleriyle, gavurun Varto'lu felaketzedelere bağışladığı yiyecekler, İzmir'de Müslüman kardeşlerimizin dükkânlarında sergilenir. Günler geçer «Varto yapılıyor, yapılacak» umutları ve uğraşları süredursun, iç göç başlar, dış göç başlar ve bir gün Varto'lulardan oluşan bir komite, ölülerinin kanlarıyla biçimlenmiş bir altın anahtarı, gözyaşlarına sararak Sayın Demirel'e sunarlar.

Sayın milletvekilleri, bu acımasız Devlet oyununun bundan sonraki perdeleri şöyle gelişir :

İç ve dış olanakların çoğu halkın deyimiyle çarçur edilir. Saman hırsızlıkları, kereste yolsuzlukları, müteahhit oyunları sürüp gider. Orma öyküleri oluşur, ama Varto'da taş taş üstüne konmaz.

Şimdi, yani bu 13 ncü kışta, 20 - 30 metre karelik çürümüş ahşap barakalarda 8 - 10 nüfuslu binlerce aile, sadece yoksulluk ve çaresizliği örtünerek, acımasız doğayla yaşam savaşı vermektedirler. Ölenlerimiz kefensiz de olsa kurtulup gittiler. Sayın milletvekilleri, yaşayanlarımız ise ölmemiş olmanın çekilmez kahrını yıllardır sürdürüyorlar.

Oyunun yorumu nedir? Onu söyleyeyim. Politika sayılmasın, lütfen polemik sayılmasın. Sayın Demirel'in beni dinlemesini isterdim.

On binlerce yoksul, acılı Varto'luyu 13 yıldır bu ceza içinde tutan kimlerdir söyler misiniz? İnandığımız Devlet gücü hangi hesaplarla Varto'dan uzak tutulmuştur? Acıları bilmek, görmek, duymak, okumak yetmiyor. Yaşamak gerekiyor anlaşılan. Milyonlarca liralık sultan köşklerinde oturanlar, Varto'nun dağbaşlarındaki barakalarından gelen «Acı bu halime derman efendim» ezgilerini duyamadılar bir türlü.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Oran Sitesinde oturanlar mı?

BURHAN GARİP ŞAVLI (Devamla) — Lütfedin, dinleyin.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Dinliyoruz, siz de bizi dinleyin.

BURHAN GARİP ŞAVLI (Devamla) — Ben sükûnetle dinledim sözcünüzü.

Varto depreminden sonra başka yurt köşelerimizde de depremler oldu; yaralar sarıldı, acılar dindirildi. Vatan, millet, birlik, beraberlik, kardeşlik, hak, adalet, milliyetçilik nutukları atarak; ama geri bırakılmış bir bölgenin ezilmiş insanlarına, müstemleke halkına yapılmayan bir zulmü reva göreceksiniz. Sahtelik, inançsızlık ve adaletsizlik buradadır işte.

Değerli arkadaşlarım, Yüce Meclisin 1979 Bütçesini görüştüğü şu günlerde konuyu bilgilerinize ve Hükümetin dikkatine sunmayı bir görev saydım. Yıllardır devleti arayan Vartolulara Devlet yanıt vermelidir. Bir an bile gecikmeden Varto'nun bu utanç verici dramının perdesi ivedilikle kapatılmalıdır. İmar ve

İskân Bakanlığının ilk ve en önemli sorunudur Varto. Hükümetin çözüm getirmesi gereken kaçınılmaz konulardan biridir. Yüce Parlamentonun duyarlılık göstermesi gereken değerdedir. Vartolular, özellikle bekliyorlar. Sayın İmar ve İskân Bakanımızdan ısrarla rica ediyorum; bu kürsüden ifade buyursunlar, ne yapılacaksa, ne zaman yapılacaksa, nasıl yapılacaksa lütfen açıklasınlar.

BAŞKAN — Sayın Şavlı, 2 dakikanız var.

BURHAN GARİP ŞAVLI (Devamla) — TRT ve basın mensubu değerli arkadaşlarımın bu bütçe görüşmelerinde özenle değerlendirmeleri ve kamuoyuna sunmaları gereken en önemli konu, belki Varto dramı olmalıdır. Beklediklerimiz şunlardır :

1. Hak sahipleri yeniden ve zaman yitirilmeksizin saptanmalıdır.

2. Emlak ve Kredi Bankasının bir şubesi hemen Varto'da açılmalıdır,

3. Evini yapana yardım yöntemi ıslah edilerek ve işlerlik kazandırılarak sorunun çözümünde ilke olarak alınmalıdır,

4. İç iskâna tabi 4 köy, Varto merkezine, konutları ihale edilmek suretiyle yerleştirilmelidir,

5. İsteyenler için Çaylar ve Oncalı bucaklarında toplu konut planlanmalı ve ihale edilmelidir,

6. Gerçekçi olmayan pahalı proje girişimlerinden işin başında vazgeçilmelidir,

7. Daha önce başlatılmış ihtilâflı konutlara çözüm getirilmelidir,

8. Ve nihayet konu 1979 yılı içinde tümüyle çözümlenmelidir.

Değerli üyeler, İmar ve İskân Bakanlığı Bütçesinin hayırlı olmasını diler, Yüce Parlamentoya ve Bakanlık mensuplarına saygılar sunarım.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Şavlı.

Sayın İmar ve İskân Bakanı Ahmet Karaaslan, buyurunuz efendim. (CHP sıralarından alkışlar.)

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Malatya) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Bakanlığımın 1979 Mali Yılı Bütçesi üzerinde gerek şahısları, gerekse grupları adına söz alıp eleştirilerde bulunan tüm sayın milletvekillerine teşekkür etmekle sözlerime başlamak istiyorum. Bu eleştirileri dinlerken ne yorulduım, ne de başım ağrıdı. Sadece içinden birtakım gerçekleri seçmeye çalıştım. Meclisin siyasi adabıyla ve bütçe eleştirmenin tekniği ile bağdaşmayan tabirler kullanıldı. Ben aynı seviyede, aynı üslupta cevap vermeyeceğim. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Ama öyle zannediyorum ki, birtakım belgeleri ortaya koyduğum zaman, her zaman olduğu gibi, bu çatının altından sıkılarak çıkan ben olmayacağım.

MEHMET EMİN DALKIRAN (Bursa) — Koyun lütfen Sayın Bakan ne varsa ortaya.

BAŞKAN — Sayın Dalkıran müdahale etmeyin. Sayın Bakan da onu söylüyor zaten, rica ediyorum.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Ben sabırla dinledim, benim de...

MEHMET EMİN DALKIRAN (Bursa) — Beyefendi, itham etmeyin, müfteri addederim sizi. İthamlarınız doğru değilse, müfteri addederim sizi.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Kimin müfteri olduğunu biraz sonra çok iyi göreceksiniz.

BAŞKAN — Sayın Dalkıran çok rica ediyorum, birden bire alınmanıza gerek yok ki, ne söyleyeceği belli değil Sayın Bakanın. Sükûnetle götürüyoruz şu müzakereleri, rica ediyorum Sayın Dalkıran, daha gölge bile ortaya çıkmadan sizin araya girmenize hiç gerek yok efendim.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Ben daha sözlerime yeni başlıyorum, hiçbir beyanda bulunmadım, sadece söylenen beyanlar, yapılan iftiralar karşısında bazı belgeleri ortaya koyacağımı beyan ettim; arkadaşım neden alınıyor?

MEHMET EMİN DALKIRAN (Bursa) — Ben alınmam.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Ben size bir ithamda bulunmadım ki, beni müfteri olarak itham ediyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Bakan, siz lütfen konuşmanıza devam edin efendim, ben Sayın Dalkıran'ı ikaz ettim.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Muhterem arkdaşlarım, bütün sayın milletvekillerinin önemle üzerinde durduğu gibi, gerçekten 20 yıllık bir maziye sahip olan Bakanlığım çok önemli ve ağır görevler üstlenmiştir. Bu görevlerin bugüne kadar tam anlamıyla yerine getirildiğini, hele 1978 yılında devraldığımız manzarayı, devraldığımız tabloyu bir yıl içerisinde düzeltip tamamen sağlıklı bir duruma kavuşturmanın mucizesi elbetteki bizden beklenemez. Öyle zannediyorum ki, değerli muhalefet sözcülerinin şikâyetlerine konu olan

ve bu şikâyetleriyle çizmiş olduğu manzaraların, tabloların çoğu, devri idarelerine aittir. Bunun hesabını bir yıllık bir Hükümetten sormaya kalkışmak, öyle zannediyorum ki insafsızlık olur, haksızlık olur. Ama buna rağmen biz ne yapmışız, ne gibi yenilikler getirmişiz bir yılda yapılması mümkün olan neler yapılmamış; o konuda da hesap vermeye Yüce Meclisin huzurunda amade olduğumuzu ifade etmek isterim.

Muhterem arkadaşlarım, planlama konusundan öteden beri yurttaşlarımızın yakındıkları, bir vakıa, bir gerçek. Planların hangi kriterlere göre incelenece-ği belli değil. Biz, 1978 yılında 28 Eylül 1978 tarihli Resmi Gazetede, Hükümetimizin, Bakanlığımın, plan konusunda, imar planı konusunda incelemeye esas olan kriterlerini tüm kamuoyuna açıkladık. Bu kriterlere göre, «Yerine aynı büyüklükte ve aynı hizmeti gören bir yenisi teklif edilmeden, yeşil alan daraltılmayacak ve azaltılmayacak ve yol daraltılması yapılmayacaktır. Şehrin tümü ya da bir bölümünü sosyal ve teknik altyapısının yeterliliği kanıtlanmadan, yoğunluk artırıcı teklifler yapılmayacak» dedik.

Ayrıca, «aradan 4 yıl geçmeden aynı mahiyetteki teklifler incelenmeyecek» dedik ve «bütün Bakanlığa gelen plan değişiklikleri, vatandaşlarımızı birtakım takip külfetlerinden kurtarmak, Ankara'ya kadar yorulmalarına meydan vermemek için geliş sıralarına göre incelemeye alınacak» dedik.

Bu tedbirlerin alınmasından sonradır ki, Bakanlığımıza intikal eden 14 bin imar planı değişikliğinin 10 bini karara bağlanmış 4 bini de karara bağlanmak üzere incelemeye alınmıştır. Yine 55 yeni imar planı tasdik edilmiş, 369'u da inceleme safhasına alınmıştır.

Sayın Adalet Partisi Sözcüsünün üzerinde durduğu imar affı konusu : Biz imar affı çıkarmadık, imar affını sömürmek isteyenlere karşı çıktık. Bu sömürüyü ortadan kaldırmak için yönetmelikle hallettik. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Yalan söylüyorsun.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, onbinlerce yurttaşımızın ufak tefek ölçüm hataları yüzünden yıllarca iskân ruhsatı alamadığını Bakanlığımız biliyordu; ama, bazı kimseler bu yurttaşlarımızın haklı ıstıraplarını, haklı sızlanmalarını kendi tekliflerine gerekçe yaparak her türlü yapıyı meşrulaştırmak için bizi bir yasa teklifiyle karşı karşıya bıraktılar.

MEHMET EMİN DALKIRAN (Bursa) — Altında sizin de imzanız var.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Bırak, bırak, kendisi utanacak; birazdan belgeleri sunacağım.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — O «utanma» sözünü aynen size iade ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Ersoy, Sayın Ersoy, rica ediyorum, rica ediyorum. Sizin nezaketiniz, ağzınızdan çıkan lafa mani. Rica ediyorum.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Bu çatının altında da sizden başka o tarzda konuşacak bir milletvekilini tasavvur etmek dahi aklıma gelmiyor.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — İmar teklifi benim, imza da Sayın Bakanın.

BAŞKAN — Efendim, istirham ediyorum Sayın Ersoy, Sayın Bakan konuşuyor.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Ölçülü konuşsun efendim.

BAŞKAN — Yani, nasıl? Takdir, Genel Kurulun da değil, Sayın Bakanın efendim.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Başkasının arsasına tecavüz etmemek kaydıyla ufak tefek ölçüm hatalarının bağışlanabileceğini Resmi Gazetede yaptığımız yönetmelik değişikliğiyle ilan ettik. Yasal dayanağı bulunmadığını ifade ettiler; bunun yasal dayanağı, İmar Kanununun 58 nci maddesidir, bu maddeye göre bu düzenleme yapılmıştır.

İstanbul Belediyesine hiçbir ayrıcalık tanınmamıştır. Sadece Boğaz'daki sit planıyla ilgili olarak Yüksek Anıtlar Kurulunun kararına da gerek duyulduğundan, bu sebeple Yüksek Anıtlar Kurulu kararı beklenerek, İstanbul Belediyesine biraz daha uzun bir süre tanınmıştır.

Milliyetçi Hareket Partisi Sözcüsü Sayın Ali Gürbüz, «Bu Bakanlık bugüne kadar ne yapmıştır? Hiçbir planlama faaliyeti yapmamıştır. Bütün beldeler tamamen perişan duruma gelmiştir» dediler.

Belki genelgede haklı oldukları bazı noktalar vardır; ama, bir bakanlığın bütün icraatını, kuruluşundan bugüne kadar kötüleyecek biçimde bir eleştiriye hakları olmadığını beyan etmek isterim.

Bugün 1 500 civarında belediyemizin imar planı vardır. Halen imar planı bulunmayan son zamanlarda kurulmuş olan 200 civarındaki belediyedir.

«Burada bu Bakanlığın yaptığını üzülerek ifade edelim ki - tabir aynen kendisinindir, aynen beyanın-

dan okuyorum - ülkemizde İmar ve İskân Bakanlığının verdiği zarar ve ziyanı, işgal kuvvetleri, dünya âlem birleşse veremez.»

Şimdi, muhterem arkadaşlarım, «doğrudur» diyorsanız, hesabını birlikte vereceğiz. Başında arkadaşım tashih etti. Eğer, «doğrudur» diyorsanız, bu 21 yıllık hesabı birlikte vermemiz lazım. Evet; ama, bugün bu 21 yıl zarfında çeşitli bakanlar gelip geçmiştir, hayatta olmayan vardır, şu çatı altında cevap verme imkânına sahip olmayan vardır. Şu anda bu görevi ben ifa ediyorum; hepsinin namına hesap vermeye hazırım. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Bu 21 yıllık dönem zarfında, asgari 50 bini aşkın memleket evladı görev yapmıştır. Afetler sırasında hayatını kaybeden olmuştur, göreve giderken şehit olan olmuştur, gecesini gündüzüne katarak çalışan olmuştur. Tüm bunları bir işgal kuvvetine benzetecek biçimde bir yoruma gitmek son derece büyük bir haksızlık olur.

Muhterem arkadaşlarım, doğrudur; Türkiye'de işgal kuvvetinin yapmadıklarıyla benzetilecek olaylar son yıllarda olmuştur. Eğer benzetmek gerekirse, milleti parçalara bölüp, kardeşi kardeşe öldürten, kardeşe kardeşi tabanca sıktıran kimselerin hareketini benzetmek lazım. (Gürültüler, CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar).

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum, sessizliğimizi sürdürelim efendim.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Sonra bu arkadaşım eğer kişisel olarak konuşmuş olsaydı, belki bu derece üzülmeyecektim. Öyle zannediyorum ki, Grubu bu beyanı tavzih etmek veya düzeltmek zorunluğunu görecektir, Grubunun katıldığına ihtimal vermiyorum.

Arkadaşım ilave ediyor, diyor ki: «Sayın Bakan, dikkatinizi çekerim, ben şahsen çok duydum, olanları gördüm. Vatandaş diyor ki; Bakanlıkta yapılmayacak iş yok, yeter ki paran ve adamın olsun.»

Şimdi haysiyet sahibi insanlar, başkalarının haysiyetini de en az kendilerininki kadar korumak zorundadırlar. Bir yıldan beri Bakanlık yapıyorum, kamuoyunda, Türk basınında, benim Bakanlığım hakkında en ufak bir söz söylenmemiştir. Böyle yuvarlak laflarla tüm bir kadroya çamur atmaya kimsenin hakkı yoktur. İspata davet ediyorum; aksi halde haysiyetlerinden, şereflerinden şüphe ederim. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri. alkışlar.)

Arsalarda hisseli satışlardan bahsettiler; aynen katılıyorum. İmar Kanununun 39 ncu maddesinin değiştirilmesi, hisseli gayri menkul satışlarının yasaklanması konusundaki tasarımız Anayasa Komisyonundadır. Bunun bir an önce Yüce Mecliste görüşülmesi bizim de değişmez temennimizdir.

Yurt dışında çalışan işçilerin durumundan bahsettiler; onlar için yaptığımız konuttan. Özellikle Adalet Partisinin sayın sözcüsü tarafından Cumhuriyet Halk Partisini de itham ederek, «Acaba bununla Cumhuriyet Halk Partisinin yandaşları mı zengin edilmek isteniyor?» dendi. «Burada yeni kamulaştırmalar mı yapacaksınız?» dendi.

Muhterem arkadaşlarım, eğer kamulaştırmalarla insanlar zengin ediliyor ise, bu bahsettikleri Sincan bölgesini ben kamulaştırmadım, 3 - 4 yıl önce kamulaştırıldı. O zaman o insanların zengin olduğunu mu iddia etmek lazım bu kürsüde. (CHP sıralarından «Bravo sesleri, alkışlar.) Ben öyle bir itham da bulunmuyorum. Aksi sabit oluncaya kadar kimseyi itham edemem, ama bazı şeylerin de hesabını ki; herkes kendi devrinin hesabını vermek zorundadır.

Şimdi, her 2 arkadaşım kendilerine göre bir hesap yapmışlar, diyorlar ki; «siz bu konutları 70 bin DM'a nasıl satacaksınız, böyle bir fiyatı nasıl korsunuz? Markın bugün karaborsadaki fiyatı şu kadardır, bu kadardır.»

Muhterem arkadaşlarım, biz Hükümet olarak, Devlet olarak karaborsa fiyatı üzerinden hesap yapamayız. Karaborsa ile bir ilişkimiz, alışverişimiz olmadığı için böyle bir hesabın içinde de değiliz.

Şimdi arkadaşlarım, yurt dışındaki işçilerimize göndermişiz, demişiz ki; 70 bin DM tavan fiyat saptıyoruz. Bu bedelin peşin ödenmesi halinde bu tavan fiyat 60 bin DM oluyor; ama hiçbir zaman bu konutların maliyeti 60 bin veya 70 bin DM olacaktır anlamına gelmez. Bu, Devletin size ileride dahi aşılmamasını taahhüt ettiği bir tavan fiyattır; ama gerçek maliyetleri ne ise onun üzerinden hesap edilecektir. Gönderdiğimiz broşürden aynen okuyorum :

«Konutların fiyatı bu tavan fiyatları geçmeyecek surette kesin olarak maliyetler belirlendikten sonra saptanacaktır. Konut bedelinin tümü peşin ödendiği takdirde konut başına 10 bin DM indirim yapılacaktır» demişiz.

Ne olmuş? Ondan sonra gerçekten mark karaborsaya düşmüş, fiyatlarda artışlar olmuştur; ama buna rağmen, bu projemiz, broşürler çok geç gitmesine rağmen, yurt dışında oldukça rağbet bulmuş ve şu günlerde bakanlığımıza 70'in üzerinde müracaat vaki olmuştur. Ayrıca 500 civarında da bilgi isteyen yurttaşımız çıkmıştır.

Proje önce bir pilot uygulama şeklinde İstanbul Osmaniye'de başlatılacaktır. Uzun dönemde ise, oradan gelecek anketlere göre, yurt dışındaki işçilerimizin eğilimine uygun olarak, diğer illerimizde de yaygınlaştırılacaktır.

Şimdi Adalet Partisinin sayın sözcüsü bana göre çok talihsiz bir konuşma yaptı. Ben ne kendisinin bu tarzda konuşmasını arzu ederdim, ne de beni bu tarzda bir cevaba mecbur etmelerini arzu ederdim.

Muhterem arkadaşlarım, Van depremi afetzedelerinin yaralarının tümüyle sarıldığı, kimsenin açıkta kalmadığı, basında, kamuoyunda en ufak bir şikâyetin vuku bulmaması, bunun en iyi kanıtıdır, en iyi delilidir.

1978 yılının Ocak ayına baktığımızda televizyonda, radyolarda ve tüm basında Van depremi afetzedelerinin aç ve açıkta olduğu ifade edilmiştir.

Ne demişiz? «Bu göreve geldiğimiz zaman biten konut sayısı 1 710, diğerlerinin tamamı yarım yamalak durumda, bir kısmı da başlanmamış durumda idi. Hükümetin de bütçesine bunun için koyduğu para 50 milyon lira, 1571 sayılı Deprem Fonu gelirlerinin de bütçe gelirleri arasına alındı» ğını söylemişiz.

Bakın aynen okuyorum, Sayın Demirel Hükümetinin Bütçe Kanunu Teklifinden; «1978 mali yılında uygulanmayacak kanun hükümlerini...»

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) — Vazgeç nasıl olsa sen de oy verdin.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Hayır, vazgeçmeme gerek yok.

«9.3.1970 tarih, 84 ncü madde, 7 nci fıkra: 1571 sayılı bazı Tekel Maddeleri Fiyatlarına Yapılan Zamlardan Elde Edilen Hâsılatın Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında Açılacak Bir Deprem Fonu Hesabında Toplanmasına Dair Kanunun 1 nci maddesi.» Yani, bu Kanun uygulanmayacak, bundan elde edilen gelirler Bütçe Kanununun arasına alınacak denmiş.

Biz Bütçe Komisyonunda bu hükmü kaldırmışız, kaldıki, bu dönemde bu Bakanlık Adalet Partisinin uhdesinde de değildir. Ayrıca Yatırımları Hızlandırma Fonundan yıl içinde aldığımız bir kararla 1 milyar lira da aktarma yapmışız, böylece her 2 hükümet tasarrufuyla 2,5 milyarlık bir kaynak sağlamışız, rakamlara, belgelere dayalı olarak bunu kamuoyuna açıklamışız.

Bunun yalancılıkla, «Bu beyanlardan sıkılmadı» demek suretiyle bizi itham etmekle ne alakası vardır, gerçeklere beyanlarınız ne derece uymaktadır?

İşte bütçe teklifiniz burada, 1978 yılı Bütçe Teklifinde sadece 50 milyon liralık bir rakam gözükmektedir.

Şimdi Adalet Partisinin sayın sözcüsü, gene konuşmasının bir yerinde bizi itham ederek, prefabrik konut imalatındaki maliyet bedellerinin yüksekliğinden bahsetti. Orada verdiği rakamda bunların 700 bin liraya mal olduğunu, 100 adet ahşap prefabrik konut, 300 adet de beton prefabrik konut bulunduğunu ifade ettiler.

Size daha önceki rakamları kim vermişse, bunları da yanlış vermiş. 1978 yılı içerisinde her 2 atölyemizde imal edilen konut sayısı, 2 050'dir. Bunun 750'si ahşaptır, 1 300'ü de beton prefabriktir. Harcanan parayı bu konut sayısına böldüğünüz zaman, 136 bin liraya beheri mal olmaktadır. Sizi yanıltarak bu rakamı vermişler. Öyle zannediyorum ki ya bir sıfırı kendileri silmiştir, veyahut siz silerek bu şekilde beyanda bulunmak zorunluluğunu kendinizde görmüşsünüz.

KEMAL CEVHER (Trabzon) — Kendiniz sildiniz, 22 nci sayfada var.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) — Çok ayıp, biz öyle şey yapmayız.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Efendim, Yapı Malzemesi Genel Müdürlüğünün yatırımlarının gerçekleşmemesinden dert yanıyorlar.

Muhterem arkadaşlarım, sayın sözcüler de israrla üzerinde durdular, İmar ve İskân Bakanlığının bir görevi de yurt içi kaynaklara dayanan ucuz malzeme üretmek. Maalesef, ben göreve geldiğimde, bana bu Genel Müdürlüğü sürgün yeri olarak tarif ettiler ve gerçekten gittim, gezdim. Gezdiğimde, Almanlar tarafından kurulan laboratuvarların o tarihten beri beklediğini gördüm. Hizmet binası yapılmış, bomboş. Buranın bir sürgün yeri olmadığını kanıtlamak için, oradaki arkadaşlarıma, kenara, köşeye itilmiş mimar ve mühendislere dedim ki; «Burası sürgün yeri değildir, hizmet yeridir. Eğer bir sürgün yeri olarak kabul ediyorsanız, bu sürgün hayatını ben de sizinle beraber yaşamaya hazırım.» Binanın projesi içerisinde yer alan Bakan odasına zaman zaman gittim, çalıştım.

Arkadaşım, dillere destan olan Bakanın Yapı Malzemesi Genel Müdürlüğündeki makam odosından bahsettiler. Muhterem arkadaşlarım, eğer ben, Bakan odalarının lüks ve konforuna hevesli olsaydım, evvela oturduğum yeri tanzim ederdim. Ama, yapılış planın-

da Bakana ayrılmış bir odaydı, hiçbir işçilik parası ödenmeden, oradaki işçilerimize odayı tanzim ettirdik.

Arkadaşlarım, geçmişe dönüp bakın ve «1 milyondan azavekil odası düzenlenmez» diyen devirleri ne çabuk unuttunuz?

Şimdi arkadaşlarım, İmar ve İskân Bakanlığında yapılmış olan yolsuzluklardan dert yanıyor.

BAŞKAN — Sayın Bakan, 5 dakikanız var.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Toparlıyorum.

Arkadaşımı ispata davet ediyorum; sayın MHP sözcüsü için söylediğim lafları kendisi için de tekrar ediyorum. Özellikle böyle hitapların ve böyle beyanların muhatabı ben olamam. Yanlış adrese başvurmuşlardır, o adresleri başka yerde arasınlar, 14 aydan beri kamuoyunun gözü önünde görev yapmaktayım; kim ne biliyorsa gelsin söylesin.

Şimdi birisi de «Savurganlık örneği» dedi. Burada eski imar İskân Bakanı olan arkadaşlarım var. Savurganlık örneklerinden bahsettiler. Ben İmar Planlama Genel Müdürlüğüne dışarıdan bir tek adam getirmedim, Afetlere de çok istisnai olarak, ki halen geçmişin kadrolarını değerlendirip onlarla çalışmaya başladım.

Yani partizanlık yapmadıysam, insanların siyasi kanaatlerine göre tasarruflarda bulunmadıysam, onları birtakım başarılarına göre değerlendirdiysem, bu, burada bu şekilde mi eleştirilmeliydi?

Sayın milletvekilleri vakit dar olduğu için Muş, Varto konusuna değinip sözlerimi kesmek istiyorum.

Gerçekten Muş, Varto, Hınıs depremi hem yüce milletimiz, hem de Muş, Varto'lular için yıllarca süren bir ızdırap kaynağı olmuştur. Depremin oluş tarihi 1966 dır. 1966 dan bu yana oradaki yurttaşlarımız, şurada çarpma baraka denilen ve bu resmi bulunan 17 metrekarelik alanlar içinde yaşam mücadelesi vermektedirler.

TURGUT ARTAÇ (Kars) — Orada tavuk bile yaşamaz.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Biz göreve geldiğimiz andan itibaren bu soruna büyük bir ciddiyetle eğildik, Muş ve Varto'nun köylerinde gerekli inceleme ve araştırmaları yaparak sonuçlarını şöyle bir kitapta topladık. Tamamen vatandaşın oradaki eğilimlerine, oradaki isteklerine uygun bir düzenlemeye gittik. Bugün dahi Muş, Varto'da oturan vatandaşın tasvip etmediği hiçbir tasarruf Hükümetimiz için söz konusu değildir. Ama istedik ki, konut sorununu çözerken, onunla birlikte, aynı zamanda sosyal ve ekonomik durumlarına da bir hal tarzı bulalım, Yeniköy Projesi ne Köy-kenttir, ne de Sayın Cumhuriyet Halk Partisinin Yeniköy Projesini Köy-kent olarak bugüne kadar isimlendirmesi söz konusu olmuştur. Tamamen orada doğal afetlerden zarar gören yurttaşlarımızın o bölgede geçerli ekonomik uğraşı olarak hayvancılıkla iştigal etmeleri nazarı itibare alınmış, orada bulunan şeker fabrikasının da yan ürünü olan küsbeden yararlanmak suretiyle hayvancılık yapmalarını sağlayacak bir yeni yerleşme yeri seçilmiş, gönüllü olarak müracaat eden 1 700 hane, takriben 15 bin civarındaki bir nüfusun buraya yerleştirilmesi ve hayvancılıkla iştigal etmesi için proje düzenlenmiştir. Bunun bir benzeri Varto merkezinde yapılacaktır. Bir diğer benzeri Çaylar bucağında yapılacaktır. Diğer vatandaşların da tamamen kendi eğilimlerine uygun olarak bu sorunlarının çözümüne gidilecektir.

Muş, Varto, Hınıs depremi için 1978 yılı içerisinde günde çift vardiya çalıştığı takdirde 20 konutluk malzeme üretecek bir fabrikayı Muş'ta kurmuş bulunuyoruz Ayrıca bölge müdürlüğü seviyesinde bir teşkilata gittik. Varto, Hınıs'ta da inşaat amirlikleri kurmak suretiyle 1979 yılında ciddi bir uygulamayla bu sorunun büyük bir kısmını halledeceğimiz inancındayız; ama 12 yılın birikiminin bizden 1979 yılında çözümünü bekliyorlarsa bu da hayalci bir görüş olur. Muş, Varto'da inşa edilmesi gereken konut sayısı 20 bindir. 12 senedenberi bekletilen bir sorundur; ama ciddiyetle Hükümetimiz sorunun üzerine eğilmiştir. Öyle zannediyorum ki 1979 yılında sorunun büyük bir kısmı çözülecektir. Diğerleri de müteakip yıllarda çözümlenmiş olacaktır.

BAŞKAN — Sayın Bakan süreniz bitti efendim.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Sözlerimi burada kesmek mecburiyetini hissediyorum. Gerek değerli eleştirileriyle, gerekse Meclise devam etmek suretiyle verdiğimiz cevapları dinlemek lütfunda bulunan tüm milletvekillerine, Sayın Meclis Başkanına teşekkürlerimi, saygılarımı sunuyorum.

Bu bütçeyle Bakanlığıma ayrılan ödeneğin geçmişte ne titizlikle uygulandıysa, bundan böyle de aynı titizlikle uygulanacağından kimsenin şüphesi olmasın. Ama eski alışkanlıklarını devam ettirmek isteyenler, elbette böyle yalan yanlış rakamları buraya getirip Adalet Partisi muhterem grubunu da yanlış yollara sevk etmek durumunda kalacaklardır.

Saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Efendim, Lütfen ayrılmayınız.

Sayın Dalkıran...

İHSAN KABADAYI (Konya) — Sayın Başkan, Sayın Bakan konuşması sırasında partimizi haysiyetsizlikle itham etmiştir. Partimize sataştığından dolayı söz istiyorum.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, sizi dinleyeceğim Sayın Kabadayı.

Sayın Dalkıran, Sayın Şohoğlu, Sayın Koçal, Sayın Çatalbaş. Sayın Gül...

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Sizi birinci sıraya kaydettim efendim.

Soru sorma işlemi bitmiştir.

Efendim, şimdi Sayın Yaşar Göçmen: «Diyarbakır Afet Bölge Müdürlüğü hudutları dahilindeki işler için 1978 Bütçesinden ne kadar para harcanmıştır? Müteahhitlere, yaptıkları toplam işler için ne kadar para ödenmiş ve bu ödemeler karşılığında hangi işler yapılmıştır?» diye soruyor, bir.

«1978 yılı içinde Diyarbakır Afet Bölge Müdürlüğü hudutları dahilindeki yerleşim merkezlerinden, ismen, hangilerine, ne kadar konut ve altyapı hizmetleri ihaleye çıkarılmış ve bunlardan hangileri tamamlanmıştır?» diyor, iki.

«Üç; Bakanlığınızın zamanında ve icraatları esnasında kaç kişinin (işçi - memur) işlerine son verilmiş, yeniden kaç kişi işe alınmıştır?» diyor Sayın Yaşar Göçmen.

Efendim, buyurun.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Efendim, yazılı olarak cevap vereceğim kendilerine.

BAŞKAN — Yazılı olarak yanıtlayacaksınız.

Sayın Birgit'in bir sorusu var: «Ankara - Balgat Ziyabey Caddesinde eski Gümrük ve Tekel Bakanı Sayın Sezak'a ait Yüksel İnşaat Şirketince yaptırılmakta olan konutların, Bakanlık gücünü kullanarak ve İmar haklarına tecavüz ederek yaptırıldığı, bildirilmektedir. Bu olaylar doğru mudur? İnşaat, Bakanlığınızdan önce başlamıştır. Sizce yapılacak bir işlem var mıdır?» diyor.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Hemen cevap arz edeyim. Bu konu Bakanlığımıza bir kooperatifin bir dilekçesiyle intikal etti. Yaptığımız inceleme sonucunda gördükki orada yapılması gerekenden fazla inşaat vardır. 1 200 metrekare civarından fazla bir inşaata ruhsat verilmiştir. Sorumluları hakkında gerekli işlem yapılmaktadır.

Ayrıca inşaat hakkında da gerekli işlem yapılacaktır.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, size sözlü soru yönelten arkadaşlarımız var, aracılığımızla.

Sayın İlhan Ersoy.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Sayın Başkan, İmar ve İskân Bakanı bu kürsüden yanlış bir beyanda bulundular. İmar Affı Kanun teklifinde benim imzam var. Eğer çok kısa bir açıklama fırsatı verirseniz soru sormaktan vazgeçeceğim efendim.

BAŞKAN — Efendim, şimdi elimde sizin...

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Sayın Başkan, belki o sırada dinlemediniz.

BAŞKAN — Efendim, dinleme şöyle: Zatıâlinizin, söz alma, sıra değiştirme işlemlerini takip ediyordu. Temin ederim ki, sizinle ilgili konuda, en ufacık bir şeyim yok. İzin verirseniz zaptı getirteyim.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Zaptı getirtin, göreceksiniz efendim.

BAŞKAN — Mesele kalmaz efendim.

Sayın Dalkıran.

MEHMET EMİN DALKIRAN (Bursa) Sayın Başkan, Sayın İmar Bakanından birkaç sual sormak istiyorum.

Bir; 28 . 9 . 1978 tarihinde 6785 sayılı Kanunun bazı hükümleri değiştirildi; Sayın Bakanın ifade ettiği 58 nci maddesine göre, acaba, sadece bu (A) ve (B) bentlerinde konu edilen yapılar için ne miktar müracaat olmuştur ve nasıl değişiklikler olmuştur?

İkinci sorum; 1 700 000 konut açığı olduğu beyan ediliyor. Az evvelki sözlerinde de Sayın Bakan, yoğunluğu artırmayacağını beyan etti. Acaba bu 1 700 000 konut açığımızı nasıl ve hangi yollarla temin edeceklerdir?

Üç; halen 2 205 054 310 Türk Lirasını 1978 yılında 25 539 konut için sarf ettiklerini beyan ettiler. Fiziki gerçekleşmenin % 100, parasal gerçekleşmenin % 70 olduğunu beyan ettiler. 661 milyon devletin borcu var. Acaba bu borç kimleredir?

Gemlikten 1973 yılından beri İmar Planı Bakanlığınıza gelir gider. Son zamanda da işçi kooperatifinin bir müracaatı reddedilmiştir. 14 müracaat olduğu beyan edildi. Genel Müdür, «reddedildi, neticelendi» diyor. Ne kadarı müsbet neticelenmiştir? Gemlik'e en geç ne zaman sıra gelecektir? Kaçak inşaatı önleme imkânı kalmamıştır.

Bunları Sayın Bakandan rica edeceğim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Dalkıran. Sayın Bakan.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Sayın Başkan, diğer sorulara yazılı olarak cevap arz edeceğim; ancak konut sorunu önemli bir sorun olduğu için Yüce Meclisin de bilgi sahibi olması gerekir. Bunu Hükümet olarak nasıl halletmeyi düşündüğümüzü, zamanın darlığı sebebiyle arz edemedim, bu konuya değinemedim. İzin verirseniz bunu cevaplandırmak istiyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Dördüncü Beş Yıllık Planın öngördüğü konut sayısı 1 700 000 Eğer bugünkü uygulamada olduğu gibi bunların hepsinin devlet eliyle yapılması gibi bir yanlış yöntem seçilir ise, bunun bugünkü fiyatlarla getireceği mali külfet 850 milyar civarındadır, beher konutu 500 bin liradan hesap ettiğiniz takdirde. 250 binden hesap etseniz dahi 400 milyar gibi bir mali yük getirmekte. Bunun yıllık bütçelere yansıması ise 90 ila 180 milyar lira arasında değişmektedir. O halde bugüne kadar olan uygulamada olduğu gibi konut sorununun devlet kaynaklarıyla çözümlenmesi mümkün değildir. Devlet konutu bir devlet meselesi olarak ele almalıdır. Her vatandaşın kendisinin ev sahibi olmasını sağlayacak, konut sahibi olmasını sağlayacak şartları hazırlamalıdır. Bu tespit ettiğimiz şartları kısa ve anabaşlıklarıyla Yüce Meclisin bilgilerine sunmak isterim:

Ucuz ve altyapı tamamlanmış toplu konut üretimine açılabilir arsaları üretmek. Bunun için ayrılan kaynağın belirli sürelerde geri dönmesini sağlayacak bir düzenlemeye gitmek,

Kamu kaynaklı konut kredilerini bir politika bütünlüğü içerisinde kullanarak konut üretimini desteklemek,

Belirli oranlarda konut üretenlere prim vermek (yani bizzat kendi konutunu yapanlara),

Konut üretimi üzerindeki ağır vergi yükünü adaletli hale getirmek,

Konut üretiminde yatakhane kentlerden kaçınıp, iş ve çalışma olanaklarından yoksun nüfus yığılmalarına meydan vermemek,

Kentsel nüfusu yurt düzeyinde dengeli bir şekilde dağıtmak,

Bölgelerarası dengeli kalkınma anlayışı içerisinde konut sorununa çözüm aramak,

Ucuz ve yerli kaynaklara dayalı inşaat malzemesi sağlamak,

Ülke gerçeklerine uygun bir konut inşaat teknolojisi saptamak.

Konut standartlarını ülkenin kaynaklarına göre yeniden belirlemektir.

Anahatlarıyla konut konusundaki düşüncemiz budur diye arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Şohoğlu.

EMİN ATIF ŞOFOĞLU (Denizli) — Sayın Başkan, Sayın Bakandan şu hususların cevaplandırılmasını istirham ediyorum.

1. İmar Kanununun 42 nci maddesi, bilebildiğim kadarıyla Türkiye'de birkaç vilayette tatbik edilmektedir. Bunlardan biri ve tam manasıyla tatbik edildiği yer benim seçim bölgem olan Denizli vilayetidir. İmar Kanununun 42 nci maddesini tatbik eden Denizli Belediyesi birçok suiistimallere meydan verecek şekilde bir gayrimenkulü hiç alakası olmayan 3 mahalle, 4 mahalle ilerideki bir adamın gayrimenkulüyle hamur yapmakta bütünleştirmekte ve paylaştırmaktadır. Hamur yapıp ayırmak suretiyle suiistimaller dolayısıyla Sayın Bakanlık makamına Denizli'den gelen müracaatlar hakkında ne gibi bir tatbikat yapılmış ve netice alınmıştır?

İmar Kanununun bütün vilayetlerde tatbik edilip edilmediği hususunu öğrenmek istiyorum.

2. Denizli, Ege'de küçük sanayinin gelişmesi yönünden öncülük alan bir vilayettir. 2 tane kurulmuş küçük sanayi sitesi yetersiz hale gelmiştir.

Esnaf Kefalet Derneklerinin öncülüğünde ve Arsa Ofisinin de aracılığıyla şehrin dışında alınmış parsellerin, arsaların birleştirilmesiyle yeniden Sümer Küçük Sanayi Sitesi şeklinde bir sitenin kurulması bahis konusudur.

Mahalli belediye bazı şahsi, kapris demeyeyim de, tesirlerle bunu önlemenin gayreti içerisindedir. Bakanlığınıza bu hususta herhangi bir müracaat vaki olmuş mudur? Tutumları, tavırları nedir?

3. Bu sorum da yine Denizli Belediyesiyle ilgili olacaktır. Vilayet hudutlarının etrafında, 10, 15, 18, 20, 5, 6 kilometre gibi 18 köyün; mücavir hudutlar telakki edilerek belediye hudutları içine alınması, bugün Denizli'de aktüel mesele haline gelmiştir. Maksat, o köylerin merası ve harman yeri belediye hudutları içine alındığı takdirde belediyenin arsası haline gelecektir. Bunun için Sayın İmar ve İskân Bakanlığının davranışı ve tutumu ne olacaktır?

Bu hususların cevaplandırılmasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Şohoğlu.

Sayın Bakan?

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Sayın Başkan İmar Kanununun 42 nci maddesi şuyulandırmayla ilgilidir. Belediyelere imar uygulamalarında oldukça imkân tanıyan bir maddedir; ama suistimale müsait bir maddedir. Bugüne kadar Denizli Belediyesinin uygulaması bizim Bakanlığımızda örnek bir uygulama olarak gösterilmiştir, görülmüştür. Eğer bunun içerisinde yapılmış herhangi bir haksızlık varsa bize bildikleri takdirde büyük bir dikkatle üzerine eğileceğiz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Koçal, buyurun sorunuzu sorunuz.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) — Sayın Bakan 3 tane sual sormuştum?

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Efendim, diğer beyanları yazılı olarak cevaplandıracağım.

BAŞKAN — Efendim, ben tümünü birden cevapladı zannettim, affedersiniz Sayın Şohoğlu.

Buyurunuz Sayın Koçal.

TURAN KOÇAL (İstanbul) — Aşağıdaki sorularımın Sayın İmar ve İskân Bakanı tarafından cevaplandırılmasına delaletlerinizi rica ederim Sayın Başkan.

1. Belediyelerin mevzii İmar Planı tadilatlarında Bakanlığınızca onayı yapılıp da, bilahara tekrar o belediyece aynı plan Bakanlığınıza gönderildiğinde reddedilen mevzii İmar Planları var mıdır?

2. Şayet varsa bunun izahı nedir acaba veya bunu nasıl değerlendirirsiniz?

3. Şehir mevzii imar planlarında muhtevası aynı olan ve hatta aynı belediyenin aynı paftadaki değişiklik tekliflerinin bir tanesinin 2 ay içinde onaylanmasına karşılık, aynı teklifin, aynı muhtevanın 2 yıl sonraya bırakılmasının sebebi nedir ve var mıdır?

4. Bakanlığınızın çalışmalarında keyfi işlem olmadığını biraz evvelki konuşmalarınızdan öğrenmiş olmakla hakikaten bahtiyarım ve teşekkür ederim. Şayet Sayın Bakanın haberi yokken böyle bir durum olmuşsa, sözünüzün üzerine soruyorum, Bakanlıktan istifa etmeyi düşünür müsünüz? (CHP sıralarından gülüşmeler)

5. Bir soruya cevaben tahkikat açtırdığınızı söylediğiniz ve Ankara Belediyesi tarafından ruhsatı verilen o inşaatın hakiki inşaat sahibi, ruhsat sahibi kimdir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Koçal.

Sayın Bakan bu 4 ncü soruyu kişisel değerlendirme olduğu için size yöneltmiyorum efendim.

Diğer konulara yanıt verebilirsiniz efendim.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Sayın Başkan, diğerlerine yazılı olarak cevap arz edeceğim, ama birinci sorusunu hemen cevaplayacağım.

Bakanlığım bu kriterleri Resmi Gazetede ilan ettikten sonra, mevzii imar planının değişikliğinde eğer bir kamu yararı yoksa, yani bir hizmet binası, bir yol geçmesi, karayolunun getireceği bir kamu hizmetinin gereği olan bir değişiklik yoksa, 4 yıl müddetle o değişiklik ele alınmamaktadır. Eğer buna rağmen herhangi bir bilgileri varsa, bana getirirlerse büyük bir dikkatle üzerine eğileceğim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Çatalbaş, buyurunuz sorularınızı sorunuz.

MEHMET ÇATALBAŞ (Gümüşhane) — Sayın Başkan, aracılığınızla Sayın Bakandan soracağım sorulara cevap vermelerini istirham edeceğim.

1. 2490 sayılı Kanun, Türk Ticaret Kanunu gibi yasalarımız var. Bu yasalardaki hadler, bugünkü hayat ölçüleri içinde, rakamlar içinde çok küçük kalmaktadır. Acaba ihalelerin yine, emanet usulüyle verilmesinde öncelik tanınacak mı? Yoksa, yasalarda düzenlemeler yapılmak suretiyle, İhaleler Kanununa bağlanacak mıdır?

2. Yurt dışında çalışmakta olan 1 milyonun üzerindeki vatandaşlarımızın konut sorununa eğilinirken, bugün verilen rakamlar, ister resmi kurdan olsun, ister diğer kurdan olsun, çok fazla görülmektedir. Verilecek bu meskenler, o değerleri taşımamaktadır. Bunun için daha elverişli konutlar yapılacak mıdır?

BAŞKAN — Sayın Çatalbaş hoşgörünüze sığınarak bir şey söyleyeyim ben; gerekçesiz olsun, rica ediyorum.

MEHMET ÇATALBAŞ (Gümüşhane) — 3 Sayın Bakan, konut sorunumuzla ilgili olarak 1977 yılında, bütün konutla ilgili kuruluşlarımızla Bakanlık olarak ne kadar arsa alınmıştır? 1979 yılında bu miktar ne kadar olacaktır?

4. Ülkemizde sabit, dar gelirli, emekli olan kimselerin ellerine geçen paranın tümü veya % 30 - 40 oranındaki kısmının kiralara gittiği bir gerçektir. Bunun için, kiraların diğer ülkelerde % 16 - 18 oranında değiştiğini kabul edersek, Türkiye'de bu konuda ne gibi önlemler alınıyor?

5. Bugün başta İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve diğer şehirlerimizde, 4 - 5 milyon gecekondularda yaşayan vatandaşımız olduğu bilinmektedir. 1967

yılında ölü doğmuş bir 775 sayılı Yasa vardır. Bu yasa halen işlememektedir. Bu konuda ne gibi önlemler alınmıştır?

6. Ankara'nın sadece Maltepe ve Beşevler semtinde 15 ailenin, Çobanlar köyü ve Karakozan semtinde bulunan ve halen kamulaştırılmamış olan arazilerinin 4 - 5 seneden beri, ne bedelleri ödenmiş ve ne de kamulaştırma işlemleri yapılmamıştır? Bu hususta açıklamayı da istirham ediyorum.

7. Birçok belediyelere Bakanlıkça yardımlar yapılmıştır. Yalnız, milletvekilleri bütün milletin vekilleri olduğuna göre, Adalet Partili Belediyelere yapılan yardım miktarları bize bildirilmiştir, ama Cumhuriyet Halk Partili Belediyelere yapılmış olan miktarlar bize bildirilmemiştir.

Şimdi Sayın Erol Tuncer oturduğu yerden işaret ediyor, aslan payını aldığı için kardeşimiz. Bunun da açıklamasını istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Çatalbaş.

Sayın Bakan, buyurunuz.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Sayın Başkan, sorularının büyük bir kısmına yazılı olarak cevap arz edeceğim.

Yalnız belediyelere yapılan yardımlar konusunda, öyle zannediyorum ki en objektif kriter bu yıl uygulanmıştır. Nüfus oranlarına göre ve belediyelerin daha önceki yıllarda almış oldukları yardımlar da gözönüne alınarak, bu dağıtım yapılmıştır. Bize göre en objektif kriterler kullanılmıştır.

Diğer sorularına ayrıca yazılı cevap vereceğim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Abdulmuttalip Gül, buyurunuz sorunuzu sorunuz.

ABDULMUTTALİP GÜL (Zonguldak) — Sayın Başkan, Başkanlığınız vasıtasıyla Sayın Bakandan sorduğum sorunun cevabını istirham ediyorum.

Zonguldak vilayetinin Karabük kazasının Yenice nahiyesine bağlı Bağbaşı köyünde heyelan vukubuldu. Bu köy 250 hanedir. 250 hane kış mevsiminde evlerinden, yurtlarından ayrılmıştır. Afetzede köy halkı sakinlerine İmar ve İskân Bakanlığımız tedbir almış mıdır? Aldığı tedbirlerin nelerden ibaret olduğunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gül.

Sayın Bakan.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Sayın Başkan, tetkik edip cevabını yazılı olarak arz edeceğim kendilerine.

BAŞKAN — Cevabı yazılı vereceksiniz.

Sayın Bakan, teşekkür ederim efendim.

TURGUT ARTAÇ (Kars) — Sayın Başkan, soru soracak olanları tespit ettiğiniz zaman ayağa kalkarak bütün gür sesimle bendeniz de soru sormak istediğimi belirtmiştim; fakat Muhterem Divan bunu duymadı, ondan dolayı da teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, affedersiniz, biraz kulaklarımız ağırlaştı herhalde. Buyurunuz, arkadaşlarım da doğruluyorlar.

TURGUT ARTAÇ (Kars) — Sayın Başkan, bir arkadaşımız bir yörenin derdini burada dile getirdi ve Sayın Bakan teyit etti; Varto yöresi... 1966 senesinden 1979 senesine kadar, birçok kafalar için ikinci sınıf sayılan vatandaşlarımızın 17 metrekarelik binada ikamet ettikleri Bakanca da ifade edildi. Zalimin kim olduğunun tespiti yolunda, gerek siyasi zalimlerin, gerekse kamu hizmeti görenlerin tespitine gidilmiş midir ve bunlar hakkında takibat yapılmakta mıdır? O tarihten bugüne kadar bu mazlum vatandaşlardan ne kadar vefat eden olmuştur? Bu hususta da bilgi istirham ediyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Artaç.

Sayın Bakan.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Devamla) — Sayın Başkan, Muş ve Varto depreminden hak sahibi olan afetzede aile sayısı 18 bin civarındadır. Aradan 12 yıllık bir süre geçmiştir. Bugüne kadar ortalama olarak yılda 300 civarında konut bitirilmiştir; 12 yılda 3 600 - 4 000 civarında konut bitirilebilmiştir; 14 bin konut halen yapılma durumundadır; yani Bakanlığımızın halletmek zorunda olduğu bir sorundur 14 bin konutun yapılması.

BAŞKAN — Sorular da bitti, çok teşekkür ederim Sayın Bakan, buyurunuz efendim yerinize. (CHP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, aleyhte ilk sırada Sayın Şükrü Abbasoğlu var; buyurunuz efendim.

İHSAN KABADAYI (Konya) — Sayın Başkan, Sayın Bakan'ın arkadaşımız Ali Gürbüz'ün maruzatıyla ilgili bir beyanı olmuştu....

BAŞKAN — Efendim, sataşmayla ilgili tezkere geldi, zaptı getirtiyorum.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Sayın Başkan, benim de bir küçük maruzatım olacaktı.

BAŞKAN — Zatîalinizinki gelmiş, şimdi konuşma sırasında tetkik ederim efendim.

Buyurunuz Sayın Abbasoğlu, süreniz 10 dakikadır.

ŞÜKRÜ ABBASOĞLU (Giresun) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Zamanımızın sınırlı olması nedeniyle konuşmamda İmar ve İskân Bakanlığının bazı anakonuları ve sorunları üzerinde görüşlerimi Yüce Heyetinize sunmaya çalışacağım.

İmar ve İskân Bakanlığının kuruluş mevzuatını anahatları itibarıyla incelediğimizde, bu Bakanlığın gerçekten çok önemli ve hayati görevler ve sorunlar yüklendiğini görürüz. Ne var ki 1958 yılında kurulan bu Bakanlığın tam olarak rayına oturduğunu ve arzu edilen bir biçimde fonksiyonuna girdiğini iddia etmek mümkün değildir. Bunun elbetteki çeşitli nedenleri vardır. Bu konuda detaya inmeye zamanımız müsait değildir. Ancak şu kadarını söylemek istiyorum. Hızla gelişen ülkemizde İmar ve İskân Bakanlığının anafonksiyonunu, görev ve yetkilerini günün koşullarına göre yeniden gözden geçirmekte ve ona göre bir tutumun içerisine girmesinde zorunluluk vardır. Öte yandan bu Bakanlığa bağlı kuruluşları mali ve teknik yönden mutlaka güçlendirmek gerekmektedir. Aksi takdirde hizmetler aksamaktadır ve çoğu kez göstermelik olmaktan öteye gidemeyecektir.

İmar ve İskân Bakanlığı bünyesinde yer alan kuruluşlar, hizmetlerin akışına ve rabıtasına göre organik bir bütünlük arz etmelidir. Ne var ki bu bütünlük arz etmelidir. Ne var ki bu bütünlük bozulmuş ve zedelenmiştir.

İller Bankası Genel Müdürlüğünün, Yerel Yönetim adıyla ortaya çıkan uydurma bakanlığa aktarılması çok talihsiz ve hatalı bir gelişme olmuştur.

Bir bakana yer bulmak ve koltuk icat etmek için et tırnaktan ayrılmıştır. Böylelikle İmar ve İskân Bakanlığı yapısındaki organik denge bozulmuştur. Bir zorlama sonucu ortaya çıkan Yerel Yönetim Bakanlığı ise, bildiğiniz gibi, bakkallık yapmaya hazırlanıyor.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde had safhaya varan konut sorununun çözüm yoluna konmasında, düzenli yerleşme ve imar, şehirleşme çalışmalarında İmar ve İskân Bakanlığının pek başarı sağladığını iddia etmemiz mümkün değildir. Özellikle konut sorunu ülkemiz için büyük önem taşımaktadır. Konut üreten ve bu üretime yardımcı olan tüm kamu kuruluşları büyük bir dağınıklık içerisindedir. Bu kuruluşlar arasında etkili, verimli ve koordineli bir çalışma düzeni sağlanamamıştır. Konut açığı her yıl biraz daha artmaktadır. Özel kişiler ve kuruluşların çabası bu açığın kapanmasına yetmemektedir. Bakanlığın yasal tedbirler de getirmek suretiyle bu konuda daha aktif ve daha yapıcı bir tutumun içerisine girmesi gerekiyor. Yoksa bugünkü gecekondu yasasıyla sorunun üstesinden gelmek mümkün olmayacaktır.

Bakanlık, ülkedeki tüm resmi ve özel kuruluşların konut üretimi alanındaki çabalarına yön vermeli ve toplu konut üretimine hız kazandırmalıdır.

Geçmiş dönemlerde de İmar ve İskân Bakanlığının tam kapasite ile bir çalışma gösterdiğini iddia etmek mümkün değildir; ama eldeki imkânlar karınca kaderince yine bir şeyler yapmaya yöneltilmiştir. Ne var ki 1978 yılı, geçmiş yılları da aratmıştır. 1978 yılı Bakanlık için duraklama, hatta bunun da ötesinde bir gerileme yılı olmuştur. Bu talihsiz yılda Bakanlıkta kayda değer bir üretim ve yatırım çalışması yapılamamıştır. Kaynak bulunamamış, programdaki işler aksamış, Bakanlığa iş yapan müteahhitler bile paralarını zamanında alamamışlardır.

Geçmiş yıllarda geri kalmış yörelerde başarı ile uygulanmaya başlanan sosyal konut inşaatlarına ilişkin çalışmalar durdurulmuştur. Bunu burada üzüntü ile kaydediyorum. Halktan yana görünenlerin bir başka foyasıdır bu.

Değerli milletvekilleri, kiraların durmadan artması, dar gelirli vatandaşlarımızı perişan etmiştir. Para değerindeki ölçüsüz düşmeler, enflasyon hızının % 70'lere ulaşması ve hayat pahalılığının çekilmez hale gelmesi, kira ücretlerinin de astronomik boyutlara ulaşması sonucunu doğurmaktadır. Son bir yıl içerisinde kiralarda % 100'e kadar artışlar olmuştur. Şimdi Hükümet bir kira kanunu tasarısı getiriyor. Beceriksiz tutumlar ve uygulamalar sonucu içine itildiğimiz bu çekilmez ortamda kira sorununu sadece yasal tedbirlerle çözüm yollarına koymak mümkün olamayacaktır. Kaldıki, hazırlanan tasarı, sorunu daha da karıştırıcı ve mülk sahipleri ile kiracıları birbirine düşman edici bir nitelik taşımaktadır.

Büyük kentlere insan göçünün yoğun bir biçimde devam ettiği ve konut açığı devam ettiği sürece, kira konusunun sadece yasal tedbirlerle çözümlenmesi mümkün olamayacaktır. Konut açığını kapatmadığımız sürece sıkıntılar sürüp gidecektir. Arz ve talep kuralı, bu alanda da geçerlidir.

Değerli arkadaşlarım, biraz da afetler konusu üzerinde durmak istiyorum. 23 yıla yaklaşan memuriyet

hayatımın son 13 yılı bu kuruluşta çeşitli görevlerde geçmiştir. Bu sebeple sıkıntıları yakinen biliyorum. Afet hizmetlerinin önemini ve güçlüğünü burada tekrarlamaya gerek yok. Bizzat afet deyimi hizmetlerin önemini ortaya koymaya yetiyor. Bu deyim, bir tahribatı, bir ezintiyi, bir çöküntüyü, kısacası bir olağanüstü durumu ifade ediyor. Hizmetin her aşaması binbir güçlüklerle doludur. Hizmetler, ne kadar iyi niyetlerle, üstün çabalarla yürütülse bile, yine de polemik meraklıları için istismar edilecek konular ortaya çıkmaktadır. Hizmetlerin önemli bir bölümünde başka kuruluşların da devreye girmeleri kanuni bir zorunluluktur. Büyük afetlerde sorunlar daha da artar; kısa sürede yaraları sarmak, afetzedeleri iskân etmek kolay iş değildir. En uygun yerleşme yerini seçersiniz, beğenilmez; konutlar inşa edersiniz, afetzedeler taşınmakta tereddüt gösterirler; bazı art düşünceli çevreler ve kişiler afetzedeleri tahrik etmekten ve yanıltmaktan çekinmezler. Son büyük depremlerde de bunun çok sayıda örnekleri görülmüştür.

Biraz evvel bir arkadaşımız, Varto depremine ilişkin olarak, zamanında yetkili hükümetlerce gerekli tedbirlerin alınmadığını ifade ettiler.

Değerli arkadaşlarım, ben o zaman da Afet İşleri Genel Müdürlüğünde görevliydim. O günün şartlarına göre, çok kısa zaman içerisinde 17 bin adet ahşap konut inşa olunmuş ve tüm afetzedeler kış gelmeden barınmaya ve iskâna tabi tutulmuştur.

BAŞKAN — Sayın Abbasoğlu, bitiriniz lütfen.

ŞÜKRÜ ABBASOĞLU (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, yine biraz evvel Sayın Bakan, geçmiş Hükümet döneminde bütçeye 50 milyon lira konulduğunu ifade ettiler.

Değerli arkadaşlarım, Afetler Kanununu tetkik edenler, burada gelip bu ifadeyi katiyen kullanamazlar. Afetler Kanununda, afet hizmetleri için kaynağa bir sınır tanınmamıştır. Afetler Kanununun 34 ve 35 nci maddeleri Bakanlar Kurulunca yetki vermiştir; gereken hallerde Bakanlar Kurulu yeteri kadar parayı afet hizmetlerine tahsis edebilir. Keza, 1571 sayılı Kanunla kurulan deprem fonu, deprem hizmetleri ve öteki afetler için sınırsız yetki tanımıştır. Sayın Bakan ya afetler mevzuatını bilmiyor veyahut da burada kasten hilafı hakikat beyanlarda bulunuyor. Her iki tutumu da tasvip etmemiz asla mümkün değildir.

BAŞKAN — Sayın Abbasoğlu, süreniz geçti efendim.

ŞÜKRÜ ABBASOĞLU (Devamla) — Efendim?...

BAŞKAN — Bugünkü program için daha 3 tane bakanlık bütçesi var Sayın Abbasoğlu, tolerans tanımak da mümkün değil.

ŞÜKRÜ ABBASOĞLU (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Bakanlıkta son yapılan personel tasfiyesini tasvip etmemiz mümkün değildir. Çok sayıda personel mağdur edilmiştir. Bu personelden bir kısmı yeniden çağırılmış ve kendilerine görev verilmiş; ancak, bu personel prefabrik atölyelerine âdeta depo edilmiştir; bu personel bugün işsiz güçsüz oturmaktadır. Bir kısım personel ise kıdem tazminatlarını almışlar ve öteki kuruluşlara geçmişlerdir.

BAŞKAN — Sayın Abbasoğlu, efendim 2 tane sataşma iddiası var, Bakanlık bütçesi oylanacak. Zatıaliniz şimdi metnin dışına çıkarak birtakım beyanlarda bulunuyorsunuz...

ŞÜKRÜ ABBASOĞLU (Devamla) — Bitiriyorum efendim. Konuşmamın sonuna geldim Sayın Başkan, bitiriyorum.

BAŞKAN — Halen 2 dakika geçti. Kişisel konuşuyorsunuz ayrıca.

ŞÜKRÜ ABBASOĞLU (Devamla) — Bugün İmar ve İskân Bakanlığında büyük bir huzursuzluk vardır. Emir ve kumanda zinciri kopmuştur. İşte çağdışı bir tutumla...

BAŞKAN — Efendim sözünüzü kesiyorum Sayın Abbasoğlu.

Teşekkür ederim; sözünüzü kestim efendim.

Evet, saygılar sunacaksınız hemen sunun.

ŞÜKRÜ ABBASOĞLU (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, 10 dakikanın geçtiği hakkında tereddütüm var. Sayın Başkandan özür diliyorum. Çünkü bunun tecrübesini de daha evvel yapmıştım. Arkadaşlarım lütfen saatlerine baksınlar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN — Efendim zatıâliniz 19.32'de başladınız. Halen saat 19.44 beyefendi. Kuşkunuz olmasın, kimsenin hakkını almayız, vermeyiz burada.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — 2 dakika alacaklı.

BAŞKAN — Onu kimin alacağını siz bilirsiniz, ben değil.

Değerli arkadaşlarım, Sayın İlhan Ersoy'un bir iddiası gelmiştir Başkanlığa. Sayın Bakan konuşurken, imar affıyla ilgili olarak, «Sayın Adalet Partisi sözcüsünün üzerinde durduğu imar affı konusu» diyor ve «biz imar affı çıkarmadık, imar affını sömürmek isteyenlere karşı çıktık. Bu sömürüyü ortadan kaldırmak için yönetmelikle hallettik» diyor ve

burada sevimli olmayan bir iki kelime var, karşılıklı olarak ve sonra diyor ki Sayın Bakan, «bazı kimseler bu yurttaşlarımızın haklı ıstıraplarını, haklı sızlanmalarını kendi tekliflerine gerekçe yaparak her türlü yapıyı meşrulaştırmak için bizi bir yasa teklifiyle karşı karşıya bıraktılar ve bunu bir yönetmelikle hallettik» diyor.

Sayın Ersoy'a ben sataşma olduğu kanaatine vardım, bunda bir şey olmasa bile.

Sayın Kabadayı, zatıâlinizin iddiası da şu : «Sayın Bakan Grubumuzun sözcüsünü cevaplandırırken ağır bir dille ortadan suçlama yapmışlar, haysiyetsizdir diyerek Grubumuza sataşmıştır» diyorsunuz.

İfadeyi okuyorum efendim : «Sonra bu arkadaşım eğer kişisel olarak konuşmuş olsaydı belki bu derece üzülmeyecektim. Öyle zannediyorum ki, Grubu bu beyanı tavzih etmek ve düzeltmek zorunluluğunu görecektir. Grubunun katılmadığını sanıyorum» diyor ve sonra ilave ediyor «arkadaşım ilave ediyor diyor ki, «Sayın Bakan dikkatinizi çekerim. Ben şahsen çok duydum, onları gördüm. Vatandaş diyor ki, Bakanlıkta yapılmayacak iş yok, yeter ki paran ve adamın olsun?»

Grubunuzun sözcüsünün beyanı bu. Sayın Bakanın beyanı; «Şimdi haysiyet sahibi insanlar başkalarının haysiyetini de en az kendileri kadar korumak zorundadırlar. Bir yıldan beri Bakanlık yapıyorum. Kamuoyunda, Türk basınında benim Bakanlığım hakkında en ufak bir söz söylenmemiştir. Böyle yuvarlak laflarla tüm bir kadroya çamur atmaya kimsenin hakkı yoktur. İspata davet ediyorum. Aksi halde haysiyetlerinden, şereflerinden şüphe ederim» diyor. Bunda Sayın Kabadayı, sizin vicdanınıza da seslenerek söylüyorum bir defa kesinlikle Grubunuzu olayın dışına çıkarıyor, bir.

İkincisi, sayın Grup sözcünüz tarafından Sayın Bakanlığa yönelik olarak, «senin bakanlığında para verildikten sonra, adamın olduktan sonra yapılmayacak iş yok» deniliyor, Sayın Gürbüz'ün beyanı bu. Buna karşılık da Sayın Bakan diyor ki, «ispat etmezseniz haysiyetinizden şüphe ederim» diyor.

Sayın Kabadayı ben bunda bir sataşma görmüyorum. Eğer zatıâliniz direniyorsanız oylayacağım.

İHSAN KABADAYI (Konya) — Müsaade eder misiniz efendim?

BAŞKAN — Efendim, buyurunuz, tabii, elbette.

İHSAN KABADAYI (Konya) — Arkadaşımızın halktan duyduğunu millet kürsüsünde dile getirmesi vazifesidir. Bu anlayış içerisinde...

BAŞKAN — Yani Grubunuzda «İmar ve İskân Bakanlığında para verildikten sonra, adamı olduktan sonra her iş yapılır mı» diyor Milliyetçi Hareket Partisi Grubu? Böyle mi diyorsunuz efendim.

İHSAN KABADAYI (Konya) — Halktan duyduğunu faydalı olur kanısıyla milletin kürsüsünden söylüyor ve Muhterem Bakanı ikaz ediyor, Muhterem Bakan da mesnet kabul ederek, bir grubu şerefsizlikle itham ediyor.

BAŞKAN — Kesinlikle böyle bir şey yok efendim.

İHSAN KABADAYI (Konya) — Sayın Başkan, müsaade edin, lafı karnımda bırakıyorsunuz.

BAŞKAN — Kesinlikle ben, Grubunuza yönelik haysiyet ve şerefle ilgili lafta, haysiyetsiz ve şerefsiz lafı görmüyorum efendim.

İHSAN KABADAYI (Konya) — Grubumuz adına, 3-5 kelime ile kırıcı değil, yapıcı ve saygılı bir anlayışla konuyu dile getirmek istiyoruz.

BAŞKAN — Efendim, Grubunuza yönelik ufacık bir şeyden kuşku duysam, kesinlikle söz veririm Sayın Kabadayı. Mümkün olduğu kadar bunu hoşgörü ile karşılamak istiyorum. Yani, arkadaşlarım gelsinler yanıt versinler, cevap versinler, açıklama yapsınlar istiyorum; ama burada varsa bir sataşma zaten karşılıklı.

Rica ediyorum efendim, ben sataşma görmüyorum, direniyorsanız oylayacağım Sayın Kabadayı.

İHSAN KABADAYI (Konya) — Sayın Başkan, biz bu anlayıştayız. Bir itham edici sınıra varıyor. Söz vermenizi arzu ediyoruz. Direniyorum desem parmaklar kalkacak, arzumuz hilafına hançer gibi inecek. Biz sadece tavzih sadedinde söz istiyoruz.

BAŞKAN — Efendim, lütfen Sayın Kabadayı, söylediniz zaten 10 dakikadır.

Buyurun, efendim.

Sayın Kösoğlu, yerinizden efendim.

NEVZAT KÖSOĞLU (Erzurum) — Sayın Başkan, Grup sözcümüz, Bakanlık Bütçesi hakkında konuşurken, ifadelerini yazılı metinden okumuş ve dikkatli konuşmuştur. «Burada Sayın Bakanı ikaz ediyorum» diye cümlesine başlamıştır. Burası aynı zamanda bir denetim yeridir. Millet adına denetimin yapıldığı yerdir. Bu cümle, manadaki nezaketin ifadesiyle, halktan duyduklarımızı, halkın şikâyetlerini burada dile getirmek ve ilgili bakanları en asgari nezaketle ikaz etmektir. Grup sözcümüz bunu yapmıştır. Rüşvet konusunda, adam kayırma konusunda, sayın bakanlarımızın, iktidarlarımızın ve bütün bu

Meclisin çok daha dikkatli ve temkinli olması lazımdır. Meseleleri görmezlikten gelmek, meselelerin yokluğuna delalet etmez ve bizim sözcümüz de, bu nezaket ve dikkat içerisinde Sayın Bakanı ikaz etmiştir ve bu onun vazifesidir. Ama Sayın Bakan, çok büyük bir alınganlık göstererek ve bütün teşkilatıyla birlikte, kendilerinin de itham edildiği zehabı içerisinde çok ağır bir ithamda bulunmuştur.

BAŞKAN — Tamam Sayın Kösoğlu, teşekkür ederim efendim.

NEVZAT KÖSOĞLU (Erzurum) — Efendim, bu çatı içerisinde bir ithamda bulunulmuştur, buna cevap verilmesi lazım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kösoğlu, söylediklerinizi anlaşılmıştır efendim.

Sayın Ersoy, zaman gayet az, yeni bir sataşmaya meydan vermeden açıklamada bulunun. Çok rica ediyorum efendim.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım, aynı ile dahi mukabele etmemek üzere, mümkün olduğu kadar kısa, Sayın Bakanın hatalı konuşmasına, şahsımla ilgili yanlış beyanına cevap vermek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu bütçe bu Millet Meclisinde görüşülen ilk bütçe değildir. Bir sürü bütçe görüşülmüş, her bakanlığın bütçesi görüşülmektedir. Elbette buraya gelecek grup sözcüleri, kendi görüşlerini belirtecekler, gerek Bütçe Kanununun, gerekse bu kanunun uygulanmasının daha iyi olması için katkıda bulunmaya ellerinden geldiği kadar, kendi üslupları içerisinde gayret edeceklerdir.

Bu itibarla, Sayın Bakanın buraya heyecanlı ve heyecanlı olduğu kadar da asabi çıkışının, bu gayet makul teklifler karşısında aldığı tavrın manasını anlamak biraz güç olmuştur. Esasen Sayın Bakan, vaktiyle beraberce Bütçe Plan Komisyonunda, aynı partinin aynı saflarında, aynı sıralarda yan yana oturduğumuz zamanlar, buna benzemez çok daha ağır ithamlarla Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna söylenmedik laf bırakmamıştı. Bendeniz elimle kendisini susturmak için çok gayret gösterdim.

NURİ ÇELİK YAZICIOĞLU (Çankırı) — Hadi canım sende, hiçbir saygısızlığı yok.

İLHAN ERSOY (Devamla) — Onu eski arkadaşlar bilirler.

Şimdi arkadaşlar, Sayın Bakan vesikalar göstermek suretiyle grup sözcülerinin seviyesizliğinden bahsetti, o seviyesizliğe inmeyeceğini söyledi.

Muhterem arkadaşlar, bence Sayın Bakan, grup sözcülerinin seviyesine çıkacağını beyan etseydi çok daha isabetli olurdu. (AP sıralarından alkışlar.)

Değerli arkadaşlarım, grup sözcüleri, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu sözcüsü arkadaşım da dahil, gayet seviyeli konuşmalar yapmış, katkıda bulunmuşlardı, Sayın Bakanın Bakanlığının daha iyi işler görebilmesini temin bakımından. Sayın Bakanın buna niçin asabileştiğini anlayamıyorum, değerlendiremiyorum. Mizacını bildiğim için size nazaran biraz daha mazur görüyorum.

Değerli arkadaşlarım, bence, değerli arkadaşım İmar Affı Kanun Teklifine karşı çıkmakla da iyi bir harekette bulunmadı. «Bunu istismar ediyorlar» dedi. Benim seçim bölgem Kütahya'da, değerli arkadaşlar, imar affıyla alakalı yapı yok. Ben de, imar affının kanatlarına sığınacak, bununla Millet Meclisine gelebilecek, aynı bakanlık koltuğuna oturup da onun vesilesiyle gelmeyi düşünecek kadar yanlış düşüncede değilim. Kelimeleri ölçerek, biçerek söylüyorum, lütfetsin Sayın Bakan bunu bir kere idrak buyursunlar.

Değerli arkadaşlar, gerçekten İmar Affı Kanunu bendenizindir. Bunu, güvenerek, inanarak, bilerek yaptım, bilerek getirdim. Çünkü yüzbinlerce vatandaş bu affı bekliyor, Türkiye'de. Çünkü yüzbinlerce masum vatandaş, kendisini aldatan adamların elinden kurtulabilmek için, yarıda kalmış inşaatlarına senelerden beri alamadıkları yapı kullanma iznini alıp da tapularına kavuşabilmeleri için bunu bekliyor. Burada bendenize gelen mektupların bir kısmını Sayın Bakana vermek isterim, eğer vakitleri olur da okuyabilirlerse, bu masum ahların Sayın Bakanın peşinden koşacaklarını peşinen söylemek isterim. Bunları bilmeden, bilmezlikten gelerek imar affının karşısına çıkmayı ve hele hele «İmar Affı Kanun Teklifi her şeyi affediyor» diye yanlış beyanda bulunmayı doğrusu Sayın Bakana yakıştıramadım.

Kaldıki muhterem arkadaşlar, İmar Affı Kanun Teklifi bendenizindir. 1977'nin 7 nci ayının 7 nci günü 965 sıra numarasıyla bendeniz verdim Meclis Başkanlığına; ama aynı imar affını 1973 yılından sonra Cumhuriyetin Ellinci Yıldönümü münasebetiyle ilk defa yine bendeniz hazırladım. Acaba Anayasaya vesair kanunlara aykırı mıdır dedim, arkadaşlarıma götürdüm. Sayın İmar ve İskân Bakanı bu imar affı teklifini imzalamak için koştu, yarışa girdi ve imzaladı. (AP sıralarından alkışlar.) Buna rağmen, böyle bir kanunun karşısına çıkmayı, ben seviyesiz-

likle falan asla ölçmeyeceğim, ben aynı kelimelere gitmeyeceğim, fakat samimiyetsizlikle...

BAŞKAN — Sayın Ersoy, seviyesiz kelimesi yok efendim konuşmada rica ediyorum.

İLHAN ERSOY (Devamla) — Söylediler Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Ben de sizden rica ettim ki, yeni bir sataşmaya meydan vermeyin diye.

İLHAN ERSOY (Devamla) — Vermiyorum, seviyesizlikle ölçmeyeceğimi söylüyorum. Bu olsa olsa bir samimiyetsizliktir muhterem arkadaşlar.

Değerli arkadaşlar, bütün bunlara rağmen, televizyon ekranlarına çıkacaksınız, gazete sütunlarına beyanlarda bulunacaksınız, kanunun getirmesini uygun görmediğiniz bir imar affını, sözüm ona yönetmelik değişikliğiyle yapmaya kalkışacaksınız. Gün vereceksiniz, bütün milleti kendi kendini ihbar eden muhbir durumuna düşüreceksiniz, karşılığında hiçbir şey yapmayacaksınız. İstanbul, Ankara ve İzmir'deki, büyük şehirlerdeki vatandaşlar kan ağlıyor arkadaşlar. Nerede Sayın Bakan? (Gürültüler) Bölgelerinize gittiğiniz zaman göreceksiniz kimin kan ağladığını. Sayın Bakan bölgelerini gezebildiği zaman görecektir.

BAŞKAN — Sayın Ersoy, çalışma süremiz bitiyor efendim, lütfen bağlayın.

İLHAN ERSOY (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Muhterem arkadaşlar, Devleti milyarlarca paradan etmiştir Sayın Bakan, imar affının karşısına çıkmakla. Elbetteki bu Meclis, elbette ki sağduyu, İmar Bakanının bütün yanlış görüşlerine rağmen, bu kanunu çıkaracaktır, İmar Bakanına veya Bakanlığına bu kanunu uygulamak düşecektir.

Sayın Bakan bir de grup sözcülerine talihsiz demiştir.

Muhterem arkadaşlar...

BAŞKAN — Sayın Ersoy, o konuda size söz vermedim. (Başkan tarafından hatibin mikrofonu kesildi.)

Sayın Ersoy... Sayın Ersoy...

İLHAN ERSOY (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, bu konuda grup sözcüleri değil olsa olsa İmar ve İskân Bakanı talihsizdir. (AP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın Ersoy... Sayın Ersoy, zatıâlinize grup sözcüleriyle ilgili söz vermedim.

Değerli arkadaşlarım...

İHSAN KABADAYI (Konya) — Sayın Başkanım, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Neyin usulü efendim?

İHSAN KABADAYI (Konya) — Tam menzilime varacağım zaman sözümü kestiniz, belki 20 defa aynı şeyi yaptınız. Birisine kürsüde söz veriyorsunuz, bana vermiyorsunuz. Bunun için söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, havayı yumuşatmak için istisnai olarak Sayın Kösoğlu'na söz vermişsem suç işlediğimi kabul etmiyorum. Usulsüz hiçbir şey yapmadım Kabadayı, teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, İmar ve İskân Bakanlığı Bütçesi görüşmeleri sonuçlanmış bulunmaktadır; bölümlere geçilmesi hususunda onayınızı alacağım : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum efendim :

D) İmar ve İskân Bakanlığı Bütçesi

Bölüm		Lira
101	Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	337 973 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Bölge Metropoliten Alan, Şehir İmar Planlarının Yapılması ve Belediyelere Teknik Yardımın Yürütülmesi	1 110 750 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Kentsel Alanlardaki Konutların Düzenlenmesi ve Yapı Malzemesi Standartlarının Tespiti	2 425 801 000

BAŞKAN — Bölümle ilgili 2 önerge var, okutuyorum :

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

	Daire ve Kurum	Program kodu	Alt Program kodu	Ödenek türü kodu	Faaliyet türü kodu	Harcama kalemi Yüzler	Onlar	Miktar	
Eklenen	İmar ve İskân Bakanlığı	112	02	2	001	900	910	—	—
Düşülen	İmar ve İskân Bakanlığı	112	02	2	001	900	910	—	—

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçe ile kabulünü arz ve teklif ederiz.

Uşak İsmail Aydın — Gümüşhane Erol Tuncer — Erzincan Lütfi Şahin — Hatay Haydar Demirtaş

Hakkari Ahmet Zeydan

Gerekçe :

İmar ve İskân Bakanlığı 1979 yılı Bütçesinin yukarıdaki cetvelde yer alan ödeneğinin açıklanmalar sütunundaki;

«Not : Yeni Yerleşmeler Projesi Bakanlıkça hazırlanacak yönetmeliğe göre harcanmak üzere T. Emlâk Kredi Bankasında özel hesaba yatırılacaktır» ibaresi sehven yazılmış bulunmaktadır.

İbarede sözü geçen «Yeni Yerleşmeler Projesi» ayrı bir proje olarak Bakanlık Bütçesinde yer aldığından ve söz konusu ibare, bu projenin açıklamalar sütununda daha ayrıntılı biçimde yazıldığından, sehven yazılmış bulunan yukarıdaki ibarenin kaldırılması gerekmektedir.

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU ADINA YÜCEL AKINCI (Konya) — Sayın Başkan, hem yarım kalmış işlerin tamamlanmasına, hem de yeni işler yapılabilmesine olanak verdiği için katılıyoruz.

BAŞKAN — Katılıyorsunuz,

Sayın Hükümet?...

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Malatya) — Maddeye bir açıklık getiriyor, o sebeple katılıyoruz.

BAŞKAN — Onaya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Bir başka önerge var, okutuyorum:

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

	Daire ve Kurum	Program kodu	Alt Program kodu	Ödenek türü kodu	Faaliyet türü kodu	Harcama kalemi Yüzler	Onlar	Miktar	
Eklenen	İmar ve İskân Bakanlığı	112	02	2	002	700	710	—	—
Düşülen	İmar ve İskân Bakanlığı	112	02	2	002	700	710	—	—

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçe ile kabulünü arz ve teklif ederiz.

Uşak İsmail Aydın — Gümüşhane Erol Tuncer — Erzincan Lütfi Şahin — Hatay Haydar Demirtaş — Hakkari Ahmet Zeydan

Gerekçe

İmar ve İskân Bakanlığı 1979 yılı Bütçesinin yukarıdaki cetvelde yer alan ödeneğin açıklamalar sütununun sonunda, bu ödenek devam eden işler verilmiştir», ibaresi bulunmaktadır.

İlgili ödenek hem yeni hem de devam eden işler için ayrılmış bulunduğundan, bu ödeneğin sadece devam eden işler için verildiğini ifade eden ve sehven yazılmış bulunan söz konusu ibarenin kaldırılması gerekmektedir.

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU ADINA YÜCEL AKINCI (Konya) — Aynı gerekçeyle katılıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Bakan?.

İMAR VE İSKÂN BAKANI AHMET KARAASLAN (Malatya) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Komisyon ve Sayın Hükümet katılıyor. Önergeyi onaya sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Bölümü değişik biçimiyle onayınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Bölüm		Lira
113	Doğal afetlerin zararlarını önleyici ve giderici işler	542 308 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	32 625 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

İmar ve İskân Bakanlığı Bütçesi Meclisimizce kabul edilmiştir.

Bütçenin, seçkin mensuplarına ve ulusumuza hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. (Alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, aldığınız karar uyarınca saat 21.00'de toplanmak ve kaldığımız noktadan devam etmek üzere birleşime ara veriyorum efendim.

Kapanma Saati : 20.00

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 21.00

BAŞKAN : Başkanvekili Memduh Ekşi

DİVAN ÜYELERİ : İsmail Hakkı Öztorun (Adana), Mustafa Gazalcı (Denizli)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 58 nci Birleşiminin 4 ncü Oturumunu açıyorum.

III. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER (Devam)

E) İÇİŞLERİ BAKANLIĞI BÜTÇESİ :

1. — Emniyet Genel Müdürlüğü,

2. — Jandarma Genel Komutanlığı.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, program uyarınca 1979 Mali Yılı Bütçe Kanun Tasarının görüşmelerine kaldığımız noktadan devam ediyoruz.

İçişleri Bakanlığı Bütçesinin görüşmelerine başlıyoruz.

Sayın Hükümet ve Sayın Komisyon yerlerinde.

Grupları adına söz alan sayın üyeleri sunuyoru : Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Sadi Somuncuoğlu, Adalet Partisi Grubu adına Sayın İbrahim Vecdi Aksakal, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Celâl Doğan, Milli Selamet Partisi Grubu adına Sayın Recai Kutan;

Kişisel olarak lehte; Sayın Adnan Keskin, Sayın Mustafa Gazalcı, Sayın Altan Tuna, Sayın Hasan Ali Dağlı, Sayın Rahmi Kumaş ve Sayın Çağlayan Ege;

Aleyhte; Sayın Mehmet Şerefoğlu, Sayın Halil Karaatlı, Sayın Adem Ali Sorıoğlu, Sayın Mustafa Rona, Sayın İlhan Aytekin, Sayın Recep Özel, Sayın Şener Battal, Sayın İbrahim Vecdi Aksakal ve Sayın Müfit Bayraktar;

Üzerinde; Sayın Ali Ak, Sayın Mehmet Çatalbaş söz istemişlerdir.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Sadi Somuncuoğlu'nda.

Buyurunuz Sayın Somuncuoğlu.

İHSAN KABADAYI (Konya) — Biz MSP ile anlaştık, yer değiştirdik, en son konuşacağız Sayın Başkan.

BAŞKAN — Yer değiştiriyorsunuz.

Milli Selamet Partisi Grubu adına Sayın Recai Kutan.

MSP GRUBU ADINA MEHMET RECAİ KUTAN (Malatya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; 1979 Mali Yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesi üzerinde, Milli Selamet Partisi Grubu adına görüşlerimizi arz etmek üzere huzurlarınızdayım. Konuşmamın başında Grubum ve şahsım adına Muhterem Heyetinizi saygı ile selamlıyorum.

Ülkemizin içinde bulunduğu şartlar bütün gözlerin İçişleri Bakanlığı üzerine çevrilmesine sebep olmuştur. İşte biz, hem gördüğü çok önemli hizmetler ve sorumlulukları bakımından hem de ülkemizin şu anda içinde bulunduğu fevkalade endişe verici şartlar bakımından, İçişleri Bakanlığı Bütçesinin ve faaliyetlerinin çok dikkatli bir şekilde ele alınması lüzumuna inanıyoruz.

Nedir ülkemizin şu anda içinde bulunduğu üzücü, endişe verici şartlar? Meselenin fazla derinine inmeden, herhangi bir günlük gazeteyi açınız, endişe verici şartların ne olduğunu hemen anlarsınız. Göreceğiniz manzara şudur :

İdeolojik maksatlı çatışmalar sonunda 4 - 5 kişi öldü, 15 - 20 kişi yaralandı. Sadece İstanbul ve Ankara'da 20'ye yakın patlama oldu. 1 - 2 - 3 banka soyuldu. Cinayet, hırsızlık, gasp, işgal, bir komünist anarşistin ölüm yıl dönümünde sokaklar terörden ve tedhişten geçilemedi...

Bütün bu gördüklerimiz, okuduklarımız ciddi bir rahatsızlığın, hastalığın tezahürleridir. Çok süratli bir şekilde her türlü hissi, fevri ve partizanca düşüncelerden sıyrılarak iyi niyetle bu hastalığı teşhis etmeli ve tedavi yollarına başvurmalıyız. Bu sözlerimin altını tekrar çizerek ifade ediyorum : Her türlü hissi, fevri ve partizanca düşüncelerden sıyrılarak. Çünkü, meseleler bugüne kadar, hep bu hissi anlayışla ele alınmıştır da ondan.

Ne diyordu Cumhuriyet Halk Partisi geçen yıl? «Bu hükümet anarşiyi önleyemez, çünkü anarşinin müsebbibidir. Anarşiyi bu Hükümet, MC Hükümetleri çıkarıyor. Memlekette cereyan eden olayların mesulü onlardır. Bu iktidar katil iktidardır. Biz iktidara gelir gelmez anarşiyi durduracağız, anaların göz yaşlarını dindireceğiz.»

Böyle diyordu Cumhuriyet Halk Partisi sorumluları.

Anarşinin durması için isimlerinin ve görüntülerinin bile kafi geleceğini ifade eden Cumhuriyet Halk Partililerin, iktidarda oldukları 1978 yılı içerisinde acaba anarşinin bilançosu ne oldu?

1978 yılında :

Anarşik hadise sayısı	:	5 822
Ölü sayısı	:	1 170
Yaralı sayısı	:	6 835
Bombalı ve silahlı saldırı	:	3 693
Öğrenci olayı	:	960
Silahlı soygun	:	450
Büyük ölçekte cezaevi isyanı	:	12
Cezaevinden kaçırılan siyasi tutuklu sayısı	:	23
Vapur kaçırma olayı	:	1

Bu rakamlar üzerinde Hükümet yetkilileriyle basın arasında zaman zaman çok da fazla olmayan miktarlarda bazı çelişkiler olmaktadır; fakat hadisenin boyutu takriben bu ölçektedir.

Buna mukabil Cumhuriyet Halk Partisinin, «Bu olaylardan birisi olsa, hükümet derhal istifa etmelidir» dediğini, hakikaten ibretle hatırlamaktayız. Aynı görüş 1977 yılı için söyleniyordu : «Bu Hükümet bu anarşiyi önleyemiyor. Aslına bakarsanız bu kadar çok hadisenin olmasına lüzum yok. Bir teki bile bu hükümetlerin yıkılmasına, iktidardan çekilip gitmesine yeterlidir» deniyordu. O şikâyet ettikleri 1977 yılında anarşik olaylarda ölenlerin sayısı sadece 295' tir. 1968 ile 1977 yılları arasında, yani 10 yılda anarşik olaylarda ölenlerin sayısı 508'dir; biraz evvel arz ettiğim gibi, 1978'de, değil 10 senede sadece 1 senede ölenlerin sayısı 1 170'tir ve 10 yıllık rakamın 2 mislinden daha fazladır. Sadece 1978 Aralık ayında ölenlerin sayısı 247'dir, yani 1977'nin tamamında meydana gelen ölüm vakalarına eşit bir rakam. Bu korkunç bilanço bir hükümet için ne kadar kara bir sicildir. Hele, «Anarşik olaylarda 1 kişi ölse, Hükümet çekilip gitmelidir» diye basbas bağıranlar için ne hazin ne korkunç bir tablodur.

Yukarıki rakamların manası, bu güzel yurtta her saat başı bir anarşik olayın olması, herkesin birbirini gırtlaklaması, her saat başı ya bir kişinin ölmesi veya yaralanmasıdır.

Bütün bir 1978 yılı nasıl geçirildi ve anarşik hadiseler bakımından hangi noktaya gelindi? İşbaşına geldikleri gün, «anarşinin derhal kesileceğini, ortalığın güllük gülistanlık olacağını» ilan eden bu Hükümet; «anarşinin 1 ay sonra, 3 ay sonra duracağını»; 3 ay sonra, hiçbir şey yapılamayınca, 3 ay sonra «anarşinin durması için bütün partilerin bir araya gelmesi lazımdır» ifadelerini ibretle takip etmemek mümkün müdür? İşbaşına geldiği gün memlekette huzurun tesisi için mevcut kanunları ve güvenlik kuvvetlerinin yeterli olduğunu söyleyen bu Hükümetin, kısa bir zaman sonra; «kanunlar değişmeden, güvenlik kuvvetleri artırılmadan yeni silah ve vasıtalar alınmadan önlenemeyeceğini» söylemesi ne hazindir. Anarşi ile mücadele için sıkıyönetime ihtiyaç yoktur, sivil sıkıyönetim şartlarını inceliyoruz» gibi hayalci sözler ne kadar düşündürücüdür.

Bütün yıl hiç bir ülkede görülmemiş olaylar birbirini takip etti. Millet korkunç pahalılığı, işsizliği bir kenara itip can derdine düştü. «Halk mahkemelerinin kararlarını uyguluyoruz» diye birçok kişi öldürülerek arsalara atıldı ve aziz millet bunları ibretle ve dehşetle seyretti.

Ümraniye, Elazığ, Malatya, Sıvas, Kars, Ardahan, Batman, Mardin, Urfa, Bingöl, İstanbul, Ankara, İzmir anarşik olayları korkunç bir şekilde birbirini kovaladı ve nihayet, «bunlar münferit olaylardır, kitle olayları olmuyor» dendiği bir sırada, her söylenenin aksi olduğu gibi, birdenbire Kahramanmaraş olayları patlak verdi ve ülkede âdeta bir iç harp başladı.

Cumhuriyet Halk Partisi ağırlıklı Hükümet, bütün dediklerinin aksine olarak, 13 ilde örfi idare ilan ederek anarşiyi kendisinin önlemesinin mümkün olmadığını, aczini ve işe başlarken söylediklerinin tam tersini kabul ederek Türkiye'yi bugünkü noktaya getirdi.

Konuşmamın başında da ifade ettiğim gibi, bu anarşik hadiseleri enine boyuna ve temeline inerek incelemek mecburiyeti vardır. Satıhta kalınarak bu hadiselerin anlaşılması ve tedbirlerinin tespiti mümkün değildir. Onun için biz Milli Selamet olarak bu hadiseye bu vüsatte bakıyoruz ve diyoruz ki, anarşinin temelinde dış güçlerin planları da yatmaktadır. Türkiye'deki anarşik olayların hızla niçin tahrik teşvik ve dışarıdan destek gördüğünün anlaşılması için bu Yüce Mecliste bir kere daha şu önemli tahlili yapmakta bir zaruret görüyoruz :

Dış güçler, dünyayı kendi nüfuz bölgeleri olarak ayırmışlardır. Takriben 10 yıl önceki Vladivostok Toplantısından sonra yeryüzünde önemli olaylar olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri kendi aleyhine olan şartları kabulle, Viyetnam'dan çekilmiş; Rusya, hiç istemediği halde, Mısır'ı Amerikan nüfuzuna bı-

rakmış, Pakistan'ın parçalanmasına seyirci kalınmış, Afganistan'da komünist bir ihtilal olmuş, Habeşistan ve diğer Afrika ülkelerinde çeşitli büyük siyasi olaylar meydana gelmiştir. Burma'lı Müslümanlar esasen çok büyük nüfuz yoğunluğu olan Bengladeş'e sürülmek istenmiştir. Dış güçler Eritre'de Filipinler'de ve Afrika'da hep Müslümanların ezilmesine yol açmışlar, devamlı haksız tarafı desteklemişlerdir. İnsan gayri ihtiyari kafasında şu suali buluyor : Acaba Türkiye üzerinde yapılan pazarlıklar nelerdir? Dış güçler, «Türkiye huzursuz olsun, bölünsün, güçsüz kalsın» istemektedir. Bu maksatla çeşitli grupları eğitmekte ve silahlandırmaktadırlar.

Bu kadar hayati önemi haiz bir meseleye, Cumhuriyet Halk Partisi ağırlıklı Hükümet nasıl yaklaşmıştır, ne tedbirler almıştır? Üzülerek ifade edelim ki, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümeti, partizan mülahazaların dışında, Devlete sahip çıkacak bir anlayışla bu hadiselerin üzerine eğilmesi icap ederken, daha iktidara gelir gelmez, Cumhuriyet tarihinde eşi emsali görülmemiş bir büyük kararname ile (bir valiler kararnamesi) nerede ise valilerin % 90'ını değiştirmiştir. Emniyet müdürlerini % 90 değiştirmiştir. Polisleri hallaç pamuğu gibi atmıştır ve üzülerek ifade ediyorum, Milli Selamet Partisi olarak katiyen tasvip etmediğimiz, hangi cenahtan gelirse gelsin, polisin içerisine ideolojik görüşler sokulmuştur ve polis içerisindeki gruplardan birini temsil eden (gerek çıkardıkları mecmualardan, gerek yaptıkları toplantılardaki beyanlarından sarahaten anlaşıldığı gibi) aşırı sol eğilimli olan bir polis teşkilatı (POL - DER) İçişleri Bakanlığının teşkilatlanmasında ileri derecede söz sahibi kılınmıştır.

DOĞAN ONUR (İstanbul) — Konya Emniyet Müdürünü de vali yaptınız.

MEHMET RECAİ KUTAN (Devamla) — İllerin çoğunun meselesi, bizim kanaatimize göre İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük vilayetlerimizin dışında diğer orta büyüklükteki ve küçük nüfuslu vilayetlerimizin anarşi ile ilgili meselelerinin çözümünde, bizim kanaatimize göre muktedir, tarafsız, devlete sahip, gözüpek bir vali, bir emniyet müdürü, bir jandarma kumandanı meseleyi çok büyük ölçüde halledebilmektedir. Bunun bir örneğini bu kürsüden Yüce Meclise bilhassa ifade etmek istiyorum.

Vakti zamanında Malatya'da (seçim bölgem olan Malatyada) çok büyük hadiseler olabiliyordu. Buraya yine memnuniyetle kaydediyorum ki, bu Hükümet zamanında tarafsız, muktedir ve katiyen kötü politikanın içerisine girmeyen bir vali tayin edilmiştir ve şu anda Malatya'da sükûnut, pek çok vilayete örnek olacak ölçüde iyidir; ama buna mukabil, Malatya'nın diğer bir komşu vilayetinde, Elazığ'da anarşik hadiseleri birkaç misli artıran bir vali, şartların zorlaması neticesinde buradan alınmış; ama bir diğer güzel vilayetimize maalesef vali olarak gönderilmiştir.

Biz bu kürsüden, bilhassa yeni ve hâlâ ümidimizi muhafaza ettiğimiz İçişleri Bakanımıza sesleniyoruz : Malatya Valisi tipindeki valileri muhafaza ettiğiniz müddetçe ve partizan mülahazaların dışına çıkıp, Elazığ'da bütün hadiseleri karmakarışık ettikten sonra, sırf Cumhuriyet Halk Partisi militanlarına taraftar olduğu için, bunu âdeta mükâfatlandırır gibi diğer bir vilayete gönderme tatbikatından mutlaka kaçınılması icap eder.

Muhterem milletvekilleri, anarşi, asayişsizlik ve kanunsuzluk meseleleri satıhta kalınarak anlaşılabilecek ve çözümlenebilecek meseleler değildir. Biz Milli Selametçiler her meselede olduğu gibi, bu meselede de idarei maslahatçılık değil, köklü çözümler, köklü icraat teklif ediyoruz. Bu hastalığın teşhisi hususunda görüşlerimizi arz etmeden evvel, bazı temel taşların yerli yerine konulması icap eder.

1. Türkiye'de asayişsizliğin, huzursuzluğun giderilmesinden, devlet nizamının işler halde ve ayakta tutulmasından birinci sırada sorumlu olan organ, elbette hükümettir; ama sadece hükümetin başlıbaşına bu ağır meselenin altından kalkması mümkün değildir. Bu birinci derecede Türk Devletini ilgilendiren meselede hükümetin, siyasi partilerin, adalet mekanizmasının, üniversitelerin, basın, TRT ve benzeri kuruluşların ahenkli, şuurlu ve kararlı faaliyetleri, davranışları ve işbirliğiyle müessir tedbirlerin alınması da zaruridir. Hastalığın doğru teşhis edilmesi şarttır. Hastalığın arazları ise, tezahürleriyle değil, bizzat hastalıkla mücadele edilmelidir. Yani, elimize plastik bir sinek öldürücü alıp, teker teker sivrisinekleri temizlemekten daha çok, o sivrisineklerin ürediği bataklıkların kurutulmasına önem vermeliyiz.

Denilecektir ki, «Madem ki anarşik olaylarda dış güçlerin tesiri var. Bunların tahriklerinin ve desteğinin tesiri var. Anarşiyle mücadelede tek sorumlu hükümet değil. O halde, Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinin suçu nedir?» Bir kere, Cumhuriyet Halk Partisi ağırlıklı Hükümetin, kanaatimizce anarşik olaylardaki suçu şu sebeplerden ileri geliyor: Anarşik olaylara taraf olarak girmektedir. Partizanlık yaparak, anarşik olayların gelişmesine zemin hazırla-

maktadır. Anarşik olaylara karşı alınması lazım gelen tedbirler hususunda tam bir acz içerisindedir. Esasen, solcu zihniyet materyalist bir zihniyet olduğu için, anarşinin zemin bulmasının sebeplerinden bizatihi kendisi, bu zihniyet sahipleri sorumludur.

Anarşinin ve asayişsizliğin sebeplerini satıhtaki sebeplerden çok, gerilerde ve derinlerde aramak mecburiyetindeyiz.

Muhterem milletvekilleri, Cennet Mekân Sultan Alpaslan'ın aziz milletimize Anadolu kapılarını açmasından bu yana takriben 900 yıl geçti. Bu 900 yıl mübarek topraklar üzerinde hak için, adalet için, insanlık için, medeniyet için mücadele ettik, durduk. Çağ açıp, çağ kapadık. En büyük medeniyetleri kurduk. Güçlü olmak, büyük olmak, her sahada ileri olmakla mümkündür. Büyük ceddimizin Anadolu topraklarında kurdukları Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinde ahlak ve maneviyatta düşünce, ilim ve teknikte, sanatta, maddi kalkınmada, askeri güçte, velhasıl bunların hepsinde en ileri seviyedeydik. Bu sebepledir ki, aziz milletimiz asırlar boyu diğer milletlerle teke tek mukayese olunmadı; hepsinin yekûnuyla, topuyla mücadele etti ve Allah'ın izniyle galip geldi.

BAŞKAN — Sayın Kutan, iki dakikanız var.

MEHMET RECAİ KUTAN (Devamla) — Milletimizin bu gücünün nereden geldiğini en iyi tespit eden, dış düşmanlarımız olmuştur. Asırlar boyu her sahada bizden geri olduğunu hisseden düşmanlarımız, bu gücümüzün nereden geldiğini araştırmış ve doğru olarak da tespit etmiştir. Vaktiyle İstanbul Rum patriklerinden birinin Rus Çarına yazdığı mektup çok calibi dikkattir. Bu mektupla, milletimizi büyük yapan, güçlü yapan, bileği bükülmez yapan şeyin manevi yapımız olduğu belirtilmekte ve bizi zayıflatabilmek ve bunu takiben de yenebilmek için alınması icap eden tedbirler sıralanmaktadır. Bu düşünce ve tespitlerin gereği olarak, aziz milletimize yapılanları biliyorsunuz. Zamanla, bizi biz yapan, bizi güçlü yapan milli değerlerimiz, milli görüşümüz unutturulmuş, Batının materyalist dünya görüşü tefessüh etmiş, Batı kültürü, Batı adetleri ve ahlakı okumuşlarımız tarafından benimsenmiştir.

Türk maarifi tamamen materyalist bir felsefeye göre eğitim yapmıştır ve yapmaktadır. Bu eğitim insana, insanı eşrefi mahlukat, yaratılmışların en şereflisi yapan hasletleri vermemektedir. Hangi mektep kitabında şefkat, merhamet, sevgi, saygı, haya, iffet, müsamaha, diyergâmlık gibi mefhumları görmektesiniz. Bunun neticesinde, yaptığı her iyilik ve fenalığın hesabının mutlak ve adil ölçülerde görüleceğine inanan, manevi değerlere sahip insan tipinin yerini, menfaatini azami kılmak isteyen, sevgiden, saygıdan, hayadan, iffetten, müsamahadan ve diğerkâmlıktan yoksun insan tipi almaya başladı ve maalesef, Türkiye'deki anarşik hadiselerin temelinde de işte bu tip Türk maarifinin yetiştirdiği nasipsiz, insanlar rol aldı.

BAŞKAN — Süre bitti efendim.

MEHMET RECAİ KUTAN (Devamla) — Sen okulda çocuklarına milli ve manevi değerlerini anlatmayacaksın; şefkat nedir, merhamet nedir, haya nedir, iffet nedir, haram nedir, helal nedir, dünya nedir, ahiret nedir öğretmeyeceksin, sonunda da bu yeni yetişen nesilden şikâyet edeceksin. Hastalık meydandadır, ilacını da Amerika'dan, Fransa'dan, Rusya'dan, Çin'den aramaya lüzum yoktur; milli ve manevi değerlerimize döneceğiz; solcusuyla, liberaliyle, materyalist, yabancı ve batıl sistemlere, görüşlere değil, milli görüşümüze sımsıkı sarılacağız.

Muhterem milletvekilleri, netice olarak, biz Milli Selâmet olarak diyoruz ki, bu millet, bu memleket hepimizindir, geliniz elele verelim; hissi, fevri ve partizan düşüncelerden sıyrılalım. İyi niyetle meselelerimizi halledelim.

Biraz evvel arz ettiğim gibi, yeni bir İçişleri Bakanı karşımızdadır. Kendisine elbette ki, bir şans tanıyacağız, başarılı olmasını da yürekten temenni ediyoruz.

Bu dilek ve temennilerle hepinizi hürmetle selamlıyorum. Cenabı Hakkın ülkemize huzur, iç barış, saadet ve selamet ihsan buyurmasını niyaz ediyorum.

Muhterem Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (MSP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kutan.

Adalet Partisi Grubu adına Sayın İbrahim Vecdi Aksakal.

Buyurunuz Sayın Aksakal. (AP sıralarından alkışlar)

AP GRUBU ADINA İBRAHİM VECDİ AKSAKAL (Trabzon) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, İçişleri Bakanlığı Bütçesi münasebetiyle Adalet Partisi Grubunun görüşlerini sunmak üzere Yüce Meclisin huzurundayım. Sözlerime başlarken, hepinize saygılar sunuyorum.

Ülkenin içinde bulunduğu şartlar, bütçe üzerinde durmamıza fırsat vermemekte, daha ziyade gündemde bulunan iç güvenlik konularına ağırlık vermenizi zorunlu kılmaktadır.

İçişleri Bakanlığının anagörevi, ülke üzerinde yaşayan insanların can, mal ve şeref güvenliğini sağlamak ve korumaktır. Bu özelliğiyle, devletin insana dönük anafonksiyonunu üzerine almış demektir. En azından bu bakımdan hükümetle özdeş durumdadır.

Devlet teorisinde ülke içinde en üstün güç olmanın önemi kesindir. İçte en üstün güç olmayana iktidar demek mümkün değildir, dışarıdan da ona hiç kimse itibar etmez.

Dahildeki en üstün gücün vasıtası İçişleri teşkilatıdır. İçte hâkimiyeti sağlayamayan bir organlaşmaya devlet de, hükümet de denemez. Sokağın hâkimiyeti böyle değerlendirilir.

Ülkemizde şu anda Hükümetin anameselesi vatandaşın güvenini sağlamaktır ve Sayın Başbakanın her gün bu konudan önemle bahsetmesi, meseleye el koyduğunu ve işi üzerine aldığını göstermektedir. Bu itibarla da, bu bütçe dolayısıyla İçişleri Bakanlığını muhatap almamız yerinde olmayacaktır. Aksi halde söylenecekler yerini bulamayacaktır.

Bu bütçe geçen sene 21 Şubatta konuşulmuştur. O gün Sayın Ecevit İktidarı 46 günlüktü, 46 günde 105 kişi ölmüştü. Şimdi 410 günlük olan iktidarlarında ölü sayısı 1 300'e dayanmıştır; yani hiçbir şey daha iyiye gitmemiş, aksine hızla kötüye gitmiştir.

Geçen sene bütçede ne denmiş ise ve daha sonra muhalefetçe verilip görüşülen 9 gensoruda tarafımızdan neler ileri sürülmüş ise, hepsini burada yeniden tekrar etmek mümkündür. Son günde bile ölüm sayeli gibi esmektedir ülke insanının üzerinde.

İşbaşındaki Hükümet, Halk Partisi zihniyeti ne isterse onu bir ikbal uğruna gözü bağlı icraya hazır olan kimselerin aşk ve taabbüd ile ayakta tuttukları tam anlamıyla bir Halk Partisi Hükümetidir.

Bu nedenle, eleştirimizi yaparken Halk Partisi muhalefeti yıllarına uzandığımızda, hiç kimse, bu Hükümet Halk Partisi Hükümeti değildir diyemeyecektir.

Karşımızdaki zihniyeti iyi tanımaya, yüzündeki makyajı kaldırarak yüzüne iyice bakmaya mecburuz. Gözlerinizi bir daha silerek bakınız, iktidardakinin, yeni filan olmayan, adıyla sanıyla 60 yıllık Halk Partisi olduğunu göreceksiniz, onu siyasi hayatımızdaki zulmüyle tanıyacaksınız, 1946'lardan tanıyacaksınız, 1960'lardan tanıyacaksınız, 1974'lerden tanıyacaksınız, hasılı onu tanıyacaksınız.

Her konuda olduğu gibi anarşi konusunda da, uzun muhalefet yıllarında verilmiş ölçüsüz vaat ve sözlerle işbaşına gelen, anaların gözyaşını bir günde dindireceğini söyleyen, bir gün gecikilirse birkaç kişinin ölümüne sebep olunacağını söyleyen, bir kişi ölürse hükümetlerin kendiliğinden çekilmesi lazım geldiğini söyleyen Hükümetin 410 günlük icraatı tam bir fikasyodur. İflasa giderken durmadan verilen ölçüsüz beyanatlar da hatırlanınca, tutarsızlıktan da nasıl sıkılmadığımız anlaşılmaktadır.

Sayın Özaydınlı ile Sayın Ecevit beyanat yarışında idiler, biri akşam, öbürü sabah «Anarşiyi önledik, önlüyoruz, ateş sönerken dumanı daha çok çıkar, anarşi bitmiştir, anarşi can çekişiyor, anarşiden söz edilmez» türünde, anarşiyi ha önledik, ha önlüyoruz havasında beyanat veriyorlardı, onlar anarşiyi ezdiklerini söyledikçe anarşi de onlarla yarışıyordu, durmadan tırmanıyordu.

Elleri bilinen dernekler tarafından tutulmuş İçişleri Bakanı, hayran olduğu liderinin her akşam televizyonda spikerlere taş çıkartan heyecanlı sözlerine keramet izafe ederek, umut bağlayarak, o da arka arkaya iyimser beyanatlar veriyordu. Sonunda gördü ki, liderlerinin sözlerini dayanaksızdı, tutarsızlı, kurusıkıydı; ama dönüş için çok geç kalınmıştı.

Henüz CHP zihniyetiyle tam sıfatlanmadan, asker kişiliğinin, geldiği ocağın terbiyesi içinde, Maraş olayları dolayısıyla verdiği beyanatı onun sonu olmuştu. Tıpkı Yassıada'da doğru şahadet ettiği için eski bir CHP'li meşhur siyasinin CHP bayırında yuvarlanışı gibi, doğru sözlerinden dolayı yuvarlanmıştı.

General, Maraş olaylarını aşırı solcuların başlattığını söylemişti. Sen misin doğruyu söyleyen, «Git yeri köyden» denmişti kendisine.

Eğer bu generalin eli tutulmasaydı ve eğer bu general vatansever duygularla doğru söylediği için cezalandırılmamış olsaydı, ülke için hayırlı hizmetler vereceği yolundaki kanaat yaygındır arkadaşlarım.

Ülke insanı, bir yılını nutuk dinleyerek ve başka adalet olmak üzere, yokluk çekerek, zulme uğrayarak geçirdikten sonra, yeni bir İçişleri Bakanı ile karşı karşıya bulmuştur kendisini.

Yeni Bakan Sayın Güneş, TÖB - DER'in emrinde olduğunu, bir mektubunda belirten kimsedir. İlk beyanatları çok zekice, fakat umut kırıcıdır. Sayın Bakan bir beyanatında anarşinin yıllar önce başladığını, zaman içinde geliştiğini, genişlediğini, kökleşip dal budak saldığını, şimdi suç örgütleri ve örgütlü suçlar karşısında kalındığını, bunların üzerine yeni yöntem ve kavramlarla gidilmesi lazım geldiğini, polisin gelişmelere ayak uyduramadığını, eski-

meye bırakıldığını, polisin bu haliyle anarşinin üstesinden gelemeyeceğini, polisin yeniden organize edilmesi gerektiğini, artık yılanın başının ezilemeyecek kadar büyüdüğünü, küçükken ezilmesi gerektiğini, umut kırıcı tarzda ifade etmektedir; mealen böyle demektedir.

Sayın Bakan, bu beyanatınızda hem sizden evvelkini inkâr ediyorsunuz, evvelini inkâr ediyorsunuz, hem de yapılan işleri yanlış ilan ediyorsunuz; hem geçmişi kötülüyor, hem de uzun bir süre de avans istiyorsunuz. Unutmayınız ki, milletin sabrı bitmiştir, oyalanmaya takati yoktur, laf değil, icraat beklemektedir.

Bir beyanatınızda anarşinin kanunla önlenemeyeceğini öne sürerken, öbür taraftan Yüce Meclise tedbir yasaları sunmaktasınız. Siz ne diyorsunuz? Bu işi anladınız mı, anlamadınız mı? Sırtınıza aldığınız ağır yükün üstesinden geleceğinize inanıyor musunuz, inanmıyor musunuz? İnanmıyorsanız, orada işiniz nedir?

Sayın Bakan, Samsun beyanatında da mealen «Biz artık piyonlarla uğraşmayacağız, onları oynatanları yakalayacağız» demektedir. Eyvah!... Demek şimdiye kadar piyonlarla uğraşılarak onları oynatanlara fırsat verdiniz ve bu ihmaliniz binlerle cana mal oldu.

Sayın Bakan, siz piyonları oynatanların üzerine gidemezsiniz. Giderseniz, 1974'te affettiklerinizi, koruduklarınızı ve derneklerinizi karşınızda bulursunuz. (AP sıralarından alkışlar) İşte siz bunu yapamazsınız; hadi yapın da millet görsün bakalım.

Sayın Güneş, bir demecinizde, «Memurların bir kısmı dernek kurarken, aynı kanuna tabi polise «Dernek kurma» diyemem, kurulmuş derneği de kapatamam» demek suretiyle, POL - DER'e teminat verdiniz.

Siz, Türkiye'deki bütün dernekleri, gayesi içinde faaliyette bulundurmak zorundasınız. Yoksa, tevilli beyanatlarla, Anayasa nizamına aykırı faaliyetler içinde bulunan derneklere teminat veremezsiniz.

Geçmiş 10 yıl içinde, anarşinin başlayıp geliştiğini söylediniz. Doğrudur ama, ikinci ve çok önemli bir doğruyla doğrudur: İkinci doğruyu söylemediniz; anarşi, devlete karşı anarşiden yana olanların varlığı ve yardımlarıyla gelişmiştir. Bu da ikinci doğrudur. Bunlar kimlerdir? Zamanın hükümetlerinin karşısına dikilenlerin, Aldo Moro'nun karısına gösterdikleri insafı, zamanın hükümetlerine göstermeyenlerin, «Bizden daha soldakilere dokunanlar bizi karşılarında bulur» diyenlerin, sonucu ciro etmeye de, sonuçtan şikâyet etmeye de hakları olmamak lazım gelir. (AP sıralarından alkışlar)

Şiddet eylemlerine, İzmir konuşmasında «Kırım hareketi» diyen bir düşünce, Maraş olaylarına «Soykırım hareketi» diyen ağızdır. Himaye gayreti ile, muhalefetteyken, anarşik hareketleri ajan provakatörlerin çıkardıklarını söyleyen Sayın Ecevit'e şimdi sormak lazımdır: Anarşi bütün şiddetiyle devam ettiğine göre, kökünü kazıyacağınızı söylediğiniz ajan provakatörleri siz mi idare ediyorsunuz, ittifak ettiniz onlarla? Tabii kim olduklarını eskiden siz biliyordunuz, şimdi de siz biliyorsunuz.

«Efendim, biz hem aşırı sağa, hem de aşırı sola karşıyız; başkaları da böyle desin.» Bu sözün pratik faydası yoktur. Kim elinizi tutuyor? Bir suçluyu yakaladınız da size müdahale eden mi oldu? Biz suçluları korumayız, buradan size açık çek veriyoruz, gidin, kim suç işliyorsa onu yakalayın, ona devletin ne olduğunu gösterin, gösterebilirseniz. Bizi oyuna getirmek için demagojik gayretlerden vazgeçin. Biz sadece haklıyı, masumu ve mazlumu koruruz. Caniler işine biz bakmıyoruz arkadaşlarım.

Hükümet olduğunuzdan beri küçük büyük her olaya milliyetçi sanık bulmaya çalıştınız. Bu uğurda tarihin görmediği zulüm ve işkenceler yaptınız, Engizisyon devrini geride bıraktınız. Şu acı örneklere bir bakın; Doğan Öz olayından dolayı 21 insanı işkenceden geçirdiniz, 20'sini saldınız, 21'nciyi yargılıyorsunuz. Onun da işkence gördüğü mahkemedeki beyanından açıkça görülüyor.

Profesör Karafakioğlu olayından dolayı 12 insanı işkenceden geçirdiniz, hiçbir sonuç elde edemediniz.

Atatürk Üniversitesinde öldürülen Doçent Yavuz olayından dolayı ilk gün 50'den fazla insanı hakaretten, daha sonra 6 insanı işkenceden geçirdiniz, yıllar süren yargılamadan sonra hepsi beraat etti.

Kahramanmaraş'ta sinemaya bomba atmak suretiyle olayı başlatan ve anında yakalanan kişi yargılanmaktadır. Beğenmediniz; aşırı solcuydu. Yeni milliyetçi bir sanık bulmak lazımdı. Bunun için nasıl bulmuşsanız 3 insan daha buldunuz, akıl almaz işkencelerden geçirdiniz, hâlâ işkence altındadır bu insanlar. (AP sıralarından alkışlar)

Hangi birisini söyleyeyim. Hangi birisini söyleyelim?... Yukarıda söyledik, biz mazlumun yanında oluruz. Sizin zulmünüze binlerce örnek mevcuttur. Bu kadar zulmetmeyin. Zulmün kimseye hayır getirmediğini unutmayın. Biz bin yıl, tasada, sevinçte

birlikte yaşamış insanlarız. Düşman etmeyin birbirimize, yazık edersiniz bu millete, perişan edersiniz bu vatanı.

Özel organınız ve uzvunuz olan TRT'nin haber verme tarzı gayretinize uygundur. Bir olay cereyan ettiğinde ona mutlaka bir sağ görüşlü bulmak zorunluluğunu duyar. Eğer bulamaz da mecbur olursa, «Bir sol fraksiyon» der. Yani bir suçlu eğer sağ görüşlü olarak sağın üzerine monte edilebiliyorsa, sağın tamamı suçludur. Ama eğer solcu ise «Sol bir fraksiyon» dersiniz; sol kurtulur, fraksiyon gider. E, bu kadar zekâya gerek yok. TRT'nin yaptığı beyin yıkamadır. TRT'nin yaptığı, kaynakları tersine çevirmedir. O TRT ki, zabıta görevlilerini öldürüp, Gaziantep Cezaevinden solcu anarşistler kaçınca bir şey demez de, Sağmalcılar Cezaevinden 13 sanık kaçınca bir alarm havası içinde kaçanları resimleriyle birlikte verir; ama, aynı TRT birkaç gün sonra yine Sağmalcılar'dan kaçan 5 solcu anarşist için susmaya devam eder. Böyle bir TRT, TRT olmaz. Ancak TRT olur, o da Türk Milletinin malı olamaz. O taraftır artık.

Efendiler, her tutumunuzla zulmediyorsunuz. Adalet hissini öldürüyorsunuz. Masum mücrim muamelesi yapıyorsunuz. Bunun sonu kindir, hınçtır, hürriyeti ve rejimi delmektir, hürriyetçi rejimlerde bir masumun mücrim muamelesi görmesi, herkesin her an mücrim muamelesi görme ihtimalini doğurur ve rejim yıkılır, devlet yıkılır. Bunu unutmamak lazım gelir.

İktidarınızda faili meçhul birçok vahim suç işlenmiştir. Eğer her suça bir milliyetçi sanık uydurma gayretine girmeyip de gerçek sanıkları aramak için çalışsa idiniz, birçok yandaşınızla çoktan yüzyüze gelmiş olacaktınız. Bunu herkesten iyi siz bilirsiniz. Bunun için İstanbul Üniversitesi katliamının, Ümraniye faciasının, Maltepe hunharlığının, Hamit Fendoğlu cinayetinin, Profesör Karafakioğlu'nun öldürülmesinin, Cihangir Erdeniz katlinin, Sıvas kıyamının, Maraş ayaklanmasının, Abdi İpekçi saldırısının, İlgaz Aykutlu şahadetinin ve daha birçok olayın polis, jandarma, savcı, hâkim, profesör, doçent öldürme olaylarının, gaspların, soygunların, yangınların faillerini bulamıyorsunuz, bulmuyorsunuz; hükümetsiniz, aksini ispat ediniz.

Aziz milletvekilleri, bu hükümetten ülke insanına güven vermesini, adil olmasını, tarafsız olmasını beklemeyiniz. Muhalefet yıllarında polisi tahrik edip belli bir çizgiden bölerek derneklere ayırmıştır. Polise bizim kadar saygılı bir zihniyet gösterilemez. Ama polisimiz acıklı durumdadır. Polis birbiriyle uğraşıyor. Polis yatakhanesinde polisler vuruluyor da, faili bulunamıyor. Alın bunun ölçüsünü, kim kimi vuruyor bir düşünün. POL - DER'in çıkardığı «POL - DER» isimli derginin Mayıs - Haziran ve Ekim - Kasım 1978 sayılarına bakınız.

Orak çekiçli savaşlardan, darbe ve ayaklanmadan, polisin görevinin siyasi propaganda olduğundan, ayırmadan bahsedildiğini hayret ve üzüntüyle göreceksiniz. Sayın Ecevit'i muhatap alarak, «Bizi örnek gösteriyordun, bize sendikal hak verecektin, yoksa bizden korkuyor musun», diye soran, POL - DER' dir arkadaşlarım. Hadi karınca ezmez Başbakan, seni bir göreyim. (Gülüşmeler)

Ne bu düşüncedeki polisten ve ne de bu anlayıştaki polisi polis sayıp vatandaş üzerine yürüten hükümetten tarafsızlık beklenebilir. Bu durum ülke için faciadır arkadaşlarım, facia.

Aylarca örfi idareye karşı çıktınız; isteyeni vatan haini ilan ettiniz, hatta savcıları üzerine yürüttünüz. Yandaşlarınızı bağırttınız, sonradan örfi idare ilan ettiniz.

Sayenizde ve zamanınızda garabetler ülkesinde yaşıyor olduk arkadaşlar. Sıkıyönetimin ilan tarzı da, gerekçesi de, coğrafi sınırı da dikkate değerdir. Kahramanmaraş olaylarının başında değil de sonunda ilan ediliyor. Kaynayan vilayetler sıkıyönetim dışında tutuluyor. Anayasanın 124 ncü maddesinin tamamı gerekçe olmuyor. İlan edilen sıkıyönetim işleyişinde de şirazeden çıkarılmak istenmektedir. Bu son çare de çare olmaktan çıkarılmak durumuyla karşı karşıyayız.

Birkaç yerde sıkıyönetimin bulunması halinde koordinasyona kimse bir şey diyemez; ama sıkıyönetimi eşgüdüm, meşgüdüm gibi müceddet kelimelerle bizzat Başbakanın yönetmesi mümkün değildir, yasal değildir, yapılan da budur.

Sayın Ecevit, «Bakın sıkıyönetimi de bizzat idare ediyor. Türk ordularına neredeyse kumanda ediyor» denmesinden derin bir psikolojik tatmin hissi içinde görünmektedir.

Herhalde Kıbrıs Harekâtı sırasında otobüslerin arkasına asılan miğferli kahraman resimlerinin özlemi içinde bu kere de Başkumandanlık rolüne kaptırmıştır, kendisini. (AP sıralarından «Bravo» sesleri)

Sayın Ecevit, siyaseten çöktüğünü görerek siyasi prestijini kurtarma peşindedir. Anarşiye isteyerek veya istemeyerek mağlup olan, her sahadaki parlak vaatleri boşa çıkan icraatıyla kesin bir iflas halinde

olan bir lideri hiçbir rol kurtaramaz. Onun işi Allah'a kalmıştır Allah'a. (AP, MHP ve MSP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, iki dakikanız var.

İBRAHİM VECDİ AKSAKAL (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkan.

Yeni mevzuat getirme peşindesiniz. Çorum Ağır Ceza Mahkemesinin verdiği değerli bir karar vardır. Çorum Ağır Ceza Mahkemesinin karar verirken dikkate aldığı hususlar dikkate alınsın; sokakları baştan başa afişlerle boyayanların suçları kasıtlarına uygun tavsif edilsin, başka hiçbir müeyyideye gerek yok; bir günde diner Türkiye'deki olaylar.

Devleti yıkmaya matuf bu teşebbüs içinde olanları 171 sayılı Kanuna muhalefetten yargılarsanız, beyhude uğraşırsınız.

Sayın Başkan, son cümleme geldim, çok kısa bir müsamahanızla bitiriyorum.

Hükümetiniz herkesten şikâyetçidir; muhalefetten şikâyetçidir, piyonlardan şikâyetçidir, piyonları oynatanlardan şikâyetçidir, hatta kendi bakanlarından bile şikâyetçidir.

Hükümet, şikâyet organı değildir. Elinde dosyaları, arşivleri, belgeleri olması lazımdır. Emrinde savcıları vardır, gereğini yapmalıdır.

Hükümetiniz ne derse desin, saptırdığınız, sıkı olmaktan çıkardığınız sıkıyönetime rağmen, anarşik olaylar bir ölüm fırtınası gibi devam etmektedir.

Yine insanlar ölüyor, yine ocaklar sönüyor, yine analar ağlıyor, yine babalar ıstıraplı, yine soygunlar devam ediyor, garsonlar bile soyuluyor. Yine gasb, darp olayları cereyan ediyor. Yine polis ve jandarma şehit ediliyor, yine bakanlarınız akşam evlerine giderken yolları kesiliyor. Yine herkes güvensiz, yine herkes korku içinde, yine gece şehirler bomboş, yine okullar emniyetsiz, yine herkes çaresiz, yine siz çaresizlik unsurusunuz.

Yine vatandaş evinde, işinde, ayında, yolunda, hatta Çankaya'daki yuvasında emniyetsiz ve de son iki günün olayları :

6 ölü,1'i polis. 11 polis yaralı, sayısız bombalı olay, sayısız bombalama, soygunlar, korsan eylemleri, Şavşat'ta öldürmeler, Artvin'de öldürmeler, yaralamalar, Ulaş'a saygı mitingleri, binbir olay, son günün olayları bunlar. Sormak lazım, örfi idareye rağmen, Türk Ordusu mu iflas etti? Hayır, siz iflas ettiniz. (AP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Hadi, hadi, Sayın Başbakan kükreyin bakalım. Abdi İpekçi öldürüldü kükreyemediniz, hayır kükreyemezsiniz, sizin bu millete söyleyecek sözünüz kalmadı. Siz ekonomik siyasetinizle de, dış siyasetinizle de, iç güvenlik siyasetinizle de bittiniz. Çırpınmayın gidin, bir gün belki gelirsiniz. Gitmezseniz, memlekete büyük sıkıntılar verdikten sonra, gelmemek üzere gideceksiniz. Size bağlanan gönüller kırık, umutlar sönüktür. Şair ne güzel demiş; «Servi gibi umutlar döndü birer iğdeye.»

Hepinize, hepimize Cenabı Allah'ın yeni umut kapıları açacağı umuduyla saygılar sunuyorum arkadaşlar. (AP, MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Aksakal.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Celâl Doğan.

Buyurunuz Sayın Doğan (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA CELÂL DOĞAN (Gaziantep) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri, şahsım ve Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Yüce Kurulunuzu saygılarımla selamlarım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, gerçekten İçişleri Bakanlığı Bütçesi denildiğinde, günümüzde, hatta değil Türkiye'de, tüm dünyada tartışılan en büyük sorun anarşi ve terörizmdir, ama terörizme geçmeden, terörizmin dünyadaki ve Türkiye'deki boyutları üzerinde durmadan önce İçişleri Bakanlığına bağlı bazı genel müdürlüklerle ilgili Grubumun görüşlerini kısa olarak arz etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, aslında olayları sebeplerinden ayrı mütalaa etmenin imkânı yoktur. Hiçbir sonuç sebeplerinden ayrı mücerret tahlil edilemez. Sonuçlar üzerinde durup konuşmalar yaparak netice çıkartmaya gittiğinizde, ayakları yere basmayan çözümler vermek zorunda kalırsınız.

Türkiye, 2 200 000 kişinin işsiz gezdiği, sınıflar arası uçurumun had safhaya vardığı, kültür emperyalizmin batağına kadar battığı, kırsal alanlardan kentlere göç eden milyonlarca insanın sorununun bulunduğu, beklemeli öğrenci sayısının 400 bine vardığı bir ülkede eğer birtakım olaylar oluyorsa, olayları bu sebeplerden tecrit edip soyut olarak ortaya koyduğunuzda, getireceğiniz çözüm koca bir sıfırdır. Olsa olsa demagojidir, olsa olsa mugalatadır, olsa olsa ithamdır. Bu yönle hiçbir olayı ve olayları sebeplerinden ayırtarak ortaya koymanın çözüm olmadığını bilmek gerekir.

Değerli arkadaşlarım, bu nedenle anarşi, terörizm konusunda biraz ileride geniş kapsamlı değineceğim düşüncelerimi geriye bırakarak, İçişleri Bakanlığına

bağlı bazı genel müdürlükler üzerinde kısaca düşüncelerimi arz edeceğim.

Sayın milletvekilleri, İçişleri Bakanlığına bağlı Nüfus İşleri Genel Müdürlüğü vardır. Aslında Nüfus İşleri Genel Müdürlüğü sorunu ciddi ele alınması gereken bir konudur kanaatimce. Çünkü toplumun, sayısını, o toplumdaki insanların kapasitesinin ne olduğunu bilmeyen bir devlet ciddi bir planlama ile, ciddi projeyle işe varamaz. Bu nedenle, kanaatimce 1580 sayılı Yasanın yeniden gözden geçirilmesinde büyük faydalar olduğunu zannediyorum.

Sevgili arkadaşlarım, yine İçişleri Bakanlığına bağlı sivil savunma üzerinde de durmak istiyorum. Değerli arkadaşlarım, bu sivil savunma aslında nedir, ne yapması gerekir? Bu konuda şu ana kadar Meclisimizde ciddi bir tartışma yapılmıştır ve açılmıştır.

Bu Sivil Savunma Genel Müdürlüğünün 7126 sayılı Yasayla kurulan ve topyekûn savunmayla milli seferberlikte hizmetle görevlerini yapan Sivil Savunma İdaresi Başkanlığı üzerinde de kısaca düşüncelerimi arz edeceğim.

Bu kurulumuza, savaşta ve doğal afetlerde halkın mal ve can kaybını önleyici ve azaltıcı her türlü önlemler (Silahlı önlemler hariç), bu idarece alınır. Ancak gördüğümüz kadarıyla bu sivil savunma idarelerine tayin edilen memurlar hakkında; ne idarenin, ne de Bakanlığın ciddi bir denetimi olmamaktadır. Ne yaptıkları hakkında da ciddi bir murakabe olmadığı için kendi başlarına görev yapan durumundadırlar.

Bu nedenle, bildiğimiz kadarıyla bu konuda Bakanlıkta çeşitli çalışmaların yapıldığı ve ciddi bir organize hususunda çabalar sarf edildiğini öğrenmiş bulunuyoruz.

Değerli arkadaşlarım, gerçekten can kaybında büyük etken olan trafik sorunu üzerinde de maalesef durulmamıştır. Bilindiğimiz kadarıyla, trafik sorunundaki anarşi orada da vardır ve insan kaybı asgari yılda 5 000'e yaklaşmaktadır. Bu kayıp ülke için hem maddi, hem manevi büyük sorunlar doğurabilmektedir, büyük acılar getirebilmektedir. Gönül arzu eder ki, ciddi bir düzenlemeyle, altyapıdaki yatırımların ciddi olarak ele alınmasıyla trafikteki kayıpların asgariye indirilmesinde ülke için hem maddi, hem de manevi menfaatler söz konusudur.

Bu nedenle, Bakanlığın bu konu üzerinde, Bakanlığı da aşan bir konu olarak hükümetin bu altyapı yatırımları üzerinde ciddi olarak durmasını da temenni etmekteyiz.

Değerli arkadaşlarım, aslında, biraz önce diğer grup sözcülerinin belirttiği ve çağımıza da ciddi damgasını vuran terörizmin ülkemizdeki boyutları hakkında da biraz durmakta fayda vardır.

Sayın milletvekilleri, ülkemizdeki güvenlik kuvvetlerinin bu terörizmle, bu anarşiyle hangi olanaklar içerisinde mücadele ettiğini kısaca arz edeyim.

Bilindiği gibi, ülkemizdeki güvenlik kuvvetlerinin kapasitesi, milli kapasite olarak bin kişi için söylüyorum, 2,3'tür. Fiili kapasiteyse 2,2'dir. Yani bin kişiye Türkiye'de 2,2 fiili polis görevlisi düşmektedir. Bunun, günümüzün koşullarında artan suç sayısına göre az olduğunu ve özellikle bin kişiye 3 polisin düştüğü İtalya'daki seviyeye çıkartılmasında fayda mülahaza ediyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bir konu daha arz edeceğim. Emniyet görevlisi içinde bulunan polis güvenlik kuvvetlerinin tahsil durumu da calibi dikkattir. Özellikle emniyet kuvvetleri içerisinde üniversite mezunu sayısı 5,6'dır, lise mezunu 8,8'dir, ortaokul mezunu 74,8'dir, ilkokul mezunuysa % 10,5'tur. Üniversitelerin, birtakım profesyonel katillerin, birtakım profesyonel düşüncedeki kişilerin, üst tahsil seviyesindeki kişilerin katıldığı anarşi karşısındaki güvenlik kuvvetlerinin bilgi, tahsil ve görgü olarak içinde bulunduğu oran budur.

Biz bu nedenle de İçişleri Bakanlığının kendi emniyet kuvvetlerini yeniden ciddi bir organizeye tabi tutarak yeniden takviye etmesinde ve ciddi bir eğitimden geçirilmesinde fayda mülahaza ediyoruz.

Değerli arkadaşlarım, biraz önce AP sözcüsü arkadaşımız gerçekten, kanımca talihsiz, kanımca yanlış, kanımca demagojiye varan birtakım düşünceler serdetmiştir. Biraz onların siyasi iktidar dönemindeki durumuna bir göz atalım.

Türkiye'de özellikle anarşinin başlangıcı 1968 yılı olarak gösterilmeye çalışırlar değerli arkadaşlarım. Bakın o günkü durum nedir; o yıllar üniversitede bulunan bir arkadaşınız olarak, Türkiye'de gençlik nasıl kamplara ayrılmıştır, nifak ve kin tohumları nasıl ekilmiştir, onun üzerinde biraz durmak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, çok kere demokratik ortamda girdiğimiz cemiyet seçimlerinde, bazı kez 1 260 oy almamıza rağmen, karşıdaki grubun eğilimi o günkü siyasi iktidara yakın olduğu için, cemiyet seçimlerinde 1 260 oy alan düşünceye değil, 15 - 20 oy alan düşüncedeki cemiyet başkanlarına sirküler verilmiştir.

Bu, bununla bitmemiştir değerli arkadaşlarım. Suni bir güç yaratılmak istenmiştir. Sokaklarda 50 - 60 - 70 bin öğrenci sosyal haklar için çağırıyordu, yurt için çağırıyordu, yemek için çağırıyordu, kitap için çağırıyordu. O günün insanları, Fransa'da bu kavgayı veren gençlere karşı, yöneticiler anında el koyarak o haraketleri nasıl durdurdularsa, bizim o günün yöneticileri olayları körüklediler. Hatta değil çare bulmak, onların karşısında bir noktada bölünmesi, parçalanması, hatta kamplaşması için güç sarf ettiler.

Çok iyi biliyorum değerli arkadaşlarım, o günün bazı sağ görüşlü cemiyetlerine tomar tomar paralar gönderilip, insanların kamplara bölünmesi hususunda çaba sarfedilmiştir. Örnek mi istiyorsunuz değerli arkadaşlarım: İstanbul Üniversitesinin seçimleri, 1969 yılında bilerek ve isteyerek birtakım güçlere fiilen teslim edilmiştir. O günkü cemiyetlerin tümü iki başlı, üç başlı hale getirilmiştir. Bunlara o günün yöneticileri bilerek ve isteyerek yabancı kalmışlardır veyahut da bölmekte çaba sarfetmişlerdir.

Amaç neydi değerli arkadaşlarım? Amaç şu idi: Gençliğin bütün olması, haklarını bir kül olarak savunması, o günkü siyasi iktidarlar karşısında bir güç olarak ortaya çıktıklarında ağır geliyordu. Gençliği ne yapmak gerekirdi? Sağ ve sol diye bölmek gerekirdi. Onları çatıştırıp, «Ne yapalım kavga gençler arasındadır» deyip, kendilerini kenara çekmek istiyorlardı. İşte o gün ekilen tohumlar o idi. O gün değil miydi, birtakım derneklerin serbestçe faaliyetlerine izin veren siyasi iktidarlar siz değil miydiniz? Bugün, filan dernek şu siyasi iktidar döneminde faaliyet gösterdi diye suçluyorsunuz. Dernekler Kanununun tarihine bakın, ne zaman çıkmıştır? Siyasi iktidar o zaman sizdiniz. Eğer şikâyet ediyorsanız, sizin iktidarınız zamanında çıkmıştır.

Değerli arkadaşlarım, mesele şu: Bu işin demagoji götüren yönü yoktur. Faturası hepimizin karşısına gerçekten ağır çıkmaktadır. Bu nedenle, senin zamanında rakam şudur, benim zamanımda rakam budur deyip, birtakım kişilerin karşısına yıpratma olarak çıkmanın faydası yoktur. Ölü bir dahi olsa, bu Cumhuriyetin çocuğudur, bu ülkenin evladıdır. Onun istirapları üzerinde durmamız gerekir. Yoksa, senin faturanda rakamın 300, benim rakamım 200 diye övünmenin, caka satmanın bu sorunu çözmeyeceği artık açıktır, ortaya çıkmıştır bu.

Bu nedenle değerli arkadaşlarım, grupları adına konuşan sözcüler, siyasi iktidarı yıpratma mekanizması olarak kullandıkları anarşi için, yine aynı yönteme başvurmak değil, olsa olsa çözümlerini de getirmelerini isterdim. Maalesef yine demagoji, yine itham, yine siyasi iktidarı yıpratma, yine arkasından, «Ben siyasi iktidar olayım» hevesleri çıkmaktadır. Ben buna inanmak istemiyorum değerli arkadaşlarım, gönlüm bunu arzu etmiyor.

Bazı arkadaşlarımız konuşmalarında muhalefet ve iktidarın işbirliği yapmalarından bahsettiler. Hep bakardım, AP sıralarından «Yardım edelim, yardım edelim» diye sesleri gelirdi. Değerli arkadaşlarım, bu iş yardım meselesi değildir; bu, anailkeler meselesidir. Bu ilkeler üzerinde CHP Hükümetinin başarılı olup olmaması meselesi değil, yıkılacak rejimin altında kalacak ülkenin bataklığa düşmemesi, memleketin batmaması için asgari ittifakların tespit edilmesi meselesidir. Yoksa, siyasi iktidarların başarılı olması için, milli menfaatler üzerinde ittifak edilmezse, ne zaman edileceğini ben anlamak istiyorum, bilemiyorum.

Bu nedenle, mesele CHP Hükümetine yardımcı olmak meselesi değildir; mesele, giden rejime, darbe yiyen rejime, darbe yiyen ülkenin insanlarına asgari yardımı yapabilme meselesidir, asgari ittifakları bulabilme meselesidir, o zemini tespit edebilme meselesidir; fakat maalesef bizi sertleştirmekten, muhalefeti daha çok katı yapmaktan medet umanlar, zannımca sonunda yanılacaklardır.

Değerli arkadaşlarım, biraz önce çare dedim; kendimiz de bu çareyi söylemek zorundayız. Mesele şu: Aslında bizden önceki siyasi iktidarları bekleyen ve onların da çözemediği sorunlar var idi. O sorunlara da kısaca değineceğim.

Değerli arkadaşlarım, biraz önce güvenlik kuvvetlerinin durumunu arz ettim, sayı olarak arz ettim; araç olarak bellidir, kültür olarak bellidir. Hiç kimseyi burada küçültmek için söylemiyorum, içinde bulunduğumuz yapının gereğini söylemek istiyorum. Bu nedenle, gerek bizden önceki siyasi iktidarlar döneminde, gerek bizim dönemimizde, İçişleri Bakanlığının mutlak ve mutlak kendi kadrolarını yeniden, ciddi şekilde organize etmesi ve bunları maddi ve manevi yönden takviye etmesi şarttır.

Örnek vermek istiyorum değerli arkadaşlarım: Zannedersem 1940'larda olacak, yine Sovyetlerden gazyağı aldığımız dönemlerdedir; Sovyetlerin bayrağının üzerinde orak çekiç olduğu malumdur, bilinen bir konudur; bir yoksul, kendi evine aldığı gazyağı tenekelerini, bir yoksul bölgede gecekondusuna du-

var yapmıştır; hakkında o dönemlerde komünizm propagandasından dava açılmıştır. Hâlâ o günden bu yana (Varittir ve söylenmektedir bu) her yıl verilen rapor, durumunda bir değişiklik yoktur, komünizm propagandası yapmaya devam etmektedir. Bu düşünce ile, bu kafa ile, bu bilgi ile bir meselenin üzerine varılamaz değerli arkadaşlarım. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

12 Mart 1971'de yapılan birtakım aramalarda evde bulunan Meydan La Rousse dergisinde, «Rusu buldum» diye konuşmanın bir çözüm olmadığını bilmek gerekir değerli arkadaşlarım. Bu nedenle, İçişleri Bakanlığının konuyu kültür açısından ele alıp ciddi olarak eğitmesi ve örgütlenmesi şarttır değerli arkadaşlarım.

Değerli arkadaşlarım, bazı kişiler, bazı düşünceler bu noktada başarılı olmuş olabilirler. Salt sola kapalı demokrasi ile memleketin idare edilmesini isteyenler mesafe almış olabilirler. Değerli arkadaşlarım, sağsız ve solsuz demokrasiye alışmak zorundasınız. Biraz önce belirttim, gerçekten Türkiye'deki sol fraksiyonların sayısı nedir, bunların içerisinde terörist gruplar nelerdir, sağda terörizmi yaratan unsurlar nelerdi, bunların dergileri hangileridir, bunlar hangi yöntemlerle ve hangi tarzda eyleme girmektedirler, bunlar hakkında ciddi, açıkça, her gün arşivleme yapılmaksızın, kimin terörist olduğunu, kimin terörizme karşı olduğu hususunda ciddi ve kültürlü bir araştırma yapılmaksızın, bütün grupları aynı kefeye koyarak üzerinde işlem yapmaya kalktığınızda, işte alacağımız sonuç bu olur.

Yıllardan beri sol Türkiye'de aynı kefeye konmuştur. Nedendir bu? Demokratik sol vardır, proleterya ihtilalından yana sol vardır, terörizme inananları vardır, anarşi ile yola gitmek isteyenler vardır; bunları ciddi ve kültürlü şekilde tahlil edemeyen unsurların hepsi hakkında, yargıya varması mümkün değildir. Bir iddiaya göre, bu Türkiye'deki solun şanssızlığıdır diyeceğim veyahut da dünyadaki solun yapısı da budur: Sol çok zaman bölünmüştür, doğrudur. Otururlar burada, Marksist - Leninist düşünceyi ortaya koyanlar, laf olarak duymuşlardır; nedir Marksizm - Leninizm diye sorduğunuzda, hemen karşınıza anarşizmi çıkarırlar. Anarşi hakkında Marksist - Leninist düşüncede, anarşizmin bir sol sapma olduğunu Lenin yazmıştır. Bunları ciddi olarak bilemezseniz, hepsini aynı kefeye, aynı kavrama sokarsanız, hepsini aynı kafa ile mütalaa edersiniz. Nedir bunlar? Bunları bilmeden, oturuyorlar, efendim, solsuz demokrasi... Solsuz demokrasiyi size bu Türkiye'de kimse vermez. Türkiye'de sol da olacaktır, sağ da olacaktır; ama efendice olacaktır, özgürce olacaktır, çağdaşca olacaktır değerli arkadaşlarım. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

DOĞAN ONUR (İstanbul) — Milliyeti belli olmayan milliyetçilerden de bahset.

BAŞKAN — Üç dakikanız var Sayın Doğan.

CELÂL DOĞAN (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, mesele şu: Yıllardır Türkiye'de tahrikler yapıldı diyorsunuz. Muhalefetin bize dua okumasını beklemiyoruz, doğru; ama muhalefetin belli çizgiler içerisinde, yani milli menfaat çizgisi içinde bulunması da asgari görevidir. Nedir, bu, onu söyleyeyim değerli arkadaşlarım. Oturuyorsunuz. Türkiye'de, Halk Partisi sömürmüştür meseleleri, tahrikçilik yapmıştır diye vaveyla koparıyorlar. Daha dün Genel Yönetim Kurulunuzdan halkı direnişe çağıran bildirinin anlamı nedir; nereye varmak istiyorsunuz? Kime vermek istiyorsunuz muhterem arkadaşlarım? Varmak istenen nokta şu olmalıdır...

ALİ ELVERDİ (Bursa) — Yanlış anlıyorsunuz.

CELÂL DOĞAN (Devamla) — Ben söylüyorum değerli arkadaşlarım, Grubumun görüşü bu: Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanıyla, Grubuyla, Bakanlar Kuruluyla, Hükümetiyle, biz sağdan ve soldan gelen her türlü terörizmin ve anarşinin karşısındayız.

NİHAN İLGÜN (Tekirdağ) — Laf o.

CELÂL DOĞAN (Devamla) — Lafla değil, bunu lafla yapmadığımızı ispat ettik; benim Genel Başkanım Türkiye'de bölücü unsurların üzerine çok zaman ceketini çıkararak yürüdü, ama siz «Türkiye'de sağ, cinayet işletiyor diyemezsiniz» diye beyanatlar veriyorsunuz. İşte istatistikler belli, okumak istemiyorum. Havanın sertleşmesini istemiyorum. Şu anda hapishanede bulunan insanların sağ görüşlülerinin sayısı kaçtır acaba? Bunları çok iyi biliyorsunuz, anlatmama gerek yok. Sayın Vecdi Aksakal yılların hukukçusudur; «Sanık yaratıyorsunuz» diyor değerli arkadaşlarım, «Sanık yaratıyorsunuz» diyor.

Şunu çok iyi biliyorsunuz ki; mahkemeler ve savcılar insanlar hakkında, şaibeli kişileri götürür. Şaibeli kişileri götürüyor diye sanık yaratma iddiasını ortaya koymak, en azından hukuka ve yaptığı hukuk tatbikatına saygısızlık olur. Biz bunun istismar konusu yapılmasını istemiyoruz. Yine istismar yapıyorsunuz kürsüden. Sayın Aksakal, «Sayın General, Maraş olaylarında, camideki olaylarda solun tahrik-

leri vardır dedi diye onu aldınız» diyor. O kadar samimi idiydiniz de, o kadar Sayın Paşaya saygılıydınız da, bir yılda verdiğiniz 9 gensoruyu siz nasıl izah edeceksiniz? Bu kadar samimiyetsizlik olmaz değerli arkadaşlarım. Mesele bu değildir. Bunu yapmamak gerekir. Bu nedenle, gönül arzu ediyor ki, AP'ye yakışan yapılsın. AP'ye yakışan yapılsın diyorum ben. Sert muhalefetle bir yere varılmak istense, bence bunun sonu batak olur. Bu nedenle düşüncem şu:

Değerli arkadaşlarım, bu ülke hepimizin. Bu rejimi yaşatmak hepimizin borcu. Bu rejimi yaşatmak istemeyenlere karşı ciddi ve tutarlı kavgayı beraber vermek gerekir. Bu kavgada birleştiğimiz an, demokrasi düşmanları saf dışı kalacaktır.

Türkiye'nin geleceğinin esenlikli olması, Türkiye'de anarşi bataklıklarının kurutulması ümidiyle, Grubum adına Yüce Kurulu içten duygularımla selamlar, saygılar sunar ve bu bütçenin de ülkeye ve İçişleri Bakanlığı mensuplarına hayırlı olmasını dilerim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Doğan.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Sadi Somuncuoğlu, buyurunuz efendim.

MHP GRUBU ADINA SADİ SOMUNCUOĞLU (Niğde) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, İçişleri Bakanlığı Bütçesi hakkında Milliyetçi Hareket Partisinin görüşlerini sunmadan önce, Yüce Heyeti saygıyla selamlarım.

Anarşinin devletin geleceğini endişeye düşürdüğü bir sırada İçişleri Bakanlığı Bütçesini görüşüyoruz. Bir yıllık anarşi bilançosu bilinmektedir. Bu hesaba dayanan bilançoya devletin kaybolan otoritesi, zayıflayan kanun hâkimiyeti, vatandaşların yitirdiği birbirine ve geleceğe olan güven duyguları ve çeşitli şekillerde zıtlaşmalar, kutuplaşmalar, vatanı bölmek ve hür demokratik rejimi yıkarak, yerine komünist bir diktatörlük getirmek isteyenlerin ulaştığı güç ve bütün dünyada Türkiye'ye karşı beslenen tereddütler, yukarıdaki cinayetler ve soygunlar tablosuna ilave edilmelidir.

Rakamla ifadesi mümkün olmayan ve geleceğimiz açısından büyük ehemmiyet taşıyan bu manzaranın bir numaralı sorumlusu, hiç şüphe yok ki bugünkü Hükümettir. Bu Hükümetin taşıdığı 8 vebali vardır :

Birinci vebali; tehlikenin gerçek kaynağının, devlet yıkıcısı, vatan bölücüsü, rejim düşmanı, komünist, silahlı, legal ve illegal teşkilatlar olduğunu kabul etmemesidir.

İkincisi; tehlikenin kaynağındaki beyin ve militan takımını devletin bütün kurumlarına ısrarla yerleştirmesidir. Böylece devlet otoritesine, devletin alması gereken tedbirlere önemli ölçüde ipotek konuldu. Mesela 20 Mart 1978 günü Ankara'yı işgal provasını hatırlayalım : Semtlerdeki dernekler veya mahalle komiteleri semtleri; DİSK, TÖB - DER, POL - DER, TÜM - DER, İGD, DEV - GENÇ gibi kuruluşlar da caddeleri, bakanlık binalarını ve bütün devlet kuruluşlarının kapılarını tuttular. Ankara'da kimse vasıta bulamadı; işine gidemedi. Caddeler, Belediyenin, Sular İdaresinin, Karayollarının ve öteki kamu kuruluşlarının araçlarıyla kesildi. İşyerine ulaşanlar ise, kapılarda bekletildi ve görevi başına sokulmadı. 2 milyonluk Başkentte hayat felce uğradı. Devletin haysiyetiyle oynandı; ama hiç mahkûm olan çıkmadı. Tedbirlere ipotek konulduğu için, suç işleyenlerle suçluyu yakalayacak olanlar aynı kişiler olunca, eşkiya cezalandırılamadı.

Mahut 1 Mayıs 1978 gösterilerinde suç işleyenlerin cezasız kalması, Ümraniye vahşeti ve İstanbul Üniversitesine bomba atanların yakalanmayışı gibi misaller çoğaltılabilir.

Hükümetin üçüncü vebali; bütün kanunsuzlukları önlemekle ve suçluları yakalamakla görevli emniyet teşkilatını, anarşist kuruluşlarla eylem birliği halinde olan Marksis POL - DER'in hâkimiyetine teslim etmesidir. Bu teşkilat, âdeta DEV - GENÇ ve İlerici Gençlik Teşkilatı gibi çalışıyor. Devlete, rejime ve vatan bütünlüğüne düşman olduğu için, bütün faaliyetlerini ideolojik saplantılarına göre yapıyor. Devletin emniyet teşkilatı, tecrübeli, güngörmüş, kanuna ve rejime samimiyetle bağlı binlerce polis görevlisine değil de, felsefesi gereği devleti yıkmak isteyene teslim edilince, elbette faaliyetler birbirini kovalayacaktır.

Hükümetin dördüncü vebali; kendisini fikir akımları içinde bir taraf saydığı için, gençlik arasında, devlet memurları arasında, vatandaşlar arasında ayrım yapmasıdır. TRT böyle çalışmaktadır, bütün devlet kuruluşları böyledir. Aşırı solcu ve bölücü olmayanlara hayat hakkı bile çok görülmektedir. Polis teşkilatı içinde POL - DER'in sevmediği görevliler, 14 aydır sürgünlerle vatan sathını dolaşıyorlar. Ve eşinden, yuvasından, çoluk çocuğundan koparılan polis görevlileri büyük bir moral çöküntüsü içerisine düşmüştür. Hatta bunlardan intihar edenleri bile vardır. Nitekim, geçenlerde Bitlis Emniyet Amiri, bu sürgünler karşısında yaşama gücünü kaybettiğini ifa-

de ederek çocuklarına, babasına ve yakınlarına bir mektup bırakarak intihar etmiştir. O mektup, kendi el yazısıyla yazılmıştır, fotokopisi buradadır. Kendi mektubundan okuyorum.

Polis emniyet amiri ne diyor :

«Kısa süre içerisinde Yenişehir, Siverek, Viranşehir, Suruç ve Bitlis'te yeni yeni görevlere tayin edildim. Yapılan devrimci mücadeleyi engellemeye çalıştığım şeklindeki düzenledikleri raporla sürgüne gönderildim.»

Yine bu Emniyet Amiri; «Değerli babacığım ve anneciğim» diye, onlara bir bölüm ayırmıştır :

«Büyük emek vererek yetiştirdiğim ve büyüttüğün evladın, teşkilatta uğradığı isnatlar yüzünden hayatına kastetmek zorunda kaldı. Büyük bir günah işlediğimi biliyorum. Beni affet.»

Karısına ve çocuklarına hitaben yazdığı bölüm :

«Sabirem, yavrum Mustafa ve Elif,

Hayatım zehir oldu, bir çıkmaza girdim; sizleri nasıl sevdiğimi biliyorsunuz. Çocuklarım, babasız kalacaksınız. Beni çok iyi anlıyordunuz, hatta teselli ediyordunuz. Biliyorsun, ayrılırken, belki bir daha dönemem diye vedalaşmıştım. Benim alın yazım böyleymiş. Beni affet.»

Değerli milletvekilleri, insanların rızıklarıyla oynayarak, onları açlığa ve sürgüne mahkûm ederek sevgi, kardeşlik, birlik ve barış ortamına ulaşıldığı hiç görülmemiştir.

Fedakâr ve vefakâr, devletine canı ile bağlı Türk Polisinin maddi ve manevi dertleri vardır. 24 saat görevi başındadır. Hiçbir meslek grubu polisin içinde bulunduğu çileye maruz değildir. İktidar, polisimizi bu dertlerinden ve ıstıraplarından kurtarmaya çalışacağı yerde, onları hayattan uzaklaştıracak kadar yeni sıkıntılara boğmuştur.

Jandarma teşkilatında vazife alanların da yönetmelik ve teamül usullerine aykırı olarak ilk defa geçen yıl nakiller ve sürgünlere tabi tutulduğunu üzülerek gördük.

Hükümetin beşinci vebali; anarşi ve terörün iktidar tarafından siyasi rakiplerinin aleyhine bir stratejik malzeme olarak kullanılma arzusu. Kanun, nizam, hukuk, insanlık tanımadan reklam kampanyalarıyla netice alınacağı sanıldı. Yalan haberler, hiç aslı olmadığı halde, varmış gibi gösterilen suçlar, TRT'de, basında resmi ağızlardan yayınlandı. Bir üzücü olay patlak verir vermez, kim yapmış, niçin yapmış, mahiyeti nedir belli olmadan, Başbakan ve İçişleri Bakanı arka arkasına suçluları ve onların zihniyetini teşhir etmekte gecikmedi. Böylece, tahkikat yapacak polise yön verme, idareye talimat verme, mahkemeye baskı yapma gibi tutumlar birbirini kovaladı ve 14 aydır da vazgeçilmeden devam ediyor.

Hükümetin altıncı vebali; anarşi hakkında tek bir teşhisinin olmamasıdır. Sayın Başbakan muhtelif teşhisler koyarken, öteki hükümet yetkilileri ve İçişleri Bakanı da bu çeşitli teşhisler manzumesine yenilerini eklemiştir. Kahramanmaraş faciasına Sayın Ecevit «İskandinav gezisinin başarılarını çekemeyenlerin marifeti» diyor, arkasından da «Soykırım» yapıldığını TRT'den feryat ederek, sanki birilerini yardıma çağırıyormuş gibi açıklıyordu. Sanki orada yaşayan vatandaşlarımızın bir kısmı Türk milletinden değilmiş, resmen bölücülük yapılıyordu. İçişleri Bakanı ise, «Sol fraksiyonların başlattığı ve karşılıklı çatışmaya dönüşen bir felaket olduğunu» söylüyordu. Milli Eğitim Bakanı kesinlikle Alevi - Sünni çatışması olmadığını beyan ediyordu. Sayın Başbakan Libya' da Türk işçilerine yaptığı konuşmada ise mezhep çatışması olarak yorumluyordu. Bir olayda bile, hem de gün gün kronolojik olarak sırayla nelerin olduğu, kimlerin öldürüldüğü, hangi silahların kullanıldığı bilindiği halde, hükümet tek bir teşhiste birleşememiştir. Bir olayda bile bu kadar dağınık bir tutum içerisinde olanlar, bu kadar siyasetin çıkarlarına ve siyasi rakiplerini kötüleme heveslerine kapılarak ne dediğini bilmez hale gelen bir siyasi kadronun, 10 yıldan beri devleti temelinden sarsacak noktaya gelen anarşi hakkında tek bir teşhisinin olması zaten düşünülemezdi.

Hükümetin yedinci vebali; memur ve öğretmen sürgünü yapar gibi öğrencileri de kitleler halinde okuldan okula göndermesidir. Okullar sol ve bölücü düşüncelilere böylece tahsis edilince, burada bir yıldan bu yana Marksist eğitim başladı. Yaşları 14 - 18 arasında bulunan onbirlerce genç anarşiye ve sokağa itilirken, milli eğitimdeki körpe dimağları Marksist kalıba dökme faaliyetleri hız kazandı ve kısa sürede DEV - GENÇ'e, DEV - LİS'e, İGD'ye, malzemeler ve kurbanlar hazırlandı.

Hükümetin sekizinci vebali; kanun ve nizam tanımayan militan vali ve kaymakamlar tayin etmeleri ve bazı illerde anarşist kuruluşların genel başkanı gibi hareket eden bu vali ve kaymakamları görevden almamalarıdır. Devleti temsil eden kimselerin bu hale düşürülmesi devleti tahrip etmiş, vatandaşın güvenini sarsmıştır. Anarşinin ve terörün ağır vebalini omuz-

larında taşıyan bu hükümetin bundan sonra herhangi bir çare bulabileceğine inanan kalmamıştır. Katiller yakalanmamaktadır.

Bizim partinin İstanbul İl Başkanı ve oğlunun, Tunceli, Mardin il başkanlarımızın katilleri, Gaziantep, Nizip, Şişli ilçe başkanlarıyla yönetim kurulu ve belediye meclis üyelerimizin katilleri, hiçbiri yakalanmamıştır. Malatya Belediye Başkanı Fendoğlu'nun katilleri, Partimizin Bingöl Belediye Başkanını kurşunlayanlar, gençlik kolları başkanlarımızı öldüren katillerin tamamına yakını yakalanmamıştır. Partimizin il ve ilçe lokalleri bütün yurt sathında bombalanıyor, kurşunlanıyor. İstanbul'da 26 defa bombalanan parti lokalleri var; ama ne saldırganlar yakalanıyor, ne de Anayasanın, demokrasinin vazgeçilmez unsuru saydığı bir partinin binaları korunuyordu. Caniler yakalanmadıkça cüretlerinin artacağı muhakkaktı. Acaba bunlar niçin yakalanmıyor? Bu sorunun altından POL - DER çıkar, Hükümetin bazı üyeleri çıkar.

Değerli milletvekilleri, anarşiyi sadece kanlı çatışmalardan ibaret saymak ve böylece göstermekte ısrar etmek, kasıtlı değilse, muhakkak büyük bir gafletin eseridir. Cumhurbaşkanımızın 29 Ekim 1978 Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle söylediği gibi, «Olaylar iç ve dış düşmanlar tarafından tezgâhlanan, Devletimiz ve milletimizin bütünlüğüne yönelik eylemlerdir ve uzun yıllar sinsi bir şekilde sürdürülen çalışmaların, planlı bir şekilde uygulanmasından ibarettir.»

Kanlı çatışmalar ise, bu maksatlara ulaşmak isteyen saldırıların sonuçlarından sadece biridir. Karşılıklı çatışmalar anarşinin sebebi değil, neticesidir. O halde, bu neticeyi doğuran sebebi bulmak, ortadan kaldırmak lazımdır. Sebep ise, yukarıda Cumhurbaşkanımızın bir cümlesiyle ifade edildiği gibi, milletimizin ve Devletimizin bütünlüğünü parçalamaktır.

Devleti ele geçirmek ve komünist bir diktatörlük kurmak isteyenler, kendileri için engel olarak görrükleri başka bir düşüncedeki insanlara silahlı saldırıya geçmişse, Devlet ya bunların güvenliğini sağlayacak, yahut da 12 Mart sonrasında olduğu gibi saldırganları susturacak. Eğer bunun ikisi de Devlet eliyle sağlanamıyor, sürekli saldırılar ve ölümler oluyorsa, burada meşru müdafaa durumu doğar. Elbette insanların başta gelen hakkı yaşama hakkıdır. Bu meşru müdafaa içinde olanların, bazılarının kanun çizgisinden çıktıkları söylenemez mi denirse, belki çıkanları vardır. Ama bunlar kanunun kendileri hakkında söyleyeceğine razı olacaklardır; fakat bizim konumuz olan anarşiye doğru teşhis konulması bahsinde, kendini müdafaa edenler saldırganlarla bir tutulamazlar gerçeğini ortaya koymaktır.

Anarşinin kaynağını ve sebebini bulmak çok kolaydır. Sadece samimiyet gerekmektedir. Bir an için düşünelim ki, Türkiye'de bir tane sağcı yok, anarşi durur mu? Banka soygunları, ayrı devlet kurma hevesleri, «Yaşasın SovyetlerBirliği» sloganları, madem sağcılar yokmuş diye duracak mı, sona mı erecek? Ama Türkiye'de komünistler ve bölücülerin hiç bulunmadığını bir an için düşünürsek, hiçbir anarşi sebebi kalmadığından anarşinin olması mümkün değildir.

Düşman çevrelerin güdümündeki silahlı ve organize güçler, ideolojik propogandayı yoğunlaştırmayı, böylece şahıslar ve kitleler üzerinde istedikleri şartlandırmaları meydana getirmeyi başta gelen önemli bir mesele saymaktadırlar. Kitap, gazete, dergi, film, radyo ve televizyon yayınlarıyla, hücre eğitimleriyle bu iş yapılmaktadır. Düşünceler Marksist kalıba dökülmeden sağlam militanların yetişmesi güçtür. İşte burada tedbir olarak Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerinin uygulanması ortaya çıkıyor. Ama bu hükümetin hem Başbakanı, hem de öteki bazı üyeleri, sürekli olarak 141 ve 142 nci maddelerin kaldırılması gerektiğinden söz etmek suretiyle savcıların vazife yapmasını engellemişlerdir.

Bir yandan eğitim faaliyetlerini ve kitle üzerine yoğunlaştırdıkları ideolojik propogandayı sürdüren Marksist teşkilatlar, sürekli eylemler düzenleyerek, kendi tabirleriyle yeni yeni mevziler ele geçiriyorlar. Esas hedef devleti ele geçirmek olduğundan, öbür yandan devlet güçleri de saldırı hedefi oluyor.

Değerli milletvekilleri, devlete saldıran silahlı, organize olmuş militanlara karşı emniyet teşkilatı çok zayıf durumdadır. bölünmüştür.

Söz buraya gelmişken, tekrar POL - DER konusuna dönmek ve bazı bilgileri huzurunuza getirerek başlangıçta söylediğimiz tesbitleri havada bırakmamak istiyoruz.

BAŞKAN — 3 dakikanız var Sayın Somuncuoğlu.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Devamla) — POL - DER adlı mecmuanın 20 nci sayısının 15 nci sayfasından bir paragraf okuyorum : «Burjuvazi, kendi iç bunalımını dahi emekçi sınıf ve tabakalarına çektirmek, ödettirmek amacındadır. Kendi ödemez. Çünkü kurulu düzenlerinin devamlılığı bunu gerektirir. Kitlelerin soygun, sömürü, baskı ve zulüm düzenine kar-

şı olay eylemsel faaliyetlerini de, burjuvazi, yine yoksul halkın içinden gelen güvenlik emekçisi polisle bastırmak, geriletmek istiyor. Geçmişten günümüze kadar uzanan sınıflar arası savaşımda da görüldüğü gibi, uyanan, baş kaldıran halk kitlelerine karşı, egemen sınıflar baskı unsuru olarak hep güvenlik güçlerini görmüşlerdir.»

Görüyor musunuz değerli milletvekilleri? Burjuvazi dedikleri, Anayasa düzenimize karşı kitleler başkaldırınca egemen sınıfların baskı unsuru olarak güvenlik güçlerinin kullanmasından şikâyet ediliyor. Acaba her polis, bulunduğu düzeni savunmakla görevli değil mi? Acaba her düzenin bir egemen gücü yok mu?

TSİP, TÖB - DER, Vatan Partisi, Sosyalist Devrim Partisi, Türkiye Birlik Partisi, Ankara Yurtsever Devrimci Gençlik Derneği ile bazı Marksist derneklerin başkan ve temsilcileri CHP'den 10 milletvekilinin katıldığı, 6 bakanın başarı ve tebrik telgrafları çektiği POL - DER kongresini burada hatırlatmak isterim.

Eski İçişleri Bakanı Sayın Özaydınlı'nın, POL - DER'i kapatmak istediği sırada bunlar oluyor. Görüyor musunuz Hükümeti? POL - DER'i biri zararlı görüyor, öbürleri tebrike şayan buluyor.

POL - DER Dergisinin Mayıs, Haziran sayısından okuyorum :

«Hâkim sınıflar bize sürekli tarafsız olmamız gerektiğini anlatmaktadırlar. Biz bu konuda tarafımızı aldık, yerimizi tuttuk. Hâkim sınıfların bize empoze etmeye çalıştıkları tarafsızlık masalına aldanmayacağız»' deniliyor.

14 aydır POL - DER'in tarafsız olmadığını, Sayın Başbakan'ın yansız ve etkin tedbirlerinin gerçek dışı sözlerden ibaret olduğunu anlatmaya çalışıyorduk, işte yeni bir belge daha. Kongresine katılan Marksist parti, dernek ve sendikalarla cephe kurmuş olan bu polis derneğinin militanları, elbette milliyetçi gençlere eşine rastlanmayan işkenceler yapacaktı, hayali suçlar icadedecekti ve öyle de yaptı.

POL - DER propogandayı ve ajitasyonu kışkırtmayı kendisi için önemli bir görev bilmiştir. POL - DER Dergisinin Ekim - Kasım sayısının 6 ncı sayfasına bakınız, aynen ne diyor?

«Elbetteki, asıl önemli olan şey halkın bütün katları arasında propaganda ve ajitasyondur.» Yani Sayın Ecevit'in muhalefet yıllarında durmadan söylediği «Kışkırtıcı ajanlık» işte budur ve kendi iktidarları zamanında yapılmaktadır.

Yine aynı sayılı dergide, «1965'ten beri ordu mensuplarının ücretleri, diğer emekçi katmanların üstünde tutulurken, diğer silahlı güç olan polisi egemen sınıflar unutmuştur, çünkü polis henüz uyanmamış, darbe veya ayaklanma yapabilecek bilinç ve güce ulaşmamıştır» deniliyor.

Görüyor musunuz ne kadar tehlikeli ve gözü dönmüş bir şartlanma? Demek ki, polis ayaklanma ve darbe şuuruna varınca, uyanmış olacakmış.

Yine bu dergiden iki şiirden kıtalar okumak istiyorum; Ekim - Kasım sayısından :

«Değil mi ki bin el, tezgâhta kavgayı dokumakta ince ince

Yalnız değilsin boykot, yalnız değilsin işgal

Kavga, içten içe dağ gibi büyür

Ve gece vardiyasını ensesinden yakalar

Eller yukarı bütün patronlar, teslim olun fabrikalar.»'

Bu, polis yayınından alınıyor.

Yine başka bir şiir :

«Sosyal ekonomik savaşım için ölümü düşünme, gel kardeşim

Bizim için niceleri savaştı, silahı oraktı, çekiçti, taştı»

Değerli milletvekilleri, İçişleri Bakanlığı ile ilgili görüşlerimizi burada tamamlarken, bu hükümetin, bu haliyle ve en basit şekliyle yandaşlarının listesini yaparak ortaya çıkacak tabloya bakmakla, Türkiye'yi ancak daha büyük felaketlere götüreceğine inandığımız için, her şeyden önce süratle düşürülmesinden yanayız.

Böyle düşünenlere «Haydi görev başına» diyoruz. Bu duygular ve düşünceler altında MHP Grubu ve şahsım adına Yüce Meclisi saygı ile selamlıyorum. (AP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Somuncuoğlu.

Gruplar adına yapılan görüşmeler bitmiştir.

Kişisel olarak lehte Sayın Adnan Keskin, buyurunuz efendim.

ADNAN KESKİN (Denizli) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Cephe iktidarları döneminde kazandıkları mevzileri koruyarak toplum katmanlarını yılgınlığa ve bezginliğe itip iktidar boşluğu yaratmaya uğraş gösteren faşist terör örgütlerinin cinayetlerini yaygınlaştırdığı, bazı siyasi parti yöneticilerinin direniş ve eylem çağrısı yaptığı günlerde, işlevi can güvenliğini sağlama, kamu düzenini koruma olan bakanlığın bütçesini görüşüyoruz.

Muhalefet sözcüleri, dün olduğu gibi, bu bütçede de sağın genel yapısının gereğini yerine getirerek, olayları ve gerçekleri saptırıp, sorumsuzluğun en taze örneklerini kanıtlamışlardır. Kendilerini çok milliyetçi sanan bir partinin sözcüsü, burada kendini savunma hakkına sahip olmayan demokratik bir kuruluşa saldırırken, dün Türkiye Radyolarından halkı direnişe çağıran, Anayasamızın vazgeçilmez unsuru olan bir siyasi partinin sözcülerini kınamadan maalesef kendisini uzak tutmuştur.

Biz, Cumhuriyet Halk Partisi mensupları olarak, sağın bu genel sorumsuzluğu içerisinde kendilerini başbaşa bırakırken, tümünüze saygılarımı sunarım.

Sayın milletvekilleri, 1967 yıllarında üniversite gençliğinin, üniversite ve ülke sorunlarını yansıtması ile başlayan olaylar, çağdışı kalmış, ekonomik anlayışın ülkemize yansıtılmış, çarpıtılmış biçiminin ömrünü uzatarak, o düzenin çarklarını ellerinde tutanların egemenliklerini sürdürmesini amaçlayan siyasal iktidarca saptırılarak, genişletilerek, bugünkü kanlı boyutlara ulaşmıştır. Siyasal iktidar, sorunları ve çözüm önerilerini dile getirenleri «Sokaklar yürümekle aşınmaz» sloganı ile sokağa iterek, «İti, ite kırdırmak gerekir» diye seslenip, CIA'nın önerileri ile oluşturulan kamplarda koşullandırılan faşist terör eylemcilerini savaşa çağırıp, 12 Mart kapalı rejiminin kapılarını aramaya koyulmuştur. Siyasal iktidarı suçlama görüntüsü ile işbaşına gelen 12 Mart ara rejiminde aydınlar, yurtseverler cezaevine tıkılırken, faşist terör eylemcileri bazı kamu görevlileri işbirliği gerçekleştirilip, belli bir disiplin altında planla, programlı eylem yapabilecek örgütlü güçler haline dönüşmesine olanak sağlamıştır.

1 ve 2 nci MC dönemlerinde devlet olanakları ile alabildiğine desteklenen terör odaklarının ülke düzeyine yayılmasına özen gösterilmiştir. Kamu kuruluşları, yükseköğrenim yurtları, okullar Cephe iktidarlarınca bu örgüt üyelerinin eğitim ve barınakları olarak yapılmıştır.

Eylemciler, iktidarın bir kanadınca Başbakanlık konutunda kabul edilip, onurlandırılırken, diğer kanadı tarafından kolluk kuvvetlerinin yardımcılığı olarak topluma sunulmuştur.

Irk ayrımını, mezhep çekişmelerini körükleyerek, siyasal cinayetleri günlük yaşantımızın doğal bir parçası haline dönüştüren şiddet eylemcileri, cephecilik anlayışının gereği olarak kamplara bölünen kolluk kuvvetlerinin bir bölümünce korunup desteklenegelmiştir.

Değerli arkadaşlarım, Ecevit İktidarının işbaşına geldiği gün, 5 Ocak 1978 günü, kurumları işgal edilmiş, ekonomisi iflasın eşiğinde, halkı kamplara bölünmüş, kamu görevlileri politize olmuş bir devlet vardı.

Kısacası, iyileştirilmesi güç, binlerce sorun içeren bir durumdu teslim edilen. Siyasal iktidardan uzaklaşanlar, devrettikleri yapının niteliklerini, cinayet şebekelerinin gücünü ve etkinliğini derinliğine biliyorlardı. Onun gereği olarak bir yandan yeni oluşan hükümeti denge politikası izlemeye zorlayıp, kurumlarda kadrolaşmasına engel olmaya çalışırken, öbür yandan, Hükümetin ömrüne vade biçip Parlamento kürsülerinden savcılara ilişkin ölüm fermanlarını dile getirerek, faşist terör örgütlerine kargaşa çıkarttırmak için ışık yakıyorlardı. Her siyasal cinayetin, toplumsal kargaşanın ardından da barış, birlik çağırılarını tekrarlayarak faşizmin anakurallarının gereğini yerine getiriyorlardı.

«Ülkücüye Notlar» isimli kitaptan bir bölüm yansıtarak, bunun somut kanıtını sunmak isterim :

Adı geçen kitapta Napolyon'un, «Vendée Savaşını, kendimi Katolik yaparak kazandım. Kendimi Müslüman gösterdikten sonra Mısır'da yerleştim. Kendimi Papa'nın nüfuzunu yaymaya taraftar göstererek İtalya'da papazları elde ettim. Eğer Yahudi bir kavme hükmetseydim Süleyman mabedini inşa ederdim» cümleleri dizelendikten sonra, yazar kendi görüşünü; «Demek ki lidere esneklik tanımalı, onun her hareket ve demecini doktrinden sapma olarak anlamamalıdır» diyerek vurguluyordu.

Sahteciliği, ahlak dışılığı politikalarına temel edinenlerin barış çağırısı, birlik ve beraberlik tutkusunu içeren bildirimleri sanırız bu bütçede olduğu gibi, yeni cinayetlerin işlenmesine emir niteliğindeydi.

Değerli üyeler, bir sorunun çözümü, izlenecek yöntemin geçmişin deneyim, bilgi, deneyim ve becerilerinden esinlenmeyen bir çözüm yöntemi, sorunu çözmek için uğraş gösterenleri başarısızlığa iteler.

Üzülerek vurgulayayım ki, Hükümet bu yanılgıya düşmüştür. Geçmişin deneyimlerini, bilgilerini gözardı ederek olaylara bireysel cinayetler damgası vurup, her olayda tetiği çekeni yakalamaya yönelmiştir. Bu konuda hissedilir ölçüde başarı da elde etmiştir. Olayların büyük çoğunluğunda bireysel sanık veya sanıklar belirlenmiştir; fakat kargaşa durmamış, azalmamış; her geçen gün birkaç yurttaşımızın hayatıyla gözlemlerimiz içerisine giren bu gerçek, Hükümetin yaklaşımındaki yanılgının kanıtıdır.

Kamuoyuna olayların görüntüsü yansımış, gizli odaklar dokunulmazlık sırrının altında kapalı kalmışlardır. Siyasal iktidar, kargaşanın ve cinayetlerin di-

siplinli örgütlerce belli bir plan doğrultusunda işlendiği gerçeğini yakalayamamıştır. Değinilen yanılgı, varlık nedenleri, eylemleri tartışmalı bazı kurumlarla perde arkasındaki gerçek suçlulara dokunulmazlık görüntüsü kazandırmıştır.

Ülkemizde siyasal olayların başladığı yıllarda oluşturulan Özel Savaş Dairesinin görev ve eylemleri üzerinde basında, Parlamentoda ve kamuoyunda yapılan tartışmalara özen gösterilmemiştir. Bu kuruluşun oluşturulma kökeninde neler etkili olmuştur? Çalışma ve eğitimde izlediği yöntem nedir? Gerçekten işlev alanı içerisinde kalmış mıdır; yoksa amaç dışına çıkıp, iç politikaya itilmiş midir? Siyasal olaylarla ilişkisi görülen belli nitelikteki kişilerin, örneğin; Doktor Mehmet Güçlü'yü öldüren Ali Güngör'ün kullandığı silahların sahibi Mustafa İlerisoy ve Fehmi Altınbilek'in bu kuruluşla ilgisi nedir? Bu şahıslar...

BAŞKAN — Sayın Keskin, iki dakikanız var efendim.

ADNAN KESKİN (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Bu şahıslar şimdi neredediler? Haklarında bir kovuşturma yapılmış mıdır? 1 Mayıs katliamının sorumluları kimlerdir? Hangi organize güçler ulusumuza bu kanlı günü yaşatmıştır? 5 Haziran 1977 seçimlerinden önce öldürülmek istenen Bülent Ecevit'e karşı söz konusu eylemi sergileyecek olanlarla, 1 Mayıs katliamının sanıkları arasında ilişki var mıdır? Yazdığı mektupla suikast girişimini tüm detaylarıyla yansıtan o günün Başbakanının mektupta yanıtladığı bilgileri nereden sağlamıştır? Mektupta bahsedilen örgütlerin ismi nedir, çalışmalarını sürdürmekte midirler?

Bu bilgiler devlet arşivinde mevcut ise, sorumlu şahıs veya kurumlar üstüne niçin gidilmemiştir? MİT teşkilatının geçmişte ve günümüzde bilgi toplayıp sunmaktaki tutumu nedir? Son siyasal cinayetlerin sanıklarının büyük çoğunluğunun ülkücü derneğe mensup olduğu saptanmıştır; bu derneğin organik bağı olan siyasal partiler var mıdır? Bu partiler hakkında ne gibi bir işlem yapılmıştır?

Değerli üyeler, tüm bu sorular kapalı kaldığı içindir ki, ülkede kargaşa, siyasal cinayetler, toplu kıyımlar sürüp gitmektedir. Hükümet olaylara yaklaşımını değiştirerek Parlamentonun ve kamuoyunun günlerdir...

BAŞKAN — Sayın Keskin, lütfen bitirin efendim.

ADNAN KESKİN (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Günlerdir tartışma gündeminde yer alan bu sorulara sağlıklı yanıtlar bulup, gerekli önlemleri almadığı sürece terör örgütleri eylemlerini sürdüreceklerdir.

Terörizm çağın bir olgusudur. Ulus ve ülke bütünlüğünü sarsan bu olgu karşısında bazı siyasal kurumlar, sorumsuzluğun en kaba örneklerini sergileyerek, Ecevit Hükümetinin yıkılışını siyasal kargaşa ve ekonomik çöküntünün yayılmasında görebilirler. Siyasal iktidarın görevi, tüm bu olumsuzluklara rağmen Türk ulusunu esenliğe çıkarmaktır. Bu sonuca ulaşmak için kolluk kuvvetlerini, istihbarat örgütlerini, kadro, yapı ve çalışma yöntemleriyle yeniden düzenleyerek, onların terörizmin karşısında başarılı olmasını sağlamalıdır. Suçla ilişkisi görülen tüm kuruluş ve bireylerin üzerine cesaretle gidilerek, tetiği çekenlerin yanında tetiği çektirenleri de ortaya çıkararak, kamuoyunun bilgisine sunulmalıdır.

Gelecek günlerin Hükümet için başarı, ulusumuz için esenlik dolu olmasını diler, tümünüze saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Keskin.

Sayın Hükümet, söz istediniz. Buyurunuz, İçişleri Bakanı Sayın Hasan Fehmi Güneş. (CHP sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (C. Senatosu Sakarya Üyesi) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Bakanlığımızın bütçesi üzerinde gruplar adına konuşan değerli sözcülerin ve kişisel konuşma yapan değerli milletvekilinin bize ışık tutan görüşlerini dikkatle izledik. Bunlardan gerçekten yararlanmaya çalışacağız.

Değerli milletvekilleri, konuşan arkadaşımızın yönelttikleri bazı eleştirileri faydalı olduğu, soruna çözüm getireceği ölçüde karşılamaya çalışacağım. Ama sorunumuza, benim Bakanlığımın karşı karşıya bulunduğu soruna çözüm getirme niteliğinde olmayan, sadece karşılıklı tartışma yürütmek niteliğinde olan kısımlara, izin verirseniz, zaman ayırıp sizleri yormak istemiyorum.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Aksakal, Bütçe Karma Komisyonundaki çalışmalar sırasında da bulundular ve konuştular. Görüşlerinden orada da yararlandık. Ancak bazı sözlerim yanlış anlaşılmış olabilir, ben iyi anlatamamış olabilirim. O kısmı yazılı olarak sunmuş idim takdim konuşmamda. «Yılanın başı küçükken ezilmeli» dedim. Ama «Yılanın başı artık o kadar büyüdü ki ezilemez» demedim.

O metinde de yazılısı yoktur. Yani ben zatıalinizin konuşmasından sonra çıkardım baktım, o yok.

Ezeceğiz inşallah; ama küçükken ezilmesi doğru idi, küçükken ezilmesi gerekli idi ve kolaydı.

«Büyüdü, ezilemez hale geldi.» Bunu söylemek firardır, ricattır. Buna Hükümet olarak bizim hakkımız yok, buna gerek de yok.

Yılanın başını inşallah ezeceğiz, leşini de ortaya atacağız. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Efendim, dernekler konusundaki sözlerimi de iyi anlatamamış olabilirim. Şunu demek istedim Komisyonda :

Polisimiz, emniyet kuvvetlerimiz, 657 sayılı Yasanın içinde tanzim edildiği zaman ve bu Yasaya dahil olan kamu görevlilerinin dernek kurma hakları var iken, diğer memurlarla aynı statüye sahip olan polisin, emniyet örgütünün, sadece dernek kurma açısından bir kısıtlanmaya gidilmesi mümkün değildir, yasal değildir. Diyelim ki, 657 sayılı Yasaya tabi olan tapu dairelerindeki memurlar dernek kurabilecekler; ama yine aynı Yasaya tabi olan bir başka memur sınıfı dernek kuramayacak. Neye dayanarak? İstemiyoruz diye. Bu mümkün değil. Bunun mümkün olmadığı öteden beri de belli, çünkü çok şikâyet edilen Pol - Der 1968'de kurulmuştur değerli arkadaşım ve sizlerin de Hükümet ortağınız olduğu dönemde devam edegelmiştir. Hiç «biz bunu kapatacağız» demediniz, çünkü demeniz doğru olmazdı, yasalar buna elveriyordu. Demeniz doğru olmazdı, demediniz. Sonra, bizim iktidarımız döneminde Pol - Bir kuruldu. «Biz bunu kapatacağız» demedik; dememiz doğru değildi, diyemezdik; yasalar buna elvermiyordu. Yasal hakkıydı, Anayasal hakkıydı. Her memurun dernek kurmak Anayasal hakkı, yasal hakkı. Bunu önlememiz mümkün değil.

Şimdi değerli arkadaşlarım, bizim getirmek istediğimiz şudur :

Anayasal hiçbir hakkı, hiçbir özgürlüğü kısıtlamadan; ama bazı görevlerin niteliklerini de gözönüne alarak onları yeni yasalar içinde toplamak, organize etmek. Bunun benzeri var : Türk Silahlı Kuvvetlerinin özel bir personel yasası vardır, hâkimlerin özel bir personel yasası vardır. Emniyet örgütümüzü işte böyle özel bir personel yasası içine almak durumundayız. Çünkü çok özel, diğer devlet memurlarından ayrı bir görev görüyor. Silah taşıyor, zor kullanma yetkisini haiz, görevi geniş bir disiplin istiyor ve devletin anafonksiyonlarından birini korumaya yönelik, onu amaçlamış.

Emniyet kuvvetlerimizi, güvenlik kuvvetlerimizi bu şekilde örgütlerken; ona böyle bir görevin gerektirdiği koşulları da sağlayacağız. Nedir o koşullar?

Değerli arkadaşlarım, bugün benim polisim günde en azından 12 saat çalışır. Öbür 12 saatine istirahat deriz; ama işten ayrılır, gecekondu bölgesinde oturuyordur fukara, 2 saatte oraya gider, işte yatar; ertesi gün 2 saat önce yola çıkacaktır gene, işinin başına gelmek için. Pantolonunu ütülemeye, traş olmaya vakti yoktur. Ona, o ağır görevin gerektirdiği sosyal koşulları da sağlayacağız. Ankara'yı gezerken görürsünüz, Kızılay'da bir toplum polisi arabası bekler. Benim polisim onun içinde oturur. Niçin oturur? Göreve hazır tutuyoruz onu orada. Orada bir korsan yürüyüş olursa, anında müdahale edecek. Düşününüz değerli arkadaşlarım, bir emniyet görevlisi bir otobüsün içinde, soğuk bir otobüsün içinde, kaloriferi yanmaz çalışmadığı için; o otobüsün içinde ve otobüs sırasında oturmaktadır. Halk da hep onları gözlemektedir, vitrindeki mankenler gibi. Bir kısmı da kuşkusuz eğri bakışlarla bakmaktadır ve biz otobüsün içinde beklettiğimiz, rahat oturup bekleme imkânı sağlamadığımız bu polisten orada hemen çıkmış bir korsan yürüyüşü bastırmasını bekliyoruz.

Şimdi, bu kadar kötü koşullarda bıraktığımız, bulundurduğumuz arkadaşlarımızdan etkin görevler alamayız. Onun için bütün bunları söylüyorum. Tabii bu bir kısmı. İşte, 657'nin dışına çekerek, bütün bu olumsuz etkilerden de onu kurtararak, ona lojman sağlayarak, sosyal haklar sağlayarak, ayrı bir meslek, onurlu bir meslek yapısı içinde yeniden düzenlemek zorundayız. O zaman bu mesleğin bu memuriyet türünün gerekleri dernek kurmamayı amir ise, onu da getireceğiz; nitekim Türk Silahlı Kuvvetlerinde böyledir. Ama aksi mümkün değildir, az evvel misalini verdiğim gibi.

Bir de Sayın Aksakal, benim şahsımla ilgili bir dernek ilişkisinden bahsettiler; onu gerçekten sorunumuza bir çözüm getirmeyeceği için ele almıyorum. Şunu söylemek isterim ki, sizin Bakanınız olarak hasbelkader, arkama dönüp baktığımda kişisel, ya da örgütsel ilişkilerimle sizi utandıracak hiçbir hareketim yoktur. Bundan emin olun.

Değerli arkadaşlarım, Doğan Öz davasından, Kahramanmaraş davasından burada bahsetmenin ne kadar doğru olduğunu ben hâlâ tartışılabilir bir mesele olarak görmekteyim. Anayasamızın, yargının elinde olan dosyalarla ilgili, yargı konusu olan dosyalarla ilgili tartışmanın Meclislerde yapılamayacağını amir

olduğuna inanıyorum. Bu nedenle ben bu konulara dokunmak istemiyorum. İşte, «İşkence yaptınız, falanı sanık haline getirdiniz» E, mahkeme henüz onun sanık olduğunu, mahkûm olduğunu, suçlu olduğunu, yahut suçsuz olduğunu söylemeden bizim burada ondan önce ona etki edecek nitelikte bir görüş bildirmemizin yargıya çok saygılı bir davranış olacağı kanısında değilim.

Sayın Somuncuoğlu'nun, bizi eleştiren bir iki noktasına değinmek istiyorum. Bir kere, teşhis kısmında, burada söylemediler ama yazılı metinde gördüm, «silahlı organize - anarşi» deyimi kullanıyorlar, ama son kısımda onu da söylediler; aynen o teşhisteyiz. «Silahlı organize, örgütlü suç, eylem» diyoruz. Anarşi bilimsel anlamda bu değildir, böyle olmadığı için «anarşi» kelimesini kullanmıyoruz. Gerçi bizim toplumumuzda hep böyle kullanıldı, kullanmıyoruz ama, biz olayların - biraz sonra daha geniş değineceğimi sanıyorum - örgütlü terör eylemleri olduğunu kabul ediyoruz, bizim teşhisimiz de böyledir.

8 vebalimizden ikinci olarak sundukları, «militanları devlete sızdırdınız» dediler. Bunu somut söyleyebilirler mi bilmiyorum, o konuşmalarında yok, ama ben bir somut isim verebilirim : Etem Kıskıs, sizin özel kaleminizde çalıştı. (CHP sıralarından, «Bravo» sesleri, alkışlar)

«Kanun nizam tanımayan militan vali ve kaymakamlar» diyor değerli sözcü arkadaşımız. Ben bütün vali ve kaymakam arkadaşlarımızı böyle bir suçlamadan izninizle tenzih etmek istiyorum.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Niğde) — Bir kısmını dedim, tümünü değil.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — O kısmını da ben tenzih etmek istiyorum izin verirseniz.

Valilerimiz, kaymakamlarımız Devlete hizmet etmek için çalışmaktadırlar, güçleri yettiğince buna yönelmişlerdir.

HALİL YURTSEVEN (Manisa) — Eskilerini niye aldınız?

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, merkez valilerini kastediyorsanız, merkez valilik müessesesini biz kurmadık; eski bir müessesedir, aslında yararlı da bir müessesedir. Şöyle yararlıdır : Sadece Türkiye'deki bir müessese de değildir, benzer müesseseler Batıda da vardır. Şimdi düşünün, bir telsiz son derece değerli bir telsiz makinesi. Bende de bir telsiz var ve onunla komünikasyon kurmak istiyorum, ama frekanslarımız ayarlanmıyor, ayrı frekanslardayız. Aslında tek başına son derece mütekâmil, gelişmiş, güzel; frekansımız ayarlı değil. Bana zaman zaman (Ben bir aylık bakanım) gelip, «lütfen, beni merkeze alınız» diyen arkadaşlarımız oldu. Bir valiye bunu deme hakkı tanımalıyız, hükümete de keza bunu diyebilme hakkı tanımalıyız. Bu, ne bugünkü iktidar için, ne daha öncesi için bir ayıp değildir. Bu müessese öteden beri süregelmiştir. Nitekim, birkaç gün önce kabul ettiğiniz bir yasayla, valilere ek gösterge verirken «eylemli vali», «eylemsiz vali» diye ayırmadınız ve de çok doğru oldu. Çünkü, merkeze aldığımız ya da «beni merkeze alın» demek zorunda kalan, demek durumunda kalan arkadaşımızın ek göstergeden mahrum kalmasını böylece Yüce Meclisiniz önlemiş oldu.

«Milliyetçi Hareket Partisi lokalleri tahrip ediliyor, bunların suçluları yakalanmıyor» dediniz; doğrudur, henüz yakalayamadığımız suçlular var ve bunların arasında Cumhuriyet Halk Partisi lokallerini tahrip edenler de var.

TURAN KOÇAL (İstanbul) — Yakaladığınız bir tane var mı?

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, yakaladığımız pek çok var. Yasalar imkân verse, henüz yakaladığımız ve bizzat dinlediğim bir sanığın hikâyesini size burada anlatmak isterdim. Bizzat gidip dinlediğim birinin hikâyesini anlatmak isterdim; fakat, hem bağlantılarıyla ilgili çalışmalarımızı bitirmediğimiz, hem de yasalar buna elvermediği için anlatamıyorum, pek çok var ve pek çok olacaktır inşallah.

Yakalayamadıklarımızın arasında Cumhuriyet Halk Partisi lokallerini tahrip edenler de var. Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü de çıkıp, bana «Bizim şu kadar lokalimiz, Kahramanmaraş'taki, şuradaki, şuradaki lokallerimiz tahrip edildi, yakalamadınız» deseydi, haklıydı, doğrudur, onları da henüz yakalayamadık, onların da hesabını sormak gerekir.

Değerli arkadaşlarım, şunu bize yöneltmek sanıyorum haklı değildir : «Devleti ele geçirmek ve komünist diktatörlük kurmak için, karşı düşüncedekilere silahlı saldırıyı bu iktidar körüklüyor» Kelime kelime aldım.

Değerli arkadaşlarım, hiçbir vali bizden değilken, hiçbir kaymakam bizden değilken, bizden dediğim, eğer iktidarın valisi ona yardım ediyor diyorsak, o anlamda söylüyorum, ben, bunu da kabul etmiyorum, böyle olmamasını istiyorum. Valiler dün yaptığım toplantıdan çıktılar, lütfen konuşunuz, «Bu adam ne diyor?» diye. Bunu istemiyorum. Kaldı ki, doğru ka-

bul edelim, hiçbirisi bizim partimizin kurduğu bir iktidara bağlı değilken, biz 1973'den 1978'e kadar büyük oy artışı sağladık, büyüdük geldik. Valinin, kaymakamın, kamu görevlisinin partizanlık yapıp, bizi desteklemesine ihtiyaç yok, sizi desteklemesine de ihtiyaç yok. Bu mesele halkla alışveriş içinde olur. Halkla diyalog kurulursa parti büyür, ayağa kalkar gelir. Ben öyle büyüdüm geldim. Şimdi, 6 milyondan fazla oy alıyorum, % 41'den fazla oy alıyorum; niye silahlı eyleme kalkayım? Neyim noksan? Oy alıyorum, iktidara geliyorum, işte iktidardayım. Oyum büyüyor, öteden beri oyum büyüyor.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) — Oyla mı geldin iktidara? (CHP sıralarından gürültüler)

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Oyla geldim tabii. Bu Meclisin oyuyla... (AP ve CHP sıralarından karşılıklı gürültüler)

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, rica ediyorum, rica ediyorum, karşılıklı konuşmayalım. Efendim rica ediyorum. Değerli arkadaşlarım rica ediyorum.

Devam buyurun Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, Yüce Meclisin güvenoyunu oy saymıyorsanız, bilmem; ama biz oy sayıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, şunu demek istiyorum : Bizim silahlı bir eyleme ihtiyacımız yok. Hiç silahlı eylem yapmadan büyüye büyüye o yeri alageliyor. 6 milyondan fazla oyumuz var. Bu 6 milyon oy demokratik yolla hepsini zaten ezer geçer, hangi silahlı eyleme ihtiyacımız var, hiç lüzum yok ki, (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Yani ben, bu suçlamanın haklı olduğunu sanmıyorum.

Değerli arkadaşlarım, bizim şu anda karşısında bulunduğumuz, gerçekten çok başarılı olduğumuzu söyleyemediğimiz, başarısızlığımızı bir ölçüde kabul etmek durumunda kaldığımız teröre de sağlam biçimde yaklaşmak lazım. Gördüğümüz şudur : Terör dediğimiz eylem bazı nitelikler göstermektedir. Önce örgütlüdür, örgütler bunu planlamakta ve uygulamaktadır. Bugüne kadar yakaladığımız, sorguladığımız, mahkeme önüne çıkardığımız kişilerin çoğu planlayıcı değildir, en sondaki kişidir. Şimdi, onun izini süre süre süre; kökünü, planlayıcısını bulmak zorundayız. Bunu hep beraber bulmalıyız. Bu sadece bize karşı değil, Türk demokrasisine karşı bir eylemi yürütmektedir. Çünkü, saldırdığı hep demokratik müesseselerdir; Anayasa Mahkemesi gibi, basın gibi, Yargıtay gibi, üniversite gibi demokrasinin anamüesseseleridir. Oradan bazı kişilerdir belki ama, onların şahıslarında o müesseselere, demokratik müesseselere saldırmaktadır.

Bizim güvenlik kuvvetlerimiz ise, güvenlik kuvvetlerimizden bir şikâyetimiz yok, yalnız en azından şu var : Güvenlik kuvvetlerimizi biz adi suçlara karşı örgütlemişiz; adam öldürme suçu. Ne demek? İşte birisi ötekini tehevvüren, kasten vesaire silahını çeker öldürür ise, işte bunu yakalayacak benim polisim ve dikkat buyurun değerli arkadaşlarım, bu sözümün kanıtı şudur : Adi suçlarda yakalama oranımız % 85'tir. Gerçekten Türk Polisindeki istatistik budur. Adi suçlarda sanık yakalama ve faili meçhul bırakmamak için, sanığı meydana çıkarma oranımız % 85'tir, zaman zaman % 87'dir. Çünkü, benim polisim o amaçla kurulmuş, ona göre eğitilmiş ve onu iyi yapıyor, iyi de yerine getiriyor. Hangisini yakalayamıyor? Az evvel söylediğim örgütlü, planlı, silahlı terör eylemini henüz bu oranda süratle yakalayıp çözümleyemiyor. Neden? Ona göre örgütleyip, ona göre yetiştirmemişiz.

Şimdi yapacağımız iş; ona göre örgütlemek, ona göre eğitmek ve ona göre donatmaktır, birtakım teknik malzemelerle donatmaktır.

Değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Senatosundaki konuşmamda da söylemeye çalıştığım gibi, biz işin polis tarafıyla ilgileniyoruz, ama takdir edersiniz ki, meselelere genel olarak baktığımız zaman sadece polisiye problem değildir; işin kökünde başka nedenler de vardır ve önemli ölçüde başka nedenler vardır. Eğer terörü memleketimizin gündeminden silersek bir gün, bu sadece İçişleri Bakanlığının başarısı olmayacaktır; eğer silemez isek, bu da sadece İçişleri Bakanlığının kabahati olmayacaktır. Bütün kurumlar; ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal bütün kurumlar bu konuda kendine düşeni yapar ise, bu işin gerçekten üstesinden geliriz.

Hep ileri sürülen bir misal vardır. O zaman bataklıkla uğraşılmış, bataklık kurutulmuş olur. Sadece sineğe ilaç sıkılmış olmaz.

Bu yaklaşım içinde sanıyorum ki, değerli parlamenterlerimizin bugüne kadar kökündeki meseleleri bulmak konusunda gösterdikleri gayretlerine bazı yenilerinin ilave edilmesi gerekip gerekmediğini de tartışmalıyız değerli arkadaşlarım.

Acaba kutuplara bölünmüş çatışmaların kökünde ekonomik, sosyal çelişkiler olduğu kadar, ciddi bir kültür savaşı ve kültür çelişkisi de var mıdır?

Cumhuriyetin ilk yıllarında belki altyapısını tam oluşturmadan gerçekleştirilen kültür hareketlerine çok partili dönemden sonra bir karşı kültür savaşı başlatılmış ve bugün bu düzeye gelinmiş midir ve bunlar bugünkü olaylara bir ölçüde etken olmuş mudur? Bunu da, düşünen her kafanın bir kere gözden geçirmesinde yarar var, bize ışık tutar sanıyorum.

Şunu bilmek gerekir ki, eskiden iyiydik, bundan 10 sene önce iyi idi, olaylar olmuyordu, polis örgütümüz şöyleydi, devlet örgütümüz böyleydi, o halde yeniden eskiye dönmeliyiz demek mümkün değildir.

Türkiye eski haline gelmeyecek, Türkiye yeni haline gelmelidir; yeni, barış içindeki haline gelmelidir ve çalışmamızı herhalde böyle yapmak zorundayız. Eskideki problemler bugünkü problemler değildir.

Değerli arkadaşlarım, sözlerimizi değişik biçimde anlamak sizin takdirinize kalmış; ama ben barış derken gerçekten barış demek istiyorum ve ona hizmet etmek istiyorum, bütün gücümle ona hizmet etmek istiyorum. Buna, mukaddes bildiğim her şey üzerine yemin ederim. Döviz demek istemiyorum, dövüş diyenleri de dedirtmemek için gerçekten görev yapmak istiyorum. (CHP sıralarında «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, 5 dakikanız var Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, kamu görevlilerinin daima falan hükümetin valisi, falan hükümetin kaymakamı olarak tenkit edildiği görülmüştür.

Vali arkadaşlarımla yaptığım konuşmada özetle kendilerine şunu söyledim - huzurunuzda ilan ediyorum ki, hep bunu söyleyeceğim. Çok önemli laflar değil; ama kendimi angaje hissetmek için söylüyorum - «Benim partime hizmet etmeniz gerekmez, çünkü benim partim ayakta. İktidarda değil iken de ayakta idi. Şimdi ayakta tutmak zorunda olduğumuz ve ayakta tutulmasının mücadelesini vermek zorunda oduğumuz devlettir, devleti ayakta tutmalıyız.

Benim partime şöyle yardım edebilirsiniz: Bu partinin Hükümet Programı olarak Meclislerden geçirdiği bir programı var. Bu program tam gerçekleşir ise, o, bu partinin başarısı da olur, oy şansını da artırır.

Bu Hükümet Programını gerçekleştirmeye hizmet etmek bir kamu görevlisi için de gerçek bir görevdir, çünkü Parlamentonun tasvibinden, onayından geçmiştir.

Bundan öte bir parti hizmeti, parti yardımı sizden beklemiyorum. Devleti ayakta tutmak konusunda gayretinizi rica ediyorum» dedim ve kamu görevlilerinden istediğimiz, isteyeceğimiz bu olacaktır.

Daha önce böyle olmuş mudur, olmamış mıdır; onun tartışması bana düşmez. Ama biz, bunu istemek durumundayız ve gerçekten arkadaşarımızın devletin ayakta tutulması için gayretlerine yardım etmek konusundaydı. Ne yazık ki, benim Bakanlığıma verilmiş çok önemli başka görevler var. Bu çok önemli başka görevlerden trafik konusu gibi, nüfus konusu gibi, il idaresi konusu gibi. Ama asayiş öyle bir noktaya geldi ki, bunlardan bahsetmek galiba biraz imkânsız oluyor. Aslında bir açıdan baktığımız zaman trafik kazalarında bir yılda ölen insan sayısı, terörist eylemlerde ölenlerin altı katıdır, Onun da üzerine gitmek, onun da üstesinden gelmek zorundayız ama, hepinizin ve bütün ulusumuzun özenle üzerinde durduğu terör, kuşkusuz birinci problemimizdir. Bunu çözmede bize yardımcı olmanızı diliyoruz.

Şunu arz etmek isterim ki, bu bütçe, İçişleri Bakanlığına verilen bu Bütçe, terörü çözme konusunda bu sene bize rahat çalışma olanağı vermiyor; daha büyük bütçeye ihtiyacı vardır İçişleri Bakanlığının. Bu taleple sene içinde huzurunuza geleceğiz. İnşallah, huzurunuza geldiğimiz zaman, sizden böyle şeyleri talep etmeye yüzümüz olur, o zaman size bazı ilginç olayları, tanıklarının sözleriyle anlatma imkânı bulmuş olurum.

Saygılar sunarım efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Efendim, yazılı sorular var size soracağımız. Sayın üyelerin sözlü soruları da var; Sayın Koçal, Sayın Ak, Sayın Çelebi, Sayın Elverdi, Sayın Ceyhun soru soracaklardır.

Başka soru sormak isteyen?.. Yok. Soru sorma işlemi bitmiştir.

Efendim, ilk yazılı soru Mardin Milletvekili Sayın Abdülkadir Timurağaoğlu'na aittir:

«1. Güney sınırlarımızdaki mayınlı arazilerin mayınları temizlenecek midir? Bu hususta kesin bir tarih verebilir misiniz?

2. Güney sınırlarımızda ciddi bir kaçakçılık yoktur. Ancak, geçimini temin etmek isteyen birkaç fakir vatandaş belki buna tevessül etmekte, çoğu da mayınlı arazide can vermektedir. Esas kaçakçılığın

yapıldığı ve milyarların kaçırıldığı Batı sınır kapılarında ne gibi tedbirler aldınız ve alacaksınız?

3. Mayınların temizlenmesinden sonra, boşalacak topraklar fakir ve yoksul vatandaşa dağıtılacak mı, yoksa başka bir düşünceniz var mıdır?

4. Doğu ve bilhassa Batı sınır kapılarında her türlü kolaylık gösterilmekteyken, Güney sınır kapılarında bu kolaylıklar niçin gösterilmemektedir? Eşit haklara sahip Türk vatandaşlarına bu farklı muamelenin sebebi nedir? Bu farklılığın giderilmesi için müessir tedbirleri acilen alacak mısınız?

5. Pasaport kapısı olarak eskiden açık olan Kızıltepe, Şenyurt hudut kapısı, hangi sebeple kapatılmıştır? Bu hudut kapısını açtırmayı düşünüyor musunuz?»

Buyurun Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Sayın Başkanım, ciddi araştırılması gereken ve sadece benim Bakanlığımı ilgilendirmeyen hususları da kapsayan konuları içermektedir, izin verirseniz yazılı cevap vermek istiyorum efendim.

BAŞKAN — Evet efendim, teşekkür ederiz.

Sayın Mehmet Irmak'ın ilk sorusu efendim: «Selefinizin kendisini istifaya götüren yanlış tutumu ve politikası neyse onu takip etmektesiniz. Gerçekleri görüp, hakça, adaletli bir politika izleyecek misiniz?»

Bu soruyu size yöneltmiyorum efendim.

EROL SARAÇOĞLU (Ankara) — Böyle soru olmaz!

BAŞKAN — Efendim, rica ederim, ben de takdir sahibiyim; izin verirseniz hangi soruların sorulup sorulmayacağını Başkanınız olarak ben değerlendireyim.

«2. Zulüm ve işkencelerle masumları, günahsızları, sonu darağacına varan suçları kabule zorlayan emniyet mensuplarına taraftarmısınız, değil misiniz? Bunları teşkilattan oraya, buraya nakil değil, kesin uzaklaştırmaya kararlı mısınız?»

Şimdi bu soruda da size yöneltilmeyecek olan kısım birinci hususun. İkinci husus teşkilatınızda değişikliklerle ilgili. Bu kısmını soruyorum size.

«3. POL - DER, POL - BİR bildirisinde tarafımdan Ankara Emniyet Müdürlüğüne aylarca önce verilmiştir» diyor Sayın Irmak. «Ankara Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şubesinde manyetolu, elektrikli işkence aletleri vardır, bunları kaldıracağız iddiasını ileri sürmüştür selefiniz, bu konuya el atmadı gitti. Siz bu ve benzeri işkencelere son vermeyi düşünüyor musunuz?» Bunun sadece «Ankara Emniyet Müdürlüğünde manyetolu elektrikli işkence aletleri var mıdır? Varsa kaldıracak mısınız?» yönündeki soruyu yöneltiyorum size.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim ona cevap vereyim derhal.

BAŞKAN — Efendim, isterseniz hepsini sorayım, cevap vereceklerinizi siz sözlü tensip buyurun. Yazılıları siz aynı şekilde tensip eder verirsiniz.

«4. Maiyetinizdeki vali, emniyet müdürü ve amirlerinin kaymakamlara ilk tahkikatta, hazırlıkta TRT'den demeçler vererek kanunların ihlalini önleyecek misiniz, yoksa onların suçlarına ortak olacak mısınız?» diyor. Bunun, vali ve emniyet müdürleri ve diğer idari personelinizin değerlendirdiği haberler ve bu haberlerin TRT'ye yansıyış biçimi soruluyor. Bu kısmını soruyorum size.

«5. Başkentte, görünüşte olmayan dernekleri, bizzat gece yarıları kapıları kırarak baskınla aradığınız söyleniyor. Başka il ve ilçelerde helikopterlerle giderek baskınlar tertibini düşünüyor musunuz?» Bu soruyu size sormuyorum efendim. Sayın milletvekili isterse yazılı olarak size sorabilir.

«6. Ülkemizde iç ve dış etkenlerle ülkenin bütünlüğünü, milletin birliğini bozucu Anayasa ihlal eden teşebbüsler yok mudur? Varsa bu suçları sıkıyönetim sebepleri dışında tutmanın ince politikası nedir?» Bunu da sormuyorum; bu, Başbakanlığa, Hükümeti temsilen sorulabilecek bir suru niteliğinde olduğu için.

Yine 7 nci soru aynı nitelikte.

»7. Türk Ceza Kanununun 141, 142, 146 ncı maddelerini ihlal, komünizm suçları ülkemizde yok mudur? Bunlar dış tesirlerden masundur. Bunları niçin sıkıyönetim ilanını gerektiren sebeplerin dışında bıraktınız?» Bu soru da size müteveccih bir soru değil.

Yine 8 nci soru da sıkıyönetimle ilgili bir soru.

«8. Sıkıyönetimi gerektiren sebepleri genişleterek Meclise getirecek misiniz?» Bu da direkt sizinle ilgili değil.

«9. Sıkıyönetim ilan edilmemiş olan bir kısım hassas il ve bölgelerde sıkıyönetim ilanı düşünüyor musunuz?» Bu da hükümeti temsilen Sayın Başbakana yönelik bir sorudur.

Evet, size sorduğum sorulara sözlü veya yazılı cevap verebilirsiniz efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, izin verirseniz yazılı cevap arz edeyim.

BAŞKAN — 3 ncü soru sahibi, Kayseri Milletvekili Sayın Mehmet Doğan. Burada değil mi Sayın Mehmet Doğan?.. Burada.

«1. 14 aylık Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı döneminde kaç polis şehit edilmiştir? Bu güzide polislerin katilleri bulundu mu? Katiller hangi ideolojinin sahibidir?» diyor.

«4. 12 Marttan sonraki Nihat Erim Hükümeti zamanında sıkıyönetim ve sivil mahkemelerde anarşik olaylardan mahkûm olanlardan halen İçişleri Bakanlığında kaç kişi çalışmaktadır.? Ve görevleri nelerdir?» Sorusu var. Bu soruyu size yöneltiyorum.

5. nci soruyu size sormuyorum.

«5. Kürsüde konuşan bir hatip 12 Mart Hükümetine faşist hükümet dedi. Bu fikre katılıyor musunuz?» Siz bu soruya muhatap değilsiniz.

«6. Son sıkıyönetim döneminde anarşik olaylardan kaç kişi gözaltına alınmıştır? Bunların kaç tanesi sol görüşlü, kaç tanesi sağ görüşlüdür?»

Sorular bunlar Sayın Bakan.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, sanıyorum 4 ncü soru, «Emniyet Genel Müdürlüğünde, afla çıkmış kişilerden kimse var mıdır?» mealinde.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim, ben anlayamadım.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Dördüncü soru sanıyorum, «1974 affıyla tahliye edilmiş kişilerden Emniyet Genel Müdürlüğünde çalışan görevli var mıdır?» mealindedir.

BAŞKAN — Şu anda gelmiş bir soru var, Sayın İhsan Ataöv'ün. Sayın..

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Deminki soruda anlaşabilir miyiz efendim? Diyor ki..

BAŞKAN — Sayın Irmak diyor ki, 12 Mart Hükümeti sırasında veya daha sonra mahkûm olanlardan kaç kişi halen İçişleri Bakanlığında çalışmaktadır ve bunların görevleri nedir?

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, o kısmına sözlü cevap vereyim, diğerlerine yazılı vereceğim.

BAŞKAN — Sözlü vereceğinize buyurun efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — O kısmına sözlü vereceğim efendim.

O dönemden gelmiş ve görev almış, benim Bakanlığım sırasında göreve tayin edilmiş tek kişi yoktur. Bana sorulması gereken budur sanıyorum: Tek kişi yoktur.

MEHMET IRMAK (Çorum) — Bir bakan olarak herhalde bir senelik bilgi vermeniz gerekir.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, bir senenin hesabını istiyorsunuz, bir senenin hesabını yazılı vereyim ama, benim zamanımda tek kişi yoktur, onu söylüyorum.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır efendim.

Efendim, Sayın Ataöv derler ki: «Sayın Bakan, POL - DER'in yasal bir kuruluş olduğunu ifade ettiler. Bu kuruluşun neşir organındaki neşriyata katılıyor mu? Bu neşriyat için takibat yapmış mıdır? Suç unsuru olan bir husus var mıdır?» şeklinde yöneltiyor her halde. Size soru olarak yöneltiyorum, bir.

İkincisi; «Cumhuriyet Halk Partisi iktidara geldiği gün kaç merkez valisi vardı, şimdi kaç merkez valisi vardır, emrinizde?» demektedirler efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, POL - DER yasal bir dernek idi. Şu anda sıkıyönetim kararıyla faaliyeti durdurulmuştur.

Bundan önceki iktidar zamanında da yasal bir dernekti. Bizim iktidarımızda faaliyetini sürdürdüğü sürece de yasal, Dernekler Yasasına göre kurulmuş bir dernekti.

Yayınlarını takip etmiyorum, edemiyorum. Bunun için, katılıyor muyum, katılmıyor muyum? bilmiyorum.

ÖZER YILMAZ (Bursa) — İçişleri Bakanısınız, niye takip etmiyorsunuz?

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Takdir edersiniz ki..

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Hiçbir İçişleri Bakanı kürsüde böyle konuşmaz.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, hiçbir İçişleri Bakanı..

BAŞKAN — Efendim, sorunun içeriğini cevap veren tayin eder, rica ediyorum arkadaşlarım; buna alışalım lütfen.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Hiçbir İçişleri Bakanı gününü gazete, dergi okumakla geçirmez. Onun ayrı organları vardır, ayrı görevlileri vardır. (CHP ve AP sıralarından gürültüler)

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Bir bakan böyle cevap vermez.

BAŞKAN — Rica ediyorum, rica ediyorum. Rica ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, kaldı ki, bu benim bakanlığa

geldiğimden çok kısa bir süre sonra faaliyeti de durdurulmuştur.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşkkür ederim Sayın Bakan.

Efendim, arkadaşlarımızın sözlü soruları var.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Sayın Başkan, ikinci soruma da cevap rica ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, o konuda hiçbir şey söyleyemem. Sayın Bakan takdir eder cevabın içeriğini.

Efendim, merkez valileri konusu.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Sayıyı tam bilemiyorum efendim. Onu yazılı arz edeceğim size, hayhay. Çok da önemli değil; beş aşağı, beş yukarı; ama arz edeyim, sayıyı tam bilemiyorum.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Yahu neyi biliyorsun, bir Bakansın.

BAŞKAN — Efendim rica ederim, bu şekilde konuşulmaz. Sayın Ataöv, «Yahu» diye kimsenin hitap etmeğe hakkı yok, rica ediyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, birtakım rakamları aklımda taşımaya mecbur değilim ki. Sizin bana hangi rakamı, hangi nehrin uzunluğunu soracağınızı bilip ezberde tutmak mecburiyetinde değilim ki.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum Sayın Bakan. Sayın Bakan, ben gerekli şekilde müdahalede bulundum.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Valileri sorduk.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Siz bana doğru bir şey sorun. Valinin ne olduğunu sorun, sayısını sormayın. Rakam ezberlemeğe mecbur değilim.

BAŞKAN — Sayın Bakan, Sayın Bakan, ben gerekli biçimde müdehelede bulundum.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Bunda bilinmeyecek ne var?

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum.

EMİN ATİF ŞOHOĞLU (Denizli) — Bu ne biçim Bakan?

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum. Rica ediyorum Sayın Şohoğlu, oturduğunuz yerden siz de lütfediniz. (Gürültüler)

Evet, Sayın Koçal, buyurun efendim.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) — Efendim, bir Bakan çıkıp da burada bir milletvekiline hakarette bulunamaz.

BAŞKAN — Efendim, biraz yaklaşır mısınız lütfen? Sesinizi ben duyuyorum, ama zapta geçmesi yönünden. (AP sıralarından gürültüler)

Efendim, rica ederim.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Neyi bileceksin sen? (CHP sıralarından gürültüler).

BAŞKAN — Rica ederim Sayın Ataöv, istirham ediyorum. Sayın Şimşek, rica ediyorum. (Gürültüler)

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Sus ulan, ne oluyorsun! (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Efendim, muhakkak bir olay çıkarmak, böyle bir şey olmasın rica ediyorum. Sayın Ataöv, çok rica ediyorum size.

Evet, buyurunuz Sayın Koçal.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) — Rica ediyorum, evvela Bakana söyleyin.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Şohoğlu rica ediyorum. (AP sıralarından gürültüler).

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) — Evvela Bakana söyleyin.

BAŞKAN — Sayın Şohoğlu, bir bakana «Yahu» diye hitap edilmez.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) — «Yahu» diyen yok. (Gürültüler)

BAŞKAN — Çok rica ediyorum.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) — Siz Bakanın konuşmalarını dinleyin, nasıl hakaret ediyor?. (Gürültüler).

BAŞKAN — Efendim rica ediyorum, rica ediyorum Sayın Şohoğlu.

EMİN ATIF ŞOHOĞLU (Denizli) — Babasının uşağı yok.

BAŞKAN — Elbette kimse kimsenin uşağı olamaz.

Buyurunuz Sayın Koçal.

TURAN KOÇAL (İstanbul) — Sayın Başkan, aşağıdaki sorularımın Sayın İçişleri Bakanı tarafından cevaplandırılmasını rica ediyorum.

1. Sayın İçişleri Bakanı, bir gece saat 0.1'de emniyet görevlisi olduğu bizce belli olmayan sivil kişilerle beraber kapı kırarak bir apartmanın 4 dairesinin aranmasında bulundular mı?

2. Bu aramada bulunmuşlar ise ne gibi suç unsurları buldular?

3. Bu apartmandan kaç kişi gözaltına alındı ve suçları nedir?

4. Sıkıyönetimin bulunduğu Ankara'da bizzat Sayın Bakan böyle bir aramada bulundu ise, neden örfi idare yetkililerinden bir tanesini dahi olsun yanına almadılar?

5. Bu aramada hiçbir zabıt tutulmadığına göre, tespit etmemize göre, gözaltına alınanların usul yönünden izahatı nedir?

6. Emniyetçe İstanbulda göz altına alınan Recep Öztürk isimli bir şahıs, ki 8 gün emniyette işkence görmüştür; bu İstanbul emniyet Teşkilatı ve valiliği tarafından gözaltına alınan kişinin idamını gerektiren suçları olduğunu ilan etmelerine, TRT'de söylemelerine rağmen, İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesince hakkında meni muhakeme kararı verildiğine göre, de, şimdi acaba Sayın İçişleri Bakanı İstanbul Valisi ve Emniyet Müdürü hakkında ne gibi işlem yapacaktır?

7. İstanbul Kartal çevresinin silah deposu ve anarşist yatağı olduğuna dair bir evvelki İçişleri Bakanına sorum vardı, haliyle devam ettiği için sorumun geçerlililiği vardır. Dün Kartal'da ikazlarımıza rağmen şehit edilen Erdoğan Hançerlioğlu'nun katillerinin kimler olduğunu biliyorlar mı?

8. İstanbul POL - DER üyesi 3 emniyet görevlisi «Biz inançlarımızın dışında işlerle uğraşmayız, uğraşmaya zorlayanlarla beraber çalışmayız» diyerek istifa ettiler. Sayın Bakan, görevi alır almaz istifalarını 3 emniyet görevlisinin de geri almasının sebebini acaba biliyorlar mı?

9. POL - DER'li emniyet mensuplarının devleti yıkma yayınlarına rağmen, Sayın Bakan acaba bunlara güveniyorlar mı?

10. Valiliklerce görülen lüzum üzerine geçici olarak kapatılan bir derneğin tabelasını mahkeme kararı olmadan indirme yetkisi, bu şekilde tabela indirme görevleri var mıdır ve bu şekilde tabelası indirilen dernek kaç tanedir?

11. Derneklerden bir tanesi anayasal suç işlese dahi kapatılmasını düşünmüyorlar mı?

12. Dün şehit olan İstanbul Kartal Hürses Gazetesi sahibinin cenazesine kendileri gitmeyi veya bir yetkiliyi göndermeyi düşünüyorlar mı?

13. Sayın Bakan konuşmasında aldıkları oyla büyüdüklerini ifade ettiler. Acaba hemen bu sene bir seçime giderek daha fazla büyümeyi düşünüyorlar mı?

BAŞKAN — Bu kaçıncı soru efendim?

TURAN KOÇAL (İstanbul) — 13 ncü soruydu efendim. Yalnız bir son soru olarak şunu sormak istiyorum.

BAŞKAN — Sordunuz efendim. Tamam efendim, sorularınız tamamdır.

Sayın Bakan, size yöneltilen sorulardan 7 nci soruyu sormuyorum. Bu soruya yanıtınız, biraz evvel söylediğiniz Anayasanın ilgili maddesini ihlal etme anlamını taşır.

Hançerlioğlu'nun cenazesine katılıp katılmayacağınız hususunda da herhangi bir şey sormuyorum size.

12 nci soru zaten soru değil, onu da yöneltmiyorum. Diğer sorulara yazılı veya sözlü cevap verebilirsiniz efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim yazılı cevap vereyim. Sadece 10 ncu soru olarak benim tespit ettiğim dernek kapatma konusunda; derneklerin kapatılması mahkeme kararıyla olur. Biz Dernekler Yasasına aykırı hareket eden bütün dernekler hakkında idari tahkikat yaparız, yapmak niyetindeyiz. Diğer sorularına yazılı olarak cevap vereceğim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Sayın Ak, buyurun efendim.

ALİ AK (İçel) — Sayın Başkanım, sorularımın Sayın Bakan tarafından cevaplandırılmasına delaletlerinizi saygıyla arz ederim.

1. 5 Şubat 1979 tarihli bir İstanbul gazetesinde bir klişe var. Bu bir partinin dağıttığı beyannamenin klişesidir ki müsaadenizle kısaca okumak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Ak, ben belki noksan bir şey yaptım, söylemedim. Aslında tüm milletvekili arkadaşlarımın bildiğini kabul ederek söylemedim. Sorular gerekçesiz ve kısa olacak.

Siz şimdi oradan metin okudunuz mu bu sorunun dışına çıkar sanıyorum. Sorunuzu lütfediniz sorunuz efendim.

ALİ AK (İçel) — Soracağım Sayın Başkan, sadece bir satırını, bir cümlesini okuyacağım efendim.

BAŞKAN — Tabii efendim o kadarcık elbette hakkınız.

ALİ AK (İçel) — «Türkiye İşçi Köylü Partisi, TİKP, Portekiz Komünist Partisi (Marksist - Leninist) ve Türkiye İşçi Köylü Partisinin ortak bildirisi» deniliyor ve bu bildiride Türkiye İşçi Köylü Partisiyle, Portekiz Marksist - Leninist Komünist Partisinin işbirliği içerisinde hareket edeceği beyannamelerinde ifade ediliyor.

Böyle bir işbirliğinin, müşterek hareketin Anayasa olmak üzere diğer kanunlara uygunluğunu Sayın Bakanımızdan öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN — Tabii bu İçişleri Bakanına yöneltilmiş bir soru değil, Cumhuriyet savcılarıyla ilgili bir mesele.

Evet, buyurun efendim.

ALİ AK (İçel) — Sayın Başkan bugüne kadarki tatbikatta sayın bakanlara sorduğumuz suallerin takdirini daha ziyade sayın bakanlar kendileri yapıyorlardı.

BAŞKAN — Olur mu efendim? Başkanınız olarak benim aracılığımla soruyorsunuz. Sizi tatmin etmeyen bir cevap verdiğimi de sanmıyorum.

ALİ AK (İçel) — İkinci sorum. Bakanlığınızın 12 . 10 . 1978 gün ve Emniyet Genel Müdürlüğü 287115 sayılı emirleriyle vatandaşlar tarafından Kurban Bayramında kesilen kurbanların derileri münhasıran Türk Hava Kurumuna verilmek üzere zabıta harekete geçirilmiştir.

Halbuki Yargıtay'ın Dördüncü Hukuk Dairesinin Esas 369'a 4281 karar..

BAŞKAN — Sayın Ak, hoşgörünüzü rica ediyorum. Şimdi sorduğunuz sorunun bu kısmını..

Sayın Ak, siz hiç beni dinlemiyorsunuz Sayın Ak.

ALİ AK (İçel) — Sayın Başkan, efendim siz de beni dinleyin.

BAŞKAN — Efendim, bu Meclisi hep birlikte çalıştırmak zorundayız. Zatıâlinizin Yargıtay'ın ifade etetiğiniz tarih numarası, eğer Bakanın bilgisi dışında ise size yazılı olarak cevap verir. Bunları açıklamak zorunluğunuz yok efendim.

ALİ AK (İçel) — Müsaade buyurunuz Sayın Başkanım, soruların takdirini Sayın Bakan yapsınlar.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim, buyurunuz. Siz benden sert çıktınız.

ALİ AK (İçel) — Bakanlığınızın bu tamimini mülkiyet hakkına aykırı buluyor musunuz? Şayet buluyorsanız, bunu tamir sadedinde, bunun yanlış olduğunu tashihe matuf 2 nci bir tamim düşünüyor musunuz?

Bartın kazasının Kozcağız nahiyesinde mevcut ve kaymakam tarafından faaliyetten muvakkaten men edilen bir derneğin mülkiyetindeki talebe pansiyonu olarak kullanılan bina, derneğin kanuni temsilcilerinin haberi ve rızası olmadan, bir başka yere tahsis edilmiştir. Kanunlarda böyle bir muameleye cevaz veren herhangi bir madde var mıdır? Anayasadaki mülkiyet hakkını bir ihlal olarak tarafınızdan bu muamele kabul edilecek midir?

Adana'nın merkeze bağlı Balcalı köyünde, köy tarafından ücreti verilen köy imamının vazifesine nihayet veriliyor ve köyden de derhal uzaklaştırılması için Adana Valiliğinin imzası ile - tarih sayısını vakit almaması için söylemiyeceğim - emir veriliyor.

Bu hareket, Anayasada mevcut temel hak ve hürriyetlerden madut olan mesken ve seyahat hürriyeti prensibine uygun mudur?

1978 Ağustos ayında Ankara'da yaptıkları Genel Kurul toplantılarında, bir kısmının Moskova'ya, bir diğer kısmının da Pekin'e bağlı fraksiyonların teşkil ettiği TÖB - DER'e Sayın Bakanımızın kayıtlı olup olmadığını öğrenmek istiyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Son soru size yönelik değil efendim. Diğerlerini yazılı ve sözlü cevaplayabilirsiniz.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Yazılı cevap vereceğim efendim.

BAŞKAN — Sayın Hidayet Çelebi, buyurunuz efendim.

HİDAYET ÇELEBİ (Kars) — Sayın Başkan, sualim şu:

Kars Emniyet Müdürlüğünde başarılı olamayan, bazı anarşiyi körükleyen ve hatta hadiselerde bir vatandaşı yaraladığı söylenen Emniyet Müdürünü şikayetimizden 6 ay sonra Çorum Emniyet Müdürlüğüne tayin edildi. Kars'ın bugünkü Kava'lı, İGD'li, Dev - Genç'li, Hammallar Derneği'li, Halkın Kurtuluşu..

BAŞKAN — Sayın Çelebi, çok rica ediyorum zorlamayınız beni. Zorlamayınız. Yani İçtüzüğe uygun işlem yaptığım zaman, pek hoşunuza gitmiyor. Rica ediyorum. Yani şu izahatı, şu geniş geniş söylediğiniz İGD, bilmem neli, diye bahsetmeye gerek var mı efendim? Emniyet Müdürünü tavsif ettiniz, kişisel olarak bir değerlendirme yaptınız.

HİDAYET ÇELEBİ (Kars) — Bu gibi örgütlerin yatağı haline getiren bu şahsın Çorum Emniyet Müdürlüğüne tayinini nasıl karşılıyorsunuz?

2. Vatandaşlarıma zulüm eden ve ettiren bu şahsın, Kars'ta Emniyet Müdürlüğünde 6 ay daha kalmasını kim sağlamıştır? Bunu öğrenmek istiyorum.

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Yazılı cevap arz edeceğim.

BAŞKAN — Yazılı cevap vereceksiniz.

Sayın Ali Elverdi, buyurunuz.

ALİ ELVERDİ (Bursa) — Sayın Başkan, suallerim şunlar:

1) Halen Türkiye'de uygulanan terörizmin bir vasıta, asıl gayesinin Türkiye'yi, Türkiye Devletini yıkmak olduğuna Bakanımız inanıyor mu?

2. Terörizmi işleyen örgütlerin dış ülkelerden desteklendiğine inanıyor mu?

3. Teörizmi yurdumuzda uygulayan örgütlerin asıl drijanalarının dış ülkelerden maddi bakımdan desteklendiğine kani midirler?

4. Terör hareketini yapan militanların silah, para ve diğer imkânlar bakımından dış ülkelerden yardım aldıklarına kani midirler?

5. Bazı militanların halen dış ülkelerde eğitim gördüğünü tespit etmiş bulunuyorlar mı?

6. Bulunuyorlarsa, dış ülkelerde eğitim görerek yurda sokulan militanlar için Dışişleri Bakanlığı ile herhangi bir işbirliği var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Elverdi; Sayın Bakan..

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, birinci sorunun cevabı konuşmamda var sanıyorum, ama diğerlerine yazılı cevap sunacağım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Soru sorma işlemi bitmiştir, teşekkür ederim Sayın Bakan. (CHP sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Ben de teşekkür ederim.

EKREM CEYHUN (İstanbul) — Benim de sorum vardı.

BAŞKAN — Çok afedersiniz efendim, doğru. Sayın Ceyhun izin verirseniz size oradan cevap versin. Ben sizin isminizi böyle kareye almışım, sanki sorulmuş gibi kabul ettim; hemen sorabilirsiniz efendim.

EKREM CEYHUN (İstanbul) — Ben vazgeçtim. Sayın Başkan.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Evet Sayın Somuncuoğlu, siz bir şey buyurdunuz efendim.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Niğde) — Sayın Başkan, Sayın Bakan benim Bakanlığım döneminde bir militanı çalıştırdığımı söylediler; böylece de bir zan altında kalmam durumu oldu, bu konuda müsaade ederseniz açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN — Durum şuydu efendim: Sayın Bakan konuşmasında sizin konuşmanıza da değinerek, sizin özel Kalem Müdürünüz Etem Kıskıs mı dedi acaba, yanılmıyorsam, aranıyor dedi. Sizin Özel Kalem Müdürlüğünüzü yapmış Etem.. Nedir efendim bu, başka?..

SADİ SOMUNCUOĞLU (Niğde) — Açıklayacağım oradan, müsaade buyurun.

BAŞKAN — Hayır, yani benim Özel Kalem Müdürüm değildir iddiasında mısınız, öyle anlamam lazım sizi. (CHP sıralarından gürültüler)

Efendim, rica ediyorum, değerli arkadaşlarım, bir dakika.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Niğde) — Müsaade edin de, o kapalı olan şeyi açıklama hakkını tanıyın.

BAŞKAN — Tanırım Sayın Somuncuoğlu; yani Sayın Bakan bunu doğru söylemedi mi diyorsunuz; buyurunuz efendim.

YILMAZ CEMAL BOR (Niğde) — Efendim, yeğeni katil bunun.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum Sayın Bor, rica ediyorum.

ETEM EKEN (Çorum) — Kendi katil, kendi.

BAŞKAN — Rica ediyorum, rica ediyorum.

Sadece bu konuda Sayın Somuncuoğlu.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Niğde) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, burada İçişleri Bakanlığı Bütçesiyle ilgili olarak Milliyetçi Hareket Partisinin görüşlerini sıralarken, Hükümetin anarşi bahsinde sekiz tane vebalinin olduğunu ileri sürdüm. Bunlardan bir tanesi olarak da, bazı militanların devlet idaresine alındığını söyledim. Sayın Bakan dediler ki, Devlet idaresine alınmış militan yoktur, fakat dediler, kendileri Bakanken Özel Kalem Müdürü olarak veyahut da müdürlüğünde çalışan birisi suç işlemiştir.

AHMET MELİK (Urfa) — Adı ne?..

SADİ SOMUNCUOĞLU (Devamla) — Etem Kıskıs, adını da şu anda hatırlıyamıyorum; birisinin suç işlediğini ve böylece militanı bizim Bakanlığımız zamanında çalıştırdığımızı ifade ettiler. Esasında bu konu daha önce de bu kürsüye üç defa getirildi. Şimdi Yüce Meclise o konuda açıklığı ile bilgi sunmak istiyorum.

Benim Bakanlığım sırasında Özel Kalem Müdürlüğünde çalışmış, Özel Kalem Müdürlüğünde vazife almış bu isimde bir kimse yoktur. Sadece, başka bir devlet kurumunda, başka bir devlet dairesinde çalışan bu şahıs, geçici, 15 günlük bir hizmet dolayısıyla Özel Kalem Müdürü tarafından, onun imzası talebiyle, ihtiyaç göstermesiyle, Bakanlık Özel Kalem Müdürlüğüne çağrılmış ve 15 gün orada belli bir dönem çalıştıktan sonra dairesine iade edilmiştir. (CHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

ORHAN BİRGİT (İstanbul) — İhtisasından faydalanmak üzere.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Devamla) — Ancak bu şahıs, ben Bakanlıktan ayrıldıktan, bizim Hükümetimiz bu Meclis tarafından düşürüldükten 1 yıl sonraya yakın bir zaman içerisinde, 1 yıl sonra bir za-

man içerisinde bir olayın sanığı olarak aranma durumuna düşmüştür.

Sayın Bakan burada dediler ki, «Sanık durumunda olan insanlar hakkında hüküm vermek, onları suçlu veya suçsuz göstermek adalete tesir etmek demektir.» Kanunlarımız bakımından da bu, benim kanaatime göre dedi, «Mahkemelere saygı bakımından da son derece hatalı olur» dediler. Fakat kendilerinin burada koyduğu ölçülere riayet etmediklerini tespit etmekle de memnuniyet duyduğumu söyleyemem.

Değerli arkadaşlarım, ben bakan iken bir şahsı Özel Kalem Müdürüm çağırmış, devlet memuru resmi bir işlem görmüş, 15 gün süreyle çalıştırmış, 1 yıla yakın zaman sonra bunun adı bir olaya karışmış, bundan dolayı da ben mesul gösterilmek veyahut da böyle bir militanı, suç işleyeceğini 1 yıl sonra tahmin edemediğim için, yani bir müneccimlik vasfım olmadığı için sorumlu gösterilmek isteniyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu, müsaade ederseniz çok ucuz politika. Eğer siz bırakınız 1 yıl sonra, 2 yıl sonra, 6 ay sonra bir kişinin suç işleyip işlemeyeceğini kestirme konusunu, vatan ihanetinden mahkum olmuş, 8 yıl, 15 yıl, 20 yıl hapis cezası yemiş, sonra bu Meclisin affıyla çıkmış insanlara umum müdürlük, müsteşarlık verenlerin bundan şikâyet etmemesi lazımdır.

YILMAZ CEMAL BOR (Niğde) — Kuzu postuna girme Somuncuoğlu.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Devamla) — Değerli arkadaşlarım..

BAŞKAN — Olay aydınlanmıştır Sayın Somuncuoğlu. Olay aydınlandı efendim.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Sayın Bakan dediler ki. Biz militan çalıştırmıyoruz ama, kendileri..

BAŞKAN — Sayın Somuncuoğlu, bu konuda size söz vermedim. Özel Kaleminizdeki çalışan kişi hakkında Genel Kurul Salonunda aydınlanmayan tek kişi kalmadı. (CHP sıralarından «Çok aydınlandık» sesleri) Rica ediyorum, rica ediyorum. Bir başka sataşmaya mahal verecek biçimde size konuşma izni verme olanağım yok efendim.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Devamla) — Hayır, ben başka konuya girmiyorum, kapatıyorum. Son cümlemi söyleyeceğim.

BAŞKAN — O konuyu açıkladınız, rica ediyorum.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Devamla) — Son cümlemi söyleyeyim Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Beni de zor durumda bırakmayın, rica ediyorum. Son sözünüzü lütfediniz, söyleyiniz efendim.

SADİ SOMUNCUOĞLU (Devamla) — Öyle sanıyorum ki, bu Meclise bu konu aynı anlayış içerisinde tekrar bir siyasi istismar vasıtası yapılmak veya bundan bir büyük partinin veya bir hükümetin istifade etmek gibi, buna ihtiyaç duymak gibi bir durumuyla karşılaşmayız. Saygılar sunarım. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Somuncuoğlu.

Değerli arkadaşlarım, aleyhte söz sırası Sayın Mehmet Şerefoğlu'nun. Buyurunuz Sayın Şerefoğlu.

MEHMET ŞEREFOĞLU (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, sözlerime başlamadan evvel Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Benden evvel Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan arkadaşımız ve şahsı adına konuşan arkadaşımız, Adalet Partisinin sözcüsüne sataştılar. Sözcünün hilafı hakikat ve mugalata yaptığını söylediler. Ben bizim sözcümüzün konuştuğu bütün ifadelere aynıyla iştirak ediyorum ve hepsinin delilleri mevcuttur.

Sayın Bakana, fevkalade olumlu konuşmalarından dolayı teşekkür etmeyi bir borç biliyorum, ancak burada bir milletvekiline, bir bakana yakışmayacak şekilde müdahale etmesini de esefle karşılıyorum.

Muhterem milletvekilleri, ayrıca Cumhuriyet Halk Partisi Grubunda şahsı adına konuşan, 12 Mart'ın mahkemelerinde yargılananları yurtsever, devrimci diye vasıflandıran arkadaşım gibi düşünen Cumhuriyet Halk Partisi Grubunda kaç kişi olduğunu da ayrıca merak ediyorum.

Muhterem milletvekilleri, devletin bekasında, vatandaşın can ve mal güvenliğinin sağlanmasında fevkalade bir sorumluluğu olan İçişleri Bakanlığı bütçesinin yüce milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum. Ve yine temenni ediyorum ki, Asil Türk Milletinin geleceğine kumar oynayan demokrasi düşmanları vatan ve millet bölücüleri, sapık ideoloji uşakları, emellerine ulaşamasınlar.

Bütün bu iyi dilek ve temennilerime rağmen, 1979 yılı da yüce milletimiz için aydınlık bir yıl olmayacağa benzer. 1978'de cereyan eden olaylar, 1979'da da maalesef Örfi İdareye rağmen cereyan etmektedir. Zira, bu Hükümetin hadiselere koyduğu teşhis, aldığı tedbir ve de değerlendirmesi, yanlı, yanlış ve maksat-

lıdır. 1978'de cerayan eden olaylara satırbaşlarıyla kısaca değinmek istiyorum:

1 000'den fazla vatandaşımız hayatını kaybetmiş. 6 000'in üzerinde olay meydana gelmiş.

Devletin veznesi ve binlerce, yüzlerce diyebileceğimiz bankaları soyulmuş.

Kars, Malatya, Erzurum, Erzincan, Elazığ, Sivas, Gaziantep ve hele hele Kahramanmaraş'ta bir iç savaş devam etmiştir. Hâkimler, savcılar öldürülmüş; Danıştay, Anayasa Mahkemesi bombalanmış, Yüce Meclisimizin Başkanının evine kurşun sıkılmış. Kurulan halk mahkemelerinde ortaçağ işkenceleriyle insanlar katledilmiştir. Bunlardan hepsinden mühimi, bir Maraş çocuğu olarak, bir Maraş Parlamenteri olarak Kahramanmaraş'ta Yüce Türk Milletini, Yüce Parlamentoyu fevkalade üzen olaylara, Sayın Bakanımın talimatları demeyim de, gösterdiği yolun ışığı altında mahkemeye intikal eden mevzulara değinmeden temas edeceğim.

Muhterem milletvekilleri, 20 Aralık'ta başlayan ve 26 Aralık'a kadar devam eden, adeta bir iç savaş halinde devam eden 100'den fazla Kahramanmaraş' lının hayatını kaybettiği, 300'den fazla yaralının, 200' den fazla meskenin yandığı, 300 işyerinin yandığı bu vahim olaylar Türkiye tarihine, Kahramanmaraş tarihine maalesef bir vahşet olarak geçecektir.

Bu olayların derinliğine inmeyeceğim, Kanaatim şudur ki; bu olayları gerçeğe en yakın şekilde anlatan, eski İçişleri Bakanımız İrfan Özaydınlı, Yüce Mecliste olayları gerçeğe yakın şekilde dile getirmiştir. Ben, olayları şu grup veya bu grup yaptı demiyorum; ancak, olayların başlangıcında ve neticesinde tamamen Hükümeti sorumlu tutuyorum. Neden diyeceksiniz..

Daha önce Mayıs 1978'de Kahramanmaraş'ta öldürülen bir vatandaşımızın cenaze merasimindeki pankartlar, dövizler, atılan slogalar ve atılan naralar Kahramanmaraş'ta ileri tarihlerde fevkalade bir olayın cereyan edeceğini maalesef gösterdiği halde Hükümet, hiç bir tedbir almamıştır.

Kahramanmaraş'ın özellikle iki mahallesi; Yürükselim ve Namık Kemal Mahalleleri, birer silah deposu haline geldiği müteaddit defalar Hükümete ikaz edildiği halde, bu mahallelerde gerekli tedbiri almamıştır.

FAİK ÖZTÜRK (Elazığ) — O mahalleler de temizlendi, sorun bitti; daha ne istiyorsunuz?

MEHMET ŞEREFOĞLU (Devamla) — İktidara geldiği günden bu güne kahramanmaraş'a tayin ettiği Eğitim Enstitüsü, Maarif Müdürü, YSE, DSİ, Orman Başmüdürlüğüne tayin ettiği memurları özellikle solcu militanlardan seçmiş ve Kahramanmaraş olaylarının bu şekilde gelmesine sebep olmuştur. TÖB - DER, POL - DER gibi dernekler Kahramanmaraşlının milli ve manevi değerleriyle alay etmiştir. «Nerede Sütçü İmam'ın torunları, nerede Kahramanmaraşlılar, biz de onları gerçekten kahraman biliyorduk. Bunca baskı ve işkencelerimize cevap verdikleri yok» diyerek halkı kışkırtmışlar ve bu olayların doğmasına sebep olmuşlardır.

ŞÜKRÜ BÜTÜN (Çorum) — 3 yaşındaki mi?

MEHMET ŞEREFOĞLU (Devamla) — Efendim, 3 yaşındaki öldürülenlere en az senin kadar ben de karşıyım.

20 Aralıkta başlayan 26 Aralığa kadar devam eden bu vaşhet olaylarını Cumhuriyet Halk Partili parlamenter arkadaşlarımızla birlikte, Vali ve Sayın İçişleri Bakanı dahil olmak üzere acilen örfi idarenin ilanı lüzumuna inandığımız ve Maraş'ta büyük olayların çıkacağını müteaddit defalar arz etmemize rağmen örfi idare, Kahramanmaraş'ta 108 kişinin hayatını kaybetmesini beklemiş ve olayların durmasına yakın ilan edilmiştir. Bugüne kadar yanyana ve kardeşçe yaşayan insanların tahrikler ve tertipler neticesi birbirine düşürülmesi, TRT'de soykırım olarak ilan eden Başbakanın bu talihsiz beyanıyla Türk milletinin bütünlüğüne inançsızlığını ortaya koymuş, Anayasayı ihlal ederek kendini hâkim ve savcı yerine koyarak peşinen milliyetçileri suçlamış, böylece yangına benzin püskürterek olayların daha da büyümesine sebep olmuştur.

Muhterem milletvekilleri, adliyeye intikal eden olaylar hakkında daha fazla konuşmak istemiyorum. Her zaman söylediğimizi yine tekrar ediyorum, suçlu kim olrusa olsun devletin demir yumruğu bir balyoz gibi kafasına inmelidir. Bugünkü Cumhuriyet Halk Partisi Hükümetinden böyle bir görev beklemek hayaldir. Zira bu Hükümet bitmiş ve tükenmiştir. Bu tükenişliğin sebebi Hükümetin kendisidir, kuruluş tarzıdır, tutum ve davranışlarıdır. Çünkü Hükümet çare bulma yerine olayların sürüp gitmesini, hem de artarak devam etmesini adeta ödüllendirmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye Cumhuriyeti bu bölücü, bu ayrıcı, bu vahşet verici olayların eşiğine nasıl gelmiştir; müsaadenizle kısaca buna değinmek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Şerefoğlu, 2 dakikanız var.

MEHMET ŞEREFOĞLU (Devamla) — Bilindiği gibi bölücü ve komünistlerin taktiklerinden başlıcası siyasi partilere, derneklere ve devletin kilit nok-

talarına sızmaktır. Demokrasinin meriyette olduğu ülkelerde komünizm parti taassubuna sahip olan eski partileri ele geçirmeye ehemmiyet verir. Dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de bu böyle olmuş ve komünistler Türkiye'de, Türkiye'nin en eski partisi olan Cumhuriyet Halk Partisine sızmaya gayret etmişlerdir. Bunun ilk denemesi 1945 yılında olmuştur. Bakınız 1948 yılında o zamanın İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensoy ne diyor; Türkiye Büyük Millet Meclisinde Türkiye'deki Moskova ağızlılarına gönderilen talimatı şöyle açıklamaktadır; «CHP'ye sızınız, CHP'yi elde ediniz. Bu partiye hâkim olmadıkça başarı kazanamazsınız» diyor.

AHMET ÇOBANOĞLU (Konya) — Öyle oluyor zaten.

MEHMET ŞEREFOĞLU (Devamla) — Sayın milletvekilleri, o günden bu yana geçen 40 sene zarfında komünizm memleketin ekonomik, sosyal, kültürel yapılarının akışına göre çeşitli biçim ve kıyafetlere bürünerek aramızda dolaşmaya devam etmiş ve memleketi bu akim duruma getirmiştir. Memleketin bu noktaya gelmesinde hepimizin belirli ölçülerde muhakkak ki kabahati vardır; ama, Sayın Başbakan Ecevit'in kabahati hepimizin kabahatini fersah fersah geçmektedir. Muhalefetteyken «Toprak işleyenin, su kullananın» diyeceksin, iktidar olunca işgalleri önleyeceksin. Bu mümkün mü? İşgali, boykotçu öğrencileri savunacaksın, kanunsuz yürüyüş ve direniş yapan, fabrika işgallerini sürdüren işçiler için «Ben de olsam böyle yapardım» diyeceksin, iktidara gelince bu işçilerden sükunet ve görev isteyebilir misin?

BAŞKAN — Sayın Şerefoğlu, bitirir misiniz lütfen? Lütfediniz, 2 bakanlık bütçemiz daha var efendim. Süreniz geçti.

MEHMET ŞEREFOĞLU (Devamla) — MİT'e kontrgerilla diyeceksin, iktidar olunca MİT'den istihbarat bekleyeceksin. Bu mümkün mü?

Vaktim dolduğu cihetle sözlerimi burada bitirirken, hepinizin, hepimizin saygı duyduğu merhum İnönü'nün bir sözünü burada söylemeden geçemeyeceğim. Zaten bundan evvelki cümlelerimi okuyabilseydim, sizler de bu fikre, muhterem merhum İnönü'nün bu fikrine iştirak ederdiniz. İnönü diyor ki: «Ecevit bir maceraperesttir. O'nun elinde CHP ve memleket pek fena akibetlere uğrayabilir.» Cenabı Allah bu memleketi akibetlerden korusun.

Saygılar sunarım. (AP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Şerefoğlu.

Değerli arkadaşlarım, İçişleri Bakanlığı Bütçesi üzerindeki görüşmeler tamamlanmış bulunmaktadır. Şimdi İçişleri Bakanlığının, Emniyet Genel Müdürlüğünün ve Jandarma Genel Komutanlığının Bütçelerinin ayrı ayrı bölümlerine geçilmesini ve bölümlerini oylayacağız.

İçişleri Bakanlığı Bütçesinin bölümlerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

E) İçişleri Bakanlığı Bütçesi

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim ve destek hizmetleri	1 177 721 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Nüfus, izleme, tescil ve vatandaşlık kayıt hizmetleri	800 138 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
113	İller idaresi hizmetleri	10 577 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
114	Sivil savunma ve seferberlik hizmetleri	133 685 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	30 115 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinin bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum:

1) Emniyet Genel Müdürlüğü Bütçesi

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim ve destek hizmetleri	2 248 227 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Güvenliği sağlama ve düzenleme hizmetleri	7 657 765 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	70 000 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Jadarma Genel Komutanlığı bütçesinin bölümlerine geçilmesi hususunu onayınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2) Jandarma Genel Komutanlığı Bütçesi

Bölüm		Lira
111	Güvenlik hizmetleri	6 026 386 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Jandarma Genel Komutanlığının yeniden Teşkilatlanması ve Modernizasyonu (RE-MO)	241 500 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Değerli arkadaşlarım, bu suretle İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının 1979 mali yılı bütçesini kabul etmiş bulunuyorsunuz. Bütçenin İçişleri Bakanlığının, Emniyet Genel Müdürlüğünün ve Jandarma Genel Komutanlığının seçkin mensuplarına ve ulusumuza hayırlı olmasını dilerim, efendim. (Alkışlar)

F) ADALET BAKANLIĞI BÜTÇESİ

BAŞKAN — 1979 yılı Adalet Bakanlığı bütçesi üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Sayın Komsiyon?.. Hazır, buradalar.

Sayın Adalet Bakanı?.. Burada.

Değerli arkadaşlarım, Adalet Bakanlığı bütçesi üzerindeki gruplar adına söz alan sayın üyeleri sunuyorum:

MHP Grubu adına Sayın Mehmet Yusuf Özbaş. AP Grubu adına Sayın Galip Kaya, CHP Grubu adına Sayın Hasan Akkuş ve MSP Grubu adına Sayın Lütfi Göktaş.

Kişisel olarak lehte: Sayın Celâl Doğan, Sayın Hasan Ali Dağlı, Sayın Çağlayan Ege.

Aleyhte: Sayın Ali Ak, Sayın Mehmet Çatalbaş, Sayın İlhan Aytekin, Sayın Müfit Bayraktar, Sayın İsmail Hakkı Köylüoğlu, Sayın Şener Battal ve Sayın İbrahim Vecdi Aksakal.

Üzerinde: Sayın Yakup Üstün ile Sayın Turgut Artaç'ın söz istekleri vardır.

İlk söz Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Yusuf Özbaş'ındır. Buyurun Sayın Özbaş.

MHP GRUBU ADINA MEHMET YUSUF ÖZBAŞ (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Adalet Bakanlığı bütçesi hakkında MHP Grubunun görüşlerini açıklarken, hepinizi şahsım ve partim adına saygı ile selamlarım.

Geçen dönemdeki bütçede, 27 yıllık bir hasretten sonra iktidar vuslatına erme neşesi içerisinde bulunan CHP'nin genç Adalet Bakanı Sayın Mehmet Can'dan, hem tecrübesinin, hem de uzun yıllar devam eden «Muhalefete mahkûmiyet» cezasının yaptıracağı vicdan muhasebesinin verdiği kararlılıkla, «Çok şeyler ümit etmek» ruh haleti içerisinde, tamamen yapıcı konuşmuş, Adalet Bakanlığının ihtiyaçlarından ve bunların yerine getirilmesi için düşündüşümüz olumlu ve samimi çarelerden bahsetmiştik. Maalesef kısa bir süre sonra yanıldığımızı anladık.

Sayın Can'ın şahsiyetinin parti ve hükümet disiplini içinde eridiğini, sayın Bakanın; Bakanlık teşkilatını adaletin hizmetinde değil de, adaletin bakanlık teşkilatı ve dolayısı ile partisinin hizmetinde çalışacak ve muhaliflerini sindirip yok edecek bir teşkilat yapma gayreti içinde olduğunu, yurdumuzda birçok kurtarılmış bölge bulunduğu gibi, milletimizin en eski partisini de kurtarılmış bir parti yapıp, adalet müessesesi hakkında da, aynı şeylerin muhasebesine girdiğini gördük.

Daha dün, partizan isteklere tahammül edemeyerek artık yeter deyip, Adalet Bakanlığından istifa eden Sayın Mehmet Can'ın iradesinin dahi ipotek altında bulunduğu, koltuğu terkine müsaade edilmemesi ile katiyet kazanınca, bizler de sayın Bakan hakkında muhafaza ettiğimiz son ihtimat zerrelerini de kaybettik ve Sayın Mehmet Can'ın gitmesinin, ancak Hükümetin gitmesi ile sağlanabileceğine kanaat getirdiğimizden, dıştan destekli CHP Hükümetinin canı ile birlikte başımızdan uzaklaşmasının nedenlerini izah maksadı ile, konuşmamızı «Adalet niye bu Hükümetten kurtarılmalıdır?» sorusuna cevaba hasreyledik.

Azrailin oğlan dağıttığını işiten ananın, «Aman hazırdakini almasın da ben dağıttığından vazgeçtim» demesi misali, bizler de, daima adaletin en vazgecilmez unsuru olan (Güven ve itibar) müessesesini, zedeleme çabasında gördüğümüz hükümetten ve onun bakanlık koltuğunu işgale mahkûm ettiği Sayın Mehmet Can'dan iyilik beklemiyor ve istemiyoruz. Yeter ki bu kutsal yapının temelinden bir taş daha çekmesine fırsat tanınmasın, zira tuttukları yol adalete gölge düşürmekten de öte, adaleti karanlık bir labirente sevketme yoludur. Tabii hâkim tarafından yargılanma müessesesine aykırıdır diye, Anayasal bir yargı organı olan güvenlik mahkemesine hatta sıkıyönetim mahkemelerine hayır diyen üstadlar ve onların bugünkü iktidarı, şimdi aynı ilkeyi daha fazla ihlal edeceği yetkililerce ilan edilen ihtisas mahkemeleri tertibi peşindir. İşin en garip tarafı bu mahkemelere bölücülerin ve rejim düşmanlarının yeni esas anarşi kaynaklarının, banka ve tren soyanların gönderilmeleri de kanuna konulan bir madde ile önlenilmek istenilmektedir.

Her devirde bazı kişiler, layık olmadıkları mevkilere sızma imkânını bulmuşlar. İktidarların, «aletlerini ödüllendirme» huylarını da bildiklerinden, nabza göre şerbet ve işaret istikametinde fetvalar, vermişlerdir. Osmanlı padişahları bu yüzden katletmek arzusunda bulundukları her vezir için, idam fermanını imzalayacak bir şeyhülislamı muhakkak bulmuşlar, istibdadın hoşuna gitmeyen Mithat Paşalar, Namık Kemaller, boğazlayan kaymakamları, hep (Kanun, kanun diye kanunu tepeleme) istidanda olan kişilerin hışmına uğramış ve bu yüzden tarihimizdeki masum kurbanlar listesinin bir türlü sonu gelmemiştir.

Politika oyunları ile adaletin cemi caiz değildir .Bugün en acil ve hayati meselemiz, politikanın adaletten el çekmesini sağlamak olmalıdır.

Poltikacıların, normal ve masumane görülen, ziyaret ve iadeyi ziyaretleri, mevki sahipleri ile teati ettikleri tebrik ve taziye telleri, terfih vaadleri gerisinde daima bir ard niyet bulunmaktadır. Geçen yılki bütçe konuşmamızda bir nebze işaret ettiğimiz gibi, bazı yetkili makam sahiplerinin siyasi istikbal hırsları ve rüyaları, kendilerini politikacılar için cazip birer av haline getirdiği ve birçok müşahhas misaller de bu avların ümidini daha da artırdığı cihetle, böyle makamlardaki şahısların, ya tamamen, yahut da muayyen bir süre içerisinde siyasi partilere katılmaları muhakkak surette önlenmelidir. Adaletin, dolayısı ile huzurun ilk şartı, adalet müessesesine eksiksiz bir itibar ve güven sağlanılmasıdır.

Eğer, ağır müeyyideler ve baskılarla bir iktidar ayakta kalabilseydi, dünyada yıkılması en zor olan hükümetin, komşşumuz İran'daki Şah Hükümeti olması gerekirdi. Yaptığı korkunç ve acımasız baskılar bile, SAVAK'a ve onun efendilerine sürekli bir başarı sağlayamamış, terör, intikam tohumlarını geliştiren bir rahmet vazifesi görmüştür.

Baskı ile, faili belirsiz bazı suçlara, suçlu imal edilebilir. Belki adalet yanlış bir mecraya sevk edilip, bir kısım olup bittiler sağlanır. Fakat müstehak olmadıkları işkencelere maruz kalanlar, yapmadıkları suçların cezaları çektirilenler, onların yakınları ve tüm hakka gönül vermiş vatandaş kitlesi, cellatlara layık olduğu cezayı talepte birleşir ve bir gün halkın istediği hakkın istediği olur. Halen birçok sanıkların karakollara teslim olmaması sebebi (işkence görürüm), (yapmadığım suçu ikrara zorlanırım) korkusudur. cezaevlerinden firarlar da, işkencelerle verilen ikrarların, masum gönüllerde yarattığı dehşetten ileri gelmemektedir. Kanunun kestiği parmak acımaz ama, kanunsuzluğun kestiği parmak kangren olur.

Küfrün payidar olabileceğini, fakat zulmün payidar olmasına imkân bulunmadığını açıklayan kaziye karşısında vatandaşın duyduğu dehşet, zalimlerin müstehak oldukları cezayı bulmalarındaki adaletten değil, bu kabil musibetlerin yalnız zalimlere münhasır kalmayıp, bütün topluma sirayet edeceği yolundaki ilahi buyruğun yaratmış olduğu haklı korkudandır.

Sayın Bakanımız, adaletin sıhhatli ve süratli tecellisini sağlayacak imkânlar bulacağına, işleri daha da çıkmaza sokacak ve adalet müessesesini teorit edecek planlar peşinde koşmaktadır.

Misal olarak; Balıkesir, Necatibey Enstitüsünde öldürülen bir gencin davasında sanık olan 17 tutuklu, emniyet mülahazası ile Trabzon Cezaevine, davalı-

ları da Hatay Ağır Cezasına yollanmıştır. Yine Balıkesir'den bir kısım sanıkların davaları, Burdur ve Kayseri'ye, Bursa'dan Efendi Barutçu, Eskişehir'e gönderilmişlerdir. Bunun yüzlerce benzeri vardır. Bu sanıkların duruşmalara nasıl yetişebilecekleri, jandarma kadrosuna göre her oturum için bunun mümkün olup, olmadığı, olursa mali portesi ve bunun sanıklar tarafından sağlanmasının imkân derecesi düşünülmemekte ve bu hayati konularda kutsal savunma hakkının layıkı ile kullanılması kısıtlanmaktadır.

Sayın Bakan, getirmek istediği kanun değişikliği ile sorguya çekilen sanık duruşmaya gelmese de yargılamanın devamı ile hüküm ittihazına imkân sağlamak arzusundadır. İşlerin süratle bitmesi bakımından sayın Bakana hak verdim, fakat öte tarafta Kahramanmaraş Savcısı bir konuda sulh ceza mahkemesine dava açmıştır. Sulh hâkimi bu davayı rüyete kendisini yetkili görmeyerek davayı o yer ağır cezasına yollamıştır. Duruşma günü ağır ceza mahkemesi bu davaya sulh cezanın bakması gerekeceğini kararlaştırıp, dosyayı yeniden sulh cezaya yollamış, orası da görevli mahkemenin tespiti için evrakı Ankara'ya, Yargıtaya sevk etmiştir. Yargıtay, ağır ceza mahkemesini görevli kabul ederek, dosyayı tekrar Maraş'a yollamış, bundan sonra da emniyet mülahazası ile dosya Bakanlığın talebi ile yine Yargıtayca Ankara Altındağ Ağır Cezasına postalanmıştır. Ağır cezada dava devam ederken, sıkıyönetim ilan edilmiş, bu kere dosya sıkıyönetim mahkemesine havale edilmişse de aradan 1,5 ay geçtikten sonra sıkıyönetim de dosyayı Kahramanmaraş'ın bağlı bulunduğu Adana sıkıyönetime yollamıştır. Bu arada aradan 300 gün geçmiştir. Orası, belki davaya bakacak, belki tekrar Ankara'ya havale edecektir. Havale etmese, sıkıyönetim bitince dosya Kahramanmaraş'a çevrilecek Maraş da yeniden Ankara'ya postalayacaktır. Bir pazar gününü bile rahat yuvasında geçirmeye tahammül edemeyen sayın Bakanımız bu dosyalarla birlikte sele kapılmış yaprak misali kolları kelepçeli şekilde savrulanlar da bu vatanın evladıdır. Onların da Anayasal hakları vardır. Demokratik haklara saygılı iseniz bunlara mani olacak kanun önerileri getiriniz, fırsatlar hazırlayınız. Demokratik düzenin emri ve şartı budur. Her zaman ilericilikten ve çağdaşlıktan dem vuran sayın Bakanımızın adalet ve şahıs hakları anlayışı o kadar gericidir ki, o çağlara yetişebilmek için insanlığın nemrutlar ve firavunlar devrine kadar inmesi gerekmektedir.

BAŞKAN — Sayın Özbaş üç dakikanız var efendim.

MEHMET YUSUF ÖZBAŞ (Devamla) — Sayenizde savcılık müessesesi yalnız işaretinizle hasım partiler hakkında tahkikat açmaktan başka görevi olmayan varlıklar haline gelmiş, hatta sıkıyönetimce bölücü, yıkıcı faaliyette bulundukları tespit edilerek kapatılan ve toplatılan birçok dergi ve gazeteler bile sıkıyönetim bölgesi dışındaki savcılarınızın gözleri önünde zehir saçmaya devam etmiştir.

Hükümet olarak MİT'le mücadele ettiniz; şimdi onun ve savcılık müessesesinin vafizesini bazı solcu besleme gazeteler devraldı ve makamınızla birlikte eşgüdüm halinde çalışmaya başladılar. Adalet müessesesi vatandaşı yalnız silahla vuranları ve tehdit edenleri, tecziye ile vazifeli değildir, şahısları ve müesseseleri hatta milleti iftira ve hakaret sağanağına tutan, suç tasniinde bulunan ve yüzlerce bigünâh kimseyi takibat altına aldıran, tutuklattıran, kitleleri birbirine hasım yapan, hilafı hakikat yazılar ve resimler neşrederek, kin ve intikam arzusu yaratan hâkimlerden evvel, mahkemelerin kararlarını tefhim eden, kişilerin de suç işlemesine mani olacak ve işleyenlerin cezasını verecek bir müessese olmak mecburiyetindedir.

Bugün bazı besleme sol gazeteler, Hükümetin arzusu istikametinde, Hükümetçe rakip görülen müesseselere ve vatandaşa saldırmakta, tertiplere girmekte, amme hakkının savunuculuğu makamını işgal eden savcılarımıza, suçlulara karşı kanuni görevlerini yaptırmamak suretiyle suçunuza şerik yapılmış olmaktadır.

Mahkeme ancak savcılıkça açılan davaya bakabilir. Resen harekete geçemez, siz suçluları adaletin pençesine vermezseniz, davanın soruşturma safhasında, ikrar, yeminli şahadet ve bilirkişi raporlarını temin edecek yasal değişiklikleri de ikmal edip, bunu da bilinçsiz ve kötü niyetli kimselerin eline bırakırsanız yargılama yetkilerine tecavüz ederek mahkemeleri, sırf dosyaya göre verilecek cezanın miktarını tespit edecek bir müesesese haline sokarsanız, TRT'yi istemediklerinizi teşhir aracı haline getirirseniz adalete son darbeyi de indirmiş olursunuz.

Sayın, Bakan ergeç zatıalinizi de hesaba çekmesi mukadder olan bu ulvi makamın saygınlığını koruyunuz. İşkence ile işlemediği suçlar kabul ettirilenler, işkence sonu sakat kalanlar, aklını kaybedenler, intihara zorlananlar ve suçlular hakkındaki şikâyetleri

semeresiz bırakılanlar, tasvip yollu müsamahasız sonucu, basın ahlak yasasını hiçe sayan bir kısım besleme gazete tarafından şantaja tabi tutulanlar, hakaret görenler, tutuklananlar, nezarete alınanlar sizi de suçlu görmektedir ve ergeç sizi de o makamın huzuruna getirerek haklarını isteyeceklerdir. O makam suçlular içinde son ve tek güven kaynağıdır. Millet size, yalnız Yılmaz Güney'e yasaları çiğneyerek filim çevirten bir rejisör değil, Türkiye'de oynanan birçok korkunç dıramın baş aktörü gözü ile bakmaktadır. Baki Yeşiloğlu'nun katlindeki muamma henüz çözüme kavuşmamıştır. Bütün müessese ve şahıslar başta zatıaliniz olmak üzere adaletin hizmetkârı olduğumuzu unutursak, yahut ona ihanet edersek, akibeti görmemiz için kehanete hiç de lüzum yoktur. Televizyonun bugünkü haber saatinde, Pakistan ve İran'a ait görüntüleri seyretmemiz kâfi gelir. Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Özbaş.

Adalet Partisi Grubu adına Sayın Galip Kaya, buyurun.

AP GRUBU ADINA GALİP KAYA (Antalya) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; Adalet Bakanlığı bütçesi hakkında Adalet Partisi Grubu adına görüşlerimizi arz edeceğim.

Adalet Bakanlığı denilince, vatandaş bundan tüm adalet mekanizmasının ve teşkilatının başı, söz sahibi ve sorumlusu anlamını çıkarır. Bu sebepledir ki, adaletle ilgili her konuda ayağı taşa çarpanın aklına gelen ilk makam, Adalet Bakanlığı ve Adalet Bakanıdır.

Bu kanaat, teşkilatın Adliye Vekaleti olarak idare edildiği yıllar için geçerli olabilir. Fakat zamanla Adliye Vekaletine bağlı kuruluşlar birer birer özerkliğine kavuşmuş, âdeta Adalet Bakanlığı ile esasa tesirli bir bağları kalmamıştır. Mahkemeler olarak Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Sayıştay, genel mahkemeler tamamen bağımsız kuruluşlardır. Hakimleri de teminatlı memurlardır. Adalet teşkilatında tayinler özerk kuruluşlar ve kanunda belirli kurumlar tarafından yapılmaktadır.

Hâkimler Yüksek Hâkimler Kurulu, savcıları Yüksek Savcılar Kurulu tayin etmekte; gardiyan, mübaşir ve zabıt katiplerini mahalli adliye encümenleri atamaktadır. Bakanlıkta genel müdür, müsteşar, müsteşar muavini teminatlı memurlardır.

Adalet Bakanlığında üst düzeyde teminatsız olan tek şahıs Adalet Bakanıdır.

Yargı organlarının özerk olması herkes tarafından kabul edilen bir neticedir. Ancak yargı organlarının bu özerkliğine rağmen, bunların sorumluluğunu da Adalet Bakanına yüklemek, adalet ve insaf ölçülerini rencide edicidir. Sorumluluk için yetki lazımdır. Şüphesiz Adalet Bakanının bazı yetkileri vardır. Ancak bu yetki, Bakanlık Şemsiyesi altındaymış gibi görülen kuruluşlara tesir edebilecek bir yetki değildir. Yetki dağılmış, sorumluluk ise Adalet Bakanının omuzlarında kalmıştır.

Bu sorumluluğun sınırlarının aydınlığa kavuşturulması gerekmektedir. Bakanlığın bu nevi şahsına münhasır durumu sebebiyle, Adalet Bakanları kişisel değerleri özerk kuruluşlarla sağlayacağı uyumlu diyalog ve hukuka duyduğu saygı derecesi ve tarafsız adilane hareketleriyle başarıya ulaşmak zorundadırlar.

Hangi siyasi partiye mensup olursa olsun, Adalet Bakanlığının işleyişi, bu çizgide yürüyecek bakan hakkındaki şikâyetler, bu çizgiden ayrılışa göre artıp eksilecektir. Şüphesiz Adalet Bakanının başarılı olabilmesi için, bağlı bulunduğu siyasi teşekkülün hukukun üstünlüğüne, yargının bağımsızlığına, demokratik rejime lafla değil gerçekten inanmasına bağlıdır. Bakanın siyasi baskı altında tutulması, bağlı bulunduğu siyasi partinin isteklerini uygulama zorunda bırakılması Adalet Teşkilatında huzursuzluğa, vatandaşın şikâyet ve sızlanmalarına sebebiyet verdiği gibi, Bakanın başarılı olmasına da imkân vermez.

Nitekim, Hükümetin ve CHP'nin baskı ve uyumsuzluğu sebepleriyle Adalet Bakanı 2 defa istifa etmiştir. Ender görülen bu mükerrer istifa, bağımsız adalet organları önünde Bakanın prestijini sarsmıştır. Mahkemenin, bağımsız hâkimlerin tam bir serbesti ve huzur içinde kararlarını verebilmeleri şarttır. Ancak bağımsızlığa dokunmaksızın mahkemelerin işleyişini, duruşma idaresi, sürat temini, kararların zamanında yazılması, davaların talik sebep ve süreleri; hülasa adaletin tecellisine menfi tesiri dokunabilecek yönleri, yeterli bir teftiş sistemine bağlanmakta yarar görmekteyiz. En can alıcı davaların 4-5 ay talik edilerek sürüncemede bırakıldığı sık sık görülmektedir. Hukuk tatbikatçısı arkadaşlarımın endişelerimize katılacaklarına ümit ederim.

Geçmiş yıllardaki bütçe müzakereleri zabıtlarını okudum. Grup sözcülerinin konuşmalarının mühim bölümü mahkemelerin, hâkimlerin, savcıların çalışmaları ve bunlardan şikâyetlerle doludur. Bu şikâyetlere siyasi makam olan Adalet Bakanının vereceği cevaplar yeterli ve geçerli sayılamaz. Bu şikâyetlerin ilgili özerk adli kuruluşlar tarafından değerlendirilmesi ve şikâyet konularının ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Hâkimlerimizin maddi durumlarının düzeltilmesi için bu yıl bir kısım gerekli yasal tedbirler alınmıştır. Bu konuda bütün siyasi gruplar olumlu ve tam bir anlayış göstermişlerdir.

Biz Adalet Partisi olarak yargının bağımsızlığına ve hâkimlerimize saygılı olmuşuzdur. İktidar devrelerimizde Adalet Teşkilatına verdiğimiz hizmetler görev anlayışımıza dayanmıştır. Yargı organlarımızı yüceltmeyi esas almışızdır.

Sayın Başbakan Ecevit ise, bir kısım hâkimleri siyasi heyetlerle birlikte dış ülkelere geziye götürmüştür. Bu davranış kamu vicdanında bazı tereddütlere ve sorulara yol açmış, yargının siyasete bulaştırılması şeklinde endişeler doğmuştur. Bir başbakanın buna hakkı yoktur. Hâkimlerimizin, savcılarımızın görgü ve bilgilerini artırmak için Batı ülkelerine gönderilmesine taraftarız; ancak bu geziler siyasi amaç ve hüviyetten uzak olmalıdır.

Ancak, mahkeme ve hâkim denilince hemen akla zabıt kâtipleri ve mübaşirler gelir. Onların da maddi durumlarının en kısa zamanda düzeltilmesi ve zabıt kâtiplerine % 50 tazminat verilmesi hakkındaki kanunun bir an önce Meclislerden geçirilmesi gerektir. Hâkimin eli kolu zabıt kâtipleridir. Bu memurlar çoğu zaman mesai saatleri dışında durup dinlenmeden çalışır; günlerini tozlu dosya ve evraklar arasında geçirerek adaletin tecellisine hizmet ederler. İcra memurlarının durumu da aynıdır. Gerek hâkim ve zabıt kâtiplerinin, gerekse icra memurlarının yollukları gülünç rakamlardır. Sabahtan akşama kadar keşif yapan bir hâkim bugün aldığı yollukla 1 paket sigara dahi alamaz. Bu sebeple 492 sayılı Harçlar Kanununun 34 ncü maddesinin değiştirilmesi için verdiğim kanun teklifi komisyonda bulunmaktadır. Bu kanunun da bir an evvel çıkarılmasında zaruret vardır.

Adli Zabıta en kısa zamanda kurulmalıdır. Zabıt Kâtipleri Okulu derhal açılmalıdır. Teşkilatta 7608 zabıt kâtibi, 2057 mübaşir, 6 957 gardiyan vardır. Bu personele mutlaka okul şarttır.

Adalet Bakanlığı kendi ürettiği mahsulü yiyemeyen üretici gibidir. Adalet Bakanlığı, Hazineye büyük katkısı olduğu halde, kırtasiye sıkıntısı, araç, gereç sıkıntısı, suçüstü giderleri vesair giderler sıkıntısı içinde bocalamaktadır. Kadro darlığı had safhaya ulaşmıştır.

Bir KİT dairesinden çıkıp Adalet Dairesine girseniz kendinizi fukara evine girmiş sanırsınız.

Değerli arkadaşlarım, birçok vilayet ve kazalarımızda Adalet Daireleri eski, köhnemiş binalarda ve birçok yerlerde de mesken için yapılmış kiralık binalarda çalışmaktadır. 4 hâkimin 1 odada, 6 savcının 1 odada, ceza ve hukuk kalemlerinin 1 odada sıkış tepiş çalıştığı daha birçok yerlerimiz vardır. Bu çalışma trafiği içerisinde adaletin sürat ve sıhhatle gerçekleşmesi beklenemez. Geçmiş senelerde haklı olarak resmi bina yapımı ölü yatırım olarak kabul ediliyordu. ve haklı bir görüştü. Çünkü okul bekleyen çocuklarımız fabrika isteyen işsizlerimiz baraj isteyen kurak arazilerimiz vardı. Memleketin imarı için çimento fabrikaları demir çelik tesisleri termik santrallar kurulmasına acil ihtiyaç vardı. Bu ihtiyaçlar bugün daha mevcut ise de, bina kiralarının çok yüksek oluşu yargı organlarının işleyişinin son derece güçleşmesi ve ağırlaşması ve bilhassa mahkemelerin mehabeti bakımından devlet otoritesinin şekillendirilmesi bakımından acilen adliye konaklarının yapılmasına geçilme zamanının geldiği görüşündeyiz. Adalet konakları bugün en huzursuz devlet daireleridir. Yer darlığından pislikten hâkim tedirgin savcı tedirgin kâtipler çaresizdir. Birçok adliye konaklarında avukatların oturacakları bir oda bile yoktur. Kalemlerde ve koridorlarda beklemek zorundadırlar. Mahkemeye gelen iş sahipleri müsait bekleme yerleri olmadığından ya ayakta durmaya ya da pis ve toz zemin üzerine oturmaya mahkûmdurlar. Tuvaletlerine pislikten kokudan girilmez, hata bazı yerlerde tuvaletlerin kilitlendiğine bile şahit olunmuştur. Ülkemizde her gün yüzbinlerce kişi bu ıstırabı çekmektedir. Hâkimlere zabıt kâtiplerine ve icra memurlarına lojman yapılması işi ciddi ve sistemli bir şekilde ele alınmalıdır. Adli tıp müesesesi ihtiyacı karşılamamaktadır. 5-6 merkezde daha Adli tıp müesseseleri kurulmalıdır. Yüksek Savcılar Kurulunun savcı tayinleri hakkında yaygın şikâyetler vardır. Yüksek Savcılar Kurulu ilke bildirmekte iken, bu ilke kararı çiğnenmekte kış kıyamet demeden savcılar sağa sola tayin edilmektedir.

Cezaevlerine gelince, işin bu tarafı tamamen bir faciadır. Normal ahvalde bile ihtiyaca cevap vermeyen cezaevleri, CHP Hükümeti zamanında başlatılan tutuklama kampanyalarıyla ağzına kadar dolmuştur. 8 kişilik koğuşta 15-20 kişinin yattığı pek çok cezaevi vardır. Cezaevindeki vatandaşlarımız medeni şartlardan tamamen mahrum, her türlü sağlık ve içtimai şartlar ile cezanın gayesi dışında bir işkence ve terk edilmişliğe mahkûmdurlar. Yeni ve büyük cezaevleri yapılmalı, infaz hem insanı ölçüler içerisinde hem de emniyet altında icra edilmelidir. Firarlar artmış, polisin binbir müşkülat ve fedakârlıkla yakaladığı militanlar elini kolunu sallayarak cezaevlerinden çıkıp gitmişlerdir. Böylece hem adalet kavramı hem de devlet otoritesi son derece sarsılmıştır. Cezaevlerinin

idaresini sağlayan müdür ve gardiyanların maddi durumları düzeltilmeli ağır hayat sıkıntısı altında rüşvete boyun eğmesi önlenmelidir. Gardiyanlık cazip hale getirilince, bu göreve tahsil görmüş günün şartlarına göre yetenekli elemanlar alınmalıdır. Yeni cezaevi yapılarının planları kaçmayı güçleştirecek biçimde hazırlanmalı, cezaevi binaları çevresinde müdür ve gardiyan lojmanları yapılmalı, böylece yaşantıları güvence altına alınmalıdır. Hiç değilse 5-10 yerde yapılacak büyük bölge cezaevlerinde bu sistem uygulanmalı, özel eğitim görmüş militan mahkûmlar bu cezaevlerinde toplanmalı, her biri için ayrı bölümler yapılmalıdır. Bugün için mahkûm ve tutuklu ile gardiyanın yaşantısı arasında mühim bir fark yoktur. Aslında «akgünler» ve huzur vaadıyla gelen Ecevit iktidarı devrinde, ülke tümüyle yarı açık cezaevi haline gelmiştir. Vatandaş can emniyetinden mal emniyetinden yoksundur. Ne evinde ne sokakta huzuru kalmamıştır. Gece sokağa çıkmak fiilen yasak hale gelmiştir. Güpegündüz dükkânlar evler bankalar soyulmakta, vatandaş ve polis kurşunlanmaktadır. Yurt dışına çıkmak dahi kısıtlanmıştır. Yağ kuyrukları, gaz kuyrukları, et kuyrukları, sigara kuyrukları, otobüs kuyrukları milletin ömrünü kemirmektedir. Üst üste gelen devalüasyon, dizginleri koparan enflasyon ve hayat pahalılığı halkı vitrin seyircisi haline düşürmüştür. Gıda pazarları önünden geçerken dikkatle bakınız, kilosu 150 liraya çıkan ete, 200 liraya çıkan sucuğa hepsi boyundan yukarı fiyatlarla yağ peynire bala balığa bakarak içini çeken ve boynunu büken talihine küsmüş insanlar göreceksiniz. Kendi reyi ile kendisini mahkûm etmiş pişman insanlar göreceksiniz. Bu hazin manzarayı çizen Hükümetin adaletle ne ilgisi vardır? Bu Hükümetin eşitlik ve özgürlük vaatlerini adalet kavramıyla bağdaştırmak mümkün değildir. Bu Hükümet adaletten yoksundur, hukukun üstünlüğüne saygı göstermemiştir. Ecevit Hükümetinin adalet anlayışına bakınız :

1. Belediye gelirleri yasası çıkarken milletin parasıyla yapılan İstanbul Boğaz Köprüsünün gelirinin tüm belediyelere dağıtılmasına karşı çıkmıştır.

Basını kendi tekeline almak için kâğıt tevzi politikasını kendi çıkarlarına göre ayarladı.

Anadolu basınını kağıttan ve ilandan mahrum etti.

Anadolu Ajansını işgal etti.

Merkez Bankasını kanunsuz olarak çatır çatır ezerek kendi örgütüne teslim etti.

Seçimle gelen kooperatif yönetim kurullarını sebep göstermeden feshederek, bu kurallara CHP'li üyeler tayin etti. Hâlâ seçim hakkını vermedi. Bu misaller sayılmakla bitmez. Adalet anlayışı bu mudur?

TRT'nin başına CHP'yi geçirdi.

Değerli arkadaşlarım, daha birkaç gün önce CHP yönetim Kurulu üyesi, Kurucu Meclis Üyesi ve Anayasa Hukuku Profesörü bir CHP milletvekili, bu kürsüden Anayasanın 136 ncı maddesinin Anayasa ilkelerine aykırı olduğunu izaha çalışırken, Anayasanın özel şartları içinde ve baskı altında çıkarılmış bir kanun olduğunu iddia ve cümle âleme ilan etti. Bu beyan karşısında CHP sıralarından çıt bile çıkmadı. Şu ana kadar ne adalet çevreleri ne de Başbakan tarafından bu beyan yalanlanmadı.

«Ey hukuk ilkelerimiz, Anayasamız çiğneniyor» diye cübbelerini giyerek sokaklara dökülen profesörler, hâkimler, şimdi neredesiniz? Bu kürsüde yalnız hukuk ilkeleri çiğnenmiyor, Anayasaya leke sürülüyor, Anayasa inkâr ediliyor, hem de Anayasayı yapan bir profesör tarafından,

Tarihin şu hazin sahnesine bakınız: CHP tarafından saptırılmak istenen Atatürk ilkelerine, Atatürk'ün nutkuna Adalet Partisi sahip çıkmıştı. İkinci Atatürk yakıştırmalarına Adalet Partisi karşı çıktı, şimdi de Anayasa CHP tarafından inkâr ediliyor, leke sürülmeye çalışılıyor, savunması da yine Adalet Partisi tarafından yapılıyor.

AP, adalet yolundan hiçbir zaman ayrılmamış, ayrılmayacaktır. Adalet mülkün temelidir, bu temelin gerçek ve samimi koruyucusu, tek siyasi kuruluş Adalet Partisidir. Cumhuriyet Halk Partisi getirdiği vergi manzumesinin esprisi ve türlü icraatıyla bu mülkün temeline dinamit koymaya çalışmaktadır. Buna engel olacağız, aman vermeyeceğiz. Yüce milletimiz de buna fırsat vermeyecektir.

Adalet Bütçesine konulan bu ödenekle ihtiyaç ve şikâyetlerin önlenmesi mümkün değildir. Adalet Bakanının geçen bütçede yapacağını bildirdiği işlerin yarısını bile tamamlaması mümkün değildir.

Bu ümitsizlik içerisinde Adalet Bakanlığı Bütçesinin memleket ve millete ve Adalet Bakanlığının sayın mensuplarına hayırlı olmasını diler, Yüce Meclise saygılar sunarım. (AP sıralarında alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kaya.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Hasan Akkuş buyurunuz. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA HASAN AKKUŞ (Afyonkarahisar) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Adalet Bakanlığı 1979 mali yılı Bütçesi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek için huzurunuzdayım. Hepiniz saygıyla selamlarım.

Çağımızda hukukla hakim, yalnız ulusal sınırlar içinde değil, uluslararası alanda da önem ve saygınlık kazanmıştır. Artık uluslararasındaki çekişmeler, ulusların kurdukları mahkemelerde daha geniş çapta çözümlenmekte hatta anlaşmalara imza koyan devletlerin yurttaşları dahi bu mahkemelerde kendi devletlerini dava edebilmektedirler. Teknolojideki ilerlemeler, elektronik, otomasyon, çekirdek enerjisi, biyoloji ve tıpdaki ilerlemeler yeni bir insan ve toplum biçimi ortaya çıkarmıştır. Her toplum gibi, Türk Toplumu ve insanı da değişmiş, üretim biçimi yeni değişmelere yönelmiş, insanlara yeni dünya görüşleri gelmiş, bunlara karşın, toplumun gelişmesine ters düşen yasalarda ve toplum düzeninde değişme olmamıştır.

Günün koşullarına ve Anayasaya aykırı yasalar, toplumu artık sıkar hale gelmiştir. Halen yürürlükte bulunan ve başka ülkelerden alınan yasalarımıza kaynaklık eden yasalar, o ülkelerde çoktan değiştirilmiştir. Özellikle, Anayasamızın yürürlüğe girmesinden sonra bu yasaların çoğunun yürürlükte kalması yararlı değil zararlı olmaya başlamıştır. Bu tür yasaların bir an önce değiştirilmesi, yeni yasaların yapılması gibi yasaların ve hakların ana kaynağı Anayasa ve Yüce Meclislerdir. Anayasanın vermediği haklar hak değildir. Tersine, Anayasanın hak olarak tanıdığı da kimsenin yorumuna ve tekeline bağlı değildir. Ne var ki, belirlenen bu haklar halka, emekci kesime Anayasada tanındığı biçimde henüz ulaşamamıştır ve halen Türkiye'de bu hakların kullanılıp kullanılmayacağının tartışması, daha doğrusu kavgası yapılmaktadır.

Türk Anayasası düşünce özgürlüğünü tanırken, Anayasaya uygun hale getirilmesi gereken ceza yasasındaki yasaklayıcı maddeler bu yasada bekletilmekte ve yeri gelince düşünenler aleyhine kullanılmaktadır.

Anayasamızın 12 nci maddesinde ifadesini bulan eşitlik ilkesinin uygulanması, kimseye ve hiç bir zümreye imtiyaz tanınmamasının uygulanması, temel hakların ve özgürlüklerin yürürlüğe konması, ekonomik hak ve özgürlüklerin işler hale getirilmesi, kısaca Anayasanın hayata uygulanması istendiğinde, isteyenler saldırı ve hakarete her yerde uğramaktadır.

Örneğin; toprak işleyenin ki bu çok kullanılıyor, toprak işleyenin, su kullananın denildiği zaman bu sözlerin komünist ülkelerin liderlerine ait olduğu çok söylenmiştir.

ÖZER YILMAZ (Bursa) — Neyin neyin?

HASAN AKKUŞ (Devamla) — Açıklayacağım.

Ve bu sözlere karşı çıkılırken, karşı çıkanlar aydınlatmak, eleştirmek yerine, hakarete varan sözler söylemeye devam etmişlerdir.

Türkiye'mizde yukarıdaki sözü şu biçimde çevirsek, fukaralık fukaranındır, zenginlik zenginindir, tüccarlık tüccarındır ,kanalizasyon temizlemesi kanalizasyon işçisinindir dense idi herhalde buna kimse itiraz etmeyecek ve kızmıyacaktı. Yanlışlıkla yapılmamıştır bu itirazlar. Bu itirazlar aslında Anayasa hükümlerinedir. Anayasanın tanıdığı haklara halen Türkiye'de itiraz vardır.

Toprak işleyenin, su kullananındır sözü komünist dünyada söylenecek bir söz değildir. Aksine, orada reddedilecek bir sözdür.

ÖZER YILMAZ (Bursa) — Doğrudur, doğrudur, Bulgar Anayasası.

HASAN AKKUŞ (Devamla) — Bulgar Anayasası mı, Türk Yasası mı, şimdi öğrenirsiniz.

Çünkü, köylüye toprak verilmekle mülkiyet hakkı da veriliyor. Mülkiyetsiz kişi toprak verilmekle mülk sahibi kişi yapılıyor, tapu tahibi yapılıyor, tapu veriliyor.

Bulgar Anayasasında vardır dendi. Bulgarlar komünist bir rejimle idare ediliyor. Komünizmde üretim araçları ve üretilenleri, yani her şey kamunundur. Üretilenler kişilere ihtiyaçlarına göre verilir. Sosyalizmde ise, tüm üretim araçları devletin mülkiyetindedir ve üretilenler herkesin emeğine göre verilir. Hal böyle iken, işleyebileceği toprağı mülkiyetsiz köylüye bedeli karşılığı ve tapu ile vermek neden komünistlik olmaktadır, anlaşılmıyor. Toprağının bedelini alan toprak sahibi de neden mağdur edilmektedir, bu da anlaşılmıyor. Anlaşılan bir şey var Türkiye'de. Bu suçlamaları yapanların yukardaki sözüm ve toprak dağıtımının komünistlik olmadığını bilmemelerine imkân yoktur. Ne var ki, feodal düzenin sürdürülmesi için Türkiye'de hâlâ çoğunluk aleyhine bu düzeni savunanlar mevcuttur; bunu çok yerde görmekteyiz.

Yukarıda da arz ettiğimiz gibi adaletin kaynağı Anayasa ile Yüce Meclislerdir.

Hâkim, bu kaynaktan gelen adaleti dağıtır ve korur. Sosyal adaletin olmadığı yerde adalet de tam vardır sayılamaz.

Ülkemizdeki rahatsızlıklar, şikâyetler Anayasaya cephe alınmasından kaynaklanmaktadır. Bir kesim haklı olarak Anayasal hakların topluma mal edilmesini, bir başka kesim de aksini istemektedir.

Bugün ülkemizde Anayasaya karşı çıkanlar, Anayasaya uygunluk isteyenleri suçlamayı gelenek haline

getirmişlerdir. Anayasal haklar istendiği için buna karşı iki defa Milliyetçi Cephe kurulmuş, Cumhuriyet Halk Partisinin 40 seneyi aşan ve ayrıca Anayasaya da giren bir ilkesi olan milliyetçilik ilkesi, bir parti tarafından kendisine mal edilmek istenmiştir ve sonradan Milli Mücadeleye doğru giden ve bu sözleri söylemek isteyen bazı kıpırdanmalara da tanık olmaktayız.

Sonuçta Anayasal hakların verilmemesi için harekete geçilişi sonucu Türkiye bugünkü duruma getirilmiştir. İlim adamları, gazeteciler, sanatçılar, savcılar, öğrenciler, yurttaşlar öldürülmüştür.

Bunlardan başka durmadan vatanın, devletin tehlikede olduğu ve devletin de son Türk Devleti olduğu, bu devleti ancak kendilerinin kurtarabileceklerini söyleyenler az olsa da vardırlar. Devlet gidiyor sözü, sair tahrikler Türkiye'de bugünkü durumu yaratmıştır.

Bu sözlerin sahipleri henüz yeni ve sonradan meydana çıktığına göre 600 yıllık Türk Devleti bunlarsız bugüne kadar nasıl yaşayabildi; doğrusu sormak gerekiyor.

Türkiye'mizde suç teşkil eden olaylar çoğalmıştır. Dolayısıyla mahkemenin, hâkimin işleri de çoğalmıştır. Hukuk ve cezadan, seçim işlerine kadar her şey toplumun bütün dertleri ve işleri hâkimin omuzlarındadır.

Hâkimin işini kolaylaştırmak, tahriklerin azaltılmasıyla mümkün olacaktır. O zaman mahkemelerimizde ve cezaevlerimizde birbiriyle çekişen daha az insan göreceğiz.

Sayın milletvekilleri, toplum ve bireylerin mutlu ve barış içinde yaşaması için pek çok işleri omuzlarında taşıyan adalet mensupları gerçekten yıllardan beri bu görevleri şerefle, adaletle ve zor koşullar altında yapmaktadırlar.

Hâkim hem masa başında, hem arazide görev yapan bir insandır. Keşfe gidecektir, taşıt sağlanması bir sorundur, aldığı keşif ücreti semboliktir, çalıştığı yer mahkemenin mehabetiyle orantılı değildir, mesaisinin sınırı yoktur. Aynı durum savcılar, kâtipler, gardiyanlar, sair görevliler için de sözkonusudur.

Tetkik ettim, 1950 yılından bu tarafa sözcülerin söyledikleri hâkim şöyle olmalıdır, böyle olmalıdır, hâkime şu verilmelidir, bu verilmelidir şeklinde temadi etmiş ve bugün de etmektedir; fakat bütün söylenen sözlerden bir netice alınmadığı görülmüştür.

Yalnız şöyle bir değişiklik olmuştur, bu yıldan itibaren kısmen de olsa hâkim ve savcılarımıza maddi olanak sağlanması memnuniyet verici olmuştur.

Yeni adalet binalarının, hâkimler ve savcılar lojmanlarının yapılmasının hızlandırılması önemli bir ihtiyacı giderecektir.

Özellikle adalet personelinin iyi bir şekilde yetiştirilmesi için Ankara, İstanbul ve Erzurum'da yüksek adalet okullarının açılmasının kararlaştırılması, savcılara taşıt verilmesi ki, verilmiştir, 25 il ve 5 ilçede adli araştırma ve infaz bürosu kurularak faaliyete geçirilmesi suretiyle adli zabıta çekirdeğinin oluşturulması, Ankara ve İzmir'de yeniden iki adli tıp şubesi açılması ve Tıp Fakültesi bulunan yerlerde yenilerinin açılması için çalışmalara girişilmesi, yeni yasa tasarılarının hazırlanması ve bir kısım yasalarda değişiklik yapılması girişimleri adli sicilde elektronik sisteme geçilmesinin kararlaştırılması çok faydalı ve sevindirici olmuştur.

Halen Bakanlıkta yasa çalışmalarının devam ettirildiğini öğrenmekteyiz. Bakanlığın merkez kuruluş yasa tasarısı da dahil olmak üzere, bir çok önemli tasarılar yasalaşmak üzere Meclislerimizde bulunmaktadır.

Dileğimiz şudur ki, Bakanlıkta ve Meclisimizde Anayasaya aykırı yasaların kaldırılması için çalışmalar sürsün. Çünkü özgür düşünce, Anayasamızın güvencesi altındadır. Ceza, insanların düşünceleri için değil, suç teşkil eden eylemleri içindir. Düşünce, insana özgüdür ve evrenin en büyük gücü de budur. Düşünce özgürlüğü elinden alınan, insanlığı elinden alınandır. Düşünceye ceza verilmez. Farklı düşünceler, birbirlerine ceza veremezler. Kimse, bir başkasını kendisi gibi düşünmeye zorlayamaz.

Biz, bunları söylediğimiz halde, hâlâ bir kesim, bizim kendileri gibi düşünmemizi ve kendileri gibi harekette bulunmamızı isterler ama, bizler, özgür düşünceli insanlar, hiç bir zaman onlardan bizim gibi düşünmelerini ve bizim gibi eylemde bulunmalarını istememişizdir.

Her yıl ve her mevsim, dünyamıza yeni ürünler gelir. Her yıl, her mevsim, dünyamızda yeni görüşler, yeni fikirler çiçeklenir. Düşünce, vesayet kabul etmez. Bu nedenle özgür düşünceyi ceza tehdidi altında tutan hükümler, yasalarımızdan çıkarılmalıdır.

Sözlerimi bitirirken, bu bütçenin ulusumuza, Adalet Bakanlığı mensuplarına hayırlı ve uğurlu olmasını diler, Yüce Meclise saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Akkuş.

Milli Selâmet Partisi Grubu adına Sayın Göktaş. Buyurunuz Sayın Göktaş.

MSP GRUBU ADINA LÜTFİ GÖKTAŞ (Trabzon) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1979 yılı Adalet Bakanlığı bütçesi üzerinde Milli Selâmet Partisinin görüşlerini açıklamak üzere huzurlarınıza çıkmış bulunmaktayım.

Adalet ve hukuka verilen önem, çok eskiye dayanmaktadır. Adalet, erişilmesi en zor bir insanlık idealidir. Bu ideale erişildiği nispette, milletler saadet ve huzura kavuşmuşlardır. Tarihte bir çok devletler, adaletsizlik yüzünden çökmüşlerdir. Adalet konusunda çok parlak sözler söylenmiştir. Adalet, Allah'ın emri, Peygamberimizin övdüğü ve mülke temel saydığı bir kavramdır; yüksek bir duygudur. Bu duygu, Allah'ın insanlara en büyük armağanıdır. Dünyada ve ülkemizde, hukuk devleti, kanun hâkimiyeti, insan hakları, fikir ve vicdan hürriyeti için çetin ve uzun mücadeleler yapılmıştır; halen de yapılmaktadır. Şartlar öyle gösteriyor ki, bundan böyle de yapılacaktır. Tarih göstermiştir ki, bir çok ülkeler adaletsizlik yüzünden çökmüştür.

Günümüzde, dünyada adalet ve hukuk sistemi iyi işlemeyen ülkelerde büyük huzursuzluklar, buhranlar ve sosyal patlamalar olmaktadır. Adaleti bozuk olan toplumlar dağılır. Her sahada anarşi devam eder ve böyle bir cemiyette insanların arzu ettikleri huzur ve saadet temin edilemez.

Osmanlı İmparatorluğunu güçlü kılan cihan imparatorluğu yapan sadece kılıç kuvvetiyle değil, adalet duygusu ve inancına verdiği önem sayesinde olmuştur. Bugün ülkemizde karşılaştığımız huzursuzluk ve anarşi ortamının doğuşunda, adalet teşkilatımızın insanlık idealine uygun işlememesinin payı büyüktür. Bilhassa manevi değerlerimizin çok zayıfladığı çağımızda iyi işleyen adalete daha da çok ihtiyaç duyulmaktadır. Adalet olmayan yerde huzur ve saadet aramak boşunadır. Türk Milleti tarihin her devrinde adalete büyük değer vermiştir. Adaletin iyi işlediği devirlerde dünya ülkeleri arasında güçlü ve huzurlu örnek bir millet olarak yerimizi almıştık. Adalet çabuk ve ucuz sağlanmazsa yeni adaletsizliklere sebep olur. Yıllarca süren davalar vatandaşların adalete karşı güven duygusunu sarsar, hele paranın değeri sık sık düşen zamanımızda uzayan davalar, talep edilenin değerini sıfıra müncer kılar.

Diğer bir yönden hâkim ve savcılarımızın tam tarafsız olmaları ve böyle olduklarına milletin mutlaka inanması ülkemizde asayiş ve huzurun sağlanmasına başlıca amil olacaktır. Adil bir hüküm için bir saatlik çalışma 70 yıllık ibadete bedeldir anlayışı, hukuk tatbikatçılarımıza rehber olmalıdır. Tarafsız adalet ve idare ülkede büyük huzursuzluklara ve sosyal çatışmalara yol açar. Bugün karşı karşıya bulunduğumuz huzursuzluklar, sosyal çatışmaları doğuran sebeplerin başında ülkemizde fikir ve inanç hürriyeti yıllardır sağlanamamış olmasındandır. Dünyanın hiç bir ülkesinde dini inançlarından dolayı kişi aleyhinde takibat yapıldığı görülmemiştir. Memleketimizde yıllardan beri inançlarının gereğini yerine getiren bir çok vatandaşlarımız takibata uğramakta hatta ceza görmektedir. Yıllardan beri laiklik, inanan insanlara tahakküm ve zulüm yapmak şeklinde anlaşılmış ve tatbik edilmiştir. Bu iptidai görüş artık terk edilmelidir. İnanç ve vicdan hürriyeti kesin olarak teminat altına alınmalıdır.

Hukuk mevzuatımızda temel insan hak ve hürriyetlerinde, fikir ve inanç hürriyetlerine karşı yapılan uygulama yönünden ülkemiz maalesef batılı ülkelerce geri ülkeler meyanında sayılmaktadır. Hukuk mevzuatımızda dine, maneviyata dil uzatanları cezalandıracak bir hüküm yoktur. Buna karşı bir kimse inancının gereklerini açıklarsa takibata uğrayıp ceza görmektedir. Anlayış ve tatbikat milletimizin tarihi şahsiyetine ve itibarına hiç de yakışmamaktadır. Bazılarının sık sık bahsettiği çağdışı görüş işte bu görüştür. Kendilerini ilerici sayanların Milli Selâmet Partisinin Meclislere verdiği bu hususiaki kanun tekliflerinin kanunlaşmasına yardımcı olmalarını bekliyoruz.

Adalet Bakanlığı toplum düzenini koruyan bir teşkilattır. 1927 tarihli olan Kuruluş Kanunu bugünkü ihtiyaçları karşılamaktan çok uzaktır. Öncelikle kuruluş kanunu günümüz ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenerek Meclislerden süratle geçirilmelidir.

Tatbikatta bir çok davalar adli tıp müesseselerinde uzmanlar incelemesi yüzünden sürüncemede kalmaktadır. Adli tıp müesseselerinin bazı bölgelerde de kurularak ihtiyaçları karşılayacak yöndeki bakanlık çalışmalarını olumlu karşılıyoruz.

Ülkemizde bilhassa son yıllarda artan trafik kaza ve olayları nedeniyle binlerce yeni davalar ortaya çıkmaktadır. Bunları karşılamak üzere trafik mahkemelerinin çoğaltılması, diğer taraftan Trafik Kanunu bugünün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeni baştan düzenlenmesinin zaruretine işaret etmek istiyoruz.

Bu izahlarımızdan anlaşıldığı üzere ülkemizde hukuk ve adalet düzeninin toplumumuzun ihtiyaçlarını karşılar hale getirilmesi için bu bakanlığın bazı ihti-

yaçlarını da karşılamak gerekmektedir. Öncelikle şunu belirtelim ki, bu Bakanlığa tahsis edilen bugünkü bütçe imkânlarıyla arzu edilen ihtiyaçların karşılanması imkânsızdır.

Hâkim ve savcıların maaş ve ödeneklerini düzenleyen kanunun Meclisten çıkmasını memnuniyetle karşılıyoruz. Bunun gibi hâkim ve savcıların dışındaki adalet dairesinde çalışan personel ücretlerini düzenleyen kanun teklifi de biran önce komisyonlardan ve Meclislerden çıkarılmalıdır.

Suçüstü tahsisatı yüzünden tatbikatta meydana gelen aksaklıklara bundan böyle gerekli imkânlar sağlanmak suretiyle meydan verilmemelidir.

Hâkim ve savcılar dışındaki adalet personelinin adalet tevziinde daha verimli olabilmeleri için bir adliye meslek okulu açılmalıdır. Keza yıllardır lüzumundan bahsedilen adli zabıta kurulmalıdır. Daha ciddi tedbirler alınarak, son zamanlarda sık sık vukubulan cezaevlerindeki firarlar önlenmeli ve mahkûmların manevi eğitimleri üzerinde mevcut çalışmalara daha hız verilmeli, din görevlilerinin sayıları artırılmalıdır. Mahkûmların tahliyeden sonra iş bulma imkânları geliştirilmelidir. Bu suretle cezaevlerine girenler profesyonel hale gelmeden ailesine, cemiyetine yararlı hale getirilmelidir.

Muhterem milletvekilleri, Adalet Bakanlığı bütçesi üzerindeki sözlerimi tamamlamış bulunuyorum. Bütçenin milletimize ve bakanlık mensuplarına hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Yüce Meclis üyelerini Milli Selâmet Partisi Grubu ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Göktaş.

Adalet Bakanı Sayın Mehmet Can, buyurunuz efendim.

ADALET BAKANI MEHMET CAN (Adana) — Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlarım; Sayın Milliyetçi Hareket Partisi sözcüsü Sayın Yusuf Özbaş, dava nakillerinde partizanlık yapıldığını, savcıların partizanca tayin edildiğinden bahsettiler. Biliyorsunuz, Adalet Bakanlığı bağımsız kuruluşlarla, bağımsız Anayasa kuruluşlarıyla çalışır. Dava nakli de vilayette valinin ve savcının güvenlik yönünden naklini istemesiyle Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi yapar. Burada Bakanlığın hiç bir etkisi yoktur. Bunu, Sayın Yusuf Özbaş da bir hukukçu olarak bilir.

Yine savcıların tayinini, tamamiyle bağımsız bir organ olan Savcılar Kurulu yapar. Bakanın orada bir tek oyu vardır, o da bulunursa.

Yılmaz Güney'in film çevirdiğinden bahsetti. O Elia Kazan geldiği zaman, bir filmin çekilmesi uygun olur mütalaasında bulunmuştu ve bu basına da intikal etti. Elia Kazan'dan sonra Yılmaz Güney'e böyle bir filmin çevrilmesi için müsaade edilmemiştir. Sadece 18 Mayısta İsveç Televizyonunda, İsveç'te gösterilen üç film için İsveç televizyon ekibi gelmiştir. Kendisiyle 5 dakika röportaj yapmak istemiştir. Bu, bizim yönümüzden büyük bir mahzur görülmemiştir. Çünkü «Gece Yarısı Ekspresi» Türk cezaevlerini çok berbat bir durumda göstermişti. Bu kötü intibaı da silmek için, 5 dakikalık kendisine orada gösterilmek üzere, sadece İsveç için müsaade edilmiştir. Yoksa, bir Elia Kazan'ın önerdiği gibi bir filmin çekilmesine müsaade edilmemiştir.

Sayın Galip Kaya arkadaşımız, cezaevlerinin koşullarının çok kötü olduğunu, icabında bir yatakta iki, üç kişinin yattığına temas ettiler. Bu bir gerçektir. Fakat bu bugün birden doğmamıştır. Böyle biz devraldık. Hakikaten şu anda Hazirandan bu yana 25 bin kişiye yakın anarşistlerden içeriye girmiştir, suçlulardan. Bu yataklar yetmemektedir. Cezaevi koşulları çok kötüdür. Fakat bunu da gidermek için çalışmalarımız vardır, biraz sonra arz edeceğim.

Yine firarlardan bahsettiler. Sayın arkadaşımız, ben sadece bunlara bazı rakamlarla cevap vermek istiyorum, ilk önce rakamları vereyim.

Sağmalcılar Cezaevi : 1975 senesinde 37 kişi,
1976 senesinde 17 kişi,
1977 senesinde 45 kişi,
1978 senesinde 36 kişi kaçmıştır.

Bu rakamlardan da görüyorsunuz ki, hatta bir fazlalık yoktur, cezaevlerine girenlerin sayısında büyük bir artma olduğu halde.

Türkiye çapında rakamları veriyorum.
1975 yılında 293,
1976 yılında 341,
1977 yılında 352,
1978 yılında 259.

Bu rakamlardan da anlaşılacağı gibi firarlarda büyük bir artış yoktur, azalma vardır bazı yönlerde; fakat bu basına intikal edişi çok fazla olmuştur. Daha önceleri bu basına intikal etmemiştir.

Tüm arkadaşlarımın eleştirilerinde olumlu katkılarda bulunduğu için hepsine, bütün grup sözcülerine çok teşekkür ederim.

Adalet Bakanlığı yargı; hakikaten 61 Anayasasında en büyük payı verildiği halde en çok ihmal edilen dairelerin başında gelir ve yargı en çok ihmal edilmiştir; fakat bu 1 senenin sorunu değildir, senelerin sorunudur.

Adliye Bakanlığı bağımsız organlarla çalışır, Anayasa kuruluşlarıyla çalışır. Biz onların iyi işlemesi için hem idari yönden hem de yasal yönden tedbirler almak Yüksek Meclise yasal tedbirlerimizi sunmak idari tedbirlerimizi Bakanlık olarak almak durumundayız.

Hükümet olarak göreve başladığımızdan bu yana yasal olarak aldığımız tedbirleri sıralıyorum.

647 sayılı İnfaz Yasasında değişiklik yaptık. Bununla şartlı salıverilmeliden ayrı her ay için 6 gün daha mahkûmların yararlanmasını sağladık; bu iyi hükümlüler için, iyi halliler içindir. Çalışmayı getirdik; hem yevmiyelerini artırdık hem primlerini artırdık, meslek edinme olanağını sağladık. Ayrıca bu meslek edinenlerin tahliyesinden sonra da Halk Bankasından ve Vakıflar Bankasından meslek edinme kredilerini yasal olarak sağladık.

Yine 1136 sayılı Avukatlık Kanunundaki değişikliği yapmış bulunuyoruz, yasalar Meclisten ve Senatodan geçmiştir. Bununla stajlar 1 seneye indirilmiştir ve imtihan kaldırılmıştır.

Anarşik olaylarla ilgili olarak Ateşli Silahlar Yasasını Hükümet olarak sunduk, Yüce Meclisimizden geçti, halihazırda Senato gündemindedir, son safhaya gelmiştir. Bu önümüzdeki Perşembe günü yasalaşacağını tahmin ediyoruz.

Uyuşmazlık Mahkemesi Kuruluşu hakkındaki Kanun 5 seneye yakın bir zamandır gerek idari mahkeme, gerekse askeri mahkeme, gerekse mahkemeler arasındaki uyuşmazlık çözülemiyordu, hatta meşhur Gommeller davası bile bu yüzden askıya alınmıştı. Bu da Yüce Meclisten geçmiştir, şimdi Senatomuzdadır.

Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarımızın sosyal yönden maaş durumları hakikaten çok gerilerde kalmıştı. Ek göstergelerini Hükümet tasarımızı sunduk, Yüce Meclisten geçmiştir, şu anda Senatodadır. (Adalet ve Anayasa gündemindedir, yarın görüşülecektir; Komisyonun gündemindedir.)

Yine anarşi ile ilgili olarak Ceza Kanunu, Ceza Muhakemeleri 1918 sayılı Kaçakçılık Hakkındaki kanunlarda değişiklik yapan torba kanunumuzu Hükümet olarak sunduk, Yüce Meclisten geçti, şu anda Senatoya gitmiş durumdadır.

Hali hazırda Millet Meclisinde bulunan tasarılarımızsa gündemde olan Çocuk Mahkemeleri Kanun Tasarısıdır. Bu yasa çıktıktan sonra da çocuk mahkemeleri kurulmuş olacaktır.

Yine 492 sayılı Harçlar Kanununun 34 ncü maddesini değiştiren, keşif ücretlerini yeniden ayarlayan kanun tasarımız da Meclis gündemindedir, komisyonlardan geçmiştir.

Adalet Bakanlığı Merkez Kuruluş Kanunu Tasarısını Hükümet olarak Meclise sunduk, hali hazırda Anayasa Komisyonundadır. Onu da takip ediyoruz, biran önce Millet Meclisi gündemine aldıracağız.

Yine Taşınmaz Mal Kiraları Hakkındaki Kanun Tasarımızı Hükümet olarak sevk ettik, şu anda Adalet Komisyonundadır. Altkomisyon kuruldu, Altkomisyon raporunu verdi, yakında Meclis gündemine girecektir.

Adli Tıp Kanun Tasarımız yine hali hazırda Adalet Komisyonundadır, Hükümet olarak sevk ettik. Yakında onun da Meclise intikal edeceğini tahmin ediyoruz.

Üst Mahkemeler Kanun Tasarısını da Başbakanlığa sunmuş bulunuyoruz, Adalet Bakanlığında hazırlandı. O da yakında Yüce Meclise intikal edecektir.

Bakanlıkta hazırlanmakta olan tasarılarsa; Hâkim ve Cumhuriyet Savcıları Kanunu, Adli Sicil Kanunu, Mahkemeler Kuruluş Kanunu, Yargıtay Kanununun bazı maddelerini değiştiren kanundur.

Yargının daha iyi işlemesi için idari yönden aldığımız tedbirleri şu şekilde sıralıyorum.

Anarşik olaylarda kamuyu rahatsız eden anarşik olayları takip edebilmek için Adalet Bakanlığımızda Ceza İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde 5 kişilik mütehassıslardan müteşekkil bir komisyon kurulmuştur. Bütün Anadolu'daki anarşik olayları bu büro takip etmektedir. Günü gününe olayların, bilhassa toplumsal olayların seyrini takip ediyoruz.

Yine savcıların etkinliğini artırmak için 25 il ve 5 hassas ilçede adli zabıta kurulmuştur ve bunu öbür iller de takip edecektir.

Bakanlar Kurulundan almış olduğumuz bir karar gereğince öbür kamu idarelerinden ağır ceza savcılarımıza birer hizmet arabası verilmesi sağlanmıştır ve bu dağıtılmıştır. Ayrıca kendi Adalet Bakanlığı bütçemizde yıl içerisinde temin edilen tahsisatla 67 il savcılarına da ayrıca birer hizmet arabası verilmiştir.

Telefon ihtiyacı üzerinde durulmuş, bu çok yerde sağlanmıştır, savcılarımızın, savcı yardımcılarımızın ve hâkimlerimizin olmak üzere. Ayrıca daha zabıtayla iyi diyalog kurabilmeleri, etkin önlemler alabilmeleri için telsiz üzerinde de durduk. Telsizler ihale edilmiştir, yakında gelecektir onu da savcılarımıza dağıtacağız.

Adliyenin en mühim ihtiyaçlarından birisi de tali personel sorunuydu. Bunları yetiştirmek için bir kaynak yoktu. İcra memuru, başkâtip, zabıt kâtibi, ceza-

evi müdürü gibi, bunlar için de üç üniversiteyle anlaşmış bulunuyoruz. Üniversiteler Senatosundan geçirmişlerdir. İki tanesi Planlamadan çıkmıştır. Bunları açacağımız yerler Erzurum, Ankara ve İstanbul üniversiteleridir. İstanbul ve Ankara'nınki Planlamadan çıktı, Erzurum'unki de şu anda Planlama gündemindedir.

Böylelikle üç yerde, üç üniversite bünyesinde uzun zamandır beklenen adliye meslek okulunu da açmış olacağız. Böylelikle Sayın Lütfi Göktaş arkadaşımızın da temennisine cevap vermiş oluyorum. Adliyenin işlerini aksatan bir müessese de adli tıp idi. Adli tıpta bazan 2 ya da üç sene...

CELÂL DOĞAN (Gaziantep) — 5 sene, 5.

ADALET BAKANI MEHMET CAN (Devamla) — Hatta Celâl Beyin dediği gibi 5 seneye yakın bir zaman beklemesine ve davaların gecikmesine sebebiyet veriyordu.

Biz hem İstanbul'daki adli tıpın kadrolarını mütehassıslarla doldurduk, ayrıca Ankara ve İzmir'de 2 tane adli tıp şubesini açmış bulunuyoruz. Bu seneye devren gelen 37 bin dosya tamamiyle bitmiştir, 1979 yılına sıfır dosya ile giriyoruz. Böylelikle adli tıptan gecikmeyi de tamamiyle önlemiş bulunuyoruz.

Adliyenin mühim sorunlarından birisi de adli sicil idi. Hali hazırda 11 milyon bizde adli sicil vardır, günlük talep 3 500 civarındadır, fakat bunların çoğu iptidai, hatta bir yerde, muhafaza edilemeyecek yerlerde bulunmaktaydı. Bunu alakalı servisler çoğu zaman «vardır - yoktur» şeklinde değil, «Rastlanamadı» diyerek cevap vermekte, bu ise mahkemelerin bir yerde mükerrer suçlardaki adil karar vermelerini de önlemekte idi. Biz bu sorunu da çözmek için, Eskişehir Ticari İlimler Akademi mütehassıslarına tetkik ettirdik, ve elektronik beyne (bilgisayara) geçiyoruz. Bu sene bununla ilgili tahsisatı bütçemize de koymuş bulunuyoruz. Bundan sonraki adli siciller daha sağlıklı bir şekilde işleyecektir. Ayrıca bu bilgisayardan öbür sahalarda da faydalanacağız.

Mahkemelerde davaların uzamasının birinci sebebi de, mahkemelerin ihtiyaca cevap vermemesiydi. Biz bunu dikkate alarak, bu sene 94 yeni mahkeme kurmuş bulunuyoruz. Ayrıca, bilhassa büyük şehirlerde bu gecikme daha fazla olmaktaydı. İstanbul'da - bilhassa Merkez Adliye Sultan Ahmet'te - 1 200 dosya ile çıkan ağır ceza mahkemeleri vardı. Burada davalar hiç neticelenmiyordu. Biz bunu dikkate alarak, hem anarşik olayları önlemek, hem zabıtaya etkin emirler vermek bakımından, bu yola gittik. Bugün Fatih ve Beyoğlu'nun nüfusu taşra illerimizi geçmiştir, ama orada bir mahkeme yoktu. Biz Beyoğlu'nda, Fatih'te binalar kiraladık, oralarda yakında adliyemiz faaliyete geçecektir. Ayrıca, Şişli ve Beşiktaş'ta da bina arıyoruz. Bu sorunları da çözdüğümüzde oralarda da adliye kurarak, oradaki işleri de daha süratli adliyeyi halkın yanına götürmek suretiyle, gecikmeden mütevellit adliye üzerindeki gölgeyi de dağıtacağız.

Yine Ankara'da Yenimahalle'de 2 ağır ceza, 1 de merkezde olmak üzere 3 ağır ceza daha ilave ediyoruz. Böylelikle mahkemelerin işgücü hafifleyecek, daha süratli karar verme olanağını elde edeceklerdir.

Ayrıca yıl içerisinde 289 hâkim ve savcı kadrosu, 6 502 adet tali personel kadrosu dağıtılmıştır, terfileri sağlanmıştır. Hali hazırda 413 hâkim, 199 savcı kadromuz münhal bulunmaktadır. Bu, maaşların az oluşun, ek göstergeler yasasının çıkmayışı, maalesef sene içerisinde birtakım meslektaşlarımızın kaybına sebebiyet vermiştir. Bu yönü ile de bu yasa çıktan sonra, inşallah meslektaşları tutacağımızı tahmin ediyorum.

Ayrıca tali personel için, 1 250 000 saat fazla mesai alınmıştır. Bu tali personele % 20 civarında bir artış sağlanmıştır. Onları da bu bir yerde tatmin edici bulunmaktadır.

Hali hazırda cezaevlerimizde 25 512 hükümlü, 29 430 tutuklu olmak üzere 54 642 kişi bulunmaktadır. Bunlardan 6 000 kişisi açık ve yarı açık cezaevlerindedir, çalışma koşullarına kavuşturulmuştur.

Bu bütçe ile iaşe bedellerinde de bir artma sağlamış bulunuyoruz. Kapalı cezaevlerinde 11,5 lira olan iaşe bedeli 16 liraya, açık ve yarı açık cezaevlerinde 13,5 lira olan iaşe bedeli de 19 liraya çıkarılmaktadır. Bu da tatmin edici değildir ama, geçen seneye nazaran bir parça farklılık doğuracaktır.

Açık ve yarı açık cezaevlerinde çalışanların yevmiyeleri 30 liradan 40 liraya çıkarılmış, prim miktarları ise geçen yıllara nazaran % 500 artırılarak 2 425 000 lira dağıtılmıştır. Geldiğimiz zaman yevmiyeler çok düşüktü, 7,5 - 10 lira civarındaydı; bu ise mahkûmları bir yerde çalışmaya değil atalete sevk ediyordu.

Yıl içinde tamamlanan 1 çocuk ıslahevi, 1 açık cezaevi, 8 adet ilçe tipi cezaevi hizmete girmiş bulunmaktadır. Ayrıca, Tekirdağ, Balıkesir, Bolu kapalı cezaevlerinin birer bölümü yarı açık hale getirilmiştir. Muş ilinde ise, bir açık cezaevi yapmış bulunuyoruz; bununla o deprem evlerini bizim mahkûmlara yaptırıyoruz.

Hali hazırda 27 cezaevi inşa halindedir. Bunlardan 5 adedi bitmek üzeredir, 17 adedi 1979'da, beş adedi de 1980 yılında hizmete girecektir.

Cezaevlerimiz için 19 adet sosyal hizmet uzmanı, 159 adet de öğretmen senesi içinde alınmış, bu kadrolarda mahkûmların eğitimi için, sosyal yönden yararlanmaları için cezaevlerine tahsis yapılmıştır.

Ankara'nın en mühim sorunlarından birisi de Ankara Adliye Sarayı idi, uzun zamandır temenni ediliyordu, büyük bir ihtiyaçtı; bu da 11 nci ayda ihaleye çıkarılmıştır, 350 milyon liraya...

İSMAİL HAKKI KÖYLÜOĞLU (Ankara) — Yer teslimi ne zaman olacak?

ADALET BAKANI MEHMET CAN (Devamla) — Efendim, yer teslimi ne zaman olacak diye Sayın Köylüoğlu soruyor; inşaatın büyük bir bölümünün sahası şu anda boştur, fakat bir kısmında DD'nın ambarı ve rayları vardır, onlar sökülecektir, DD ile yaptığımız bir protokol mucibince. Müddetleri de dolmuştur, fakat bazı kazalar dolayısıyla sökme işi gecikmiştir. İnşaata başlanacak saha boştur ve bu durum inşaatı aksatmayacaktır. DD'la yaptığımız protokole göre, öbür tarafta inşaat devam ederken, kendileri diğer ambarları da sökeceklerdir.

Hükümet konakları içerisinde yapılmakta olan adalet binalarımızın sayısı 140 tanedir. Burhaniye, Tokat, Bolvadin adalet sarayları 1979 yılında, Samsun ve Gediz adalet sarayları da 1980 yılında hizmete girecektir. Lojman ihtiyaçları üzerinde de duruyoruz. 23 ilçede adliye lojmanı bitmiştir ve taşınılmıştır; 91 ilçede lojman yapımı devam etmektedir, 11 ilçede ihaleye çıkarılmıştır, 70 ilçede ise lojman dosyaları ihaleye hazır durumdadır.

Ayrıca bu sene içerisinde Elazığ, Muş ve Muğla illerinde savcı ve hâkimlerimiz için bitmiş bina satın almak yoluna gittik. Halihazırda da arıyoruz. Bazı vergi sorunları dolayısıyla maalesef özel şahıslar binaları vermemektedirler. İstimlak ise edemiyoruz. Daha önceki Danıştay kararlarına göre, «Kamu yararı yoktur» deniyor, fakat muvafakatlarını almak suretiyle satın alma yoluna gidebiliyoruz.

Ayrıca sosyal tesisleri yönüyle 4 yerde; Yalova, Erdek, Gökçeada ve İskenderun'da da sosyal tesis kurmaya karar verdik. Bu seneki bütçeye konmuştur. İnşallah hâkim ve savcılarımızın bu yönden de ihtiyaçlarını gidermiş olacağız.

Kısaca söylemek istediklerim bunlardır, hepinizi en derin saygıyla selamlarım. Sualleriniz varsa bekliyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Yazılı sorular ve sözlü soru sormak isteyen arkadaşlarımız var. Şu anda bana kadar gelen, sözlü olarak Sayın Ceyhun'un sorusu var. Başka efendim? Sayın Irmak, Sayın Özbaş. Başka var mı? Yok. Soru sorma işlemini bitirdim.

Efendim, Sayın Mehmet Doğan'ın; Anayasanın 136 ncı maddesini anımsatarak, şu soruları vardır.

«1. Devlet güvenlik mahkemesi dururken Meclislere sevk ettiğiniz ihtisas mahkemesinin Anayasadaki yeri nedir?

2. Devlet güvenlik mahkemelerinden ısrarla kaçışınızın sebebi nedir?

3. Bolu Vilayetimizde açılan gardiyan imtihanında usulsüzlük ve partizanlık yapıldığı mahalli gazetelerde çıktı. İşe alınan 58 kişinin memleketinizden gelen hemşehrileriniz olduğu söyleniyor, bu doğru mudur?

4. Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerini ihlal eden komünist yayınlar açıkça satılmaktadır. Adalet Bakanı olarak bu suç unsuru kitap ve gazeteler hakkında savcıları göreve davet ettiniz mi?»

Sayın Bakan, bunlardan size yöneltebileceğim soru, 3 ncü sorudur efendim : «Bolu Vilayetinde imtihan açılmış, 58 tane Adanalı getirmişsiniz oraya, memleketiniz orası olduğuna göre.»

Bir de 4 ncü sual, «Komünist yayınlar devam ederken Türk Ceza Yasasının 141 ve 142 nci maddeleri muvacehesinde Bakan olarak ne yaptınız» diyor. Bu ikisini yanıtlamanızı rica ediyorum Sayın Bakan.

ADALET BAKANI MEHMET CAN (Devamla) — Efendim, gardiyanı Adalet Bakanı tayin etmez, Bakanlık da tayin etmez, mahalli adalet komisyonları tayin eder; en kıdemli hâkimin başkanlığında, teminatlı komisyonlar tayin eder. Bunun şu ilden veyahut bu ilden olmasını ben de bilemem. Dediğiniz gibi, her vatandaş müracaat ettiği zaman, imtihanı kazanırsa girer. Oradaki bir hâkim teminatlıdır, bağımsız bir organdır. Böyle bir durumu ben bilmiyorum, yani her hangi birisi, ben hemşehrimmiş yahut Gazianteplimiş, İstanbulluymuş ben bunu da tanımam.

İkincisi, komünist yayınlarla ilgili bir sual soruyor. Bunlar bağımsız mahkemelerin görevidir, savcıların görevidir. Ben bile bildiğim kadarıyla İzmir'de, İstanbul'dan intikal eden, Halkın Yolu, Halkın Kurtuluşu gibi gazeteler hem toplattırılmıştır hem yazı işleri müdürü tutuklanmıştır, İstanbul'da örfi idare ilan edildikten sonra, oraya intikal eden gazeteleri orada İzmir Savcılığı mahkemeye intikal ettir-

miştir, toplanmıştır ve yazı işleri müdürü tutuklanmıştır, suç görüldüğü için orduya hakaret ettikleri için.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Ceyhun, buyurunuz efendim.

EKREM CEYHUN (İstanbul) — Sayın Başkan, aracılığınızla aşağıdaki sorularımın Sayın Bakan tarafından cevaplandırılmasını istirham ediyorum.

Örfi idare komutanlıkları tarafından bazı mevkutenin toplatılmasına ilişkin olarak neşredilen tebliğlerin gerekçelerinde daha çok Anayasanın 136 ncı maddesindeki hususlara benzer hükümlere yer vermektedir. Bu durum muvacehesinde :

1. Anayasamızın 136 ncı maddesindeki şartların yerine geldiğine Hükümet kani midir?

2. Örfi idare bölgelerine sokulmayan bu mevkute, diğer illerimizde okutulduğuna göre, Anayasamızın eşitlik prensibine aykırı değil midir? Eğer bunlar hakikaten Anayasanın 136 ncı maddesine aykırı yayınlar ise Cumhuriyet Savcılığı tarafından örfi idare dışındaki illerde bunların yasaklanması veya toplatılması konusunda bir teşebbüste bulunulmuş mudur? Veya Sayın Adliye Bakanımız bu konuda teşebbüste bulunmuş mudur?

3 ncü sorum : Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında adalet reformu diye bir reform getirilmiş idi. Bu reformun uygulanmasında bugüne kadar getirilmiş işler nelerdir? Üzerinde çalışılan işler nelerdir? Yeniden başlanılan işler nelerdir? Reform çalışmalarının tümü ne zaman bitirilecektir?

4 ncü sorum : 1977 yılı programına dahil olan ve öncelikle mahrumiyet bölgelerinden başlamak suretiyle yargı mensuplarımıza mesken yapma projesine göre, 1979 yılı başına kadar ne kadar lojman bitirilebilmiştir? 1979 yılı programında bu projeye ne kadar para ayrılmıştır?

Son sorum : Mahkemelerde, sorgu hâkimliği müessesesini takviye eden karar hâkiminin önüne dosyanın tam olarak gelmesini sağlayıcı bir çalışma düşünmekte midir? Bu çalışmayı daha hızlandırabilmek için, ileri Batı ülkelerinin kullandığı ve zabıt kâtipliği müessesesini ortadan kaldıran bilgi işlem sistemine geçiş düşünülmekte midir?

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ceyhun.

Buyurunuz Sayın Bakan.

ADALET BAKANI MEHMET CAN (Devamla) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz bunlara yazılı olarak cevap vereyim.

BAŞKAN — Yazılı cevaplayacaksınız.

Sayın Irmak, buyurunuz.

MEHMET IRMAK (Çorum) — Sayın Başkan, delaletinizle Sayın Bakandan bir sorum olacak :

Bu yaz içerisinde birlikte Sayın Turan Koçal, Sayın Bakan ve bendeniz olmak üzere 3 parlamenter buluşmuştuk, cezaevi müdürünün makamında. Bu arada Sayın Bakana bir şikâyet yapılmış idi. Cezaevi içerisine iç duvarlarına sol sloganlar yazmak fiilinden ve 1 Mayıs ve 6 Mayıs tarihlerinde orada kırmızı bayrak, kızıl bayrak çekip Enternasyonal Marş söylemek suretiyle tören yapıldığından ve bu törene savcı da katıldığından şikâyet yapılmış idi. Sayın Bakan, bu yazılı şikâyeti almışlar ve savcı hakkında tahkikat yapılacağını buyurmuşlardı. Acaba bu tahkikat yapıldı mı? Sonuç ne oldu?

BAŞKAN — Sonuç ne oldu?

ADALET BAKANI MEHMET CAN (Devamla) — Efendim, tahkikat yapıldı; öyle bir olayın olmadığı tespit edildi. Aslında bütün cezaevlerimizde birtakım işaretler, sağcıların koğuşunda da, solcuların koğuşunda da yazılıyor; fakat savcılarımız derhal bunları sildiriyorlar. Buna kendileri de şahittir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Özbaş, buyurunuz.

MEHMET YUSUF ÖZBAŞ (Kahramanmaraş) — Sanıkların başka il cezaevinde, davaların başka il mahkemesinde devam etmesi hakka, kanuna uygun görülmekte midir?

BAŞKAN — Efendim, anlayamadım; sanıkların başka il cezaevine...

MEHMET YUSUF ÖZBAŞ (Kahramanmaraş) — Davaların başka il mahkemesinde devam etmesi hak ve kanuna uygun görülmekte midir?

BAŞKAN — Yani şu mu oluyor : Sanıklar bir başka yerde, davalar bir başka yerde... Evet?

MEHMET YUSUF ÖZBAŞ (Kahramanmaraş) — Değilse, bu hale bir son verilmesi için her hangi bir tedbir düşünmekte misiniz?

BAŞKAN — Evet, soru bu mu efendim?

MEHMET YUSUF ÖZBAŞ (Kahramanmaraş) — Bu efendim.

ADALET BAKANI MEHMET CAN (Devamla) — Yani, deminki arz ettiğim konu her halde. Yani güvenlik yönüyle valimiz ve savcılarımız davanın naklini isteyebilirler ve bunu da Adalet Bakanlığı Yargıtaya intikal eder, Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi davayı nakleder. Ayrıca cezaevlerinde olay olduğu takdirde mahalli savcımız bunların başka ceza-

evine alınmasını ister ve dava intikal eder, «Çünkü büyük bir olay olacaktır» der. Güvenlik yönüyle biz bunları da alırız. Fakat davalarında imkânlarımız nispetinde bulundurmaya çalışıyoruz mahalli savcılarımız bize bunu bildirdikleri takdirde. Maalesef bu zaruret dolayısıyla biz bunları naklediyoruz. Şimdi Sinop cezaevi yanmıştır. Oradakini nerede tutacaksınız; bunları mecburen başka cezaevlerine dağıtacağız. Bundan daha doğal bir şey de yok.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan. Soru cevaplandırılmıştır efendim. Buyurunuz yerinize Sayın Bakan. Teşekkür ederim.

ADALET BAKANI MEHMET CAN (Devamla) — Ben de teşekkür ederim.

Adalet Bakanlığı bütçesi bütün yargı mensuplarına ve Türk ulusuna hayırlı ve uğurlu olsun. Hepinizi saygıyla selamlarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Lehte Sayın Celâl Doğan, buyurun.

CELÂL DOĞAN (Gaziantep) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Gecenin bu saatinde fazla konuşmamın fayda getirmeyeceğine inanıyorum. Ancak, gerçekten Adalet Bakanlığı konusunda tartışmalı ve her gün gündeme getirilen bir konu üzerinde açıklama yapmak istiyorum. Özellikle gerek Adalet Komisyonu Başkanı arkadaşımızın, gerekse AP sözcüsü arkadaşlarımızın en çok dokundukları nokta Anayasanın 136 ncı maddesindeki Devlet Güvenlik Mahkemesi konusunun çözümü işidir. Bu konuya biraz açıklık getirmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, Anayasada yer alan her hükmün yerine getirilmemesi konusunda siyasi iktidarları Anayasayı ihlalle itham etmek mümkün değildir. Çünkü Anayasa Mahkemesinin bu yönde verilmiş 2 tane kararı sözkonusudur. Esas sayısı 1976/43, karar sayısı 1977/4, karar tarihi 27 . 1 . 1977 tarihli olan ve Anayasa Mahkemesine Danıştay Beşinci Dairesince götürülen Yüksek Savcılar Kurulunun vermiş olduğu karar ile yine bu meyanda açılmış olan Yüksek Hâkimler Kurulu kararlarının kesinliği konusunda verilmiş 2 tane karar sözkonusudur. Çok kısa arz edeceğim değerli arkadaşlarım.

Bu kararların birisinde, bilindiği gibi Anayasanın 137 nci maddesinin 1 nci fıkrasında şu cümle geçer, Yüksek Savcılar Kurulu için söylüyorum, «Bu kurulun kararları kesin olup bunlar aleyhine başkaca bir merciye başvurulamaz» deniliyordu. Bu hususta açılan dava Anayasa Mahkemesinde görülmüş ve verilen karar şu gerekçelere isnat ettirilmiştir :

1. «Bu karar Anayasanın 2 nci maddesine aykırıdır» denilmiştir. «Bu karar İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine aykırıdır» denilmiştir. «Bu karar Anayasanın eşitlik karşısındaki ilkesine aykırıdır» denilmiştir. «Bu karar hukuk devleti ilkesine aykırıdır» denilmiştir. Bu madde bu kısım bu ilkelere aykırı görülerek Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. İçeriği çok uzun olduğu için Yüce Kurula arz etmek istemiyorum. Yine bu meyanda açılan 2 nci davadan bahsetmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, yine 1977/82 esas, karar sayısı 1977/117, karar tarihi 27 . 9 . 1977 tarihli olan Anayasa Mahkemesinin kararında da Hâkimler Kurulunun, yani Anayasamızın 144 ncü maddesinde yer alan hükmü şu anda okuyorum size; «Yüksek Hâkimler Kurulu adliye mahkemeleri hâkimlerinin özlük işleri hakkında kesin karar verir» hükmü de Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, Anayasanın 136 ncı maddesindeki Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusundaki gerekçeyi bundan önce bu kürsüde dile getiren bazı arkadaşlar gibi görmek istemiyorum. «Yani 12 Martta getirilmişti de. Bazı zoraki hususlar olmuştur da. Bu nedenle bu şekle getirilmiştir» esasına sığınmak istemiyorum. Bu konuyu Anayasanın başlangıç ilkesine, 136 ncı maddeyi yine Anayasanın 2 nci maddesine, yine bu 136 ncı maddeyi 9 ncu maddeye ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine ters gördüğüm için bu 136 ncı maddenin değiştirilmesi gerektiği düşüncesindeyim. Arz ediyorum, arz ediyorum değerli arkadaşlarım, sebebi de şu : Aslında, Anayasanın getirdiği yargı çevresi, fiilin işlendiği yerdeki yargı meselesidir. Bu hususta daha ciddi eleştiriler getirilebilir. O maddedeki konunun, yani iki tane askeri hâkim meselesinin gerçekten tabii yargıya ne kadar uygun olup olmadığı konusu Yüce Mecliste tartışılmalıdır ve öyle değerlendirilmelidir. Bu konuda şahsi düşüncelerimi söylüyorum, parti düşüncesi değildir. Şu anda Adalet Komisyonunda bulunan, özel, daha doğrusu anarşik olaylara bakacak yeni mahkemelerin kurulması konusunda da ciddi kuşkularım vardır. Ciddi kuşkularım, getirilen bu teklifin Anayasayla bağdaşıp bağdaşmayacağı meselesinin, ciddi tartışılıp, ciddi incelenmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Bu nedenle, günlerden beri bu kürsüde, 136 ncı maddenin gereğinin yapılmaması konusundaki değerli arkadaşlarımın düşüncelerine katılmıyorum. Tabii yargı ilkesine, yani Anayasanın başlangıç ilkesine,

2 nci maddesine ve 9 ncu maddesine, kanımca ters düştüğü için, 136 ncı maddedeki esasların yerine getirilmemesi Anayasayı ihlal değildir; bilakis, bu konuda ciddi araştırma yapıp, gereğini yapmak yerinde olacaktır düşüncesindeyim. Bu nedenle bir konuyu düşüncelerim olarak açıklamış bulunuyorum.

Şahsım adına Adalet Bakanlığı bütçesinin ulusumuza hayırlı olmasını diler, Yüce Kurulu saygıyla selamlarım.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Doğan.

Aleyhte Sayın Ali Ak, buyurunuz efendim.

ALİ AK (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1979 senesi Adalet Bakanlığı Bütçesi sebebiyle söz almış bulunuyorum.

Sözlerime başlamadan evvel bir hususu ehemmiyetine binaen mutlaka ifade etmek isterim. Bizden evvel konuşan CHP Grup sözcüsü, «Toprak işleyenin» sloganının, komünist ülkelerle alakalı olmadığını bu kürsüden açıkça beyan etmiştir. Bunu hayretle karşıladığımı bilhassa ifade etmek isterim. Zira slogan komünist, hem de kıpkızıl komünist Bulgar Anayasasından alınmıştır. Sayın sözcü, Meclis Kütüphanesinde de mevcut «Yeni Anayasalar» isimli kitabın Bulgar Anayasasıyla alakalı kısmını lütfen bir defa okusunlar, ve bu kürsüden bir defa daha böyle bir gaf yapmasınlar.

HASAN AKKUŞ (Afyonkarahisar) — O zaman kapitalist olur o Anayasa.

ALİ AK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, birkaç müessese vardır ki, bunların her halükârda günlük siyaset ve politikadan uzak bulundurulması lazımdır. Bunlar hepinizin de pekâlâ bildiği gibi, mabet, kışla ve mekteptir. Bunlara ilaveten bir müessese daha vardır ki, o da şüphesiz adalet müessesesidir. Bu müesseselere politikanın girmesi, hem cemiyete ve hem de bu müesseselerin kendisine büyük zararlar verir. Bu sebeple mezkûr müesseselerin politikadan uzak tutulmasına son derece itina gösterilmelidir.

ORHAN YAĞCI (Bilecik) — Siz dine politikayı soktunuz.

ALİ AK (Devamla) — Bu kaideye, evvelemirde Hükümet edenlerin riayet etmesi gereği, ise, izahtan varestedir. Mevcut Hükümetin tatbikatı ise, bunun tam tersine denilebilecek kadar sakat ve bir o kadar da vahimdir. Vereceğim bir iki misal bu iddiamızı ispata kâfidir zannederim.

Değerli arkadaşlarım, vereceğim misaller, Adalet Bakanının ne derece kanunsuz ve adaletsiz bir tatbikat içinde olduğunun kati delili olacaktır. Şöyle ki; elimde mevcut Adalet Bakanlığı Müşavir Müfettişliği, sayı 131, 24 Nisan 1978 tarihli bir savcının müdafaasının alınmasına dair metni, aynen okuyarak takdirlerinize arz etmeye çalışacağım. Bu raporda aynen şöyle denilmektedir: «Yüksek Başkanlığın 21 Nisan 1978 tarihli tahkik izinlerine istinaden hakkınızda Hâkimler Kanununun 105 nci maddesi uyarınca müfettişliğimizce yapılmakta olan tahkikat nedeniyle, aşağıda belirtilen tahkikat konusu maddeye ilişkin savunmanızı yazılı olarak iki nüsha halinde 24.4.1978 günü saat 17,00'ye kadar müfettişliğimize tevdi etmeniz, aksi halde savunma yapmaktan vazgeçmiş sayılacağınıza bilgileriniz rica olunur.»

Tahkikat konusu madde : Görevinizin ifasında gereken dikkat, hassasiyet ve etkinliği göstermediğiniz, ezcümle Birinci Asliye Ceza Mahkemesinin 1978/659 esas sayılı karşıt görüşlü öğrenci grupları arasında adalet sarayı civarında 26 Haziran 1978 günü vukua gelen ve mağdurlardan birinin hayati tehlikeye maruz kaldığı silahla yaralama olayı ile ilgili kamu davasının, 26 Temmuz 1978 günü icra olunan birinci oturumunda müştekiler ve hazırlık tahkikatı sırasında müspet şahadette bulunan görgü tanıkları dinlenilmemiş ve tevkiften beklenen gaye tahassül etmemiş olduğu halde tutuklu sanıkların tahliyeleri yolunda mütalaa serdettiğiniz hususundan ibarettir.»

Yani, Sayın Adalet Bakanlığı savcıya açılmış bir davanın duruşması sırasında «Sanıklar hakkında niçin tahliye talep ettin» diye tahkikat açtırmıştır. Hemen ifade edelim ki, C. savcıları idari yönden, Adalet Bakanlığıyla alakalı olmakla beraber, yargı organı içinde yargı görevi yapan kişilerdir. C. savcısının açılmış bir kamu davasının rüyeti sırasında amme adına serdedeceği mütalaalar tamamen kazai vazifesi cümlesindendir. Dosya münderecatı meyanında bulunan tekmil delillerin amme adına değerlendirilmesi ve mütalaaya raptedilmesi savcının yargı görevidir.

Mesele, bir sanık hakkında tutukluluktan beklenen gayenin tahassül edip etmediğinin takdiri de C. savcısının saf bir kazai faaliyetidir. Gerçek bu olduğu halde, Adalet Bakanı yukarıda metnini okuduğum tahkikatında C. savcısının, sırf kazai faaliyetinden dolayı, haddi olmadığı halde tahkikat açtırmıştır. C. savcısına gördüğü kazai vazifesinden dolayı «Falan sanık hakkında niçin tahliye mütalaasında bulundun?» demiştir.

Değerli arkadaşlarım, bu adaletin vicdanına el atmaktır, icranın kazaya açık bir müdahalesinden baş-

ka ne mana ifade eder? C. savcısına bu suali sormakla, falan sanık hakkında niçin beraat talep ettin veya mahkûmiyetini talep ettin veya mevkufiyetinin devamını talep ettin veya herhangi bir kararı niçin temyiz ettin demekten farkı yoktur ki, buna düpedüz icranın keyfiliği ve yargıya burnunu sokması denir.

Haddizatında bu tahkikatın mesnedi olan, yani davaya mevzu olan hadise ise, tamamen siyasi menşelidir ve bu hadise Sayın Adalet Bakanının seçim bölgesi olan Adana'da geçmiştir. Ve bu tahkikat neticesi bir başka vilayete tayin edilmiştir. Aynı mahiyette tahkikata yine Adana'da birkaç savcı ve hâkim maruz kalmışlardır ki, hâkimler hakkındaki tahkikatın da aynı zamana rastlaması calibi dikkat olsa gerek.

Değerli arkadaşlarım, kendileriyle görüştüğümüz adliye mensupları, Adalet Bakanının adalet cihazı üzerine getirmek istediği baskı ve terör havasıyla, siyasi maksatlı neticeler almak istediğini ifade ederek, memleketi uçuruma sürüklemek isteyen birtakım kızıl maceracıların adaletin pençesinden kolayca kurtulmalarını temin maksadına matuf olduğunu söylemişlerdir. Hatta, mahkemeye intikal etmiş, kızıl militanlarla alakalı dosyaları didik didik ederek salıvermeleri için son derece gayret sarf ettiklerini, zira bu baskı ve terör karşısında başlarını belaya sokmak istemediklerini yana yakıla, büyük bir üzüntü içinde bizlere ifade etmişlerdir.

Değerli arkadaşlarım, ayrıca böyle bir müdahalenin Cumhuriyet tarihinde ilk defa vaki olduğunu da beyan ve ifade etmişlerdir. Sayın Bakanın bu sakim tatbikatının yurt sathına yayıldığını ve adliye camiasında büyük huzursuzluklara sebep olduğunu üzüntü ile tespit etmiş bulunmaktayız.

Keza, Ağrı'daki bir hadisede CHP Teşkilat Başkanı, üç kişiyi kurşunluyor, bu hadiseden bir gün önce Ağrı'ya zamanın İçişleri Bakanı Sayın Özaydınlı geliyor ve parti il başkanlarını vali toplantıya çağırıyor, toplantıda Ağrı CHP Teşkilat Başkanının bölücülük yaptığını, daha evvel de aynı suçtan mahkûmiyet alması üzerine yurt dışına kaçtığını, senelerce yurt dışında kaldıktan sonra aftan bilistifade tekrar geriye döndüğünü, vilayet toplantısında Bakan huzurunda ifade ediyorlar. Bir gün sonra CHP Teşkilat Başkanı, üç kişiyi kurşunluyor, bunun üzerine savcılık nezarete alıyor ve sonra da tevkif ediliyor. Zamanın İçişleri Bakanı savcıya telefonla solculara niçin baskı yaptığını soruyor, savcı da vazifesini yaptığını söylüyor. Bunun üzerine devreye Adalet Bakanı Sayın Can giriyor ve derhal savcıya başka yere yetkili olarak alıyor. CHP'nin teşkilat başkanı da derhal hastaneye kaldırılıp izazı ikram ile tahliyesini bekliyor. Bir üst mahkemeden de tahliyesini temin için, babası bir kazada ilçe CHP başkanı olduğu söylenen bir hâkim acele Ankara'ya çağrılıyor ve üst mahkemeye hâkim tayin edilerek mezkûr şahsın tahliyesi temin ediliyor ve hadiseye el koyan savcı da şu anda Rize'ye tayin edilmiştir. Bu olayda da icranın kazaya vaki çirkin müdahalesini görmemek mümkün değildir.

Halbuki, bir zamanlar, «Yargının bağımsızlığı» diyerek yeri göğü inleten CHP'nin ne kadar samimi ve sözünün eri, er kişi olduğunu doğrusu, bu vesile ile bir defa daha anlamış bulunuyoruz.

Değerli arkadaşlarım, ayrıca birkaç gün evvel Tavas'ın Tilkili Köyünde mevcut bir derneği faaliyetten men etmek üzere Tavas Cumhuriyet Savcısı köye gidiyor, sanki infaz memuru gibi. Ve köyde âdeta bir militan ağzı ile köylüye hakaret yağdırıyor; «Kan alıp kan vereceğim. Bu faaliyeti mutlaka durduracağım» diyerek köylüleri tahrik edici konuşmaları üzerine...

BAŞKAN — Sayın Ak, 1 dakikanız var efendim.

ALİ AK (Devamla) — Köyden bilinmeyen bir kişi tarafından atılan taşla başından yaralanan savcı, hastaneye geliyor, oradan da halkın huzurunda o köylülere alanen sinkafta bulunmak suretiyle hakaret üstüne hakaret yağdırıyor.

Değerli arkadaşlarım, hadise üzerine, aynı savcının talebi ile şu ana kadar 39 kişi tevkif edilmiş ve karakolda akıllara durgunluk verecek çapta işkenceler yapılmıştır ve halen yapılmaya da devam edilmektedir.

Hadise, Bakanlığa aynı gün intikal ettirilmesine rağmen şu ana kadar herhangi bir kanuni muamele yapılmadığını maalesef esefle müşahede etmekteyiz. Biraz evvel bahsettiğim Ağrı hadisesinde CHP teşkilat başkanını kurtarmak için savcıya yapmadığını bırakmayan Adalet Bakanı Sayın Mehmet Can'ın, Tavas hadisesi karşısında bu hadiseyi bizzat çıkartan savcı hakkında herhangi bir kanuni muamele yapmamış olması Adalet Bakanlığının CHP iktidarları devrinde adaletten ne kadar uzaklaştırıldığını ve adalet mekanizmasının âdeta CHP iktidarına nasıl kul, köle ve uşak yapılmak istendiğini acı ve hazin bir misal ile tarihe tesçil ettirmiştir.

Bu vesile ile hepinize saygılarımı arz etmek isterim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ak.

Değerli arkadaşlarım, Adalet Bakanlığı Bütçesinin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmış bulunmaktadır.

Bölümlere geçilmesi hususunu onayınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutup onayınıza sunacağım efendim:

F) Adalet Bakanlığı Bütçesi

Bölüm		Lira
101	Genel yönetim ve destek hizmetleri	264 525 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
111	Yargılama işleri	4 427 283 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
112	Hükümlülerin cezalarının infazı ve eğitimleri, tutukluların muhafazası	1 598 231 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	
900	Hizmet programlarına dağıtılamayan transferler	72 437 000
	BAŞKAN — Bölümü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.	

Sayın milletvekilleri, bu suretle Adalet Bakanlığı Bütçesi Meclisimizce kabul edilmiş bulunmaktadır.

Bütçenin Bakanlığı seçkin mensuplarına ve ulusumuza hayırlı olmasını dilerim. (Alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, bugünkü programı bitirmek üzereyiz, ancak vakit gecikmiş bulunmaktadır. 21.2.1979 Çarşamba, yani bugün saat 10.00'da, 1979 mali yılı Bütçesine kaldığımız noktadan devam etmek üzere Birleşimi kapatıyorum efendim.

Kapanma Saati : 02.01

IV. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı'nın, İmar ve İskân Bakanının basın mensuplarına karşı tutumuna ilişkin sorusu ve İmar ve İskân Bakanı Ahmet Karaaslan'ın yazılı cevabı. (7/431)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın, Sayın İmar ve İskân Bakanının yazılı olarak cevaplandırmasını teminen, havalesini rica ederim.

Muğla Milletvekili
Ahmet Buldanlı

1. Bugün gazetelere intikal eden, çocuğunuzun kaybolduğuna dair verilen haber doğru mudur?

2. Bu haber tahkik için bilginize başvuran gazeteci, foto muhabiri Engin Cenkçi'yi yumrukladığınız doğru mudur?

3. Aynı anda bilginize müracaatta bulunan Nazmi Bilgin, Tunca Bengin isimli gazetecilere ana - avrat küfrettiğiniz ve üzerlerine saldırdığınız doğru mudur?

4. Bu soruşturmayı yürüten Ak Ajans bürosunda hususi emirle, arama izni olmadan araştırma yaptırdığınız ve polis gönderdiğiniz doğru mudur?

5. Bir olayı meydana çıkarmak ve vatandaşa doğru bilgi vermekten başka günahları olmayan basın mensuplarını sille tokat dövmeniz, ana - avrat küfretmeniz, kurulmasına gayret sarf edeceğiniz barış ve kardeşlik teminatınızla kabili telif midir?

6. Yurdumuzda kardeşlik ve barışın koruyucusu olmak durumunda bulunan bir Bakanın bu kabil hareketlerini hukuka uygun buluyor musunuz?

TC
İmar ve İskân Bakanlığı 19 . 2 . 1979
Bakanlık Baş Müşavirliği
Dosya : C - 01/SR - 2
Sayı : 52

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genel Sekreterlik 6 . 2 . 1979 gün ve Kanunlar Müdürlüğü 7/431.2912/17431 sayılı yazınız.

Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı tarafından şahsıma yöneltilen yazılı soru ile ilgili cevabımız 2 örnek olarak ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Ahmet Karaaslan
İmar ve İskân Bakanı

Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı'nın, «Basın mensuplarına karşı tutumumuz» şeklinde özetlenen yazılı soru önergesine cevap olarak olayın oluş ve akış tarzı aşağıya çıkartılmıştır :

1. Oğlumun kaybolduğuna dair Tercüman Gazetesinde çıkan haber asılsızdır ve haberin bu Gazetede çıktığı 30 . 1 . 1979 günü evimde yaptığım basın toplantısında oğlumun yanımda bulunduğu ise herkesce bilinen bir gerçektir.

2, 3. İkinci ve üçüncü maddelerde ileri sürülen iddialar tamamen asılsızdır ve bu olay şöyle cereyan etmiştir :

— 29 . 1 . 1979 günü saat 20.00 sıralarında koruma polisim eve gelerek Ak Ajans'tan 3 kişinin benimle görüşmek istediğini söyledi. Ben de bu saatte misafirim olduğu için kendilerini kabul edemeyeceğimi, yarın istedikleri saatte Bakanlıkta görüşebileceğimi, esasen bu saatte görüşmeyi gerektirecek önemli bir konu olduğunu da sanmadığımı, bu mazeretimden dolayı kendilerini kabul edemediğim için kusura bakmamalarını söyledim.

— Aradan takriben iki saat gibi bir zaman geçtikten sonra saat 22.30 sıralarında tekrar kapının zili çalındığında açmaya giden eşim «kim o» diye sorduğunda «komşuyuz» şeklinde cevap verilmesi üzerine kapıyı açınca kapıdaki üç şahsın «biz herşeyi tespit ettik, çocuğunuzu kaçırmışlar, neden saklıyorsunuz, görüşmek istiyoruz.» Şeklindeki ısrarları ile karşılaşmıştır. Bunun üzerine eşim, evde misafirimiz olduğunu, kendilerine benim tarafımdan yarın için randevu verildiğini hatırlatmasına rağmen tanımadığım bu şahıslar ısrarla kapıdan ayrılmak istememişlerdir. Bu durum karşısında ben de merak edip kapıya çıktım. Kendilerine bu ısrarlarının yersiz ve aldıkları haberin asılsız olduğunu, rızam hilafına meskenimizde bu saatte bizi rahatsız etmeye hakları olmadığını hatırlattım ve lütfen kapıyı terketmelerini söyledim. Bu sırada zeminde bekleyen koruma polisimin asansörden çıkması üzerine kapıyı terkedip merdivenlerden inip gittiler.

— Basın mensuplarının nasıl haber ve bilgi alabileceklerinin, hele bir kimsenin gecenin saat 22.30' unda meskeninde bulunduğu bir sırada kendisinden nasıl ve ne şekilde bilgi alınabileceğinin kurallarını soru sahibinin ve birer basın mensubu olan bu kimselerin çok iyi bilmeleri gerekir.

4. Bu davranış beni ve ikametgâh polislerimi, bu şahısların basın mensubu olup olmadıkları hususunda haklı tereddüt ve endişeye sevketmiş, olaya emniyet yetkilileri el koymuştur. Bu itibarla 4 ncü soruda belirtilen Ak Ajans'ta arama diye vasıflandırılan husus, bu şahısların Ak Ajans'ta çalışıp çalışmadıklarının ve kimler olduğunun sorulmasından ibarettir. Ne hususi emirle Ak Ajans aratılmıştır, ne de burada bir arama söz konusudur.

5. Olayın oluş tarzı bundan ibaret olduğuna göre başka tarzdaki varsayımlara dayanan 5 ve 6 ncı maddelerde yöneltilen sorulara verilecek cevap da yoktur.

Bilgilerine arz ederim.

Ahmet Karaaslan
İmar ve İskân Bakanı

Millet Meclisi
GÜNDEMİ

58 NCİ BİRLEŞİM

20 . 2 . 1979 Salı

Saat : 10.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

× 1. — 1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporu ile 1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısında Yapılan Değişikliğe Dair C. Senatosu Başkanlığı Tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu Raporu (M. Meclisi : 1/208; C. Senatosu : 1/583) (M. Meclisi S. Sayısı : 322; C. Senatosu S. Sayısı : 844) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1979)

× 2. — 1979 Yılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/210; C. Senatosu : 1/585) (M. Meclisi S. Sayısı : 293; C. Senatosu S. Sayısı : 846) (Dağıtma tarihi : 14.2.1979)

× 3. — 1979 Yılı Anadolu Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/211; C. Senatosu : 1/586) (M. Meclisi S. Sayısı : 294; C. Senatosu S. Sayısı : 847) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 4. — 1979 Yılı Ankara Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/212; C. Senatosu : 1/587) (M. Meclisi S. Sayısı : 295; C. Senatosu S. Sayısı : 848) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 5. — 1979 Yılı Atatürk Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/213; C. Senatosu : 1/588) (M. Meclisi S. Sayısı : 296; C. Senatosu S. Sayısı : 849) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 6. — 1979 Yılı Boğaziçi Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/214; C. Senatosu: 1/589) (M. Meclisi S. Sayısı : 297; C. Senatosu S. Sayısı : 850) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 7. — 1979 Yılı Bursa Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/215; C. Senatosu: 1/590) (M. Meclisi S. Sayısı : 298; C. Senatosu S. Sayısı : 581) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 8. — 1979 Yılı Cumhuriyet Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/216; C. Senatosu : 1/591) (M. Meclisi S. Sayısı 299; C. Senatosu S. Sayısı : 852) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 9. — 1979 Yılı Çukurova Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/217; C. Senatosu : 1/592) (M. Meclisi S. Sayısı : 300; C. Senatosu S. Sayısı : 853) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 10. — 1979 Yılı Diyarbakır Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/218; C. Senatosu : 1/593) (M. Meclisi S. Sayısı : 301; C. Senatosu S. Sayısı : 854) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 11. — 1979 Yılı Ege Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/219; C. Senatosu : 1/594) (M. Meclisi S. Sayısı : 302; C. Senatosu S. Sayısı : 855) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 12. — 1979 Yılı Fırat Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/220; C. Senatosu : 1/595) (M. Meclisi S. Sayısı : 303; C. Senatosu S. Sayısı : 856) (Dağıtma tarihi : 14.2.1979)

× 13. — 1979 Yılı Hacettepe Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/221; C. Senatosu : 1/596) (M. Meclisi S. Sayısı : 304; C. Senatosu S. Sayısı : 857) (Dağıtma tarihi : 14.2.1979)

× 14. — 1979 Yılı İnönü Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 1/222; C. Senatosu : 1/597) (M. Meclisi S. Sayısı : 305; C. Senatosu S. Sayısı : 858) (Dağıtma tarihi : 14.2.1979)

× 15. — 1979 Yılı İstanbul Teknik Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/223; C. Senatosu : 1/598) (M. Meclisi S. Sayısı : 306; C. Senatosu S. Sayısı : 859) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 16. — 1979 Yılı İstanbul Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/224; C. Senatosu : 1//599) (M. Meclisi S. Sayısı : 307; C. Senatosu S. Sayısı : 860) (Dağıtma tarihi : 14.2.1979)

× 17. — 1979 Yılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporu ile 1979 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısında yapılan değişikliğe dair C. Senatosu Başkanlığı Tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/225; C. Senatosu : 1/600) (M. Meclisi S. Sayısı : 321; C. Senatosu S. Sayısı : 861) (Dağıtma tarihi : 15 . 2 . 1979)

× 18. — 1979 Yılı Karadeniz Teknik Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/226; C. Senatosu : 1/601) (M. Meclisi S. Sayısı : 308; C. Senatosu S. Sayısı : 862) (Dağıtma tarihi : 14.2.1979)

× 19. — 1979 Yılı Kayseri Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/227; C. Senatosu : 1/602) (M. Meclisi S. Sayısı : 309; C. Senatosu S. Sayısı : 863) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 20. — 1979 Yılı 19 Mayıs Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/228; C. Senatosu : 1/603) (M. Meclisi S. Sayısı : 310; C. Senatosu S. Sayısı : 864) (Dağıtma tarihi : 14.2.1979)

× 21. — 1979 Yılı Selçuk Üniversitesi Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/229; C. Senatosu : 1/604) (M. Meclisi S. Sayısı : 311; C. Senatosu S. Sayısı : 865) (Dağıtma tarihi : 14.2.1979)

× 22. — 1979 Yılı Karayolları Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/230; C. Senatosu : 1/605) (M. Meclisi S. Sayısı : 312; C. Senatosu S. Sayısı : 866) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 23. — 1979 Yılı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/231; C. Senatosu : 1/606) (M. Meclisi S. Sayısı : 313; C. Senatosu S. Sayısı : 867) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 24. — 1979 Yılı Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/232; C. Senatosu : 1/607) (M. Meclisi S. Sayısı : 314; C. Senatosu S. Sayısı : 868) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 25. — 1979 Yılı Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/233; C. Senatosu 1/608) (M. Meclisi S. Sayısı : 315; C. Senatosu S. Sayısı : 869) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 26. — 1979 Yılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/234; C. Senatosu : 1/609) (M. Meclisi S. Sayısı : 316; C. Senatosu S. Sayısı : 870) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 27. — 1979 Yılı Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi :

1/235; C. Senatosu : 1/610) (M. Meclisi S. Sayısı : 317; C. Senatosu S. Sayısı : 871) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 28. — 1979 Yılı Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/236; C. Senatosu : 1/611) (M. Meclisi S. Sayısı : 318; C. Senatosu S. Sayısı : 872) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 29. — 1979 Yılı Tekel Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/237; C. Senatosu : 1/612) (M. Meclisi S. Sayısı : 319; C. Senatosu S. Sayısı : 873) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

× 30. — 1979 Yılı Orman Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/238; C. Senatosu : 1/613) (M. Meclisi S. Sayısı : 320; C. Senatosu S. Sayısı : 874) (Dağıtma tarihi : 14 . 2 . 1979)

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

× 1. — 1979 Yılı Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı Bütçe Kanunu Tasarısı (M. Meclisi : 1/209; C. Senatosu : 1/584) (M. Meclisi S. Sayısı : 292; C. Senatosu S. Sayısı : 845)

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

(×) *Açık oylamaya tabi işler.*

Dönem : 5
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 293

1979 Yılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu Raporuna Dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları Tezkereleri (M. Meclisi : 1/210; C. Senatosu : 1/585)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 846)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 7007 - 1/585

5 . 2 . 1979

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

İlgi : 4 . 1 . 1979 gün ve 1/210-37 sayılı yazınız :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 4 . 2 . 1979 tarihli 34 ncü Birleşiminde aynen ve açık oyla kabul olunan Vakıflar Genel Müdürlüğü 1979 Yılı Bütçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

Sırrı Atalay
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

AÇIK OY NETİCESİ	:	109
Kabul	:	81
Ret	:	28

Bütçe Karma Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Esas No. : 1/210, C. S. 1/585
No. : 79

8 . 2 . 1979

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 4 . 2 . 1979 tarihli ve 34 ncü Birleşiminde aynen kabul edilen «1979 Yılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçe Kanunu Tasarısı» ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ekli olarak gönderilmiştir.

Genel Kurulun olurlarının sağlanması için, durumu bilgilerinize sunuyorum.

Saygılarımla.

Yılmaz Alpaslan
Tekirdağ Milletvekili
Bütçe Karma Komisyonu Başkanı